

УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

**Соціально-педагогічні умови співпраці
навчального закладу з батьками як фактор
підвищення якості освіти
за матеріалами інтернет-семінару**

Черкаси

2016

ББК 74.205.1

С 69

Затверджено на засіданні Вченої ради КНЗ «ЧОПОПП Черкаської обласної ради».

Протокол № 4 від 30.12.2016 року

УПОРЯДНИК:

Замулко О.І., завідувач лабораторії розвитку освіти та педагогічних інновацій КНЗ «ЧОПОПП Черкаської обласної ради»

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Волошенко О.В., доцент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту КНЗ «ЧОПОПП ЧОР», кандидат педагогічних наук;

Матвєєва Н.П., заступник директора з навчально-виховної роботи Черкаської гімназії №31 Черкаської міської ради.

Соціально-педагогічні умови співпраці навчального закладу з батьками як фактор підвищення якості освіти / укладач: Замулко О.І., завідувач лабораторії розвитку освіти та педагогічних інновацій КНЗ «ЧОПОПП ЧОР». – Черкаси, 2016.- 258 с.

О.І. Замулко. Соціально-педагогічні умови співпраці навчального закладу з батьками як фактор підвищення якості освіти.

У навчально-методичному посібнику представлені матеріали учасників інтернет-семінару, який проводився лабораторією розвитку освіти та педагогічних інновацій комунального навчального закладу «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради» у лютому 2016 року з теми «Соціально-педагогічні умови співпраці з батьками як фактор підвищення якості освіти».

Розглянуто досвід організації взаємодії школи з батьківською громадою, створення сприятливих соціально-педагогічних умов ефективної співпраці з батьками щодо підвищення якості освіти, роль батьківської громади у підвищенні якості освітніх процесів, особливості управління процесом взаємодії школи та сім'ї.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ДЕМОКРАТИЧНІ ОСНОВИ СПІВПРАЦІ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ТА БАТЬКІВ.....	8
Гаврасієнко О.Л. Демократичні основи співпраці навчального закладу та батьків.....	8
Палій В.В., Артемова Л.Д. Демократичні основи спільної роботи навчального закладу та батьків у підвищенні якості навчально-виховного процесу.....	20
Гусинська Л.В. Організація співпраці з батьками – шлях до підвищення якості освіти	32
Коваленко А.С. Роль керівника дошкільного навчального закладу в організації співпраці з батьками.....	46
РОЗДІЛ 2. ДОСВІД СТВОРЕННЯ СПРИЯТЛИВИХ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ЕФЕКТИВНОЇ СПІВПРАЦІ З БАТЬКАМИ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ.....	65
Чорна Г.С. Партнерство школи та батьківської громади – грані співробітництва.....	65
Демчук Г.І. Організація роботи з батьками в загальноосвітній школі.....	79
Вараниця А.М. Ми – одна родина.....	108
Круть Н.М., Соліна А.Т. Ефективна співпраця педагогічного колективу школи з батьківською громадськістю як один із чинників підвищення якості освіти.....	122
Лисаченко В.М. Співпраця з батьками, запорука формування особистості дитини	135
Молодик К.Ю. Триєдність співпраці учителів, батьків та учнів у сучасному навчально-виховному процесі: теоретичні та практичні	

аспекти.....	154
Ніколайчук К.Ю. Досвід створення успішних умов ефективної співпраці з батьками в початковій школі	168
Підмогильна В.М., Хижкіна Л.Б. Ефективна співпраця з батьками – запорука успіху в навчанні та вихованні	179
Степаненко В.В. Співпраця сім'ї і школи у вихованні дитини – запорука	189
Стоян Т.М. Основи взаємодії навчального закладу і сім'ї.....	202
Телюк В.В. Активні форми співпраці школи і батьків для підвищення якості освіти.....	219
Туманова Л.В. Співпраця педагогів з батьками – запорука успішного виховання дошкільнят.....	232
Ускучакова С.І. Взаємодія школи та сім'ї – один з головних принципів у вихованні дітей.....	243

ВСТУП

Демократичні зміни в українському суспільстві зумовлюють перебудову відносин в освітньому середовищі. Людина повинна не лише розуміти свої свободи, але і свідомо користуватися ними та нести відповідальність за свої дії. Одним із завдань сучасної освіти є виховання громадян України, готових до життя у демократичному суспільстві, усвідомлення та дотримання демократичних цінностей та законів. Важливим є демократизація відносин «учитель-учень» та активне залучення батьківської громадськості до співпраці із загальноосвітнім навчальним закладом. Таке партнерство успішно реалізується у межах шкільної ради, батьківського комітету та піклувальної ради.

Батьківська громада і навчальний заклад здатні спільними зусиллями досягнути успіху в розвитку не тільки учнів, педагогічного колективу школи, але й самих батьків. При цьому реалізується ідея навчання впродовж усього життя.

Саме в сім'ї закладаються основи ціннісно-мотиваційної сфери особистості, формується її характер. Склад сім'ї, морально-психологічний клімат в ній, соціальна орієнтація, загальна та педагогічна культура батьків, час і характер спілкування дитини з членами її сім'ї, коло сімейних інтересів мають суттєвий вплив на навчання учнів. Особливе значення мають єдність чи суперечливість вимог до дитини з боку родини і школи.

Вагому роль в інтелектуальному, емоційному, духовному розвитку дитини відіграє ступінь особистісного розвитку та психолого-педагогічної культури батьків:

- інтелектуальний розвиток сімейного оточення (мовлення батьків, багатозначність висловлювань, стиль мовлення; побутові, політичні, світоглядні проблеми, які обговорюються у сім'ї; способи розв'язання конфліктів);

- емоційний розвиток батьків (досвід емоційного спілкування з батьками значною мірою визначає характер майбутніх взаємин дитини з оточуючими);
- духовний розвиток батьків (формування моральної культури дитини, оволодіння моральними нормами, правилами, цінностями).

Сім'я допомагає подолати життєві випробування, дає реальну підтримку, вселяє віру у власні сили, у краще майбутнє. Дитини отримує перший досвід соціальної взаємодії саме у сім'ї, де формується унікальна ситуація розвитку. В перші роки життя дитини, саме батьки сприяють формуванню емоційно-стабільної, життєздатної, творчо-орієнтованої особистості дитини. Далі зростає вплив соціального середовища та школи зокрема.

Співпраця колективу навчального закладу з батьками є основою демократизації освіти та підвищення якості освіти. Взаємодія колективу навчального закладу з батьківською громадою буде ефективною лише за умови розуміння ними, що тільки спільними зусиллями можна створити умови для підвищення якості освіти; розвитку й виховання дитини, набуття нею необхідного соціального досвіду. Досягнення цього сприятиме постійна робота педагогічного колективу навчального закладу над підвищенням рівня психолого-педагогічних знань батьків та їх педагогічної культури. Складовими співпраці батьків та школи є:

- вивчення потреб, інтересів та очікувань батьків щодо освіти їх дітей;
- ознайомлення батьківської громади з традиціями школи, навчальним планом, структурою навчання шляхом розвитку спільних комунікацій (сайт школи, соціальні ресурси);
- створення спільної стратегії розвитку навчального закладу на діагностичній основі;
- залучення батьків до управління навчальним закладом;
- залучення батьків до навчально-виховного процесу їх дітей (проведення спільних виховних заходів, занять);
- психолого-педагогічна допомога батькам у вихованні дітей (всеобуч, лекторії, консультації);

- створення умов для мотивації щодо набуття якісної освіти;
- формування не суперечливих вимог до дитини і узгодження очікувань батьків та педагогічних працівників щодо результатів освітнього процесу.

Робота з батьками повинна мати характер випереджування, готувати батьків до розуміння дітей та їх проблем

Педагогічні проблеми можна вирішувати тільки разом і працювати бажано на випередження. В такому випадку колектив навчального закладу разом з батьківською громадою здатний вирішити проблеми:

- формування інтересів та ціннісних орієнтацій в учнів;
- мотивації навчання з урахуванням інтересів дитини;
- виявлення здібностей та обдарованості;
- розвитку пізнавальних інтересів;
- створення сприятливого освітнього середовища;
- виявлення причин відставання дитини у навчанні;
- індивідуалізації та диференціації навчання;
- піклування про здоров'я дітей;
- формування навичок здорового способу життя;
- попередження правопорушень;
- подолання конфліктів з однолітками, вчителями, батьками;
- створення умов для організації активного пізнавального дозвілля учнів.

Керівник навчального закладу повинен визначати вихідні ідеї, ключові напрямки роботи школи з батьківською громадою, співпраці на демократичній основі.

Актуальність співробітництва родини і школи полягає в тому, що діти разом із дорослими спроможні вибудувати таке життя, яке відповідає їхнім уявленням про людську гідність, яке усвідомлюється як здатність людини протистояти будь-якому тоталітарному впливові на неї.

РОЗДІЛ 1. ДЕМОКРАТИЧНІ ОСНОВИ СПІВПРАЦІ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ТА БАТЬКІВ

Гаврасієнко Ольга Леонідівна,
заступник директора з виховної
роботи Гарбузинського навчально-
виховного комплексу «Дошкільний
навчальний заклад – загальноосвітня
школа I-III ступенів» Корсунь-
Шевченківської районної ради

Анотація

У статті розглядається роль сім'ї у формування та розвитку дитини; співпраця школи з батьками; діяльність класного керівника щодо використання різноманітних, цікавих форм роботи з батьківським колективом.

Демократичні основи співпраці навчального закладу та батьків

Як виховувати дітей, знає кожен, за
винятком тих, у кого вони є.

Патрік О'Рурк

Історія питання про вплив сім'ї на виховання дитини сягає своїм корінням в глибоку старовину. Не рахуючи педагогів, він хвилював уми багатьох видатних людей різних епох і народів. Сімейному вихованню приділяли в своїх працях увагу Вергілій, Конфуцій, Кант, Гегель, Катерина Велика, Жан Жак Руссо... Список воістину невичерпний. Жоден відомий мислитель, політик, державний діяч не обійшов цю тему своєю увагою.

З прийняттям Закону України «Про освіту» виникли передумови для рівноправної, творчої, зацікавленої взаємодії родини й школи. Співдружність школи і сім'ї - вимога сьогодення. Відомо, що для успішного формування особистості дитини необхідна єдність школи і сім'ї. Високі вимоги суспільства

до освітнього рівня молодого покоління, підготовки його до життя і праці можуть бути задоволені тільки за умови зростаючої ролі батьків у цій справі. Та необхідність посилити допомогу сім'ї і одночасно піднести її відповідальність за високі вимоги суспільства до освітнього рівня молодого покоління, підготовки його до життя і виховання підростаючого покоління.

Всі ці вимоги можуть бути задоволені тільки за умови зростаючої ролі батьків у цій справі. Виховний потенціал сучасної української родини – важлива умова ефективної навчально-виховної роботи – єдність школи і сім'ї, якої досягають за умови, що школа постійно працює над підвищенням рівня психолого-педагогічної обізнаності батьків, їх педагогічної культури.

Сім'я як соціальний інститут, з яким пов'язана педагогічна діяльність навчального закладу, знаходиться сьогодні на досить складному етапі свого розвитку. Процес соціальної адаптації особистості, безліч протиріч, які його супроводжують, дуже сильно уповільнюють і заважають виконанню батьківських функцій. У результаті ми бачимо велику кількість батьківських «виховних прорахунків, помилок, недоліків», усунути які можна тільки у взаємодії з учителями, педагогами та психологами школи.

Сучасна сім'я розвивається в умовах якісно нової суперечливої суспільної ситуації. З одного боку, спостерігається поворот суспільства до проблем сім'ї, розробляються і реалізуються комплексні цільові програми із зміцнення та підвищення її значущості у вихованні дітей. З іншого, в умовах, коли більшість сімей стурбовані рішенням проблем економічного, а деколи і фізичного виживання, посилилася соціальна тенденція самоусунення багатьох батьків від вирішення питань виховання і особистісного розвитку дитини. Батьки, не володіючи достатньою мірою знанням вікових та індивідуальних особливостей розвитку дитини, іноді здійснюють виховання наосліп, інтуїтивно. Все це, як правило, не дає позитивних результатів. У таких сім'ях немає міцних міжособистісних зв'язків між батьками і дітьми і, як наслідок, «авторитетом» стає зовнішнє, часто негативний оточення, що призводить до «виходу» дитини з-під впливу сім'ї. І якщо школа не буде приділяти належну увагу

вдосконаленню навчально-виховного процесу, спрямованого на взаємодію батьків і педагогів то, відбудеться відчуження сім'ї від освітньої установи, педагогів - від сім'ї, сім'ї - від інтересів творчого і вільного розвитку особистості дитини.

Сім'я зі школою створює той найважливіший комплекс факторів виховного середовища, який визначає успішність або неуспішність всього навчально-виховного процесу.

Проведення класних батьківських зборів. У Гарбузинському навчальному закладі упродовж навчального року кожен із класних керівників проводить чотири обов'язкові батьківські збори. Практика свідчить про те, що зборів на одні чи двоє буває більше: все залежить від конкретних проблем, які вимагають додаткових зборів.

Перші батьківські збори, як правило, є організаційними й проводяться на початку серпня - вересня.

Так у 2015-2016 н.р. вчителем майбутніх першокласників (Курдибайло Л.С.) в серпні були проведені збори «Як підготувати дитину до школи?», де було продемонстровано виставку підручників, навчального приладдя, шкільної форми та ігрові куточки. Наприкінці вересня Людмила Сергіївна провела збори «Ваша дитина стала школярем» під час яких батьки привітали дітей та почастили їх солодощами.

Класний керівник майбутніх 5-ків (Гаврасієнко О.Л.) в перший тиждень навчання провела «Готовність учнів до навчання в основній школі». На зборах були розглянуті питання готовності учнів переходу до середньої ланки, харчування та обрано батьківський комітет.

В серпні 2014-2015 н.р. вчитель початкових класів (Шевченко І.В.) провела збори «Майбутній першокласник»

Наступними є тематичні збори, які проводять усі класні керівники зазвичай мають просвітницький характер і спрямовані на розширення знань батьків у сфері виховання дітей. Класні керівники Гарбузинського НВК урізноманітнюють збори такими рубриками: «Швидке читання – запорука

успішного навчання», «Формування графічних навичок письма», «Гуманні взаємини батьків і дітей» (Шевченко І.В.), «Роль батьків у житті дитини», «Моральне виховання в сім'ї» (Середа О.І.), «Виховання правильного оцінювання власних потреб і можливостей», «Здібності та професійна самовизначеність підлітка», «Роль сім'ї у вихованні майбутнього сім'янина» (Перехрест Л.О.), «Молодший школяр. Який він?» (Курдибайло Л.С.), «Поле довіри», «Азбука родинного виховання», «Чому перехідний вік є важким?», «Організація праці підлітка у сім'ї» (Слюсаренко Л.В.), «Людську гідність формуєте з дитинства», «Вплив медіа ресурсів на виховання молодшого школяра», «Вчити дитину вчитися», «Трудове виховання дітей у сім'ї» (Бабенко С.В.), «Тривожність школяра», «Нові підручники. ДПА», «Проблеми спілкування учнів з батьками, учнів з учителем», «Причини невстигання учнів: які вони?» (Демченко В.В.), «Труднощі адаптації дитини до навчання у 5-му класі», «Роль спілкування в житті школяра» (Гаврасієнко О.Л.) та ін. Ці та інші теми дозволяють зробити батьківські збори незвичайними, сприяють більш тісним взаєминам у ланцюжку «вчитель — учень — батьки».

До кожних батьківських зборів класні керівники готують діагностичний або статистичний матеріал, пов'язаний із вивченням окремих аспектів життя учнів класу: корисність зборів для батьків полягає в отриманні особливо актуальної для них саме на цей час інформації. При необхідності на батьківські збори запрошуються вчителі-предметники, які дають більш детальну інформацію про успішність класу по конкретній навчальній дисципліні. Запрошення таких вчителів, як і представників адміністрації школи, обговорюється заздалегідь. В кінці батьківських зборів обов'язково підводяться його підсумки, і приймається конкретні рішення з обговорюваних питань.

Останні збори року є підсумковими та проводяться наприкінці навчального року в травні. Класні керівники провели «Проблеми вільного часу і організація літнього відпочинку дітей» (Бабенко С.В.), «Фізичний розвиток. Літній відпочинок та його організація» (Перехрест Л.О.), «Наші успіхи та перемоги» (Середа О.І.), «Ось і стали ми рік дорослішими» (Демченко В.В.),

Під час таких зборів батьки мають можливість оцінити досягнення всіх учнів, власної дитини, порівняти колишні досягнення з найновішими. Залежно від теми та мети, підсумкові батьківські збори проводилися в формі урочистих свят, походи, спортивних змагань.

Класні керівники заздалегідь повідомляють батьків про терміни проведення батьківських зборів, уже під час першої зустрічі ознайомлюють їх з розкладом спільних заходів на навчальний рік. Саме така передбачливість педагогів дуже дисциплінує батьків і дає зрозуміти, що школа цілеспрямовано опікується проблемами родини й приділяє співпраці з нею велику увагу.

Форми роботи які використовуються в роботі з батьками. Одним із головних шляхів підвищення ефективності родинного виховання на засадах народної педагогіки є використання нетрадиційних форм і засобів роботи з батьками, які ґрунтуються на народно-педагогічних традиціях родинного виховання. У нашому закладі теж практикуються такі форми роботи з батьківською громадськістю як дні відкритих дверей. Проводяться вони в залежності від умов школи, проблем у вирішенні тих чи інших педагогічних проблем. На день відкритих дверей запрошуються всі батьки. Вони відвідують класи, де навчаються їх діти, знайомляться з роботою педагогів, ведуть спостереження за працею дітей на уроках та ін. Після такого ознайомлення батьки влаштовують дискусії, де обмінюються думками з приводу удосконалення спільної роботи школи та сім'ї.

Форми батьківських зборів у нашому навчальному закладі вельми різноманітні. Класні керівники проводять збори у формі лекцій, де в ролі лектора виступає класний керівник або соціальний педагог. У такій формі було проведено «Виховання моральної свідомості та культур поведінки дітей у сім'ї» (Слюсаренко Л. В.), «Розвиток творчих здібностей у родині» (Курдибайло Л.С.) Дискусії, де обговорюють та вирішують важливі питання життя класу «Покарання та заохочення» (Слюсаренко Л.В.), «Щаслива сім'я - яка вона?» (Шевченко І.В.)

Ефективними виявились і такі нетрадиційні форми роботи як проведення родинних „вогників». Започаткувала і продовжує використовувати у своїй роботі Горшкова В.В., вона протягом двох років провела: родинне свято «З Україною в серці», спортивне свято «Тато, мама, я – спортивна сім`я», свято Калити, свято української кухні, батьківські збори на природі. Вчитель початкових класів Бабенко С.В. у минулому році провела чудовий родинний захід «Свято ніжності, краси і любові» на лоні природи провела збори «Екологічне виховання у сім`ї». Класний керівник Серeda О.І. вразила проведенням родинним святом «Масляна». Вчитель початкових класів (Шевченко І.В.) нещодавно провела батьківський ринг «Що? Де? Коли?».

Більшість класних керівників доречно вводять до сценарію батьківських зборів елементи рефлексії, тому що ретельно підготовлені, змістовні, не стандартні за формою й актуальні за значенням батьківські збори дійсно можуть перевернути свідомість тат і мам, розбудити в них величезний виховний потенціал і бажання допомогти своїй дитині стати щасливою.

Залучення батьків до організації навчально-виховного процесу. У виховному процесі Гарбузинського НВК, крім педагогів, беруть участь батьки, працюючи в класних та загальношкільних батьківських комітетах, виконуючи рекомендації, прохання вчителів. Педагогічний союз педагогів і батьків - могутня виховна сила. З досвіду нашого навчального закладу впевнено можна сказати одне: у зв'язку з підвищенням інформаційної відкритості, прозорості системи освіти робота з батьками вийшла на новий рівень. Сучасні батьки прагнуть активно впливати на шкільне життя, з'являється нове в їх відношенні до школи: роблячи добре всій школі, я роблю добре і своїй дитині. До сфери діяльності батьків входить участь у зміцненні матеріальної бази школи, вирішенні господарських питань (допомога в ремонтних роботах й естетичному оформленні класних кімнат, участь в обладнанні кабінету) озелененні території навчального закладу, надання організаційної допомоги вчителю: наприклад, сприяння в проведенні екскурсій.

Підвищення психолого-педагогічної культури батьків. Ми вважаємо, що однією з умов ефективності процесу формування психолого-педагогічної культури батьків є інтенсивне освоєння педагогами, нових форм взаємодії з сім'єю, а саме проведення батьківських зборів у вигляді занять з елементами тренінгу.

Під час тренінгових занять батьки не тільки отримують педагогічні та психологічні знання, а ще вчаться їх застосовувати на практиці. Так класними керівниками Гаврасієнко О.Л. проведено на зборах заняття з елементами тренінгу «Світ батьків – світ дітей», розвиваюче заняття для батьків «Регуляція поведінки дитини в сім'ї, шляхи і засоби» (Гончар С.О).

Крім цього використовуємо багато інших форм допомоги батькам у вихованні дитини, серед яких є: *педагогічний лекторій*, під час якого надаються батькам знання з теорії виховання, привернення їх уваги до актуальних проблем виховання з допомогою лекцій, бесід. Педагогами було проведено "Як здійснювати розумне і змістовне дозвілля дитини. Дружба і товаришування" (Гончар С.О.), "Як здійснювати правове виховання у сім'ї" (Горшкова Л.І.), "Роль сімейного виховання у формуванні особистості дитини" (Горшкова В.В.).

День відчинених дверей. Головною метою — показати роботу школи, привернути увагу батьків до проблем виховання. *Класні батьківські збори, відвідування батьків вдома*, що сприяє налагодженню контактів із сім'єю, з'ясуванню її загальної та педагогічної культури, умов життя учня, консультуванню щодо єдиних вимог до дитини, обговоренню відхилень в її поведінці, вживанню необхідних заходів щодо їх запобігання, залученню батьків до участі в роботі школи тощо. Під час зустрічі педагог підкреслює і позитивне в дитині, тактовно звернути увагу на недоліки, разом поміркують над тим, як усунути їх, намагаються створювати атмосферу довіри і доброзичливості.

Консультації батькам, де класні керівники надають конкретні рекомендації, поради з актуальних для батьків питань.

Запрошення батьків до школи. Найчастіше це роблять для конфіденційної розмови про шкільні проблеми дитини (погана поведінка, неуспішність тощо). Під час бесіди керівники дотримуються педагогічного такту, створюють атмосферу довіри. Педагог висловлює свої міркування, відповідає на запитання батьків, надає корисні поради.

Формою спілкування класного керівника з батьками є довірливі *телефонні розмови* з приводу наслідків спільної взаємодії.

Тож сміливо можна сказати, що педагогічний колектив Гарбузинського НВК дбає про постійний розвиток психолого-педагогічних знань батьків.

Організація спільного дозвілля. Серед палітри заходів, проведених разом з батьками у нашому навчальному закладі успіхом користується **клуб вихідного дня**, що дозволяє класному керівнику, дітям і батькам почуватися єдиним цілим у виховному ланцюжку. У своїй роботі таку форму використовують та можуть поділитися досвідом Слюсаренко Л.В., Бабенко С.В., Горшкова В.В. Основними колективними формами роботи з батьками є **проведення сімейних свят**: «З Україною в серці», «Тато, мама, я - спортивна сім'я», свято Калити, свято української кухні (Горшкова В.В.), «Масляна» (Середа О.І.), «Свято ніжності, краси і любові» (Бабенко С.В.). **Спільна театральна діяльність**, де батьки беруть участь у закритті та відкритті театального сезону, під час проведення загальношкільних лінійок. Саме тут проявляються творчі здібності не лише дітей а й батьків.

Залучення батьків до зміцнення матеріально-технічної бази закладу. Питання господарської роботи є найскладнішим у робот навчального закладу, оскільки на його вирішення потрібні кошти. А оскільки батьки нашого навчального закладу живуть за принципом роблячи добре всій школі, я роблю добре і своїй дитині, то впродовж 2 останніх років була надана така благодійна допомога:

- проведено підписку на періодичні видання;
- придбано колонки до ноутбука;
- проведено облаштування панель у 2 – х початкових класах;

- зроблено ремонт у фізичному кабінеті;
- обладнано ігровий куточок для першокласників
- куплено костюми для виступів учнів початкових класів

Робота класного керівника з батьками. У нашому навчальному закладі існує тісна співпраця соціального педагога і класного керівника. Їхня діяльність скерована на головне - створити умови для самореалізації кожної особистості в усіх соціальних інститутах (сім'ї, школі, за місцем проживання). Тому кожен із класних керівників зібравши первинну інформацію про сім'ю через спостереження, анкетування, відвідування створює соціальний паспорт класу. Зібравши детальну інформацію про кожного учня з соціальними потребами і про клас загалом, класний керівник передає ці дані соціальному педагогу на основі чого створюється соціальний паспорт школи. Так соціальний педагог отримує повну картину соціального стану школи і використовує одержану інформацію для подальшої роботи в зручному для себе форматі. Отже саме класний керівник слугує для соціального педагога незамінним помічником-інформатором.

На виконання Законів України «Про загальну середню освіту», «Про охорону дитинства», з метою посилення уваги до проблем дитинства та на виконання річного плану роботи школи, у вересні кожного року соціальний педагог разом із класними керівниками проводять громадський огляд умов проживання, навчання, оздоровлення та соціального захисту дітей пільгових категорій: дітей-інвалідів, дітей-сиріт, дітей з багатодітних і малозабезпечених сімей, а також дітей, переселенців зі Сходу та Криму, дітей, батьки яких знаходяться в зоні АТО.

У цей період соціальним педагогом та класними керівниками обстежуються матеріально-побутові умови та умови навчання і виховання дітей пільгових категорій зі складанням відповідних актів. Вони також перевіряють стан збереження майна, яке належить дітям-сиротам, а також забезпечення цих дітей безкоштовним літнім оздоровленням, поглибленим медичним оглядом,

безкоштовним харчуванням. Класоводи та класні керівники проводять роботу із залученням учнів пільгових категорій до занять у гуртках у позаурочний час.

Після цього соціальний педагог проводить з класоводами та класними керівниками інструктивно-методичну нараду щодо проведення огляду та оформлення підсумкової документації (списки, акти, соціальні паспорти класів).

Крім громадського огляду класні керівники вивчають усі родини учнів, а здійснюють вони це за допомогою таких форма роботи, як анкетування, твори про родину, конкурс творчих робіт учнів «Моя родина», тестування, ділові ігри з батьками під час проведення батьківських зборів. Це дозволяє класному керівнику краще довідатись про дітей та їхніх батьків, зрозуміти стиль життя родин, ознайомитися з домашніми умовами розвитку особистості кожної дитини.

Класні керівники Гарбузинського НВК постійно забезпечують участі батьків у життєдіяльності класного колективу за допомогою включення їх у такі види взаємодії, як колективні творчі справи, свята, концерти, походи, поїздки та подорожі, виставки творчих робіт, допомога в ремонтних роботах й естетичному оформленні класної кімнати, участь в обладнанні кабінету, озеленені території школи.

Інформування батьків про хід і результати навчання, виховання й розвитку учнів здійснюється класними керівниками за допомогою тематичних і підсумкових батьківських зборів, індивідуальних консультацій, перевірки щоденників учнів, написання батькам записок-повідомлень, вітальних листівок і листів подяки.

Робота у навчальному закладі з учнями сімей переселенців. У нашому навчальному закладі на даний час навчається дві дитини сімей – переселенців. Учениця 2 класу Тарапатова Софія Едуардівна та Новохацька Маргарита Сергіївна учениця 1 класу. В 2014-2015 н.р. навчалися Шимко Анна – 9 клас, Затейцікова Єлизавета – 8 клас. Потягом року вивчався процес адаптації учнів до нових умов навчання, в дитячому колективі. Проводилися групові та

індивідуальні розвивальні заняття з елементами тренінгу. За результатами вивчення адаптаційного періоду з Єлизаветою та Анною соціальний педагог проводив консультування на профорієнтаційну тематику. В класах де навчаються діти-переселенці із зони АТО школярі сприйняли їх як і всіх інших новачків. Дівчата у класі ведуть себе спокійно та стримано.

Соціальний педагог разом із класними керівниками Шевченко І.В., Курдибайло Л.С., Горшковою Л.І., Гончар С.О. відвідали родини вдома обстеживши житлово-побутові умови проживання для вивчення потреб дітей та матеріальних проблем сімей. У минулому році було надане безкоштовне харчування Тарапатовій О. у навчальному закладі. Щоденно здійснюється контроль за відвідуванням дітьми навчального закладу.

Усі, хто спілкується з дітьми-переселенцями намагаються вислуховувати та підтримувати їх завжди. Наш педагогічний колектив пам'ятає, що кожен із нас може потрапити в подібну ситуацію, тож маємо в будь-яких випадках залишатися людяними і милосердними.

Наявність у навчальному закладі куточків для роботи з батьками. Однією із форм *роботи з батьками*, стало оформлення *стенду* «Інформаційний *куточок психологічної служби*», який розміщений біля кабінету соціального педагога на першому поверсі. Батьки мають можливість отримувати необхідну методичну допомогу з питань виховання та навчання дітей, їх оздоровлення, про події, що відбуваються у закладі.

У куточку можна знайти таку інформацію:

- ✓ Проблеми спілкування з дітьми.
- ✓ Ведемо дитину в перший клас.
- ✓ Як оцінити шкільні успіхи своїх дітей.
- ✓ Як вести себе в конфліктних ситуаціях?
- ✓ Медики рекомендують.

Інформація в інформаційному *куточку* постійно поновлюється. До стенду включаються підготовлені пам'ятки, буклети, фотовиставки й ін.

У кожному із класних куточків також міститься необхідна інформація для батьків з питань виховання і навчання дітей. Інформація надходить через наочно-інформаційний матеріал: ширми, стенди, папки – пересування.

Школа завжди прагнула до взаємодії з сім'єю. Це знаходило своє відображення в корекції сімейного виховання, у педагогічній просвіті батьків, у безкінечному «листуванні» з батьками з приводу навчання і поведінки їхніх дітей, у викликах батьків до школи тощо. Контакт з батьками як взаємодія може бути встановлений лише за умови, що обидва суб'єкти усвідомлюють: тільки спільними зусиллями можна створити умови для розвитку та виховання дитини, допомогти їй у набутті необхідного соціального досвіду.

Визначальна умова взаємодії цих двох суб'єктів – батьків і педагога – вичерпне уявлення про зміст виховної діяльності один одного, можливості порозуміння щодо завдань і засобів виховного впливу заради благополуччя дитини, адекватність виховних дій до запланованого кінцевого результату. Отже, педагог має знати, з якої сім'ї прийшла в школу кожна дитина, яка структура цієї сім'ї, у якому стані перебуває сучасна українська родина і які тенденції зумовлюють її розвиток. Це зробить взаємодію педагога та батьків учнів більш конкретною, осмисленою, результативною.

Список використаної літератури

1. Вороніна Г.Л. Трикутник партнерства: педагоги – батьки – діти / Г.Л. Вороніна // Основа. - 2007 - С. 208-229.
2. Зміроцька Н.В. Педагогічна майстерність та авторитет викладача – складові успіху / Н.В. Зміроцька // Позакласний час. - 2007 - №9 - С. 37.
3. Іова І.В. Формування громадянської культури особистості: Навчально-методичний посібник / І.В. Іова, Т.І. Люріна - Кам'янець-Подільський : Абетка, 2003. - 172 с.
4. Мартиненко Є.О. Взаємодія сім'ї та школи у вихованні особистості. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.slideshare.net/ssuser5a8d6a/ss-30203308>
5. Правила підготовки та проведення батьківських зборів. [Електронний

ресурс]. – Режим доступу: <http://dovzhok.net/index.php?a=39>

6. Рибальченко І.М. Взаємодія з батьками. – Харків : Вид. група «Основа», 2007. - 208 с.

Палій Валентина Василівна,
директор; **Артемова Любов
Дмитрівна**, вчитель Новоукраїнського
навчально-виховного комплексу
«Дошкільний навчальний заклад –
загальноосвітня школа І-ІІ ступенів»
Чорнобаївської районної ради

Анотація

У статті розглянуто матеріали, що стануть у пригоді педагогам, які займаються проблемами виховання, тісно співпрацюють з батьками. Особлива увага звернена на теоретичні та практичні аспекти демократичних основ співпраці з батьками. Підкреслюється значення співпраці педагога й родини за для спільної мети навчання і виховання підростаючого покоління.

Демократичні основи спільної роботи навчального закладу та батьків у підвищенні якості навчально-виховного процесу

Один із головних принципів організації освіти – це взаємодія школи та сім'ї. Він базується на спільності інтересів держави та народу, на єдності виховних завдань та ідеалів кожної сім'ї та суспільства в цілому. Міцний педагогічний взаємозв'язок учителів та батьків – це могутня сила виховання.

Здійснення повноцінної взаємодії педагогів і батьків є сьогодні важливим завданням педагогічних колективів. Багато навчально-виховних закладів знаходяться в активному пошуку впровадження таких форм взаємодії з родинами, які б дозволили досягти реальної співпраці.

Шкільні установи, як і раніше, мають проблеми в роботі з родиною: формальне спілкування, байдужість до інтересів батьків, ігнорування від

багатьох заходів. В основному це стосується роботи молодих вчителів. Але є також і батьки, які погано розуміють свої обов'язки, припускаються серйозних помилок у вихованні дітей, а саме;

- низький соціальний статус професії вчителя в суспільстві;
- низький рівень педагогічної культури батьків;
- недостатня компетентність вчителя;
- слаба інформованість учителів щодо умов життя дитини в сім'ї, та батьків щодо життя дитини в школі;
- уникнення живого спілкування.

Завдання керівників шкіл – реально оцінити стан взаємодії школи та родини. При оцінюванні спілкування педагогів і батьків адміністрація школи може одночасно звернути увагу на підвищення рівня професійної майстерності вчителів у співпраці з родиною. Педагогам сучасної школи у стратегії співпраці з батьками необхідно передбачати проблеми виховання. Робота з батьками повинна мати характер випереджування, готувати батьків до розуміння дітей та їх проблем. Педагогічні проблеми можна вирішувати тільки разом. До переліку таких проблем можна віднести:

- мотивація навчання, інтереси дитини;
- формування інтересів та ціннісних орієнтацій, дозвілля;
- виявлення причини відставання дитини у навчанні;
- виявлення здібностей та обдарувань;
- індивідуальний підхід;
- попередження правопорушень;
- піклування про здоров'я дітей;
- подолання конфліктів з однолітками, вчителями, батьками;
- розвиток пізнавальних інтересів;
- утворення в школі сприятливого освітнього середовища.

Керівник навчального закладу повинен визначити вихідні ідеї, ключові питання в цьому напрямку роботи школи. Тому робота адміністрації школи і

класних керівників повинна бути спрямована на демократичні основи співпраці навчального закладу та батьків.

Дослідження дало змогу зробити такі висновки, що більшість батьків розуміють свою повну відповідальність за навчання і поведінку дітей. Але 25% батьків виховання дітей перекладають на школу і суспільство. 5% безвідповідально ставляться до навчання і виховання своїх дітей стверджуючи, що цим повинні займатися лише школа і суспільство. Отже, виходить, що батьки по-різному підходять до цього питання, а тому педагогам необхідно диференційований підхід у роботі з батьками і їх дітьми[4, с. 53].

Як правило улюбій школі в основному цю ланку роботи виконує класний керівник. Основним завданням класного керівника є збереження емоційного, душевного комфорту для дитини в умовах школи і сім'ї. Тому класний керівник повинен дотримуватись певної послідовності в своїй роботі.

По-перше, вивчення емоційного мікроклімату сім'ї шляхом паралельного анкетування. Наприклад: «Чи знаю я свою дитину?», «Ми і наші діти», «Сімейні традиції», «Моя сім'я».

По-друге, вивчення умов життя дитини в сім'ї. Наприклад, відвідування сімей та складання соціальних паспортів, проведення індивідуальних бесід: «Вільний час моєї сім'ї», «Спільні справи». Заповнення анкети сім'ї з переліком питань:

- склад сім'ї;
- кількість дітей в сім'ї;
- місце роботи батьків;
- матеріальні та побутові умови проживання;
- дозвілля сім'ї;
- мікроклімат відносин в сім'ї.

По-третє, обов'язкове проведення батьківських зборів, а також спільних зборів батьків і вчителів та спільних зборів вчителів, батьків та учнів. Така форма роботи проводиться з метою встановлення кращих та прозорих стосунків між вчителями, батьками та учнями.

По-четверте, індивідуальне обговорення з батьками форм і методів виховної роботи з дітьми.

Особливу увагу в своєму навчальному закладі звертаємо на недопустимість методу суворого виховання. Основними методами формування духовної особистості дитини є переконання, привчання, заохочення та виховання на прикладі. Контакт із сім'єю – це один із основних важелів успіху у роботі з учнями. Соціальні психологи твердять, що коли сім'я союзниця у вихованні учня – сили школи потроюються. Якщо такий союз є слабкий, або, ще гірше – не склався взагалі – сили школи зменшуються принаймні на дві третини[3, с.48]. Тому кожний керівник з перших днів роботи з дитячим колективом повинен інформувати батьків про перспективи розвитку класу з метою залучення батьків до активної участі у справах класу. Життя в будь-якому колективі бурхливе, кипуче, цікаве, в певній мірі, сповнене найрізноманітніших конфліктів. Тому треба вчитися батькам і вчителям прислухатися до цих суперечок, придивлятися до стосунків між дітьми і робити правильні висновки із своїх спостережень. В зв'язку з цим ми практикуємо найрізноманітнішу тематику зустрічей з батьками: екскурсії, день народження класу, зустрічі з працівниками правоохоронних органів, з працівниками соціальної служби в справах сім'ї і школи, проведення батьківських уроків, засідання членів клубу моральних якостей, зустрічі представників різних поколінь «Мій родовід.», походи по рідному краю, дні довіри, сімейні свята в класі. Для прикладу пропонується план роботи класного керівника з батьками у 7 класі:

РОБОТА КЛАСНОГО КЕРІВНИКА З БАТЬКАМИ

1 заняття (ВЕРЕСЕНЬ)

1. Бесіда «Домашня робота семикласника».
2. Обговорення плану виховної роботи на перший семестр.
3. Анкета «Яку допомогу ви можете надати класу, школі?» Розподіл обов'язків.

2 заняття (ЖОВТЕНЬ)

1. Конференція «Моральне виховання школярів у сім'ї».

План

1. Вступне слово вчителя.
2. Виступ батьків по запитаннях:
 - а) виховання в сім'ї у підлітків почуття товарищескості, дружби, принциповості;
 - б) виховання поваги до старших людей, чесності, правдивості, скромності;
 - в) правильне відношення батьків до дружби хлопчиків з дівчатками;
 - г) турбота батьків про проведення вільного часу разом з дітьми.
3. Розв'язання педагогічних ситуацій.

3 заняття (ЛИСТОПАД)

1. Лекція «Індивідуальний підхід і облік виховних особливостей підлітків в сімейному вихованні».
2. Роль самостійності і працелюбства при виконанні домашніх завдань.
3. Завдання батькам:
 - встановити, який темперамент, здібності у вашого сина (доньки);
 - чи здійснюється індивідуальний підхід у вихованні дітей в сім'ї;
 - зафіксувати позитивні і негативні риси в характері сина (дочки);
 - намітити з ним (нею) шляхи подолання негативних рис характеру.
4. Вирішення педагогічних ситуацій.

4 заняття (ГРУДЕНЬ)

1. Бесіда «Духовний світ підлітка».
2. Обговорення педагогічних ситуацій.

5 заняття (СІЧЕНЬ)

1. Бесіда «Що робить підлітка «важким»?
2. Батьківські збори:
 - Повідомлення класного керівника про підсумки роботи про перший семестр.
 - Як побороти психологію відставання у навчанні?
 - Виступи батьків (обмін досвідом).

3. Обговорення плану роботи на другий семестр. Закріплення доручень.

6 заняття (ЛЮТИЙ)

1. Бесіда «Підліток і природа».
2. Виставка для батьків «Люблю тебе мій рідний край». (Робота гуртків.)
3. Групові консультації для батьків.

7 заняття (БЕРЕЗЕНЬ)

1. Усний журнал: «Підлітки в дитячому і сімейному колективі».

План

Сторінка перша. Виховання колективізму.

Сторінка друга. Підліток і емоції.

Сторінка третя. Участь підлітків у сімейних справах (господарство, бюджет, домашня праця, турбота про молодших і старших в сім'ї).

2. Обговорення висловів А.С. Макаренка.

3. Завдання батькам:

- Проаналізувати, яким чином в сина (доньки) виховується чесність, бережливість, турбота.

- Провести сімейну раду, на якій визначити домашній бюджет на найближчий час.

Розповісти про все це класному керівнику.

8 заняття (КВІТЕНЬ)

1. Бесіда «Причини слабкої успішності в класі».
2. Розв'язання педагогічних ситуацій.
3. Шкідливі звички:
 - в якому віці починають курити хлопці, дівчата;
 - як попередити появу шкідливих звичок у дітей.

9 заняття (ТРАВЕНЬ)

Батьківські збори

План

1. Повідомлення класного керівника про результати навчання.
2. Звіт класного батьківського комітету. Вибори нового.

3. Інструктаж з техніки безпеки.

Особливо цікавою формою спільної роботи класного керівника, батьків та учнів є засідання клубу моральних якостей.

План

Засідання клубу моральних якостей

5 клас

1 засідання. «Культура спілкування і взаємовідносин у повсякденному житті» (ознайомлення з загальними поняттями).

2 засідання. «Ввічливість як невід'ємна риса культурної людини».

3 засідання. «Уважність як вияв поваги до людей, турботи про них».

4 засідання. «Значення пунктуальності і відповідальності за свої слова, дії у повсякденному житті».

5 засідання. «Скромність як важлива риса культурної людини».

6 засідання. «Культура поведінки у школі, в колективі».

7 засідання. «Культура зовнішнього вигляду».

8 засідання. «Культура гостинності». «Українському роду нема переводу».

9 засідання. «Культура спілкування та взаємин у сім'ї».

6 клас

1 засідання. «Азбука моралі».

2 засідання. «Ввічливість як форма вираження поваги до людей і їх гідності».

3 засідання. «Подорож у місто Хороших Манер».

4 засідання. «Чесність і порядність».

5 засідання. «Культура привітання».

6 засідання. «Лицарський турнір ввічливості» (практичне заняття).

7 засідання. «Скромність. Пунктуальність і відповідальність».

8 засідання. «Уміння розуміти інших».

9 засідання. «Культура поведінки та взаємин у сім'ї».

7 клас

1 засідання. «Чуйність як критерії справжньої вихованості».

2 засідання. «Люб'язність і тактовність – необхідні риси культурної людини».

3 засідання. «Дивись, не забудь – людиною будь».

4 засідання. «Скромність».

5 засідання. «Культура гостинності, поведінки за столом».

6 засідання. «Моральні основи культури поведінки у школі, колективі. Дисциплінованість і організованість».

7 засідання. «Культура спілкування і взаємин у праці».

8 засідання. «Культура поведінки у туристичних походах».

9 засідання. «Культура мовлення».

8 клас

1 засідання. «Мистецтво людського співжиття».

2 засідання. «Етикет для всіх. Правила знайомства».

3 засідання. «Культура зовнішнього вигляду».

4 засідання. «Що є сміливість».

5 засідання. «Що є справедливість».

6 засідання. «Культура поведінки у театрі, на концерті».

7 засідання. «Господар і гість. Подарунок як вияв поваги до особи».

8 засідання. «Культура дозвілля».

9 засідання. «І ще раз про хороші манери».

9 клас

1 засідання. «Етика – наука про мораль».

2 засідання. «Моральний ідеал і його місце в житті людини».

3 засідання. «Мистецтво жити гідно – в чому воно полягає».

4 засідання. «Обов'язок. Відповідальність. Совість».

5 засідання. «Інтелігентна людина. Яка вона?».

6 засідання. «Сухомлинський про моральні цінності людини».

7 засідання. «І чужого наuczайтесь, і свого не цурайтесь».

8 засідання. «Куріння, пияцтво – то лише особиста справа».

9 засідання. «Моральні основи взаємин юнаків і дівчат».

З метою психолого-педагогічної допомоги батькам у навчанні та вихованні дітей у сім'ї проводяться загальношкільні батьківські конференції, організована робота шкільного психолого-педагогічного консультаційного пункту, працює шкільний університет психолого-педагогічних знань, надається допомога школою сім'ям, які потребують підвищеної уваги.

З метою постійної участі батьків у педагогічному процесі створено батьківський комітет, рада НВК, піклувальна рада. Надається соціально-матеріальна допомога дітям із сімей, які цього потребують. Організована робота психологічної служби. Цікавий досвід співпраці школи і батьків – це робота піклувальної ради. Працюючи разом з піклувальною радою домоглися залучення широкого кола громадськості до вирішення різноманітних проблем школи, налагодження співпраці з органами виконавчої влади, різними організаціями, окремими людьми, спрямована на поліпшення умов навчання і виховання. Така співпраця батьків, школи і громадськості сприяє суттєвому зміцненню матеріальної бази.

Проект «майстерність»

Мета: створення умов для педагогічної творчості вчителів, (моральна, матеріальна, психологічна підтримка), підтримування ініціативи пошуку нових форм та методів роботи надання допомоги в поширенні кращого педагогічного досвіду, впровадження в практику новітніх технологій.

Справи піклувальної ради:

1. Проведення чіткого набору персоналу.
2. Підтримка традиції проведення відкритих уроків між позакласних заходів для батьків та громад кості.
3. Надання допомоги в організації екскурсій та літнього відпочинку учнів та вчителів.
4. Організація вітання працівників НВК з ювілеями, з днями народження, державними святами.

5. Відзначення роботи вчителів, батьків та учнів за навчальний рік в певних номінаціях, конкурсах, олімпіадах, змаганнях.

Координатор: сектор «Творча обдарованість».

Проект «Захоплення»

Мета: організація змістового дозвілля вчителів, батьків та учнів, створення умов для розвитку творчих здібностей, занять за інтересами, проведення шкільних свят, традиційних масових заходів.

Справи піклувальної ради:

1. Створення умов для різнобічного розвитку учнів.
2. Організація роботи гуртків, секцій, студій за бажанням учнів та батьків.
3. Організація екскурсій, подорожей.
 3. Організація зустрічей з цікавими людьми.
 4. Організація змістового дозвілля.
 5. Організація сімейних свят, екскурсій, подорожей.
 6. Організація конкурсів, змагань, виставок.
 7. Надання допомоги у проведенні традиційних свят.

Координатор: сектор «Дозвілля».

Проект «Здоров'я»

Мета: залучення усіх учасників навчально-виховного процесу до активної діяльності, яка б сприяла збереженню та зміцненню здоров'я.

Справи піклувальної ради:

1. Створення безпечних умов навчання і виховання.
2. Обстеження та надання допомоги учням та вчителям НВК медичними фахівцями.
 3. Зміцнення спортивної бази НВК.
 4. Створення комфортних умов навчання та виховання.
 5. Організація якісного систематичного медичного обслуговування дітей.
 6. Організація гарячого харчування, контроль за якістю приготування, різноманітністю, калорійністю їжі. Забезпечення харчоблоку та їдальні сучасним обладнанням.

Координатор: сектор «Охорона життєдіяльності».

Проект «Спонсори»

Мета: залучення коштів спонсорів та благодійників для розбудови, розвитку й становлення НВК, матеріальної підтримки вчителів та учнів

Справи піклувальної ради:

1. Зміцнення матеріально-технічної бази навчально-виховного комплексу:
 - Ремонт шкільного приміщення та ДНЗ;
 - поповнення спортивного обладнання;
 - заміна старих дерев'яних вікон метало-пластиковими вікнами;
 - поповнення географічного майданчика обладнанням;
 - створення радіомережі.
2. Перспективне планування розвитку навчально-методичного забезпечення з предметів і сприяння його виконання.

Координатор: сектор «Фінансово-господарська діяльність».

Педагог має знати всі сімейні таємниці, пов'язані з дитиною, з її долею. У наш час особливо треба бути уважним до релігійних нахилів батьків і дітей. У навчальному закладі розроблені поради вчителям, керівникам шкіл, батькам в умовах релігійної віротерпимості.

1. Поважати релігійні почуття віруючих учнів та їх батьків.
2. Формування наукового світогляду у вихованців та поважне ставлення до релігій і священних книг.
3. Знати історію, світову літературу, мистецтво, Біблію.
4. Учитель має зробити все, щоб не допустити виникнення конфлікту, образи чи приниження гідності і почуттів віруючих учнів.
5. Вирішувати спірні питання у формі дискусій, диспутів, психологічних тестів, рольових ігор, дотримуючись культури спілкування.
6. Спиратися на принцип, що усі люди віруючі: тільки одні вірять, що Бог є, інші, що його немає.

Часто перед вчителями постає питання, чому більшість дітей і батьків ставлять перед собою мету: одержати кращу оцінку на уроці і добре скласти екзамен, а про якість і неперервність знань майже не задумуються. Тому спільна робота батьків і школи має бути спрямована на усвідомлення учнем, що він навчається не тільки заради завтрашньої оцінки, а вчиться мислити самостійно працювати над книгою – набуває вміння здобувати самостійно знання. Це потрібно людині для безперервного вдосконалення. З цією метою у школі проводяться громадські огляди знань, конкурси «Кращий знавець...», «Кращий читач», «Інтелектуал року», проводяться моніторинги знань за участю батьків. Такі форми роботи підвищують якість знань учнів.

Залучення батьків до навчально-виховної роботи сприяє налагодженню доброзичливого відкритого спілкування з батьками. Така співпраця вимагає рівноправності.

Педагогічне спілкування це як обмін речовин в організмі, порушення якого викликає різні захворювання. Не можна, щоб у педагогічному спілкуванні порушувався обмін людяності, любові, поваги, чуйності, оптимізму, порушувалась духовна спільність вчителя, учнів і батьків.[7,с.121].

Список використаної літератури

1. Амонашвілі Ш.О. Школа життя / Пер. з російської / Ш.О. Амонашвілі – Хмельницький: Подільський культурно-просвітительський центр М.І.Реріха, 2002. – 172 с.
2. Лернер П.С. Не уроком единым. / П.С. Лернер // Педагогіка толерантності. - 2004. - № 2-3. – С. 88-99.
3. Макаренко А.С. Про батьківський авторитет. – Тв.: В 7-ми т. - Т.4 / А.С. Макаренко. – Київ, 1954. – С. 11-445.
4. Рибальченко І.М. Взаємодія з батьками [Текст] : навч. вид. / І.М. Рибальченко. – Харків : Вид. група «Основа», 2007. – 208 с.
5. Скільський Д. Родинне виховання в педагогіці А.Макаренка / Д. Скільський // Освітнянин. - 2004. - №6. - С.18-20.

6. Сухомлинский, В. А. Сердце отдаю детям. Рождение гражданина. Письма к сыну / В. А. Сухомлинский. – Київ : Рад. школа, 1985. – 557 с.
7. Цибульова А.В. Довідник класного керівника. 5-6 класи / А.В. Цибульова, В.В. Билдіна, Л.І. Єфремова. – Харків : Веста: Видавництво «Ранок», 2006. – 160с.

Гусинська Любов Володимирівна,
 директор Пединівської
 загальноосвітньої школи І-ІІ ступенів
 Звенигородської районної ради

Анотація

У роботі розкрито сутність взаємодії школи та сім'ї, роль батьківської громади у підвищенні якості освітніх процесів. Представлено опис теоретичних та практичних основ роботи по співпраці школи з батьками.

Організація співпраці з батьками – шлях до підвищення якості освіти

Час і батькам і вчителям глибоко усвідомити, що ні школа без сім'ї, ані сім'я без школи не зможуть справитися з найтоншими, найактуальнішими завданнями становлення людини.

Василь Сухомлинський

Успішна освіта передбачає співпрацю батьківської спільноти та школи.

Спільна робота сім'ї та школи в педагогічному процесі у нашій країні досить слабо розвинена, хоча теоретична сторона постійно розроблюється та вдосконалюється.

Формування людини – складний процес, який здійснюється як у результаті цілеспрямованого виховання сім'ї, школи, вулиці, так і під впливом різноманітних факторів. Визначальну роль у становленні особистості відіграє саме школа, як основний соціальний інститут, оскільки саме в стінах школи у дитині закладаються усі цілісні орієнтації, засвоюються основні соціальні відносини і норми, формується соціальна поведінка.

Однак школа не є єдиним місцем, де формується і набуває свого досвіду особистість. У вихованні і становленні людини беруть участь сім'я, громадські організації, дитячі об'єднання. Тому школа обов'язково повинна враховувати особливості виховного впливу різноманітних навколишніх факторів, встановлювати оптимальну взаємодію із соціумом, та створювати цілісний виховний простір.

Оскільки сім'я є природним середовищем первинної соціалізації дитини, джерелом її матеріальної та емоційної підтримки, засобом збереження і передання культурних цінностей, то мимоволі впливає її визначне місце у вихованні дітей, важливості взаємодії сім'ї та батьків. Наше суспільство здавна визнає очевидну істину: батьки – головні природні вихователі дитини. Історія людського суспільства поклала на батьків головну відповідальність за виховання своїх дітей, «коронувавши» їх як найперших і незамінних на вчителів у житті кожної дитини. Про силу виховного впливу батьків красномовно свідчать українські народні прислів'я та приказки: «Які мама й татко, таке й дитятко», «Який батько, такий син», «Хороші діти – то честь батька і матері», «Умів дитину народити, зумій і навчити».

Найбільш ефективною моделлю взаємовідносин між школою й соціальним середовищем, зокрема родиною, є їхня тісна взаємодія. На загальноосвітній навчальний заклад покладено завдання навчати учнів грамоти, прищеплювати їм любов до знань, сприяти духовному розвитку дітей. Проте, реалізувати ці завдання самотійно, без участі громадськості та сім'ї, неможливо. Становлення відносин школи, громадськості та сім'ї відбувається у період значних змін у суспільно-політичному й соціально-економічному житті

держави. Ці зміни вимагають перегляду поглядів на виховання дітей, на визначення в цьому процесі ролі школи, громади та сім'ї.

Навчальний заклад є важливим інститутом, який сприяє виховному процесу, забезпечує взаємодію дитини, батьків та соціуму.

Виховання дитини починається з моменту її народження. Сім'я закладає основи людяності, порядності, вихованості. Чим більше любові, злагоди та взаємоповаги в родині, тим міцнішим буде основа подальшого розвитку дитини, тим вихованішою вона буде.

Діяльність батьків та вчителів у вихованні дітей стане успішною тоді, коли вони об'єднують зусилля у справі виховання дітей. Учителям важливо знайти порозуміння з батьками кожного учня, створити атмосферу взаємодопомоги.

Важлива умова ефективної навчально-виховної роботи — єдність школи і сім'ї, якої досягають за умови, що школа постійно працює над підвищенням рівня психолого-педагогічної обізнаності батьків, їх педагогічної культури.

Зміст роботи школи з батьками учнів повинен ґрунтуватися на їх правах і обов'язках, визначених Законом України «Про загальну середню освіту»:

1. Батьки або особи, які їх замінюють, мають право:
 - вибирати навчальні заклади та форми навчання для неповнолітніх дітей;
 - приймати рішення щодо участі дитини в інноваційній діяльності загальноосвітнього навчального закладу;
 - обирати і бути обраними до органів управління освітою з питань навчання і виховання дітей;
 - звертатися до відповідних органів управління освітою з питань навчання і виховання дітей;
 - захищати законні інтереси дітей.
2. Батьки або особи, які їх замінюють, зобов'язані:
 - забезпечувати умови для здобуття дитиною повної загальної середньої освіти за будь-якою формою навчання;

- постійно дбати про фізичне здоров'я, психічний стан дітей, створювати належні умови для розвитку їх природних здібностей;
- поважати гідність дитини, виховувати працелюбність, почуття доброти, милосердя, шанобливе ставлення до сім'ї, старших за віком, державної і рідної мови, до народних традицій і звичаїв;
- виховувати повагу до національних, історичних, культурних цінностей українського народу, дбайливе ставлення до історико-культурного надбання та навколишнього природного середовища, любов до України.

За старим шкільним афоризмом, найскладніше в роботі з дітьми – це робота з батьками.

Актуальність взаємодії навчального закладу і батьків визначається такими чинниками:

- Батьки залучені в освіту дитини протягом усього часу її перебування в школі. Вони найбільш зацікавлені в якості навчально-виховного процесу.
- Батькам відомий рівень розвитку їхньої дитини. Саме батьки можуть розповісти, що мотивує їхню дитину, і вказати найбільш ефективні стратегії її навчання і виховання.
- Дуже важливо відокремлювати поняття розуміння того, як сильно батьки впливають на поведінку дитини й покладання на них всієї відповідальності за цю поведінку.
- Робота з батьками збільшує можливість відповідності очікувань щодо поведінки дитини вдома і в школі.

Видатний педагог В.О. Сухомлинський вважав сім'ю невід'ємним компонентом соціальної структури суспільства. Стабільність і моральне здоров'я суспільства багато в чому залежать саме від сім'ї, етичних норм, які панують у ній, рівня родинного виховання. Сім'я – первинний осередок, де «шліфуються найтонші грані людини-громадянина, людини-трудівника, культурної особистості.

Із сім'ї починається суспільне виховання, тут, образно кажучи, закладається коріння, з якого виростають гілки, квіти і плоди. Сім'я – джерело,

водами якого живиться повноводна річка нашої держави» [10, 288]. В.О. Сухомлинський у праці «Серце віддаю дітям» зазначає, що батьки, педагог і дитина мають виховуватися одночасно. Навряд чи є таке слово, до якого можна дібрати скільки епітетів, як до слова «серце». Найкращі людські якості – милосердя і сердечність. Найкращі почуття – любов, дружба, симпатія, доброзичливість – ідуть від серця. Щоб стати чутливим, серце має бути вихованим, культурним, витонченим. Ця думка повинна стати провідною в діяльності навчального закладу.

Важливість участі батьків на всіх етапах освітнього процесу має усвідомлюватися вчителями та передбачатися в їх якісній підготовці до роботи у школах ХХІ століття. Практика свідчить, що заклади підготовки вчителів України не мають курсу, спрямованого на залучення батьків до освітнього процесу. Деякі заклади лише передбачають теми стосовно співпраці вчителів і батьків у деяких навчальних курсах. Проте майбутні вчителі повинні мати уявлення про переваги активної участі батьків та знати, яким чином їх робота може бути оптимізована завдяки співпраці з батьками [1, с. 72].

Для того, щоб сприяти кращій комунікації між школою і сім'єю, вчителі мають спонукати батьків до ознайомлення зі шкільною політикою та навчальним планом. Важливо забезпечити батькам усі можливі способи комунікації з учителями, що зменшить їх збентеження у зв'язку з незрозумілою їм структурою навчання у старших класах. Окрім друкованих засобів комунікації, є й інші способи поширення інформації серед батьків: програми наставництва батьків (особливо при переході учнів із середніх до старших класів), ресурсні сімейні центри, веб-сайти шкіл, неформальні зустрічі, батьківські збори. Також слід пам'ятати про те, що школи мають самі виступати ініціаторами спілкування з батьками дітей, які поведуться неадекватно чи мають проблеми з навчанням. Проте, таке спілкування доцільно здійснювати й у випадках, коли школа має повідомити батькам приємні новини. Ця стратегія сприятиме позитивному клімату у стосунках вчителів та батьків і

заохочуватиме батьків до більш активної та свідомої участі у процесі навчання дітей.

Теоретико-прикладні аспекти взаємодії сім'ї і школи у вихованні дітей висвітлено в працях Т. Виноградової, О. Докукіної, Т. Кравченко, І. Мачуської, Л. Повалій, В. Постового, О. Пухти та інших. Грунтуючись на досягненнях сучасної психолого-педагогічної науки, урахуваючи практичний досвід та особливості нинішніх реалій, дослідники роблять спробу визначити найбільш актуальні проблеми сімейного виховання дітей різних вікових категорій, винайти оптимальні способи усунення наявних у ньому недоліків шляхом залучення батьків до співробітництва із загальноосвітніми навчальними закладами, реалізації взаємодії сім'ї і школи. Це дає змогу констатувати, що сьогодні спостерігається подальший розвиток і вдосконалення взаємодії педагогічних колективів загальноосвітніх навчальних закладів з батьками дітей, які в них навчаються. Серед різних напрямів цього процесу (залучення до управління навчальним закладом, робота в шкільному та батьківському комітетах, надання школі грошово-матеріальної допомоги) важливе місце належить такому, як надання педагогічним колективом школи психолого-педагогічної допомоги батькам у вихованні дітей. Основна мета цієї роботи вбачається в різнобічному вихованні, інтелектуальному й фізичному розвитку, моральному і психічному ствердженні особистості школяра [4, с. 74].

Особливе значення для встановлення ефективної взаємодії з батьками має період навчання дитини в початкових класах, коли батьки залюбки відвідують навчальний заклад, цікавляться навчанням і поведінкою дитини.

Це створює позитивні передумови для надання батькам психолого-педагогічної допомоги у сімейному вихованні дитини, її належному розвитку. Найбільш прийнятними для цього формами О. Пухта вважає батьківські збори, батьківський всеобуч, родинні свята, спортивні та культурно-масові заходи. Водночас визнається потреба упровадження в роботу з батьками елементів освітніх технологій, що – допоможе розкрити нові грані співпраці, збагатити

батьків психолого-педагогічними знаннями, розвинути навички продуктивного спілкування [4, с. 74].

Особливу увагу сучасні дослідники звертають на те, що взаємодія сім'ї і школи має полягати не лише в допомозі цих соціальних інститутів одне одному, а й у – розумному об'єднанні можливостей, зусиль в організації життєдіяльності школярів [7, с. 51]. Проте це стає можливим лише за умов організації взаємодії, виходячи з потреб та інтересів дітей і батьків, урахування специфіки конкретного навчально-виховного закладу, ґрунтування на принципах демократичності, рівноправності у взаєминах усіх партнерів цього процесу.

Стратегія взаємодії сім'ї і школи, вважає Т. Виноградова, має будуватися на системі педагогічних ідей, які є ключовими та актуальними для певного навчально-виховного закладу, а система реалізації всього процесу позначатися багатоаспектним характером. Останнє полягає в тому, що педагоги під час розроблення цієї стратегії мають передбачити проблеми, які є актуальними для окремих сімей, вибудовувати роботу з батьками на випереджальному принципі, готувати батьків до розуміння відносин з дітьми та їхніх проблем. Важлива роль у цьому відводиться пропагуванню педагогічних знань з метою підвищення педагогічної освіти батьків [7, с. 52].

Поряд із цим, до основних напрямів взаємодії сім'ї і школи пропонується відносити: залучення батьків до життя школи; досягнення узгодженості у підходах до дитини; надання кваліфікованої допомоги і підтримки батькам і дитині у складних педагогічних та життєвих ситуаціях; інформування батьків про шкільне життя, освітній процес, про ресурси, які сім'я може використовувати для освіти своєї дитини, справедливого вирішення батьківсько-дитячих конфліктів.

Сутність підходу до цієї проблеми Г.Кочетової полягає в тому, що в основу цього процесу покладено принцип – вплив на сім'ю через дитину, згідно з яким у центрі педагогічної уваги постає дитина, яка завдяки цьому стає своєрідним вихователем своїх батьків, хоча не завжди усвідомлює це. Дитина –

це зв'язуюча ланка в співробітництві школи та сім'ї, консолідуючий центр, головна фігура колективної педагогічної творчості, навколо якої вибудовується цілісний навчально-виховний процес, співорганізовується мікросоціум [8, с. 196]. За цих умов дитина стає суб'єктом не лише навчальної, а й позакласної діяльності, а також власного виховання. Більше того, дитина стає активним суб'єктом спільної діяльності всіх учасників педагогічного процесу – вчителів, учнів, батьків і зацікавленої у вихованні дітей громадськості [8, с. 197].

Якщо батьки залучені у навчально-виховний процес, вони краще розуміють, як може відбуватися навчання їхньої дитини. У свою чергу, у дітей підвищується розуміння важливості освіти, коли вони бачать спільну роботу батьків і педагогів.

Сьогодні, лише незначна частина батьків може спрямувати у правильне русло виховання своєї дитини, отже, потребує допомоги фахівців. Такою допомогою повинна бути діяльність педагогів, які сприяють всебічному розвитку дітей, та допомагають сім'ї у їх вихованні. Розуміння того, що саме в сім'ї закладається фундамент повноцінного фізичного і психічного розвитку дитини, спонукає навчальний заклад до пильного вивчення запитів, потреб і вимог сучасної сім'ї, тобто, до тісної взаємної школи і родини.

Співдружність з сім'єю – одне з першочергових завдань, мабуть, у кожному навчальному закладі. Сучасне життя спонукає до урізноманітнення та оновлення форм спільної роботи з батьками. Використання різних форм і методів, залучення батьків до співпраці, творчість педагогів, дипломатичність – запорука успішної взаємодії школи і родини. Здійснення цієї роботи, досягнення в ній справжнього успіху можливі лише при індивідуальному підході до кожної сім'ї. Тільки тоді батьки йтимуть до школи зі своїми радощами і сумнівами, стають єдиним колективом, завжди допоможуть і підтримають педагога.

Працюючи у школі 37 років, дійшла висновку, що тільки у тісній співпраці педагогів і батьків можна досягнути успіху у справі виховання і навчання школярів.

У нашій школі ми використовуємо такі форми роботи з батьками:

1) індивідуальні (анкетування, телефонний зв'язок, попередні візити батьків з дітьми, співбесіди, відвідування вихованців удома, консультації,).

2) наочно-письмові (родинні газети, батьківські куточки, тематичні стенди, виставки, скриньки ідей та пропозицій).

3) групові (консультації, школа молодих батьків, зустрічі з цікавими людьми, збори, практикуми,).

4) колективні (засідання батьківського комітету, батьківські конференції, зустрічі за круглим столом, дні відкритих дверей, запрошуємо на свята та на спортивні змагання).

З метою залучення батьків до співпраці у справі навчання та виховання підростаючого покоління, у школі створений загальношкільний батьківський комітет. Він покликаний допомагати школі та сім'ї в здійсненні загальної середньої освіти дітей, забезпечувати глибокі та стійкі знання учнів з основних наук, виховувати у школярів високі моральні якості, свідоме ставлення до праці, відповідальність, організованість та дисципліну, культуру поведінки в правовому, естетичному, фізичному аспектах, охороні їхнього здоров'я.

Батьківський комітет нашої школи обирається щорічно на загальношкільних батьківських зборах. До його складу входять по 2 представники від кожного класу. Батьківський комітет складає план роботи на навчальний рік. Його зміст визначається завданнями, що стоять перед школою, та конкретними умовами його роботи. Представники комітету ведуть протоколи своїх засідань, що проходять щомісяця. Члени комітету беруть активну участь у житті школи і вирішенні усіх нагальних питань.

У своїй роботі комітет школи керується Положенням про батьківський комітет загальноосвітньої школи, планом роботи школи, рішеннями батьківських зборів, рекомендаціями педагогічної ради, директора школи та класних керівників.

Одним із шляхів вирішення шкільних проблем є анкетування батьків та учнів. До уваги батьків на батьківських зборах пропонуються тематичні анкети відповідно теми та мети батьківських зборів.

Анкета для батьків

1. Яку інформацію Ви б хотіли отримати на батьківських зборах?
2. Які питання виховання Вас особливо хвилюють?
3. Яку пресу Ви читаєте?
4. Чим Ви можете допомогти класному керівнику в роботі з дітьми класу?
5. На що слід звернути особливу увагу вчителю в роботі з Вашою дитиною?

Що дає нам анкетування? Насамперед, ми знаємо запити учнів та батьків, проблеми, окреслюємо шляхи їх вирішення. Питання анкет розробляються разом з батьківським комітетом, серед них є різні, але найголовніше питання - навчання. Це тісно пов'язано з проблемною темою школи.

Батьки є співавторами процесу навчання в школі: допомагають у створенні презентацій, проведенні екскурсій, родинних свят, допомагають у підготовці та проведенні вечорів відпочинку.

Сьогодні складно уявити навчання без комп'ютера. Комп'ютер – це явище позитивне, але в той же час ми, вчителі, на уроках відчуваємо проблему – недостатній темп читання учнів, розуміння прочитаного, що призводить до того, що учні не вміють та не хочуть читати. Але від рівня начитаності дитини залежить рівень інтелекту особистості. Тому у школі систематично проводяться зустрічі із бібліотекарем сільської та шкільної бібліотек, які знайомлять учнів із новинками, що надходять, заохочують дітей різними конкурсами, в яких дуже часто необхідна допомога батьків.

Важливою проблемою є надмірне захоплення комп'ютером, небажання читати (на жаль, більшість дітей ходить у бібліотеку, щоб скористатися Інтернетом) і на це необхідно звернути увагу вчителям та батькам. Саме з цією метою на загальношкільних зборах батьки прослухали лекцію «Як

користуватися комп'ютером під час підготовки до уроків», та отримали консультації, як не стати «залежним» від комп'ютера.

Добре організований батьківський комітет виконує в класі різні функції, однією з яких є допомога в організації навчально-виховного процесу. Наприклад, популярними у нашій школі є виставка кращих учнівських зошитів та проведення конкурсу на кращий щоденник.

Успіх у навчанні безпосередньо залежить від сімейного щастя. Людина не може жити самотньо, для кожного з нас сім'я – це той причал, де нас зрозуміють, підтримають і будуть любити, не дивлячись на всі наші недоліки. Тож щороку в нашій школі проводиться родинне свято, де мають змогу виступити батьки з дітьми, де мами, тата, дідусі й бабусі чують слова вдячності від дітей і онуків, чують гарні, теплі слова про сім'ю, родину. На мою думку, такі свята зближують родини, показують їм, що сім'я – найбільший скарб людини, її міцна і надійна опора у житті.

Доброю традицією в школі стало проведення свята «Посвята в першокласники», після якого батьки і діти залишають приміщення школи з позитивними емоціями.

Багато уваги батьківський комітет приділяє проблемам навчання та виховання. З цією метою проводяться спільні засідання класного колективу та батьківського комітету. Так, організовуються засідання з питань рейтингу навченості та поведінки учнів класу. На таких заходах батьки виражають подяку найкращим учням, виявляють проблеми, що наявні в класі та знаходять ефективні шляхи їх вирішення. Засідання закінчуються дієвими рішеннями (лист-подяка батькам, лист-попередження, оголошення подяки учням класу).

Особливу увагу в нашій школі приділяють патріотичному вихованню. Знаючи, що найкращий вихователь – це власний приклад, адміністрація школи спільно з батьками проводить добродійні ярмарки, акції милосердя. Організуючи такі заходи, батьки спільно з учнями та вчителями збирають теплий одяг, продукти, гроші та передають їх в зону АТО.

Важливе місце у вихованні школяра має урок. Саме під час уроку відбувається формування ціннісних ставлень учнів, матеріали до уроків підбираються з такою метою, щоб не лише дати учневі певні знання, а спонукати дітей до їх практичного використання як засобу самовдосконалення та саморозвитку. Важливе місце тут належить умілій організації пошукової, творчої діяльності школярів, створення під час уроків інтерактивних методів, які б допомогли розкрити творчий потенціал кожної дитини.

Плануючи роботу закладу, згідно створеного проекту «Школа-дитина-родина» ми обов'язково кожного року проводимо анкетування з метою виявлення рівня задоволення учнів та батьків шкільним життям.

За останні роки значно збільшилася кількість учнів, які бажають брати участь в інтелектуальних та мистецьких конкурсах. В цьому ми відчуваємо підтримку батьків. Це виявляється не тільки у тому, щоб заохотити дітей до участі у конкурсах, а й спонукати дітей то творчості, пошуку, до знань. Готуючись до участі у конкурсах батьки разом з дітьми занурюються у світ науки, світ знань, світ пізнання.

Збереження та зміцнення здоров'я дітей - одна з основних проблем, над якою наполегливо працює педагогічний та батьківський колектив школи. Спільно з батьками проводиться робота по впровадженню програми «Школа сприяння здоров'ю» (організуються походи у ліс, до ставка, проходять спортивні змагання).

Школа – велика родина, що нагадує бджолиний вулик. В школі кожний займається своєю справою: вчителі навчають, виховують, учні навчаються, розвиваються, вдосконалюються, батьки підтримують та співпрацюють з нами.

Весь наш шкільний колектив розуміє, що ми не змогли б досягти успіхів без підтримки з боку батьківської громадськості. Адже наші позитивні результати та досягнення – це результат тісної співпраці та взаємодії з батьками.

Таким чином, можна зробити висновок, що активна участь батьків у процесі навчання і виховання їх дітей є позитивним і сильним джерелом впливу

на навчальну успішність підростаючого покоління. Крім того, від тісної співпраці з батьками є користь і для батьків, і для вчителів, і для школи.

Користь для батьків:

- усвідомлення позитивного впливу освіти на дітей;
- глибше розуміння роботи школи;
- встановлення кращого спілкування між батьками, дітьми та вчителями;
- залучення батьків до навчання дітей вдома;
- спонукання батьків до підвищення своєї освіти;
- відвідування та допомога в організації шкільних подій;
- популяризація національної культурної спадщини.

Користь для вчителів:

- взаємодія батьків та вчителів;
- задоволення від своєї роботи;
- зменшення втрат навчального часу на вирішення проблем дисципліни;
- глибше розуміння культури школи та громади;
- подолання бар'єру неузгоджених дій у навчанні та вихованні.

Користь для школи

- зміцнення авторитету та підвищення рейтингу закладу;
- підвищення ефективності роботи школи;
- зміцнення і поглиблення позитивних стосунків між школою і сім'єю;
- надання необхідної та корисної інформації для батьків;
- надання підтримки школі з боку громади та батьків;
- розвиток природних здібностей дітей;
- фінансова підтримка;
- демократизація стосунків між учасниками навчально-виховного процесу.

А тому актуальними залишаються слова В.О. Сухомлинського «Час і батькам, і вчителям глибоко усвідомити, що ні школа без сім'ї, ні сім'я без школи не можуть справитись з найтоншим, найскладнішим завданням – становлення людини».

Список використаної літератури

1. Взаємодія школи і сім'ї у вихованні дітей та молоді. Принципи гуманістичної педагогіки. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://readbookz.com/book/172/5533.html>.
2. Виноградова Т. Взаємодія батьків і педагогів – необхідна умова для виховання нового покоління / Т. Виноградова // Педагогічна скарбниця Донеччини. – 2003. – № 2. – С.51–52.
3. Горбач, І. Підготовка майбутнього вчителя до роботи з батьками / І. Горбач // Рідна школа. – 2000. – №2. – С. 71–73.
4. Калениченко, Н. Проблема сім'ї та сімейного виховання в Україні: 20-ті роки ХХ ст. / Н. Калениченко // Шлях освіти. – 1997. – №4. – С. 47–50.
5. Кравченко Т. В. Особливості взаємодії сім'ї та школи у формуванні особистості дитини / Т. В. Кравченко. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://library.udpu.org.ua/library_files/psuh_pedagog_probl_silsk_shkolu/11/visnuk_20.pdf.
6. Прийменко, В. Вплив сім'ї на успішне навчання дитини/ В. Прийменко // Початкова школа. – 2006. – №3. – С. 52–55.
7. Про освіту : Закон України // Закони України. – К. : Ін-т законодавства, 1996. – Т. 1. – С.414–432.
8. Пухта О. Співпраця батьків та школи у вихованні дітей / О. Пухта // Педагогічний пошук. – 2006. – № 3(5). – С. 74–75. 5. 9. Сухомлинський В. О. Батьківська педагогіка/ В. О. Сухомлинський. – Київ: Рад. школа, 1978. – 376 с.
9. Соціальне партнерство школи і сім'ї: переосмислення проблем і перспектив// Довідник директора школи. – 2015. - № 5-6 (травень-червень). – с.28-34.
10. Сухомлинский В.А. Как воспитать настоящего человека: Советы воспитателям. - К. : Рад. школа, 1975. - 236 с.

11. Сухомлинський В. О. Батьківська педагогіка/ В. О. Сухомлинський. – Київ: Рад. школа, 1978. – 376 с.
12. Усі крилаті вислови, прислів'я, приказки, загадки / Укладач Н.В. Курганова – Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2005. – 320 с.

Коваленко Алла Сергіївна, завідувач
дошкільного навчального закладу №23
«Чипполіно» Смілянської міської ради

Анотація

У статті розкрито роль керівника дошкільного навчального закладу щодо організації співпраці з родинами вихованців на основі нормативно-правової бази. Висвітлено роботу щодо реалізації керівником державної політики у забезпеченні єдності сім'ї і дошкільного навчального закладу. Представлено досвід дошкільного закладу щодо побудови шляхів удосконалення взаємодії педагогів і родини.

Роль керівника дошкільного навчального закладу в організації співпраці з батьками

Родина є найголовнішою ланкою у вихованні дітей. Усі її члени мають створювати умови для гармонійного розвитку дитини дошкільного віку.

Відповідно до ст.ст. 8,9 Закону України «Про дошкільну освіту» сім'я зобов'язана сприяти здобуттю дитиною освіти в дошкільних та інших навчальних закладах або забезпечити дошкільну освіту в сім'ї відповідно до Базового компонента дошкільної освіти; відвідування дитиною дошкільного навчального закладу не звільняє сім'ю від обов'язку виховувати, розвивати і навчати її в родинному колі; батьки або особи, які їх замінюють, несуть відповідальність перед суспільством і державою за розвиток, виховання і навчання дітей, а також збереження їх життя, здоров'я, людської гідності.

Одним із принципів дошкільної освіти є єдність виховних впливів сім'ї і дошкільного навчального закладу (ст.6 Закону України «Про дошкільну

освіту»). Організатором і координатором співробітництва дошкільного навчального закладу і сім'ї є керівник закладу. На сучасному етапі управління дошкільним навчальним закладом вимагає від керівника наукової компетентності, майстерності, вміння орієнтуватися в інформаційному просторі, нормативно-правових питаннях, реалізовувати конструктивні ідеї. Саме керівник сприяє становленню єдиної системи виховання дітей у сім'ї і в дитячому садку, згуртовуючи для вирішення цього завдання педагогічний колектив і батьків, базуючись на правових засадах у роботі з батьками. Основні завдання і зміст співпраці дошкільного закладу з батьками плануються в річному плані й конкретизуються в календарних планах завідувача і вихователя-методиста. Значна роль у діяльності керівника дошкільного закладу відводиться реалізації державної політики у сфері дошкільної освіти, складовою якої є надання всебічної допомоги сім'ї у розвитку, вихованні та навчанні дитини (ст.3 «Закону про дошкільну освіту»). Таким чином, визнання державою пріоритету сімейного виховання і відповідальності дошкільного закладу за допомогу сім'ї у вихованні дитини вимагає особливих взаємин батьків та закладу, а саме - співпраці, взаємодії і довіри. Дитячий садок і родина мають прагнути до створення єдиного простору розвитку дитини.

Залучення батьків у єдиний розвивальний простір у нашому дошкільному закладі здійснюється в таких напрямках:

- Робота з колективом щодо організації взаємодії з сім'єю, ознайомлення педагогів з системою нових форм роботи з батьками.
- Підвищення педагогічної культури батьків.
- Залучення батьків до діяльності дошкільного закладу, громадського управління ним, організація обміну досвідом сімейного виховання.

Основними завданнями взаємодії є:

- встановлення партнерських стосунків з родиною кожного вихованця;
- об'єднання зусиль дошкільного закладу і родини для розвитку і виховання дітей;

- створення атмосфери взаєморозуміння, спільності інтересів, емоційної взаємопідтримки;
- активізація і збагачення виховних умінь членів родини;
- підтримка впевненості батьків у власних педагогічних можливостях.

Завдяки створенню команди однодумців упроваджується система різноманітних творчих заходів з батьками, але проведення заходів – це тільки частина роботи, тож значна увага керівником приділяється, перш за все, управлінській діяльності з цього напрямку роботи.

Театр починається з вішалки, а дитячий садок для батьків починається з першої зустрічі з завідувачем. Реєструючи дитину у списках «Електронного ДНЗ», завідувач пропонує батькам ознайомитися з графіком проведення Днів відкритих дверей у дошкільному закладі, запрошує батьків до ознайомлення з роботою педагогів, організацією освітнього процесу. Батькам пропонується адреса сайту дошкільного закладу, на якому розміщені рекомендації щодо підготовки дитини до вступу у дошкільний заклад і кращої її адаптації у закладі, за бажанням батьків надається консультація практичного психолога «Перші години без мами». Якщо у батьків немає можливості скористатися послугами сайту, їм надаються ці рекомендації у друкованому вигляді. Знайомство батьків із дошкільним закладом відбувається також за допомогою візитних карток груп на сайті - це дозволяє викликати у батьків довірливе ставлення до дитячого садка, дізнатися про вихователів, роботу з дітьми.

Відповідно до Положення про дошкільний навчальний заклад (п.6) прийом дітей здійснюється керівником дошкільного закладу. Зарахування дитини до дошкільного закладу – це відповідальний момент як для батьків, так і для керівника закладу. З цього моменту починаються юридичні відносини між батьками та працівниками дошкільного закладу, тому всі повинні чітко усвідомлювати міру відповідальності за ці відносини. Під час прийому дитини керівник ознайомлює батьків або осіб, що їх замінюють, зі статутом дошкільного закладу, режимом роботи, наказом МОН України від 21.11.2002 №667 «Порядок встановлення плати батьків за перебування дітей у державних

та комунальних дошкільних та інтернатних навчальних закладах», порядком та термінами здійснення розрахунків за перебування дитини у дошкільному закладі, умовами утримання дітей, досягненнями та традиціями закладу, з Положенням про батьківський комітет, його повноваженнями, при цьому обов'язково звертає увагу на рішення батьківських зборів щодо умов, обсягів та періодичності надання матеріальної (фінансової) благодійної допомоги, ознайомлює з витягом рішення батьківських зборів, у якому про це йдеться, іншими документами, що регламентують його діяльність. Завідувач знайомить батьків з медсестрою, показує розміщення адміністративних приміщень, дає відповідь на питання, які хвилюють батьків. При зарахуванні дитини батькам, у кого перша дитина, завідувач пропонує записатися до «Школи молодих батьків», робота якої у вересні починається з екскурсії батьків дошкільним навчальним закладом, ознайомлення із складовими його предметно – розвивального середовища.

Дошкільний навчальний заклад є юридичною особою в галузі освіти, тож, приймаючи дитину до дошкільного закладу, керівник діє від його імені, заключає з батьками договір (угоду) між дошкільним закладом та батьками, у якому перебачено особливості і нюанси роботи дошкільного закладу, права і обов'язки працівників і батьків, питання умов збереження за дитиною місця в дошкільному закладі, порядку її відрахування (ст.ст.36,37 Закону України «Про дошкільну освіту», п.п.12,36,37 Положення про дошкільний заклад). Договір складається із таких пунктів: загальна частина, права та зобов'язання сторін, порядок розрахунків, відповідальність сторін, вирішення спорів, термін дії договору, заключні положення. Зазначаються реквізити сторін, підписи і печатка дошкільного закладу.

Згідно зі ст.23 Закону України «Про дошкільну освіту», п.25 Положення про дошкільний навчальний заклад відповідно до статутних цілей і завдань дошкільний заклад надає додаткові освітні послуги, які не визначені Базовим компонентом дошкільної освіти, Державною базовою програмою та іншими додатковими програмами розвитку дітей, лише за згодою та на основі угоди

між батьками або особами, що їх замінюють, та дошкільним закладом, за рахунок коштів батьків або осіб, що їх замінюють. Завідувач повідомляє батькам про наявність, умови та можливість отримання додаткових освітніх послуг, організовує їх надання.

Згідно зі ст.7 Закону України «Про дошкільну освіту», п.18 Положення про дошкільний заклад, листа МОН України від 17.12.2008 №1/9-811 «Про здійснення педагогічного патронату» дошкільний заклад здійснює соціально-педагогічний патронат з метою забезпечення умов для здобуття дошкільної освіти дітьми дошкільного віку, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, але не відвідують дошкільних закладів, та надання консультаційної допомоги сім'ї. Завідувач здійснює керівництво соціально-педагогічним патронатом, взаємодією з сім'єю, забезпечує діяльність дошкільного закладу як осередка поширення серед батьків психолого-педагогічних та фізіологічних знань про дітей дошкільного віку. Наказом по закладу затверджується план роботи щодо соціально-педагогічного патронату, визначаються відповідальні працівники. Відповідно до п.19 Положення про дошкільний заклад діти, які перебувають у дошкільному навчальному закладі під соціально-педагогічним патронатом, беруться на облік. Одне з основних завдань керівника – робота з батьками щодо 100% охоплення дітей мікрорайону дошкільною освітою, вирішення його має високу результативність завдяки чітко налагодженій організації роботи групи патронату з цього питання.

З метою надання всебічної психолого-педагогічної допомоги та соціальної підтримки сім'ям у дошкільному закладі створено консультативний центр для батьків. На основі Примірного положення про консультативний центр для батьків або осіб, які їх замінюють, і дітей, які виховуються в умовах сім'ї, затвердженого наказом МОНмолодьспорт України від 30.06.2011 №714, завідувачем розроблено відповідне Положення дошкільного навчального закладу і затверджено наказом. Згідно з Положенням складається план роботи Консультативного центру на рік, його робота організовується завідувачем у зручний для батьків час. План роботи розміщено на сайті, у групових куточках,

по можливості повідомляється у місцевих ЗМІ. Форми взаємодії з батьками в Консультативному центрі найрізноманітніші, зокрема:

- Організація лекцій, семінарів, індивідуальних і групових консультацій для батьків.
- Організація заочного консультування через папки-пересувки, листування в електронній пошті, у телефонному режимі, через організацію роботи сайту.

Робота з батьками планується у річному плані дошкільного навчального закладу. Відповідно до листа МОН України від 03.07.2009 №1/9-455 «Планування роботи в дошкільних навчальних закладах» до розділу плану «Організаційно-педагогічна робота» включено таку роботу з батьками: вивчення досвіду родинного виховання, організація гуртків разом з батьками, педагогічні бесіди, консультації, Школа молодих батьків тощо. Передбачено також ознайомлення батьків із вимогами програми розвитку дитини дошкільного віку, надання рекомендацій щодо їх використання у домашніх умовах сім'ї. Але життя не стоїть на місці, тож завідувач скеровує роботу вихователя - методиста, відповідно до Типового положення про методичний кабінет (затвердженого наказом МОН України від 09.11.2010. №1070) на пошук і впровадження нових ефективних форм взаємодії із сім'ями вихованців, батьківською громадськістю у здійсненні завдань цілісного всебічного розвитку дітей, популяризації роботи дошкільного навчального закладу. Вихователь-методист здійснює також для батьків добірку фахових періодичних видань, методичних посібників з різних галузей знань (педагогіки, психології, медицини, соціології, біології та ін.), сприяє підготовці та проведенню батьківських комітетів; організовує розробку методичних рекомендацій, консультацій (педагогічного, медичного, психологічного, дефектологічного змісту тощо) для батьків та вихователів щодо роботи з батьками.

Шляхи співпраці дошкільного навчального закладу з сім'єю, згідно зі ст.20 Закону України «Про дошкільну освіту» визначає педагогічна рада. До складу педагогічної ради входить голова батьківського комітету, на засідання

педагогічної ради запрошуються батьки або особи, що їх замінюють. Актуальними для педагогів є думки батьків, їх виступи щодо форм взаємодії сім'ї з дошкільним закладом, упровадження системи роботи з родиною. Особи, запрошені на засідання педагогічної ради, мають право дорадчого голосу.

Для того, щоб спланувати роботу з батьками, треба гарно знати батьків своїх вихованців. Тому роботу починаємо з аналізу соціального складу батьків, їх настрою та очікувань від перебування дитини в дитячому садку. Проведення анкетування, особистих бесід на цю тему допомагає правильно будувати роботу з батьками, зробити її ефективною, підібрати цікаві форми взаємодії з ними. Щорічно у вересні практичний психолог разом з вихователями проводить вивчення сімей вихованців і складає соціальний паспорт дошкільного закладу. За результатами вивчення з'ясовується наступне: кількість безробітних і непрацюючих батьків, категорійних, неповних, неблагополучних сімей, особливості родини тощо. Аналіз малюнків вихованців на тему «Моя сім'я» допомагає зрозуміти, як ставляться до дитини вдома, з якими проблемами вона стикається. Батьків дітей, які відвідують сьогодні дошкільні заклади, можна умовно поділити на три групи.

Перша група - це дуже зайняті на роботі батьки, яким дитячий садок просто життєво необхідний. Але, незважаючи на це, вони чекають від дитсадка не тільки хорошого нагляду і догляду за дитиною, але і повноцінного розвитку, оздоровлення, навчання і виховання, організації цікавого дозвілля. Ця батьківська група в силу зайнятості не може активно відвідувати консультації, семінари, тренінги. Але при правильній організації взаємодії вони з задоволенням вдома виготовляють разом з дитиною сімейну роботу на конкурс, підбирають фотографії на виставку, у зручний для них час беруть участь у заздальгідь оголошених заходах, наприклад у веселих стартах або екологічній акції.

Друга група - це батьки із зручним робочим графіком, непрацюючими бабусями і дідусями. Діти з таких сімей могли б не відвідувати дитячий садок, але батьки не хочуть позбавляти дитини повноцінного спілкування, ігор з

однолітками, розвитку і навчання. Взаємодіючи з такими батьками, педагоги ставлять собі завдання - не допустити, щоб ця батьківська група залишалася на позиції пасивного спостерігача, тож вони активізують педагогічні вміння батьків, залучають їх у роботі дитячого садка.

Третя група - це сім'ї з непрацюючими мамами. Ці батьки теж чекають від дитячого садка цікавого спілкування з однолітками, отримання навичок поведінки в колективі, дотримання правильного режиму дня, навчання і розвитку. Завдання педагогів - виділити з цієї батьківської групи енергійних мам, які стануть членами батьківських комітетів та активними помічниками вихователів і адміністрації - успішно вирішуються. На цю батьківську групу завідувач і педагоги спираються у підготовці батьківських зборів, проведенні свят, розваг, конкурсів, виставок, змагань, родинних заходів.

Згідно зі ст.27 Закону України «Про дошкільну освіту» батьки або особи, що їх замінюють, є учасниками навчально-виховного процесу у сфері дошкільної освіти. На часі складна й відповідальна просвітницька робота дошкільного закладу, спрямована на розширення й поглиблення уявлень членів родин про сучасні освітні завдання, сутність компетентності як інтегративної якості особистості. Сьогодні вкрай важлива спільна налаштованість на розв'язання реальних та життєво важливих проблем розвитку дитини. Зміст цієї роботи з батьками у дошкільному закладі реалізується через різноманітні форми:

1. Інформаційно-аналітичні - проводяться з метою виявлення інтересів, потреб, запитів батьків, рівня їх педагогічної грамотності. Це такі форми як соціологічні дослідження, опитування, анкетування, тестування, «Скринька зауважень і пропозицій», «Телефон довіри» тощо. Завідувач у кінці навчального року перед звітуванням про свою роботу проводить анкетування батьків за підсумками навчального року щодо оцінювання діяльності адміністрації і колективу з різних напрямів роботи закладу. Таке опитування батьків сприяє виявленню проблем, з одного боку, і позитивної оцінки роботи адміністрації і колективу – з іншого. Перед батьківськими зборами вихователі

проводять анкетування або тестування з метою виявлення знань батьків з питань, які розглядатимуться на зборах. Це сприяє збагаченню виховних умінь батьків, актуалізації педагогічного потенціалу родини. Проявом поваги до думки батьків є її вивчення щодо рейтингу вихователів групи, які атестуються. Проведення моніторингових досліджень за участю батьків допомагає створити атмосферу взаємопроникнення дошкільного закладу і родини у проблеми один одного щодо розвитку дитини.

2. Пізнавальні – проводяться з метою ознайомлення батьків із віковими та психологічними особливостями дітей дошкільного віку, формування у них практичних навичок виховання, розвитку дітей. Це - семінари-практикуми, консультації, педагогічні вітальні, проведення нарад, усні педагогічні журнали, інтерактивні ігри з педагогічним змістом, тренінги ефективного батьківства, Школа молодих батьків, Школа батьків майбутніх першокласників тощо.

3. Наочно-інформаційні (інформаційно-ознайомлювальні, інформаційно-просвітницькі) – організовуються з метою ознайомлення батьків з роботою дошкільного закладу, особливостями виховання дітей, формування у батьків знань про виховання і розвиток дітей. До них відносяться інформаційні проспекти для батьків, організація Днів відкритих дверей, відкритих переглядів занять та інших видів діяльності дітей, форми заочної взаємодії, педагогічна бібліотека для батьків, випуск газет, оформлення куточків «Для вас, батьки», організація постійно діючої інформаційної сторінки для батьків на сайті дошкільного закладу і т. ін.

Важливі моменти, на які керівник завжди звертає увагу педагогів:

- усі матеріали, які пропонуються для ознайомлення батькам, мають бути естетично оформлені;
- зміст необхідно регулярно оновлювати, інакше батьківський інтерес до цієї інформації швидко пропаде;
- оформлення виконується так, щоб привертати увагу батьків (текст на кольоровому папері, фотографії дітей групи, картинки-символи);

- зміст пропонованого матеріалу має бути дійсно цікавим для більшості батьків.

4. Дозвіллєві – проводяться з метою встановлення емоційного контакту між педагогами, батьками, дітьми. Це – спільні дозвілля, свята, участь батьків і дітей у виставках, концертах, акціях тощо, які залучають батьків до виховного процесу, створюють для батьків і дітей у дошкільному закладі відчуття сімейної атмосфери.

Проблема сучасної взаємодії дошкільного закладу і сім'ї останнім часом потрапила в розряд найбільш актуальних для педагогів. З одного боку, ефективно впровадження нових програм розвитку, реалізація Державного стандарту дошкільної освіти потребують оновлення стратегії і тактики співпраці з батьками, зміни її векторів та акцентів, осучаснення предметів розмов, розширення спектру життєво важливих проблем, надання зустрічам більшої ширості, відвертості, конструктивності, звільнення від надмірної формалізованості. З іншого боку - змінилася сучасна сім'я (фінансове і соціальне розшарування, велика кількість новітніх інформаційних технологій, більш широкі можливості отримання освіти та ін.) і це змусило педагогів шукати нові форми взаємодії з родиною, відходити при цьому від заорганізованості і нудних шаблонів, не заохочувати прийняття батьками позиції споживача освітніх послуг, а допомогти їм стати своїй дитині справжнім другом і авторитетним наставником.

Педагоги упроваджують як традиційні, так і нетрадиційні форми роботи з батьками дошкільнят. З традиційних проводяться колективні (батьківські збори, конференції, круглі столи, спільні вечори та свята), індивідуальні (бесіди, консультації, відвідування сімей) та наочно-інформаційні (виставки, інформаційні стенди, ширми, папки-пересувки, бібліотечки тощо). Практика показала, що традиційні батьківські збори і консультації не дають потрібного ефекту, тому що батьки беруть у них лише формальну участь. Дошкільний заклад наразі знаходиться в режимі розвитку, а не функціонування, являє собою мобільну систему, яка швидко реагує на зміни соціального складу батьків, їх

освітні потреби і виховні запити. Залежно від цього змінюються форми і напрямки роботи дитячого садка з сім'єю. Для цього завідувач налагоджує систему роботи з педагогами для підвищення їх фахової майстерності, зокрема – щодо організації нетрадиційних форм роботи з родинами вихованців. Тому методична служба дошкільного закладу організовує роботу педагогів щодо розробки проектів зборів, складовою яких є дискусії, вікторини, практикуми, КВК, диспути, розв'язання педагогічних завдань, за типом популярних ток-шоу тощо. Педагогами напрацьовано і творчо використовується чимало новітніх форм роботи дошкільного закладу з родиною: проектування (сімейні проекти), випуск на допомогу батькам інформаційних матеріалів «Родинна сторінка», залучення педагогами батьків до підготовки і проведення з дітьми різних акцій, педагогічні турніри, участь батьків у творчих конкурсах, аукціони, вечори запитань і відповідей, перегляди батьками мультимедійних презентацій роботи з дітьми у групах тощо. Значного поширення набули творчі форми роботи з батьками, в яких беруть участь діти, інші педагоги і працівники дошкільного закладу. Часто батькам цікаво не тільки спостерігати за дитиною під час її взаємодії з дорослими, а й самим виступити в новій ролі (театралізованій виставі, спортивному змаганні, конкурсі, засіданні дискусійного клубу). Тож нетрадиційні форми роботи з родиною допомагають більш ефективно створити в процесі творчого спілкування атмосферу довіри, відкритості для контактів, сприяють налагодженню діалогу, узгодженню позицій педагогів і родини на більш високому рівні. Завдяки їм батьки переконуються, що дитячий садок - тільки помічник у вихованні дитини, і тому вони не повинні перекладати всю відповідальність на педагогів і усуватися від освітнього процесу.

Завідувач дошкільного навчального закладу спрямовує педагогічний колектив будувати роботу з родиною на демократичних принципах взаємодії:

1. Доброзичливий стиль спілкування педагогів з батьками.

Позитивне налаштування на спілкування є тим самим міцним фундаментом, на якому будується вся робота педагогів з батьками. У спілкуванні педагогів з батьками недоречні категоричність, вимогливий тон.

Адже будь-яка чудово збудована адміністрацією дошкільного закладу модель взаємодії з сім'єю залишиться «моделлю на папері», якщо вихователь не напрацює для себе конкретних форм коректного поводження з батьками. Педагог спілкується з батьками щодня, і саме від нього залежить, яким буде ставлення сім'ї до дитячого садка в цілому. Щоденна доброзичлива взаємодія педагогів з батьками має набагато більше значення, ніж добре проведений захід.

2. Індивідуальний підхід.

Необхідний не тільки в роботі з дітьми, але й в роботі з батьками. Вихователь, спілкуючись з батьками, має відчувати ситуацію, настрій мами чи тата. Тут і стане в нагоді людське і педагогічне вміння вихователя заспокоїти батьків, посипівчувати і разом подумати, як допомогти дитині в тій чи іншій ситуації.

3. Співпраця, а не наставництво.

Більшість сучасних батьків - грамотні, обізнані і, звичайно, добре знають, як їм треба виховувати своїх власних дітей. Тому позиція настанови і простої пропаганди педагогічних знань сьогодні не дає позитивних результатів. Набагато ефективнішим є створення атмосфери взаємодопомоги і підтримки сім'ї в складних педагогічних ситуаціях, демонстрація зацікавленості колективу дитячого садка розібратися в проблемах сім'ї та щире бажання допомогти.

4. Відповідальність і творчість.

Будь-який, навіть невеликий, захід із батьками необхідно ретельно і серйозно готувати. Головне в цій роботі - якість, а не кількість окремих, не пов'язаних між собою заходів. На слабкому рівні, погано підготовлені батьківські збори або інші заходи можуть негативно вплинути на позитивний імідж педагога і дошкільного закладу в цілому.

5. Динамічність.

Позитивні результати у вихованні дітей досягаються за умови вмілого підбору різних форм співпраці, активного залучення в цю роботу всіх членів колективу дошкільного закладу і членів сімей вихованців.

Усі форми взаємодії дошкільного закладу з родиною мають розподілення:

1. Адміністративно-господарська служба: організація прийому батьків і дітей фахівцями; укладення угоди між батьками та адміністрацією закладу; ознайомлювальна бесіда; фінансово-матеріальні консультації; робота батьківського комітету; спільна господарська діяльність (толока, екологічні проекти, цільова допомога); участь у роботі благодійного фонду; благодійні акції; організація спільних заходів (свят, конкурсів, змагань, розваг, ярмарок тощо).

2. Методична служба: організація проведення загальних батьківських і групових зборів; організація усіх традиційних і нетрадиційних форм роботи з батьками, роботи «Бібліотечки для батьків», обслуговування «Сторінки для батьків» сайту дошкільного закладу; презентація роботи дошкільного закладу у ЗМІ.

3. Медична служба: робота лікаря і медсестри з батьками щодо стану здоров'я дитини, рекомендації логопеда в разі необхідності корекційної роботи з дитиною; консультації інструктора з фізкультури. Відповідно до п.30 Положення про дошкільний заклад медична сестра і лікар проводять санітарно-просвітницьку роботу серед батьків або осіб, що їх замінюють: інформаційні стенди для батьків «Дружимо з фізкультурою», «Ростимо дитину здоровою» із розміщеними рекомендаціями щодо щеплення, організації фізкультурно-оздоровчої роботи з дитиною в родині, її загартування, нормативами фізичного розвитку дитини тощо; випуск медичних бюлетенів щодо попередження інфекційних і вірусних захворювань, отруєнь різного характеру тощо; своєчасне інформування батьків про антропометричні зміни у дітей; робота «Медичної бібліотечки», видача батькам популярної медичної літератури для самостійного читання; розроблення рекомендацій щодо збалансованого харчування дітей. Інколи виникають ситуації непорозуміння з батьками щодо прийняття дитини без щеплень до дошкільного закладу. Відповідно до листа МОНмолодьспорт України від 25.05.2011 №1/9-389 батькам роз'яснюється, що

питання про відвідування дошкільного закладу дітьми, батьки яких відмовляються від щеплень, вирішується лікарсько-консультативною комісією.

4. Психологічна служба: спільна робота щодо оптимальної адаптації дитини; проведення діагностики сім'ї (анкетування, тестування, спостереження тощо); збирання інформації про сім'ю (соціальний портрет); консультації для батьків; участь у батьківських зборах; загально-розвивальні заняття-тренінги для батьків; оформлення психологічних куточків у всіх групах; видача психологічної літератури батькам для самостійного читання; робота з категорійними сім'ями; консультування сім'ї, надання рекомендацій. Керівник закладу звертає особливу увагу практичного психолога на роботу з дітьми з особливими потребами (емоційно неврівноваженими, гіперактивними, з дітьми, що мають утруднення в розвитку тощо), роботу з їх батьками, яка пов'язана з особливостями їх виховання і навчання, підтримку батьків у вирішенні щоденних проблем і питань, які виникають стихійно. Завідувач також тримає на контролі роботу психолога і вихователів щодо попередження насилля в родині, психолого-педагогічного супроводу дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах.

Робота з батьками - це процес спілкування різних людей, який не завжди проходить гладко. Природно, інколи виникають проблемні ситуації у взаєминах педагогів та батьків:

- конфлікти між батьками дітей;
- батьківські претензії до педагогів щодо тих чи інших питань виховання;
- скарги вихователів на пасивність батьків;
- неувага батьків до рекомендацій вихователя у зв'язку з браком авторитету педагога через молодий вік або невеликий досвід роботи.

Завідувач навчає педагогів важливим моментам у попередженні виникнення проблемних ситуацій, встановленню особистого контакту педагога з батьками, рекомендує щоденно інформувати батьків про те, як дитина провела день, чого навчилася, яких успіхів досягла. Відсутність інформації

породжує у батьків бажання отримати її з інших джерел, наприклад від інших батьків, дітей групи. Така інформація може носити спотворений характер і привести до розвитку конфліктної ситуації.

Часто молодих педагогів лякає звернення до них батьків зі скаргою або претензією. Багато недосвідчених педагогів замість того, щоб розібратися в ситуації, автоматично переводять для себе таких батьків до категорії складних, конфліктних, намагаються переконати їх, довести, що вони неправі, переконують, що насправді все йде благополучно. Така позиція вихователя, звичайно, насторожує батьків, і згодом вони навряд чи будуть звертатися зі своїми проблемами до цього педагога, накопичуючи негативні емоції по відношенню до дитячого садка. Реакція на скарги повинна бути конструктивною і спрямованою на готовність виправити ситуацію, прийняти швидкі заходи до врегулювання спірних питань, налагодити контакт із батьками дитини, поліпшити роботу дитячого садка з того чи іншого питання. Керівник радить вихователям при першій зустрічі вислухати батьків, дати їм відчуття готовності педагога професійно розібратися в ситуації, призначити додаткову зустріч, на якій розповісти про результати вжитих заходів. Завідувач також орієнтує педагогів на реалізацію диференційованого підходу не тільки до кожного вихованця, а й до батьків, врахування особливостей родин (склад сім'ї, вік батьків, освіта, стаж шлюбного життя, кількість дітей, досвід батьківства, матеріальний статок, умови проживання, професійні інтереси, характер тощо); приділення особливої уваги сім'ям, в яких діти часто хворіють, неповним, розлученим, з повторним шлюбом, конфліктним сім'ям, батькам дітей-новачків; добір найдоцільніших способів ведення розмови, продумування її плану, об'єднання батьків із подібними проблемами. Взаємодію дитячого садка з сім'єю можна здійснювати по-різному, важливо тільки уникати формалізму.

Відповідно до листа МОН України від 03.07.2009 №1/9-455 «Планування роботи в дошкільних навчальних закладах» у річному плані один-два рази на рік плануються загальні батьківські збори. Дієвішою формою є групові збори, які проводяться два-три рази на рік. Загальними зборами батьків або радою

закладу згідно з Примірним положенням про батьківські комітети (раду) дошкільного навчального закладу (наказ МОНмолодьспорту України від 26.04.2011 №398) визначаються кількісний склад батьківського комітету закладу, строк його повноважень. Легалізація (офіційне визнання) комітетів є обов'язковою і здійснюється керівником дошкільного закладу шляхом видання наказу по закладу після письмового повідомлення (надання протоколу батьківських зборів) про їх заснування. У випадку, коли член комітету достроково складає свої повноваження, вибори нового члена відбуваються на батьківських зборах. Комітет закладу у разі необхідності може скликати загальні збори батьків дітей, які відвідують заклад. Рішення зборів батьків, комітетів доводиться до відома батьків, керівництва дошкільного навчального закладу.

Завідувач підтримує тісний зв'язок з батьківським комітетом, адже комітет планує свою роботу на підставі плану роботи дошкільного закладу, рішень зборів батьків, рекомендацій завідувача, вихователів. Завдяки добре продуманим підходам завжди досягається згода між завідувачем або вихователями і більшістю членів комітету. Веде протоколи засідань і зборів секретар комітету, і, хоч керівництво і працівники дошкільного закладу не несуть відповідальності за стан оформлення протоколів, але завідувач зберігає їх у справах дошкільного навчального закладу і відслідковує їх передачу за актом новому складу відповідних комітетів.

Розробка і апробація наразі, у рамках освітньої реформи, моделей громадського-державного врядування в навчальних закладах на всіх рівнях вимагає від керівника дошкільного закладу більш активного залучення батьків до управління закладом. Органом громадського самоврядування дошкільного навчального закладу є загальні збори (конференція) колективу дошкільного навчального закладу та батьків або осіб, які їх замінюють. Загальні збори (конференція) заслуховують звіт керівника дошкільного навчального закладу з питань статутної діяльності та дають оцінку його професійно-педагогічної діяльності, розглядають питання навчально-виховної, методичної, економічної і

фінансово-господарської діяльності дошкільного навчального закладу. У період між загальними зборами діє рада дошкільного навчального закладу, до складу якої обираються пропорційно представники від педагогічного колективу і батьків або осіб, які їх замінюють. Завідувач є присутнім на засіданнях ради, ініціює вирішення багатьох питань, зокрема погодження змісту і форм роботи з педагогічної просвіти батьків, використання благодійної допомоги, покращення матеріально-технічної бази дошкільного закладу, залучення батьків до вивчення стану роботи дошкільного закладу і т. ін.

Наведений перелік форм співпраці дошкільного закладу з батьками вихованців далеко неповний. Різні родини мають свої цінності, інтереси, культурний рівень, педагогічний досвід. Використання різноманітних форм залучення батьків до взаємодії, творчість, власний пошук у «наведенні мостів», дипломатичність, толерантність – усе це стало запорукою успішної співпраці дитячого садка і родини. Головне те, що, як зазначається у Інструктивно-методичному листі МОН України від 04.10.07 № 1/9-583 «Про систему роботи з дітьми, які не відвідують дошкільні навчальні заклади», педагоги навчають батьків правильної взаємодії з дітьми. Очікувану ефективність роботи, що проводиться, забезпечує раціональне поєднання різних форм роботи. Як свідчить досвід, у роботі з батьками слід уникати готових оцінних суджень про виховання, допомагати їм у виробленні вміння особисто спостерігати за власною дитиною, відкривати в ній нові якості й риси. Загальновідомо, що в світі немає двох однакових дітей. У кожної є свої особливості, свої умови життя, свій маленький, але життєвий шлях, який наклав свій відтиск на її розвиток, свої сильні і слабкі сторони. Отож, не можуть бути створені універсальні поради для батьків і педагогів на всі випадки життя. Але налагодження керівником дошкільного закладу тісної співпраці колективу і родин вихованців стимулює народження нових найкращих ідей у співпраці, що сприяє досягненню оптимальних результатів у розвитку, вихованні і навчанні дітей. Показниками результативності роботи можна вважати наявність у дошкільному закладі доброзичливої атмосфери між педагогами і батьками,

оптимальний рівень загальної та педагогічної культури батьків і педагогів, їх зорієнтованість на самовдосконалення і саморозвиток, створення умов для повноцінного розвитку дошкільнят, позитивний імідж дошкільного закладу, його високий рейтинг у батьків.

Список використаної літератури

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / М-во освіти і науки України, Акад. пед. наук України; наук. кер. та упоряд. О.Л. Кононко. — Київ : Світоч, 2008. — 430 с.
2. Книга керівника дошкільного навчального закладу: Довідково-методичне видання /Упоряд. О.А.Копейкіна; Л.В. Гураш. — Харків: Торсінг плюс, 2006. — 512 с.
3. Настільна книга керівника дошкільного навчального закладу. Частина 4 / упор.: Т.В. Панасюк, Н.М. Курочка. — Тернопіль: Мандрівець, 2012. - 304 с.
4. Організаційна та адміністративна робота керівника дошкільного навчального закладу / Упор. Л.І. Ківшарь. — Тернопіль: Мандрівець, 2011. — 328 с.
5. Організація роботи з батьками дітей дошкільного віку: нормативно-правові документи // Практика управління дошкільним закладом. -2012. - №02 - С.68-75.

РОЗДІЛ 2. ДОСВІД СТВОРЕННЯ СПРИЯТЛИВИХ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ЕФЕКТИВНОЇ СПІВПРАЦІ З БАТЬКАМИ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Чорна Галина Степанівна,
заступник директора з виховної
роботи Хутірської загальноосвітньої
школи I-III ступенів Черкаської
районної ради

Анотація

У статті розкрито підходи до вирішення проблеми успішної взаємодії сім'ї і школи в сучасних умовах. Висвітлено питання партнерства школи і батьківської громади як важливої умови ефективної навчально-виховної роботи. Доведено, що тісний взаємозв'язок школи і родини здійснюється завдяки педагогічній освіті батьків, залученню їх до освітнього процесу та позитивно впливає на якість освіти.

Партнерство школи та батьківської громади – грані співробітництва

Протягом багатьох років школа займала перше місце у формуванні особистості дитини, а вже потім сім'я та громадськість. Та зміни в суспільстві й економіці нам неодноразово доводять, що головне місце має сім'я, родина та батьки як найперші вихователі своєї дитини. Поважають звичаї, традиції, бережуть пам'ять свого роду та плекають моральні якості саме у родині, яка є найпершою у навчанні та вихованні нового покоління. Життя кожної людини бере початок з родини, без якої духовно та морально збагачену дитину виховати неможливо.

Сім'я, за словами В.О. Сухомлинського, характеризується як найголовніша ланка, де «шліфуються найтонші грані людини-громадянина, людини-трудівника, культурної особистості. В сім'ї починається суспільне виховання,

тут закладається коріння, з якого виростають і гілки, і квіти, і плоди. Сім'я – це джерело, водами якого живиться повновода річка нашої держави» [7, с.193].

Суспільні стандарти освіти відчутно змінилися та зросли. В них взято за основу нові вимоги: підвищення якості освіти, індивідуалізація освітніх програм і способів їх реалізації та збереження здоров'я дітей. Тому головною метою діяльності нашої школи стало використання всіх можливих ресурсів навчального закладу, сім'ї та громади для виховання всебічно розвиненої та творчої особистості, яка може повною мірою проявити й реалізувати свій потенціал.

Школа схожа на батьківський дім, але в ній ширший доступ до пізнання нового, тут, як і в родині, люблять дитину не тільки за успіхи у навчанні, а просто за те, що вона – людина. Школа об'єднує всіх нас у родинне коло: вчителів, батьків та дітей. Це, насамперед, атмосфера фантазії, творчості, гри, в якій учням комфортно здобувати знання та уміння. Це майстерня, де виховуються засвоюванням духовних багатств народної культури, родинних традицій, це пошук нового сенсу життя через ідеали добра, любові, честі. Це оберіг, де кожний відчуває себе захищеним, де вчать бути щасливим, де розвиток особистості – педагогічне кредо [3, с.38].

Кредо Хутірської загальноосвітньої школи I-III ступенів: *«Школа й родина - криниця єдина, з неї черпаєм життя»*. Наш педагогічний колектив постійно працює над створенням позитивних родинно-педагогічних умов для підвищення якості освіти. Проблема *«Формування ключових компетентностей педагогів та учнів на основі якісної освіти, саморозвитку та самовдосконалення. Виховання патріотизму, національної гідності громадянина України»*, над якою ми працюємо, є актуальною в умовах розбудови нашої держави і впливає на розвиток сільської школи як важливої складової загальної середньої освіти.

Ми прагнемо оновити освітній процес, створюючи умови, наближені до родинних, де дітей люблять і піклуються про їх здоров'я. Для нас найвища оцінка – це відгуки учнів, батьків та односельчан: *«Школа – наш рідний дім»*.

Недарма батьки наших вихованців активно беруть участь у навчально-виховному процесі, для них пріоритетом є родинні виховні цінності та відповідальне ставлення до виховання і навчання дитини.

За кілька років діяльності школи склалася дієва система роботи з батьківською громадськістю.

У нас з'явилася можливість вдало розв'язувати поставлені завдання освітнього процесу завдяки особистісно зорієнтованій моделі. З батьками та майбутніми першокласниками розпочинаємо знайомство заздалегідь: досліджуємо соціальний статус родини (склад сім'ї, побутові умови проживання, потенціал для виховання, індивідуальні особливості тощо); сприяємо комплексному медичному обстеженню дітей; вивчаємо їхні інтереси, рівень розумового розвитку, вміння спілкуватися; вивчаємо конкретні побажання батьків.

Учні кожного класу, починаючи з початкової школи, вивчають родинні традиції, звичаї, обряди. Це любов до українського фольклору, вишивання, приготування українських страв, гончарство тощо. Проявом любові до пісень свого народу у нашій школі є діяльність вокального ансамблю «Хуторяночка», учасники якого виконують народні пісні, що передаються з покоління в покоління. Ми зосереджуємо свою роботу на вдосконаленні технологій співробітництва з батьківською громадою, допомагаємо сім'ям відродити узвичаєний статус української родини. Як сказав В.А. Сухомлинський: «У вихованні органічно зливається суспільне і інтимне, у цьому злитті, на мій погляд, і полягає гармонія людського щастя... Тільки разом з батьками загальними зусиллями учителі можуть дати дітям велике людське щастя» [7, с.281].

Родину та школу можна порівняти з берегом та морем. Діти роблять перші кроки, отримують перші знання про життя, а далі перед ними розкидається безмежне море знань, дорогу в якому допомагає пройти школа. Визнаючи усе багатівікове значення школи та освіти для всебічного розвитку дітей, не можна не розуміти, що навіть найідеальніша школа без участі,

підтримки і допомоги батьків не дасть відчутних успішних результатів. Єдність школи і родини у навчанні і вихованні підростаючого покоління потрібна для культурного розвитку нашої держави як найкращий засіб до виховання гармонійно розвинутої особистості [6, с.11].

Зрозуміло, що педагоги – це знавці з питань освіти та розвитку дітей в цілому. А батьки – це знавці з питань стосовно їх дітей, вони проводять з ними більше часу і пізнають їхні душі краще за інших. Отже, коли ми тісно співпрацюємо, то знання та можливості вдвічі збільшуються і позитивно впливають на всебічний розвиток дитини. Наш педагогічний колектив створює атмосферу, в якій діти почуваються спокійно і затишно. Це одне з важливих завдань педагогів нашої школи, перший поступ на стежині до налагодження демократичних стосунків з родинами.

Співпрацюємо з батьками за такими основними напрямками: психолого-педагогічна освіта батьків, звертаємо їх увагу на навчально-виховний процес та участь у керуванні школою. В своїй діяльності ми враховуємо й умови, які допомагають залучати батьків до безпосередньої участі в різносторонньому житті дітей: сприятлива атмосфера, дружний шкільний колектив; постійне спілкування школи з родиною дитини; сприйняття батьків як партнерів та колег.

Ми передбачаємо різні способи співпраці та спілкування «вчитель-батьки». Деякі батьки надають перевагу спілкуванню у формі письмових повідомлень, інші виявляють бажання особисто зустрітися. Значна кількість родин діляться з учителями інформацією приватного характеру, це дає нам можливість надати необхідну допомогу. Щоб стосунки були ефективними, ставимося з повагою, не критикуємо, висловлюємо співчуття. Ми ініціюємо розмови на різну тематику, про яку батьки не наважуються говорити, приховуючи гнів чи образу. Але коли відчують розуміння й підтримку, то йдуть на відверте спілкування.

Хутірська ЗОШ I-III ступенів – це школа, в якій батьки є беззаперечними учасниками освітнього процесу, в якому навчання, виховання та розвиток учня

будуються на єдиному фундаменті – в шкільних стінах та рідній домівці. Така співпраця учительського та батьківського колективів є можливою тільки завдяки ряду різноманітних форм і методів роботи з батьками, які спрямовані на зміцнення взаємодії школи та родини, розширення педагогічної культури та посилення виховного потенціалу батьків, підвищення якості освіти.

Передусім, це педагогічний лекторій, завданням якого є озброїти батьків теоретичними знаннями, привернути їх увагу до актуальних проблем виховання шляхом лекцій, бесід. Засідання «Університету педагогічних знань» проводимо у формі семінарських занять, спільно з батьками обговорюємо питання виховного процесу. Проводимо вечори запитань і відповідей різної тематики, батькам глибше розкриваємо педагогіку сімейного виховання, запрошуємо працівників правоохоронних органів, лікарів та інших спеціалістів. Психолог та соціальний педагог готують виставки психолого-педагогічної літератури, дають поради щодо проблем, які виникають.

До проведення батьківської конференції готуємо виступи педагогів і батьків з сучасних проблем виховання дітей, обговорення із власного досвіду, виставки літератури, поширення пам'яток для батьків. Зібрані матеріали з досвіду виховання дітей, запобігання насильству в родині, подолання конфліктних ситуацій узагальнюються в збірці «Сімейна шкатулка». Потім запрошуємо сім'ї до обговорення, обміну матеріалами. Розповсюджуємо буклети, в яких публікуємо витяги з документів про права дитини, їх тлумачення та адреси установ, куди можна звернутися у разі необхідності, надаємо поради і рекомендації. Наприклад, «Гіперопіка. Її наслідки», «Запобігання конфліктам та шляхи їх уникнення», «Гіперактивні діти».

Ефективною формою співпраці з батьками є аналіз виховних ситуацій, які склалися в певний момент між членами класного колективу і мета педагога – змінити систему відносин між однолітками та вдосконалити особливості характеру кожного вихованця. Сімейні вечори об'єднують декілька форм роботи, щоб вдало організувати дозвілля, профілактику негативних проявів, корекцію сімейних відносин та поліпшення стосунків «батьки-діти»: «Круглий

стіл», «Дебати», «Техніка співпраці», «Продуктивна гра», «Мозкова атака» [2, 8].

Впроваджуємо різні форми роботи: практичні заняття, тренінги, прес-конференції, зустрічі у «Школі батьків», вечори сімейних традицій, виставки «Захоплення моєї родини», «Родинний міст»; «День спільних справ» (спільна трудова діяльність педагогів, батьків і дітей); «Вечір сімейного вогнища» (обмін досвідом родинного виховання); «Аукціон знахідок сімейної педагогіки»; «Батьківський брейн-ринг» (вирішення педагогічних ситуацій); «Азбука народної педагогіки» (обговорення проблем виховання, виступи спеціалістів); «День відкритих сердець» (консультації різних фахівців).

Пріоритетне завдання діяльності нашої школи – переконати батьків у непідробному бажанні спільно нести відповідальність за освіту дітей. Намагаємося, щоб батьки не боялися школи, не почувалися гостями або підсобними працівниками, а відчували себе господарями поряд з нами. Ми не тільки навчаємо батьків, а й самі вчимося у них. Пропонуємо батькам реальну і конкретну схему використання батьківських можливостей, а тому віддача завжди відчутно зростає, подвоюється. Спрямовані на позитивний результат, поступові та впевнені дії дають неабиякий підсумок: зростає інтерес батьків до шкільного життя, також вони відверто, без побоювань звертаються до нас за порадами, а ми отримуємо можливість простежувати, як відбувається розвиток дитини у сім'ї. У разі потреби висловлюємо прохання щодо надання допомоги, при цьому конкретно, точно пояснюючи, чому саме ми не можемо без них справитися з тією чи іншою проблемою, просимо запропонувати інші шляхи вирішення, обговорюємо їх.

Педагогічний колектив постійно тримає тісний зв'язок із батьківською громадськістю через діяльність Ради школи, Піклувальної ради, загальношкільного і класних батьківських комітетів, через співпрацю з органами учнівського самоврядування, творчі звіти школи перед громадою.

Загальношкільний батьківський комітет допомагає нам у забезпеченні загальної середньої освіти дітей та молоді, у наданні якісних знань учнів з

основних наук, допомагає виховувати майбутніх патріотів, відповідальних, організованих та дисциплінованих, які поважають, бережуть і примножують культуру свого народу, дбають про свій фізичний розвиток та здоровий спосіб життя.

Вибори членів батьківського комітету проводимо щороку під час проведення загальношкільних батьківських зборів. Діяльність батьківського органу управління школою відбувається за планом роботи та згідно з планом засідань на навчальний рік. Зміст планів враховує завдання, які поставлені перед школою та конкретні умови його роботи. Протоколи засідань батьківського комітету ведуться систематично із записом до відповідного журналу протоколів. У своїй роботі комітет школи керується Положенням про батьківський комітет загальноосвітньої школи, планом роботи школи, рішеннями загальношкільних батьківських зборів, рекомендаціями педагогічної ради, директора школи та класних керівників. Члени комітету активно вирішують нагальні питання та беруть участь в організації шкільного життя.

Загальношкільний комітет тісно співпрацює з класними батьківськими комітетами. Батьківський комітет класу – це орган, який сприяє демократизації управління освітнім процесом, налагодженню взаємозв'язку «родина— школа», внесенню поправок до управлінських рішень, забезпеченню одностайних педагогічних вимог до учнів, наданню допомоги сім'ям у вирішенні питань щодо виховання та навчання дітей. Часто проводимо спільні засідання батьківського комітету та учнівського колективу. Двічі на рік (за необхідності – частіше) організуємо засідання щодо навчання, рейтингу успішності та питань стосовно поведінки. Члени батьківського комітету висловлюють подяку кращим учням, обговорюють проблеми, що актуальні в даному класі та знаходять ефективні способи їх вирішення. Засідання закінчуємо конкретними рішеннями (листи-подяки батькам, листи-попередження, подяки учням).

Одна з головних функцій батьківського комітету – допомога класному керівникові в організації позакласних заходів. Це підготовка та проведення свят, екскурсій і поїздок. Підтримка батьківського комітету щодо відвідування

театру, музеїв, виставок є досить значимою, адже ці поїздки цікаві і дітям, і батькам: вони мають змогу бачити свою дитину іншою, спостерігати за її поведінкою, ставленням до того, що вона бачить, це можливість поспілкуватися з дітьми. Також ці заходи сприяють розширенню знань з різних навчальних предметів шкільної освітньої програми, збагаченню кругозору.

Успіхи дитини в першу чергу залежні від щасливого сімейного оточення. Людина не може жити самотньо, для кожного з нас сім'я – це той причал, де нас зрозуміють, підтримають і будуть любити, не дивлячись на всі наші недоліки [4, с.124]. Незабутні спогади залишилися про те, як було проведено родинні свята «З родини починається життя людини», «Народна чарівна пісня», «Рід, родина, Україна», «Родинні свята та традиції». Учні з класними керівниками разом працювали над сценаріями, підбирали креативні конкурси, обговорювали кожний епізод заходу. Добре, що класні керівники підтримували усі незвичайні починання своїх учнів. Ось і створені оригінальні виступи. Щойно закінчились уроки, учні із тремтячими серцями чекали дорогих гостей-глядачів. Переглядаючи сценарій, вони уявляли, як же сприймуть мама й тато такі незвичні їх образи. Кожне свято тривало біля двох годин, а здавалось, що це всього кілька хвилин, адже атмосфера була захоплююча, радісна та весела. На цей час батьки перетворювались на дітей і з величезним ентузіазмом відчували позитивні емоції, а вдома ще довго обговорювали й переживали щасливі хвилини спілкування. Ми переконалися, що такі моменти незабутньої радості стирають весь негатив. Зникає невдоволення, злість, яких, на жаль, багато у світі, батьки і діти стають ближчими і ріднішими, очі батьків сяють радістю й гордістю за дітей.

Ми впевнені, що родинні свята зближують членів сімей, переконують, що сім'я – найцінніший скарб, її надійна й вірна опора для кожного.

Традиційно у вересні спільно з батьками організуємо свято «Посвята в першокласники». Відвертій і дружній обстановці сприяють вдало підібрані тренінгові вправи, цікаві розваги і конкурси, захоплюючі ігри з дітьми та батьками. Всі учасники свята отримали неперевершені емоції та почуття.

Головне завдання заходу – це піднесення особливої ролі сім'ї, в якій формується особистість дитини, та школи як центру навчання й виховання особистості в умовах, де дитина почуватиметься щасливою, в гармонії з оточуючими її людьми.

Впроваджуємо в своїй роботі такий вид співпраці як анкетування батьків та школярів. Пропонуємо батькам під час зборів анкети різного спрямування та тематики. Це ефективний спосіб дізнатися про бажання учнів та батьків, проблематичні питання, можливості їх розв'язання. Підготовка до анкетування відбувається спільно з батьківським комітетом, питання добираємо різнопланові, наголошуючи на питаннях щодо навчання. Це нерозривно пов'язуємо з проблемою школи. Розробляючи річний план роботи, ми щороку в травні проводимо анкетування для визначення рівня діяльності школи протягом навчального року та для врахування пропозицій щодо роботи в наступному навчальному році.

Вагоме значення в навчально-виховному процесі має урок. Батьків ми вважаємо колегами у підготовці до проведення уроків. Адже під час уроків формуються ціннісні ставлення учнів до родини, держави, природи, оточуючих і самого себе, тому матеріали підбираємо з метою, щоб учень отримав певні знання та мав мотивацію до їх використання на практиці, самовдосконалюватися та саморозвиватися. Особливе місце займає вдала організація пошукової діяльності творчого характеру школярів, впровадження інтерактивних форм роботи та методів, які розкривають творчі здібності кожної дитини. Протягом останніх років помітно збільшилася кількість учнів, бажаних брати участь в творчих та інтелектуальних конкурсах, районних, обласних і Всеукраїнських проектах. Підтримка батьків тут – одна з необхідних умов. Допомагаючи дітям підготуватись до участі в конкурсі, батьки разом з ними поринають у наукові знання, світ нового, незвичайного та цікавого життя.

Для успішної взаємодії педагогів із сім'ями враховуємо методичні рекомендації, постійно працюємо над пошуком нових інноваційних способів співпраці.

У спілкуванні з батьками відзначаємо цінність дитини. Те, як ми говоримо про дитину під час формальної і неформальної розмови, значно впливає на процес розвитку взаємовідносин з родиною цієї дитини. Батьки дорожать вміннями наших педагогів бачити з різних сторін особистість дитини, а не лише її навчальні успіхи, вміння приділяти увагу індивідуальності і ніколи не ставити за приклад для наслідування інших дітей.

Кожен із нас, вчителів, – батько чи мати, тому ми прикладаємо багато зусиль і намагань зрозуміти батьків та дитину. Іноді здається, що ми не розуміємо їхнє розчарування загальноосвітньою системою, вони зауважують, що рішення бувають поспішними. Адже батькам хотілося б, щоб ми більш точно, глибоко розуміли їхнє розчарування щодо незначних темпів покращення знань дитини.

Вчимося бачити індивідуальний прогрес кожної дитини, боротися з шаблонами. Іноколи батьки думають, що деякі вчителі судять про їх дитину лише за певним рівнем розвитку, не намагаються віднайти «родзинку», схильні до неконкретних висновків. Тому ми вивчаємо, за яких обставин та причин виникають такі стереотипи, а потім працюємо над шляхами їх усунення.

Старанно працюємо над створенням партнерських відносин. Враховуючи способи спілкування між школою і родиною, намагаємося зробити так, щоб запланований час зустрічей з батьками задовольняв їх, допомагаємо сім'ям спілкуватися та обмінюватися досвідом, домовлятися про розподіл обов'язків.

З особливою увагою ставимося до визначення батьками освітніх завдань для дитини. Дієвим кроком до обговорення є встановлення особистого контакту з ними. Нашим фахівцям вдається скоротити психологічну відстань між батьками і спеціалістами. Вони створюють умови, за яких батьки відчують себе впевнено, і досягти цього можливо завдяки відповідному способу спілкування.

Обговорюємо з батьками способи обміну інформацією між нами. Доходимо до висновку, що для успішної взаємодії необхідно постійно й ефективно співпрацювати обом сторонам. Більшість батьків вважають за краще

контактувати з одним із педагогів (наприклад, класний керівник, психолог, соціальний педагог), наголошуючи на важливості безперервного спілкування з людиною, яка особливо знає дитину, її індивідуальність, здібності та нахили. Вчителі цікавляться, з якими спеціалістами хотіли б проконсультуватися, з яких питань, як часто та яким способом (при особистій зустрічі, телефоном чи письмовим повідомленням). Згодом думка батьків про взаємозв'язок із школою змінюється, враховуючи різні причини, пов'язані з життєвими обставинами в сім'ї. Є батьки, які задоволені таким способом взаємодії як відвідування вчителями родин школярів. Саме такі зустрічі у домашній атмосфері допомагають нам виявити особливості дитини, яких вона не проявляє у шкільному житті.

Використовуємо мовлення, яким спілкуємося в буденному житті. Батьки часто не розуміють змісту розмови чи бесіди, якщо ми використовуємо професійні терміни під час підсумків, результатів тестування, анкет чи інших наданих послуг.

Ведемо пошук дієвих форм планування діяльності, розв'язання нагальних проблем. Розробляємо перспективний план роботи, який передбачає участь усіх учасників освітнього процесу. Поряд із загальноприйнятими щорічними зборами, систематично влаштовуємо зустрічі, під час яких батьки почувають себе більш спокійно і впевнено, обговорюючи нагальні проблеми в умовах, де їх підтримають, допоможуть, оцінять успіхи.

Один із найпродуктивніших способів заохочення батьків до навчально-виховної роботи – запрошення до школи. Вони мають можливість ознайомитися із інноваційними методами роботи, які згодом можуть використати вдома, допомагаючи дитині при виконанні завдань. Більшість батьків виявляють бажання приєднатися до заняття та виконувати завдання разом з учнями під час уроку, отримуючи необхідну допомогу. Ми скеровуємо їх, продуктивно використовуємо їхню присутність. Нами розроблено рекомендації, які допомагають батькам почувати себе впевнено під час

спілкування у класі та ефективно співпрацювати. Рекомендації роздаємо батькам у вигляді буклетів та розміщуємо на стенді «Для вас, батьки!» [1, с.68].

Для нашого колективу школа – це велика родина, в якій кожен відповідально виконує свою місію: вчителі передають знання, виховують, учні отримують всебічний розвиток, а батьки підтримують нас та сприяють усім починанням. Але ми чітко усвідомлюємо, що не змогли б досягти значних успіхів без партнерських відносин із батьківською громадою, які впливають на наші результати та досягнення. Користь від такої співпраці отримують усі учасники освітнього процесу. Для учнів – це підвищення рівня знань, умінь, навичок, активна участь у самоврядуванні школи, відповідальне ставлення до підготовки домашніх завдань, дотримання моральних норм поведінки, зацікавленість у здобутті нових знань. Батьки ж усвідомлюють позитивний вплив освітнього процесу на дітей, краще розуміють навчально-виховну діяльність, ефективніше спілкуються з дітьми та педагогами, прагнуть до вдосконалення своїх педагогічних знань, допомагають та беруть участь у виховних заходах. А вчителі, взаємодіючи з батьками, долають бар'єр недоліків у навчанні та вихованні, вирішенні проблем з дисципліною, зміцнюють і поглиблюють позитивні стосунки з сім'ями та, нарешті, відчують задоволення від своєї діяльності. Позитивне значення для школи – це, перш за все, піднесення її престижу, підвищення рівня роботи, надання потрібної інформації для батьків, всебічний розвиток дітей, партнерські стосунки з громадою та батьками, демократизація управління навчально-виховним процесом.

Сучасність потребує оновлення стосунків «школа – батьки», розширеного обговорення та вирішення необхідних життєвих проблем, більш щирих, відвертих, неформальних та творчих зустрічей, бесід. Та все ж, які б зміни не відбувалися в суспільстві, ми впевнені, що саме вчителі є провідцями між родинною та шкільною педагогікою. Тому роботу нашого шкільного колективу будуємо на основі партнерства, співробітництва, взаємної поваги, відчуття спільного задоволення й успіху.

Погодьтеся, що сам на сам не виживиш у світі, а тим більше в сучасному. Впевнені, що від співпраці з батьками отримує користь в першу чергу дитина, за що ми їм вдячні. Адже вони взяли на себе відповідальність та неабияку частину обов'язків у справі управління школою. Тому наша шкільна громада – це вчителі, учні, батьки, односельчани. Ми – однодумці й змінюємо школу сьогодні, бачимо перспективи у майбутньому, готові співпрацювати та разом вирішувати проблеми.

Мета нашої праці не тільки бути у фокусі подій сучасності, а й випереджати їх, адже це запорука успіху в майбутньому. Організуючи співпрацю, ми формуємо духовну єдність усіх мешканців села, тому зростає авторитет родини, покращується рівень культури та здорового способу життя. Для всіх нас це обов'язок громадянина і патріота перед своєю країною, народом. Кожного дня зустрічаємо усміхнених, радісних і захоплених наших дітей, які спішать до школи. Задоволені успіхами сільської громади, рішуче рухаємося в майбутнє своєї країни, щоб разом досягати успіхів на нових шляхах реформувань. Пишаємося, що наша школа є такою, у якій учні досягають перемог, самовдосконалюються, розвивають свою творчість, що кожна дитина знайшла себе й повірила у свої сили, бо лише так вона зможе почувати себе справжньою людиною.

Батьки — це наші партнери у справі навчання та виховання майбутнього покоління, передачі звичаїв і традицій поколінь, успадкування цінностей родини від старших до молодших. Ми — дружний колектив, у якому всі вболівають за успіх кожного і всіх, плідно співпрацюють, уміють вислухати, почути, підтримати й дати пораду. Прагнемо до позитивного, різнобічного, ефективного спілкування, адже недарма кажуть: «Добро породжує добро».

Список використаної літератури

1. Єфімова С.М. Налагодження партнерських стосунків з родинами / Інклюзивна школа: особливості організації та управління: Навчально-

- методичний посібник / Кол.: авторів: А.А. Колупасва, Ю.М. Найда, Н.З. Софій та ін. За заг.ред. Л.І. Даниленко. – Київ : 2007.- 128 с.
2. Особливості соціально-педагогічної роботи з батьками. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua-referat.com>
 3. Процько І. Творча співпраця педагогічного колективу, учнів та батьків: матеріали засідання педради / І. Процько // Директор школи. – 2006. – №23-24. – С.36-46.
 4. Рибальченко І.М. Взаємодія з батьками / І.М. Рибальченко– Харків : Вид. група «Основа», 2007. – 208 с.
 5. Рибальченко І.М. Супутник класного керівника. 10-11 класи / І.М. Рибальченко – Харків : Вид. група «Основа», 2008. – 220 с.
 6. Середюк Г.М. Педагогічний пошук класного керівника / Г.М. Середюк. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 120 с.
 7. Сухомлинський В.О. Як виховати справжню людину / В.О. Сухомлинський Вибрані твори. В 5-ти т. Т. 2. – К.: Рад. школа, 1976. - 670 с.
 8. Сучасні форми роботи з батьками. - [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://studopedia.su/19_70691_dodatki.html

Демчук Галина Іванівна, директор
Рацівської загальноосвітньої школи І-
ІІІ ступенів Чигиринської районної
ради

Анотація

У роботі висвітлюються як теоретичні засади організації співпраці сім'ї та школи, так і практичні рекомендації щодо організації роботи з батьками.

Адресована фахівцям різного рівня: директорам ЗНЗ, заступникам з навчально-виховної роботи, класним керівникам, вихователям.

Організація роботи з батьками в загальноосвітній школі

*Родина, родина — від батька до сина.
Від матері доні добро передам,
Родина, родина — це вся Україна
З глибоким корінням, з високим гіллям*

Вадим Крищенко

В умовах українського національно-культурного відродження, створення нової системи виховання та освіти підростаючого покоління питання співпраці сім'ї та школи у формуванні особистості, їх взаємодії та взаємовпливу є досить актуальним. Спираючись на Закон «Про освіту» у відповідності до Національної доктрини розвитку освіти у XXI столітті на одне з перших місць ставлю проблему єдності та взаємозв'язку сімейного і громадянського виховання; переконана, що школа і сім'я — це дві сили, які здатні сформувати майбутнього громадянина України. Роль сім'ї у вихованні та розвитку особистості важко переоцінити, адже школи ніколи не зможуть узяти на себе всю справу виховання і замінити повністю сім'ю. [1]

Завдання директора школи — консолідувати зусилля школи, сім'ї та громадськості. Вважаю, що потрібно постійно визначати пріоритетні напрями підвищення педагогічної культури батьків, урізноманітнювати форми батьківської освіти, соціальних умов та виховних можливостей, застосовувати нетрадиційні форми і нестандартні методи у роботі з батьками. Тобто забезпечити реалізацію одного з основних завдань школи — формування у школярів знання свого роду, сприяти відродженню народно-педагогічних традицій виховання. Слід акцентувати увагу на тому, що родина — це основа формування людської особистості, бо робить життя кожного щасливим, повноцінним, плідним. Перед школою постають такі завдання:

1. Організація партнерських стосунків школи і сім'ї щодо виховання майбутнього громадянина України.
2. Створення необхідних умов для спільної діяльності учителя та батьків зі збереження психічного та фізичного здоров'я дитини.

Перші уроки життя діти здобувають у сім'ї, де громадянськість виховується всім укладом спільного життя: побутом, працею, звичаями. Тут насамперед дитина засвоює такі загальнолюдські поняття, як добро і зло, правда і кривда, гарне і погане, корисне і шкідливе — тобто ті морально-етичні принципи, на яких споконвіку ґрунтується педагогічний досвід народу. Саме в родині дитина набирається досвіду громадянської поведінки. Джерело громадянськості дітей міститься у психоповедінці батьків — їхньому патріотизмі, вболіванні за біди й невдачі, гордості за успіхи Батьківщини, готовності стати на захист; примножувати її матеріальну і духовну культуру [3]

В нових умовах суспільного, освітнього й технічного розвитку законодавство України чітко визначає межі відповідальності сім'ї за навчання і виховання дітей: саме батьки чи особи, які їх замінюють, зобов'язані постійно дбати про своїх дітей, створювати належні умови для розвитку їх природних здібностей, зміцнення фізичного здоров'я, отримання загальної освіти та інше. Сім'я – це первинне природне середовище, джерело духовної та матеріальної підтримки для дитини. З-поміж багатьох функцій, які виконує сім'я, найважливіша – виховна. Однак кризові явища, притаманні сучасному українському суспільству, економічні труднощі гальмують адаптацію сім'ї як соціального інституту до нових умов, негативно позначаються на її виховній ролі. Сьогодні сім'я не готова взяти на себе всю відповідальність за соціалізацію дітей. Сім'я не є ізольованим мікросередовищем: багатоканальні зв'язки з'єднують її з суспільством; різноманітні зовнішні чинники впливають на її виховну функцію. **Важливе місце тут належить закладам освіти, педагогам,** які завдяки фаховій освіті володіють необхідними психолого-педагогічними знаннями, професійними вміннями і навичками, виступають важливою складовою в педагогічному трикутнику — дитина – батьки – вчитель. [1]

В сучасних умовах координацію виховних дій сім'ї покладено на освітній заклад і від того, як організована і реалізована робота з батьками учнів, значною мірою залежить успішність процесу навчання і виховання дітей.

Важливим завданням є широке залучення батьків, усіх дорослих членів сім'ї до співпраці з педагогічним колективом, до активної участі в житті навчального закладу, класу. Встановлення і підтримання педагогічної співдії — діти-батьки-педагоги необхідно вибудовувати на принципах взаємоповаги, довіри, відповідальності та рівноправному партнерстві. [4]

Якщо довго працюєш у сільській школі і бачиш, як на твоїх очах діти виростають, залишають шкільний поріг, а натомість приходять навчатися їхні діти, то визріває бажання створити школу, яка б вигідно відрізнялася від тієї, що існувала колись у нашому суспільстві і в якій вчилася я сама.

Сучасне село зазнає значних змін у зв'язку з реформуванням сільськогосподарських підприємств на засадах ринкової економіки. Це впливає на соціальну сферу, функціонування шкільної освіти зокрема. Сьогодні сільські сім'ї стали іншими. Діти швидко збагнули перевагу демократичних стосунків і використовують їх у власних потребах. А скорочення трудових ресурсів у села веде до зубожіння більшості сільських сімей, не спроможність навіть забезпечити первинні матеріальні потреби дітей, не говорячи вже про якісну освіту та здобуття професії. Багато випускників сільської школи змушені залишатися вдома, а відсутність робочих місць веде їх до поповнення молодіжних «груп ризику». Саме над цими проблемами і працює освітній заклад.

Кращої реалізації цих завдань сільської школи як у Сахнівці – я не бачу. Тому у Рацівській загальноосвітній школі I-III ступенів було створено проект «Повторити - неможливо, наслідувати - варто». Його метою стало глибоко вивчити спадщину Вчителя-новатора О.А.Захаренка, дослідити можливість її часткової реалізації у власному навчальному закладі. Автор статті своє знайомство із Сахнівською школою розпочала ще в 70-і роки, проходячи щорічну практику як студентка Корсунь-Шевченківського педагогічного училища, пізніше – як член колегії обласного відділу освіти Черкаської ОДА. Саме своїми виступами на колегіях, конференціях, Олександр Антонович запалив іскру бажання хоч якось змінити власну сільську школу. А потім,

слухаючи його виступ на II Всеукраїнському з'їзді вчителів, разом з учителями всієї України, аплодувала його глибокому баченню необхідних змін в шкільній освіті.

Тож на сьогодні, як у продовження цієї ідеї, в с.Рацеве на базі школи, БК, лікарні, філіалів музичної та спортивної шкіл, створено такий собі культурно-освітній центр. Це дуже важливо для села з 3,5 тисячами жителів.

На основі вивченої моделі процесу впровадження нововведень у загальноосвітньому навчальному закладі, ми створили творчу групу по вивченню названого раніше досвіду та напрацюванні ідей його реалізації в своїй місцевості. До творчої групи ввійшли: Демчук Г.І., директор; Приходько Н.Я., заступник директора з НВР; Гуртова Л.І., заступник директора з дошкільної освіти; Князева Г.П., заступник директора з ВР; Христенко Т.І., голова ПК; Кобиляцька Н.Г., голова батьківського комітету; Наливайко Н.Г., голова ради закладу; сільський голова Пироженко О.П.; Горбенко В.С., голова опікунської ради.

А далі, як за Вальдорфською педагогікою: перш ніж розпочати вивчення теми, наприклад, «людина і тварина» - дітей ведуть (везуть) в зоопарк чи Асканію – Нову. Діти обирають кожній собі «свою» тваринку, збирають всю інформацію про неї. Тобто, вони самі це побачили і знайшли, а не просто завантажили з інтернету. Так і ми: спочатку відвідали колективом Павлишську та Сахнівську школи, зустрілися з вчителями цих шкіл, почули слово тих, хто жив і працював поруч, продовжує підтримувати продуктивні ідеї творчої спадщини визначних громадських діячів В. Сухомлинського та О. Захаренка. Після побаченого своїми очима, почутого власними вухами – всі захотіли інноваційних перетворень. Найбіше вражень отримали саме батьки, саме вони прагнуть найбільше позитивних змін у закладі.

Склавши власну концепцію змін, презентували всім учасникам навчально-виховного процесу, широкій громадськості проект «Повторити - неможливо, наслідувати - варто». І тут ми побачили, що розпочинати треба з матеріальної

бази закладу. Та де ж в селі взяти багатих спонсорів? Так вперше знайшли можливість співпраці з фондами.

На цьому етапі творча група провела велику роботу по підписанню Меморандуму про Взаєморозуміння з Українським фондом соціальних інвестицій (УФСІ) та створила Агенцію по впровадженню Мікропроєкту «Покращення якості освітніх послуг с. Рацеве: капітальний ремонт, придбання обладнання, навчання персоналу Всеукраїнським фондом «Крок за кроком» з проблем фандрайзингу. Агенція по впровадженню МП забезпечила залучення коштів від громади (5% вартості проєкту), з місцевого бюджету(10%) та підписали договір на виконання робіт із залученням 762 100 грн. від Світового банку. Таким чином, у нові перетворення включилися не лише батьки, а і вся сільська громада. В результаті 2009 року село отримало повністю оновлену будівлю школи.

Маючи уже певний досвід співпраці з фондами, у 2010 році в рамках проєкту ПРООН « Місцевий розвиток, орієнтований на громаду», створили сучасний стоматологічний кабінет. І знову першими підтримали нас батьки. Роком пізніше підписали Меморандум про співпрацю в рамках проєкту «Волонтерський еко-автобус «Схилами Дніпра», що реалізується за підтримки Фонду сприяння демократії Посольства США в Україні. Після – ще цілий ряд проєктів для покращення матеріальної бази закладу, створення належних умов для навчання.

Чому для прикладу я взяла цей проєкт? Бо саме його реалізація не була б можлива без допомоги батьків. А допомоги батьківської не буде ніколи, якщо не буде *розуміння*.

Саме з цією метою директор повинен розробити систему роботи з реалізації співпраці, підібрати на ключові ролі найактивніших, розуміючих батьків.

Для формування і функціонування колективу батьків класу, підвищення дієвості батьківських зборів необхідно створювати органи самоврядування. Таким органом є *батьківський комітет*. Завдання батьківського комітету –

сприяти роботі педагогічного колективу школи у вихованні і навчанні школярів, допомагати керівникові закладу створювати сприятливі економічні умови для проведення навчально-виховної роботи. [5]

Кожен член батьківського комітету повинен мати визнаний авторитет серед батьків, володіти організаторськими здібностями, бути хорошим вихователем своїх дітей, добрим сім'янином. Члени батьківського комітету повинні відчувати відповідальність перед громадою за виховання дітей і дорослих, уміти зберігати відомості про особливості стану справ в окремих сім'ях, не робити їх предметом пересудів.

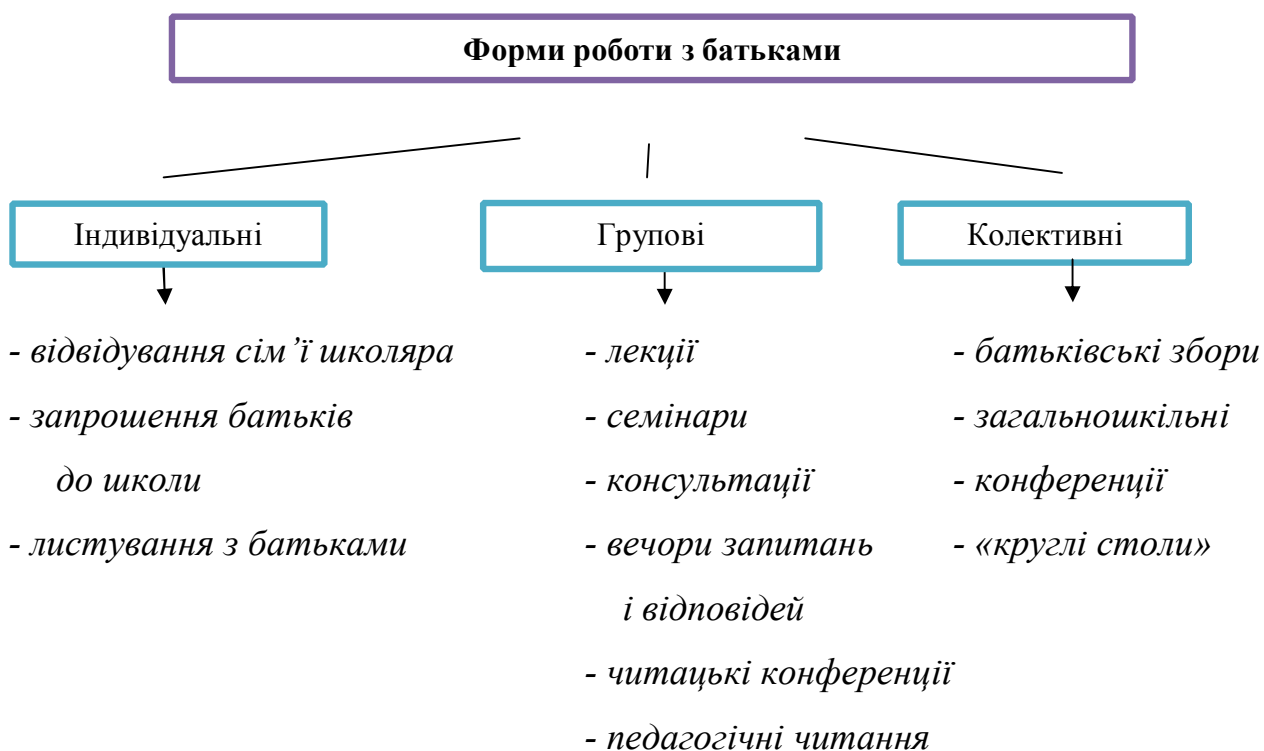
Основну роботу з батьками школа проводить через батьківські об'єднання, які носять різні назви – батьківські комітети, конференції, школи молодих батьків, комісії тощо. Головним органом є *Рада школи*, яка у своїй діяльності керується Положенням про раду загальноосвітнього навчального закладу, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 27 березня 2001 року №159. Як директор – намагаюся розвивати активність батьківського активу, їх авторитет. У всіх шкільних проектах батьки мають свою ділянку роботи. І їм це цікаво.

Орієнтовний план роботи ради школи

№ з/п	Назва заходу	Термін виконання
1	Взяти участь у спільному засіданні педагогічної ради та ради школи	Серпень; червень
2	Провести загальношкільну конференцію	Вересень, червень
3	Проводити засідання ради школи	2 рази на семестр
4	Висвітлювати у засобах інформації життя школи	Постійно
5	Провести організаційну роботу по залученню батьків учнів до проведення масових заходів до новорічних свят	Грудень
6	Провести роз'яснювальну роботу з батьками щодо надання допомоги школі у ремонті приміщень	Квітень
7	Організувати проведення акції «Подаруй книгу шкільній бібліотеці»	Березень
8	Провести зустріч з батьками учнів-претендентів на	Лютий

	медаль	
9	Взяти участь в організації для учнів громадських оплачуваних робіт	Травень
10	Взяти участь в організації роботи літнього пришкольного майданчика	Червень
11	Організація спільної роботи школи, батьків та громадськості з питання профілактики правопорушень серед неповнолітніх.	Впродовж навчального року

У роботі з батьками використовуються різноманітні форми. Це може бути індивідуальна, групова і колективна.

Традиційною формою роботи з батьками є класні батьківські збори.

Батьківські збори мають відповідати таким педагогічним вимогам:

- сприяти формуванню згуртованого батьківського колективу, виховувати соціально-правову відповідальність батьків за виховання дітей;
- забезпечувати наступність у розв'язанні виховних завдань;
- забезпечувати оптимальні умови для оволодіння батьками психолого-педагогічними знаннями в галузі сімейного виховання;
- сприяти забезпеченню єдності виховних впливів школи і сім'ї на вихованців;

- забезпечувати формування узгодженої колективної думки, яка позитивно впливала б на процес виховання;

- створювати позитивний емоційний і соціальний клімат для утвердження національної гідності батьків і національного виховання;

- сприяти підвищенню авторитету учителів і батьків. [4]

До батьківських зборів готуються й учні. Організовано й зацікавлено проходять збори, на яких батьки можуть бачити результати діяльності вихованців (кращі зошити, щоденники; вишивки, вироби з дерева, малюнки, кулінарні вироби своїх дітей та ін.). З цікавістю батьки дивляться виступи художньої самодіяльності. Це своєрідні звіти гуртків перед батьками. Досвід роботи показує, що на такі збори приходять батько й мати як на сімейне свято. Батьківські збори проводяться два рази на семестр у визначений у плані роботи школи день і час.

Орієнтовна тематика зборів

(головні питання, які вносяться до порядку денного батьківських зборів)

Класи	Вересень	Грудень	Березень	Травень
1 клас	Про адаптацію учнів до навчального процесу	Співпраця батьків і школи як необхідна умова розвитку дитини	Режим дня – необхідна і важлива умова виховання	Підсумки навчального року Організація літнього відпочинку.
2 клас	Тактика стосунків батьків і дітей у період «кризи семи років»	Здоров'я дитини, фізичний розвиток молодшого школяра	Трудове та екологічне виховання дитини	Підсумки навчального року Організація літнього відпочинку.
3 клас	Діти, телебачення та комп'ютер	Організація розумової праці учнів вдома	Права дитини. Дотримання їх у сім'ї	Запобігання травматизму у літній період
4 клас	Режим дня молодшого школяра	Виховання самоконтролю у дитини	Темперамент дитини	Запобігання травматизму у літній період

5 клас	Особливості навчальної діяльності учнів 5-х класів	Фізичне та психічне здоров'я підлітків	Вечір – вогник «Родинне свято»	Запобігання травматизму у літній період
6 клас	Виховання учнів підліткового віку	Правове виховання дітей у сім'ї	Типові помилки у сімейному вихованні. Як їм запобігти	Підсумки навчального року
7 клас	Статеве виховання підлітків	Роль родини у розвитку працездатності учня	Роль батьків у профілактиці шкідливих звичок у дітей	Підсумки навчального року
8 клас	Роль батьків у формуванні всебічно розвиненої особистості	Виховання школярів культури здоров'я	Формування світогляду та духовного світу підлітка	Організація літнього відпочинку
9 клас	Професійне самовизначення учнів	Виховання свідомого ставлення до свого здоров'я	Бесіда за круглим столом: обмін думками щодо виховання дітей	Організація підготовки учнів до ДПА
10 клас	Моральний клімат у сім'ї	Дискусія «Як виховувати підлітків інтерес до набуття знань»	Типові конфліктні ситуації підлітків з батьками та шляхи їх подолання	Запобігання дитячого травматизму та правопорушень у літній період
11 клас	Підготовка учнів до вибору професії	Психологічні особливості старшокласника	Воля, характер, пам'ять, мислення. Роль батьків у формуванні цих якостей	Організація підготовки учнів до ДПА

Традиційним в школі стало проведення Дня відкритих дверей для батьків. У цей день проводяться консультації вчителів-предметників; особисті бесіди з батьками; відкриті уроки для батьків; батьківські лекторії; консультації психолога і соціального педагога. Працює «Школа молодих батьків», на засіданні якого проводиться обговорення проблем виховання школярів; клуб «традиції в моїй сім'ї», де батьки обмінюються досвідом виховання на сімейних традиціях. Важливою формою роботи є педагогічний всеобуч батьків. Досить цікаво проходять «круглі столи», до яких готуються всі учасники навчально-виховного процесу. До речі, за матеріалами таких заходів ми готуємо збірку, розміщуємо на сайті. Запропоную матеріали одного з них.

Круглий стіл: «Почуймо серцем голос дитини»

(30 січня 2015 року)

Керівники: *Демчук Галина Іванівна*, директор Рацівської ЗОШ І-ІІІ ступенів;

Приходько Наталія Яківна, заступник директора школи з навчально-виховної роботи.

Основна ідея: *«Любіть не школу, а дітей, які приходять до школи» (П. Блонський)*. У роботі круглого столу взяли участь 52 учасники: вчителі, психолог, лікар, соціальний працівник, голова ради школи, голова батьківського комітету, учні, батьки, сільський голова, священник..

При підготовці роботи була визначена **основна мета:**

надання практичної допомоги вчителям та батькам у налагодженні взаємовідносин «вчитель - батьки», «вчитель- діти» та «батьки- діти» які:

- давали б можливість батькам регулярно отримували знання, які допомагатимуть їм зрозуміти значення батьківської місії;
- допомогли б учителям та батькам у вихованні шляхетної людини;
- стали б імпульсом для батьківської, учительської та учнівської творчості;
- надавали б практичну допомогу батькам у побудові духовної єдності з дітьми, толерантної співпраці з учителями.

Для досягнення цієї мети був підготовлений допоміжний роздатковий матеріал (див. додатки) та запропоновані для обговорення наступні питання:

1. Чому батьки йдуть на контакт з учителем неохоче?
2. Як зробити так, щоб батьки ішли на зустріч з учителем за знаннями, а до дитини ставились об'єктивно?
3. Взаємодія вчителів і батьків. Моделювання і рішення життєвих ситуацій.
4. Метод «рівний –рівному» - основа толерантного спілкування.
5. Як допомогти стати духовно ближчими між собою?

Пропонуємо вчителям, батькам та учням висловити свої роздуми та запропонувати цікаві ідеї щодо обговорюваного питання.

Пропонуємо вчителям та присутнім батькам поділитися своїм досвідом щодо встановлення духовної єдності з дітьми. Навести приклади досягнутих результатів.

На початку роботи **Г.І. Демчук** виступила з вступним словом.

Доброго дня, шановна аудиторіє!

Відомий французький письменник-гуманіст Антуан де Сент-Екзюпері вважав, що «єдина справжня розкіш - де розкіш людського спілкування».

Нашу годину спілкування пропоную провести у формі «круглого столу». Це буде символічний місток між учнями, батьками та вчителями, які спільними зусиллями готують дітей до дорослого життя.

Коло питань попередньо розглядалося учасниками, і, напевно, аудиторія готова розпочати обговорення проблеми.

Представляю учасників дискусії:

- перша аудиторія - учителі;
- друга аудиторія – батьки;
- третя аудиторія – учні.

Сьогодні ми прокладемо символічні нитки, які зв'яжуть воєдино ці три групи, і, можливо, допоможуть досягти єдиної мети - підготувати дітей до

самостійного життя. Зв'яжуть нитки символічно, а в прямому розумінні, сподіваємося, створять єдність поглядів, думок, вражень, тобто гармонію.

(Звучить музика, що символізує початок, презентація №1).

Чути сигнал початку. Отже, розпочинаємо розмову.

На нашій зустрічі працює прес-центр, до якого входять представники шкільного клубу журналістів. Усі готові? Починаймо!

Ми не раз чули розмови про «важкий» клас і «хороший» клас. У «важких» класах багато учнів із початковим рівнем навчальних досягнень, часті випадки порушень дисципліни. Щоб у таких класах досягти певних зрушень, колективу вчителів доводиться докласти величезних зусиль.

У «хороших» класах громадське життя вирує, тих, хто має початковий рівень навчальних досягнень – одиниці або ж і зовсім немає. Діти у класі дисципліновані, допитливі, допомагають одне одному в навчанні. Такі класи тішать і вчителів, і батьків.

Чому ж один клас буває «хорошим», а інший - «важким»? Більшість батьків пояснює це явище тим, що в різних класах різні вчителі і класні керівники. «Поганий класний керівник» - і клас поганий, і навпаки – хороший керівник – «хороший клас» - така поширена думка батьків.

Безумовно, учитель – центральна фігура у класі, від його досвіду, організаційних здібностей, знань, підходу до дітей залежить дуже багато.

Та чи тільки майстерність учителя і класного керівника визначають успіхи навчальної і виховної роботи у класі? Інша частина батьків стверджує, що склад учнів також відіграє важливу роль. Більше здібних, посидючих учнів – і клас кращий. Менше таких – і клас гірший. Але це спостереження батьків також однобоке.

Шкільне життя на кожному кроці переконує, що кращими класами бувають, як правило ті, *у яких батьківський актив допомагає класному керівникові захопити учнів корисними справами, виявити причини, які заважають тому чи іншому учневі успішно навчатися, вплинути на недисциплінованих, ледачих, невічливих тощо учнів.*

Педагогічний союз класного керівника, учителів і батьків – могутня виховна сила. Але далеко не всі батьки розуміють свою важливу роль у житті школи. Якщо батьки заходять до вчителя, то тільки для того, щоб дізнатися успішність своєї дитини.

Батьки, які разом із педагогами беруть участь у вихованні дітей, допомагають згуртувати батьківські й учнівські колективи і є опорою вчителя.

Ось і сьогодні батьківський комітет в поєднанні з учителями та учнями зібрались для того, щоб обговорити основні проблеми у вихованні дітей, помітно поліпшити успішність, дисципліну, підвищити культуру учнів.

Взаємини між батьками і дітьми, між дітьми і вчителями, а також між батьками і вчителями – тема відкрита. Навчатися усувати протиріччя і знаходити взаєморозуміння між ними – основне наше завдання.

Голова батьківського комітету Огиренко Л.В.: у нас виникло чимало запитань. Усім відомо, що батьки у взаєминах зі своїми дітьми мають зменшувати хворобливість їхніх переживань із приводу невдач, допомагати їм емоційно долати ситуації, пов'язані зі шкільними оцінками. Похвала їм необхідна, але треба вказувати на помилки, неточності.

Як ставитися до шкільної оцінки в сім'ї? Як зробити так, щоб моє ставлення позитивно впливало на мою дитину, а не ще більше її пригнічувало?

Президент учнівського комітету Приходько Сергій, учень 11 класу: ми раді взяти участь у такому форумі. Дякуємо, що запросили нас до розмови, що виявили бажання нас почути. Для нас це надзвичайно важливо!

Нам хочеться роботи власні рішення, власні вчинки, власні помилки, хай навіть такі гіркі і болючі, *але свої, а не ваші*. І не варто ламати і перебудовувати життя вашої дитини тільки тому, що ви в свій час не змогли реалізуватись самі. Ми живемо всього одне життя. І воно не настільки дешево, щоб прожити його чужими мріями.

Ми хочемо, щоб ви сприймали і любили нас такими, якими ми є, інакше ми відчуваємо себе беззахисними. Ми відчуваємо себе розгубленими, коли нам

постійно дорікаєте, тож почуйте нас і зрозумійте. Намагайтеся нас розуміти завжди, адже Ви розумніші та мудріші!

Виступи учасників круглого столу.

1. Приходько Наталія Яківна, заступник директора школи з навчально-виховної роботи;
2. Наливайко Наталія Григорівна, голова ради школи;
3. Жабко Владислав, учень 10 класу, член парламенту;
4. Гуртова Людмила Іванівна, заступник директора школи з дошкільної освіти (*Презентація№2*);
5. Крутько Ніна Миколаївна, вчитель початкових класів (*Презентація «Виховувати та навчати – творити людину»*);
6. М'ялик Святослав Валерійович, соціальний працівник;
7. Юрковський Віктор Миколайович, заступник голови батьківського комітету, священник;
8. Лабунько Аліна, прем'єр-міністр парламенту (*Презентація№4*);
9. Жабко Людмила Василівна, голова батьківського комітету 5 класу;
10. Кисла Валентина Олександрівна, голова батьківського комітету 4 класу;
11. Огиренко Людмила Василівна, голова батьківського комітету, лікар-педіатр;
12. Лисенко Валентина Миколаївна, практичний психолог.

Підсумок

Президент учнівського комітету Приходько Сергій, учень 11 класу:

Всі ми, час від часу, не знаходили спільної мови з батьками. Особливо коли йшлося про щось важливе, а наша думка стосовно цього не співпадала з думкою наших батьків. Особливо часто ми стикаємось з цим, коли закінчуємо школу і нам потрібно вибрати що робити далі. Я хочу подякувати всім учасникам сьогоднішньої розмови за те, що вислухали і почули нас.

Голова батьківського комітету Огиренко Л.В.:

У вихованні, як і в математиці, не може бути такого підручника, де було б дано готові розв'язання будь-якої задачі.

Батьки і діти, діти і батьки –

Життя земного нерозривне коло.

Спливає час, минаються роки –

Воно ж не розривається ніколи.

Із глибини спресованих віків

Шануємо премудрі заповіді:

В розумних і освічених батьків

Достойні їх народжуються діти.

Директор:

Ви народили і виховуєте сина або доньку не тільки задля вашої батьківської радості. У вашій родині і під вашим керівництвом зростає майбутній громадянин нашого суспільства. І якщо ви наплутаєте, виховуєте погану людину, горе від цього буде не тільки вам, але й багатьом людям, що будуть її оточувати. *(Презентація №5)*

Резолюція співпраці батьків та школи

- Пам'ятайте, – ваші діти, наші учні, вчаться не для школи, а для життя.
- Ви - найближчі друзі ваших дітей. Збережіть в собі добрі почуття, що виявляються в посмішці, теплоті душі.
 - Задушевна бесіда, вміння розуміти дитину і розділити з нею біль і радість - кращі за будь-які покарання.
 - Не забувайте, що ви виховуєте дитину кожною миттю вашого життя.
- Найменшу зміну вашого тону і поведінки дитина бачить і відчуває.
 - Педагоги школи хотіли б бачити в особі кожного з вас доброзичливого помічника.

Приходько Наталія Яківна, заступник директора з НВР

Серед проблем, що постають перед сучасною освітою, є одна, яка щодня набуває все більшої актуальності. Це проблема низького рівня знань учнів, яка існує й у нашій школі.

Моніторинг успішності, здійснений за результатами I семестру, показав, що на кінець першого семестру в школі всього 9 учнів, що мають високий рівень навчальних досягнень (становить 6%), а 38 учнів (25%) мають початковий рівень навчальних досягнень.

Такий стан навчальної діяльності змушує педагогічний колектив шукати причини та заходи щодо стимулювання позитивного ставлення до учіння, розвитку інтересу до навчання.

Чому сьогодні ми говоримо саме про цю проблему на рівні: діти – батьки – вчителі? Тому що всі ми є учасниками навчального процесу. І якість нашого спілкування впливає на якість навчання і сприятливі умови в школі. На імідж школи.

«Пригадаймо слова великого педагога-мислителя Я.Коменського, який стверджував, що всі діти від природи прямують до знань, усіх їх можна вчити і правильно розташованими, міцними, безпечними сходинками можна будь-кого вести на будь-яку висоту.

Якщо всіх дітей можна вчити, то в чому причина неуспішності окремих? Чому діти, які не встигають, — «одвічна» проблема школи?

Причинами успішності можуть бути як суб'єктивні чинники, так і об'єктивні: неорганізованість, слабкий розумовий розвиток, невдалі підручники, програми, а також учителі та методи їхньої роботи. Скарги вчителів на небажання вчитися та недисциплінованість учнів не припиняються. Стосунки між педагогами і школярами часто переростають у конфліктні. Безумовно, в кожному конкретному випадку причини таких ситуацій різні. Проте існують і загальні.

Серед них можна назвати:

- відсутність пізнавальних інтересів;
- психологічна неготовність до навчання;
- негативне ставлення до школи та вчителів деяких родин, де батьки мали власний сумний шкільний досвід;

- жорсткі відносини в суспільстві зробили підлітків ще жорстокішими, агресивнішими (інколи вони дозволяють собі панібратське ставлення до вчителів, особливо молодих, недосвідчених);
- неприйняття оцінок дорослими батьками, незалежно від їхньої правильності;
- навколо вирує життя, існує безліч спокус (телебачення, комп'ютер), а тому школяр стоїть перед вибором між необхідністю робити потрібні, але не завжди захопливі й доступні домашні завдання та можливістю перегляду бойовика або телепередачі.

Як бачимо, небажання вчитися спричинено сукупністю причин.

1. Багато в чому ставлення до навчання залежить від того, як склалися в дитини стосунки з учителем. Ставлення до вчителя переноситься на ставлення до навчання. Важливо, щоб учитель був вимогливим, розумів дитину, щоб він схвалював та підтримував.

2. У дитини проблеми в стосунках з однокласниками. Якщо в дитини не складаються взаємини з дітьми в класі, то її кривдять, дразнять. Вона самотня, у неї немає друзів - це важлива причина неуспішності.

3. Дитина не вміє спілкуватися з дітьми – часто б'ється, не вміє домовлятися, часто ображається, плаче, нав'язує свої ігри і свої правила. Труднощі в спілкуванні вона переносить на нелюбов до навчання.

4. Багато батьків говорять, що їм потрібні не оцінки, а знання. Але насправді щодня запитують: «Що ти отримав?» І радіють тільки вищим балам.

Часто батьки чекають і навіть вимагають, щоб дитина відразу була ідеальним учнем, усе виконувала і з усім могла впоратись. І не задумуються, що можливо їх вимоги занадто жорсткі й конкретно ваша дитина не може їм відповідати.

Отже, бачимо, що дуже багато залежить від того, яка атмосфера складеться навколо навчання дитини. Атмосфера доброзичливості, підтримки і співробітництва, чи атмосфера вимог, страху, критики і невдоволення.

Завжди говорю своїм учням: навчання – процес двосторонній, тому якщо ви не захочете піти мені назустріч, допомогти навчити вас, я нічого не зможу вдіяти, щоб дати вам знання. Силою навчити не можна!

Наливайко Наталія Григорівна, голова ради школи

Нещодавно прочитала, що 40% сучасних шкільних програм і підручників розраховані на «продвинутих» дітей, число яких не перевищує 15% загальної кількості школярів. За останні 50 років навчальне навантаження на школяра збільшилось у 2 рази.

Що 10-12 годин – це реальна тривалість робочого дня учня, який закінчив початкову школу. А для одинадцятикласника, який готуючись до ЗНО відвідує 2-3-х репетиторів? А у них робочий день без домашніх завдань і додаткових занять становить 15-16 годин (газета «Родительский комитет», №10, 2013 рік).

У 70% старшокласників можна діагностувати нервово-психічний розлад. Крім того, ми, батьки, вибираємо в 10-му класі якийсь профіль, щоб діти були краще підготовлені до ЗНО. Як завжди це філологічний, математичний чи природничий, так як саме ці предмети є при вступі у ВУЗи профілюючими.

Та, як виявилось, навчальні програми у профільних класах перевантажені, до такої міри, що старшокласники втрачають в якості навчання, особливо з інших предметів, а окремі просто опускають руки і перестають вчитися.

Тому від імені ради школи, учнів та батьків прошу адміністрацію школи в 10-11 класах вводити універсальний профіль, а для поглиблення знань з окремих предметів, які необхідні учням, вводити факультативи та курси за вибором.

На мою думку, це зменшить навантаження на кожного з учнів.

Жабко Владислав, учень 10 класу, член парламенту

У процесі навчання ми вчимося мислити, вирішувати проблемні питання, відрізнити розумне від нерозумного, засвоювати принципи логічного мислення. Ми знаємо, що людина повинна мати свою думку і бути проникливою, а також розвивати здатність навчатися. Але у нашій школі по-різному до цього ставляться.

Немає нічого дивного в тому, що школярі найбільше переживають за оцінки, адже оцінки дають можливість батькам побачити, як навчається їхня дитина. Батькам не подобаються наші низькі бали, вони або не реагують на наші досягнення, або агресивно ставляться до наших невдач. Ми переймаємося, щоб не засмутити їх своїми досягненнями і не відповідати їхнім очікуванням. Тому ми просимо: перевіряючи домашнє завдання, контролюючи виконання обов'язків, ставтеся до нас, любі наші батьки, з повагою, не принижуючи самолюбство, не залякуйте обмеженнями, тому що це тимчасова перемога, яка в будь-який момент може змінитися поразкою.

Страх ніколи не був позитивним фактором удосконалення. Іншими словами, будьте просто поруч, а не над нами.

Часто погані, нехай навіть заслужені, оцінки знижують у школярів віру в себе, у свої сили і можливості. Учень стає байдужим до низьких оцінок. Він погоджується з положенням невдахи. І часто стає ним на все подальше життя.

Шановні вчителі, ми хочемо, щоб оцінка не була джерелом тривоги і побоювань. Оцінка, в основному, повинна бути винагородженням за працелюбство, а не покаранням за лінощі та недбальство.

Мотивуйте нам наші досягнення!

Ми учні, схильні виправдовувати свою неуспішність обставинами, які від нас не залежать: надто складними запитаннями на контрольних, несправедливістю учителя, невезінням тощо.

Але, переважно, справжньою причиною є наші лінощі. Успішність залежить від бажання вчитися.

Крутько Ніна Миколаївна, вчитель початкових класів

В сучасному світі, в наш непростий час швидкого розвитку науки і техніки, складних людських стосунків, протиріч між поколіннями гостро стоїть питання взаєморозуміння в сім'ї, про невичерпну батьківську любов.

Презентація «Виховувати та навчати – творити людину» Слайд 1.

Але коло цих відносин в сучасному світі невіддільне від школи, вчителів і вихователів. Мабуть не треба пояснювати чому. Якщо взяти відлік часу за рік,

то половину днів дитина перебуває в школі. Тому трикутник «батьки – діти – вчителі» треба перевести у фігуру, яка немає гострих кутів, які останнім часом дуже загострюються в цих взаєминах. Але відносини між батьками і дітьми є тіснішими, ніжнішими, добрішими, надійнішими. Хто як не батьки відчують тонкі струни дитячої душі, підтримують, коли їй важко, розділяють з ними радість перемоги і гори невдач. І колись обов'язково настане той час, коли дитина віддячить батькам за доброту. Для добрих люблячих батьків немає нічого дорожчого за дитину. Ця вічна істина життя. Тому батьки хочуть, щоб діти були їхньою гордістю, пишатися своїми чадами, щоб їх обминали прикрощі і невдачі дітей. І тут, мабуть, доречно згадати японську мудрість про те, що до трьох років до дитини треба ставитись, як до Бога, до восьми років, як до раба, а далі, як до рівного собі. В цьому закладено великий зміст такої нелегкої справи, як виховання. (Слайд 2,3,4.)

На всіх етапах виховання батьки повинні мудро і обережно підходити до цієї справи. Про це можна говорити багато. Але хотілося б сказати, що діти виховуються батьками не тільки зауваженнями, докорами, погрозами, покараннями, але й особистим життям, своєю поведінкою, взаємовідносинами у сім'ї, культурою, своїми досягненнями і невдачами.

(Презентація «Про приклад батьків»)

На жаль, на практиці буває так, що батькам бракує часу для дітей. Дефіцит спілкування з дітьми – сьогодні прикрий факт. І тоді вони залишаються один на один з своїми проблемами, печалями, негараздами. Людська природа така, що їй завжди потрібна підтримка. І цією підтримкою повинні стати батьки.

Хотілося б, щоб наші діти не знали дефіциту любові, адже в них є душі. І варто було б прислухатись до поетичних рядків Ліни Костенко: «Людині бійся душу ошукать, бо в цьому схибиш – то уже навіки».

М'ялик Святослав Валерійович, фахівець із соціальної роботи

Батьки – діти – вчителі – це ті три поняття, яких споконвіку об'єднує одна святиня на землі – храм науки – школа. Кожного дня діти здобувають і накопичують знання, які їм надають мудрі наставники – вчителі. Їхня праця й

справді є титанічною, але після школи вчитель не може бути одночасно в кожного учня вдома, а тому в підтримку педагогу повинні бути батьки.

Школа... Сім'я... Проблеми... Як вічно існує день і ніч, людина та її тінь, так і життя неможливе без проблем. Проблема батьків і дітей – одна з вічних проблем. Аби вирішити її, необхідно побачити наших дітей серцем, зрозуміти, в чому наші власні помилки і помилки наших дітей.

Я проводив опитування: «Що я подарував би мамі, татові, своїм близьким, якби в мене були необмежені можливості?». Відповіді були дуже гарними. Діти хотіли дарувати батькам здоров'я, щастя, путівки в санаторій та ін.. Результати ще одного тестування, проведеного мною, показали, що діти хочуть:

- щоб вчителі були більш добрими і любили їх;
- щоб батьки займалися ними, приділяли більше уваги і часу;
- «я не потрібний своїм батькам» - заявила одна дитина.

Отже бачимо, що не всі батьки належним чином виконують свої обов'язки, або ж прогавили той момент, коли дитині потрібна була підтримка, і як результат: «Як дбаємо – те і маємо». Хто і як може допомогти батькам у вихованні дітей? Можливо саме в школі, яка займається не тільки навчанням, але й вихованням дітей, необхідно створити стимулююче середовище для розгортання спеціальної роботи щодо виховання таких батьків.

Якими діти народжуються – ні від кого не залежить, але в наших силах зробити їх хорошими через правильне виховання. Великий педагог Василь Сухомлинський говорив: «Тільки разом з батьками, спільними зусиллями вчителі можуть дати дітям велике людське щастя». І дійсно, досягнути позитивних результатів у навчанні і вихованні дитини можна значно швидше через співпрацю й партнерство сім'ї та школи. Але до тих пір, доки зустріч учителя та батьків буде для дитини карою, розраховувати на повноцінне співробітництво передчасно....

Юрковський Віктор Миколайович, священник

В юні роки перед молодою людиною постає завдання особистісного самоутвердження, для чого необхідно зробити вибір: для чого я живу? В цей

час важливо зрозуміти і прийняти обов'язки перед собою, тобто відповідальність за своє життя, яка є необхідною передумовою і одночасною можливістю прийняття відповідальності за іншу людину. Вміння прийняти відповідальність за іншого – необхідна складова любові. Для особистісного розвитку людини необхідно зрозуміти самого себе і світ у якому ми живемо. Але багато молодих людей цього не бажають розуміти. Так народжуються комплекси «Спасителя» і «Жертви», які виникають внаслідок підвищених вимог батьків, виправдати які дитина просто не здатна. Також причина може бути в тому, що батьки можуть порівнювати свою дитину з іншими так робити не можна. Через невмілі вимоги батьківського виховання у дитини розвивається страх невдачі або через неправильне заохочення в ньому розвивається страх успіху.

Лабунько Аліна, прем'єр-міністр шкільного парламенту

Я хочу звернути увагу на проблему сьогодення, яка полягає в тому, що діти в нашій школі стають злі, агресивні, жорстокі, невдячні, почастишали випадки психологічного насилля – вживання нецензурних слів, лайки. Постійні бійки в школі, образи одним одного призводять до нестерпного мікроклімату в класному колективі.

В даний час спостерігається тенденція проявів нецензурної лексики саме у початкових класах. Неодноразово спостерігалось, як менші учні обзивають старшокласників. Відповідно старші учні, не стримавши своїх емоцій, відповідають фізичним насиллям. Прикро також, що вчитель, йдучи на урок, не застрахований від образливих слів на свою адресу.

А як ви вважаєте, звідки учні поповнюють свій «словниковий запас»? Це мережа Інтернет, телебачення, спілкування один з одним. Часто діти вживають лайливі слова, щоб виділитись, самоствердитись, показати свою дорослість перед однолітками, тому що вдома батьки лихословлять, вважаючи це нормою спілкування, а також нерідко діти стають свідками або можуть бути втягнутими в сімейні сварки. З давніх-давен українці розглядали сім'ю як святиню, а виховання дітей – як святий обов'язок батьків. Завдяки вихованню в родині ви

продовжуєте себе в своїх дітях, і саме від того, як Ви виховате своїх дітей такою буде й ваша старість. Тому ми просимо, щоб цій проблемі ви, шановні батьки, приділяли більше уваги саме в сім'ї.

Жабко Людмила Василівна, голова батьківського комітету 5 класу

Уявіть собі ситуацію: стоїте, приміром на зупинці, а неподалік юрба школярів обговорюють свої проблеми. Оскільки до проблем школи та дітей, ви як мати, небайдужа, то насторожуєте вуха. Та замість конкретної інформації про перебіг якоїсь події чуєте лише, мовою телебачення: пі-пі-пі-пі. Дивно? Так, але на жаль, нас вже не здивує розмова, в якій часто трапляються слова та вислови, що належать до ненормативної лексики.

Ненормативна лексика – це лихослів'я, непристойні слова, які сьогодні можна почути будь-де. Вони «вибухають» у переповненому транспорті, атакують з екрану телебачення, котяться шкільними коридорами.

Недарма соціологи, психологи із жахом стверджують, що сьогодні непристойні слова – це вже не лайка – просто хлопці і дівчата так... розмовляють, спілкуються між собою. Саме за їх статистику виявляється, що у 50% сімей вживається ненормативна лексика, всі учні в колі однолітків вимовляють смачні слівця (хтось тільки в серцях, а хтось постійно з 5 років), значна частина школярів навчилися лаятися в стінах школи. І все ж при цьому 98% опитаних вважають лихослів'я гріхом. І всі до єдиного на запитання «Чи хочеш ти, щоб матюкалися твої діти?» - відповідають «ні». Потрібно не закривати очі на цю проблему, а кожного разу дітям говорити, пояснювати, що це погано; не сваритися у присутності дітей та не лихословити самим дорослим. Та ще слід пам'ятати, що сповнена лихослів'я мова завжди була притаманна рабам, адже в ній звучить відчай, злість і зневага до інших. То ж не дозволяймо собі і нашим дітям спілкуватися мовою рабів.

Кисла Валентина Олександрівна, голова батьківського комітету 4 класу

Зараз дуже багато нас, батьків, спілкуються з дітьми і вельми успішно. Сенс його полягає в наступному. У якийсь момент ми дізнаємося, що наша дитина дуже добре розуміє матеріальні стимули. Спочатку це іграшки, потім

одяг, потім дорогі іграшки (мобільні телефони, комп'ютери, машини тощо). Дитина стає слухняною, поступливою, керованою, а головне – вдячною. Ми підміняємо спілкування зі своєю дитиною матеріальною турботою про неї. І думаємо, що цього достатньо. І вважаємо, що ми їй все дали, що могли. Нам, буває ніколи. Або ми самі були виховані в такий спосіб. А скоріш за все, так просто легше. Лише дати матеріальне, ніж духовне. Лише купити річ, ніж цікавитися внутрішнім світом своєї дитини, її інтересами і переживаннями.

А що? Сита, взута, одягнена в кращі «шмотки», вчиться на платному факультеті, у приватній школі, у цілому, має всі передумови радіти життю. Тільки от потім, коли вона виростає, ми гірко починаємо помічати:

- що її інтерес до життя цим і обмежується;
- що вона й гадки не має, ким хоче бути в цьому житті;
- що її світогляд якийсь плаский і грубо матеріальний;
- що вона дуже цинічна;
- що вона вбачає у нас тільки «дійну корову»;
- що її інтерес до нас, як до батьків, вичерпується тим, що ми можемо їй дати.

Ну і, нарешті, найсумніше, що ми можемо виявити: у нас із нашою дитиною не має стосунків. У нас немає ні спільних тем, ні довіри, ні душевного тепла. І що найбільше нас жахає, так це те, що наша дитина, можливо, навіть не розуміє, що це таке. Вона звертається до нас лише тоді, коли потрібна матеріальна підтримка.

Так, вона звичайно і вдячна нам за все, що ми для неї зробили, але чого ми від неї хочемо? Поговорити? Про що з нами говорити? Обійняти нас? Що це ще за дурниці?!

Яка це насолода – народити на світ дитину, а потім присвятити життя багаторічній боротьбі з нею, боротьбі за те, щоб зробити з неї людину. А потім у боротьбі за те, щоб вона оцінила вкладені в неї зусилля!

Шановні, ми маємо бути впевнені, що зможемо побудувати зі своєю дитиною дружні відносини і зробити спільне життя щасливим і радісним.

Огиренко Людмила Василівна, голова шкільного батьківського комітету, лікар

Хочу висловити свою думку не лише як мама, а і як лікар-педіатр.

Ми підходимо до люльки новонародженого, і мимоволі усмішка проситься назовні – такий милий, безпомічний, потребує скільки турбот. Але приносить, скільки радості! Ми нахиляємось, щоб пригорнути, а хтось невидимий, скрипучим голосом ніби нашіптує: обережно, у нього є права! Змилуйтесь, які права? Права кричати і мочить памперси?

...Ми бачимо, як в класі восьмирічний хлопчик хуліганить і хамить учительці, мимоволі хочеться «приструнити», відвести до батьків, але... Той же канцелярський скрип, зупиняє: і у нього є права! Право на хамство і безнаказаність.

...В темному під'їзді підлітки п'ють горілку чи пиво, курять, кричать, нецензурно лаються, сміються – і знову той же голос: і у них є права!

Права на лихослів'я і аморальну поведінку? А як же на рахунок обов'язків?

Виникає питання: а в батьків є права? В учительки, жителів під'їзду?

Про права є сенс говорити, коли вони усвідомлюються, коли їх носіями являється соціально зріла особистість.

Ми, батьки, учителі, свідомо відмовляємо дитині в правах не тому, що ми їх не любимо. Навпаки, ми їх любимо і не хочемо бути для неї змієм-спокусником.

Адже права – справа досить спокуслива: небезпечно давати меч тому, хто не навчився ним володіти!

Часто діти, а іноді і батьки говорять: ви що, проти Конвенції про права дитини? Отут і хочеться просто кричати: а ви самі-то уважно читали цю Конвенцію?

Наприклад: ст.6: кожна дитина має право на життя. А як же, коли багато дітей гине з власної необережності, бо залишені без нагляду.

То, мабуть, це треба розуміти, що дорослі, які знаходяться поруч з ним (батьки, вчителі в школі, водій на дорозі і т.д.) мають **святий обов'язок оберігати життя дитини**.

...«Діти мають право на відпочинок» ...Який? Зі спиртним і цигарками, бійками, криками? І знову: мабуть ми, дорослі (причому вчителі – під час навчального процесу, а весь інший час, ми, батьки) маємо прямий обов'язок забезпечити їх здоровий і змістовний відпочинок.

І так треба читати кожен статтю Конвенції.

Закінчити хочу словами Альберта Ліханова: «Діти однакові, точніше рівні. Вони рівні однаково перед добрим і поганим. Діти спочатку схожі на губки: вбирають в себе все, що **грамотно** чи **потворно** написано батьками».

Лисенко Валентина Миколаївна, психолог школи

Час, який дитина проводить у школі протягом всього навчання – значна частина життя, що супроводжується не лише уроками, контрольними та іспитами, а й соціальним вихованням. Чи ставити знак рівності між словами «**школа**» та «**родина**» для декого не є проблемним питанням, адже багато хто виправдано вважає шкільні стіни другою домівкою дитини.

Сім'я і школа — потенційні природні партнери у вихованні дітей.

В сім'ї дитина засвоює основні норми моралі, опановує навички спільної праці, формує власні життєві плани, естетичні смаки, громадянську позицію. Батьки – найперші та найголовніші вихователі, які відповідають перед власним сумлінням за якість виховання своїх дітей. Виховання дітей у сім'ї є першоосновою розвитку дитини як особистості. Духовний вплив батьківського дому на формування особистості створюється завдяки щирій материнській ласці, любові батька, домашньому теплу, піклуванню, затишку і захисту, родинній злагоді.

Сімейне виховання дитини - фундамент, на якому формується особистість людини. Від того, яке виховання отримала дитина в родині, багато в чому залежить, якою людиною вона стане, якою буде її доля.

Школа - інститут соціальний, її призначення - передавати як естафету духовні надбання людства й учити дитину жити у світі матеріальних продуктів культури.

Однак і шкільна, і сімейна сфери не існують ізольовано в житті дитини.

Школа завжди прагнула до взаємодії з сім'єю. Це знаходить своє відображення в корекції сімейного виховання, у педагогічній просвіті батьків тощо.

Взаємодія між школою, батьками та дітьми може бути встановлена лише за умови, коли всі усвідомлять: тільки спільними зусиллями можна створити сприятливі умови для розвитку духовного, пізнавального, творчого потенціалу та психологічного мікроклімату всіх учасників навчально-виховного процесу.

Перед нами усіма ще багато сходинок, які ведуть у незвіданий світ професійного зростання, знань, людяності, терпіння, віри в себе.

Тому необхідно створити своєрідну «сімейну оазу», хоча б на психологічному рівні: бути доброзичливими, розуміючими і поміркованими, берегти одне одного, цінувати та поважати.

Отже, сім'я є провідним соціальним інститутом суспільного розвитку. Вона є моделлю суспільства на конкретному історичному етапі розвитку й відображає його моральні та духовні особливості.

У всіх народів споконвіків підносився культ Матері і Батька. У християнській релігії уже впродовж двох тисячоліть сповідують культ Матері Божої. В одній із біблійних заповідей наголошується: «Шануй батька і матір свою».

Українська педагогіка на основі багатовікового досвіду завжди підтримувала культ Матері і Батька, культ Сім'ї. Матері й батькові відводилась найвища авторитетна роль. Від них залежали успіхи фізичного і соціально-психічного розвитку дітей. У прадавні часи, коли ще не було шкіл, системи громадського виховання, батьки несли відповідальність за виховання дітей. І ця відповідальність була не лише перед собою, але й перед громадою, суспільством. Тому в народі найвище цінували людей, які виховали порядних

дітей. Соціальне здоров'я суспільства, держави в цілому залежало передусім від виховної діяльності сім'ї. Цей погляд на сім'ю був втрачений у ХХ столітті й почав відроджуватись заново.

Практика доводить, що лише творча співпраця сім'ї і школи дає результат виховання підростаючого покоління. Усе вищесказане зумовило вибір теми, провідна наукова ідея якої – дослідити, як впливає на розвиток сучасної дитини співпраця батьків і педагогів.

Список використаної літератури

1. Про загальну середню освіту: Закон України від 13 травня 1999 року №651–XIV // Законодавство про освіту. – К.: Парламентське видавництво, 2002. –159 с.
2. Рекомендації щодо планування роботи класного керівника навчального закладу системи загальноосвітньої середньої освіти, Міністерство освіти і науки України від 30.08.2002 року № 1/9-392 // Директор школи. – 2003. – № 3-4.
3. Класному керівнику: навч.-метод. посібник / під ред. М. І. Рожкова. – Москва : Гуманіст: Вид. центр «ВЛАДОС», 2001.
4. Кулаковська С. О. Методичні рекомендації щодо організації роботи з батьками в сучасному закладі освіти / С. О. Кулаковська, Т. В. Кравченко, О.Л. Хромова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ipo.smuh.edu.ua/main/index.php?id=61>.

Вараниця Алла Миколаївна,
директор Углуватського навчально-виховного комплексу «Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів» Христинівської

районної ради

Анотація

В даній статті розповідається про те, що основою нашої школи є родина. Взаємодія з родинами вихованців має різноманітні форми та здійснюється в різних напрямках. А тому в центрі найважливіших проблем колективу – розвиток особистості учня в умовах функціонування школи і родини. Спрямувати цей розвиток і керувати ним – завдання кожного педагога.

Ми – одна родина

Формування людини – складний процес, який здійснюється як у результаті цілеспрямованого виховання, так і під впливом стихійних факторів. Визначальну роль у становленні особистості відіграє виховна діяльність такого суспільного інституту як школа, оскільки, саме в шкільні роки закладаються всі базові ціннісні орієнтації, засвоюються основні соціальні норми і відносини, здійснюється мотивація соціальної поведінки. Однак школа – не єдине місце, де формується й набуває соціального досвіду особистість. У вихованні і соціалізації беруть участь сім'я, різноманітні дитячі об'єднання, громадськість. Тому школа повинна враховувати особливості виховного впливу навколишнього середовища, сприяти встановленню оптимальних взаємин із соціумом, а також створенню цілісного виховного простору. Найбільш ефективною моделлю взаємовідносин між школою і соціальним середовищем, зокрема сім'єю, є їхня взаємодія. Цю взаємодію ми визначаємо як цілеспрямований вплив школи і сім'ї одне на одного, який сприяє взаємозбагаченню, посиленню виховного потенціалу взаємодіючих систем. У нинішній соціально-економічній і політичній обстановці їхня взаємодія може успішно реалізуватися лише на основі рівноправного співробітництва. [2, с. 45]

Вплив сім'ї на дитину унікальний, а багато в чому і незамінний. В сім'ї особистість формується в природних умовах, вихователі тут – найближчі й найдорожчі для дитини люди, з якими вона постійно спілкується і яким повністю довіряє.

В. О. Сухомлинський стверджував: «У сім'ї шліфуються найтонші грані людини – громадянина, людини – трудівника, людини – культурної особистості». [6,с.5-30]

У сім'ї, образно кажучи, закладається коріння, з якого виростають потім і гілки, і квіти, і плоди. Сім'я – це джерело, водами якого живиться повноводна річка нашої держави.

Із сім'ї протоптується стежка до ніколи, і вже тоді – на життєву дорогу ведуть дітей два розуми, два досвіди, здобуті у сім'ї та у школі.

Сім'я, найвища цінність на Землі, яка робить людину щасливою, а життя її повноцінним і плідним. Найважливішою функцією сім'ї є виховання. Сімейне виховання полягає у формуванні особистості дитини, розвитку її здібностей, інтересів, світогляду, духовної культури. У сім'ї формується характер, звички, ставлення до людей, праці, суспільства, природи.

Задоволення потреб дитини здійснюється за рахунок реалізації батьками ряду сімейних функцій, серед яких важливими для її особистісного розвитку є:

- виховна (формування особистості дитини, систематичний виховний вплив сімейного колективу на кожного члена родини впродовж усього життя, постійний вплив дітей на батьків);
- комунікативна (контакти сім'ї з засобами масової інформації, літературою, мистецтвом, організація внутрішньосімейного спілкування, дозвілля);
- психотерапевтична або емоційна (прояв розуміння, уваги, підтримка у самореалізації й особистісному розвитку кожного члена сім'ї одне одним).

Такий стиль життя родини і характер стосунків у ній сприятимуть формуванню позитивного образу Я у дитини, адекватному розвитку емоційної та вольової сфер, мовлення дитини, розширенню кола її пізнавальних інтересів. Дитина з таким досвідом родинного спілкування буде більш психологічно підготовленою до власного майбутнього сімейного життя. Шляхом ототожнення себе зі значущою людиною дитина опановує систему цінностей, моральних норм, установок, моделей статево-рольової поведінки, приймає

жіночу або чоловічу роль, формує «Зверх-Я» і «Ідеал-Я». Тому С.В. Ковальов, І.С. Кон зазначають, що ідентифікація та наслідування – важливі автономні психологічні механізми соціалізації, за допомогою яких батьки впливають на дітей. [7,с.78-96]

Однак, важливою умовою ефективної дії психологічних механізмів впливу (ідентифікація, наслідування, підкріплення) є авторитет батьків, який залежить від частоти і якості контактів батьків із дитиною, інформованості про справи дитини, ступеня її розуміння, активності у самовдосконаленні. Аналізуючи досвід сімейного виховання, А.С. Макаренко виокремив види помилкового авторитету: авторитет пригноблення, відстані, чванства, підкупу. Під впливом даних видів батьківського авторитету у дитини формуються негативні риси характеру: беспорядність, зарозумілість, хитрість, нещирість. Педагог підкреслює, що «справжній авторитет ґрунтується на знанні життя дитини, наданні їй допомоги, відповідальності за її виховання».

Вагому роль в інтелектуальному, емоційному, духовному розвитку дитини відіграє ступінь особистісного розвитку та психолого-педагогічної культури батьків:

- інтелектуальний розвиток сімейного оточення – мовлення батьків, багатозначність висловлювань, стиль мовлення; побутові, політичні, світоглядні проблеми, які обговорюються у сім'ї; способи розв'язання конфліктів;

- емоційний розвиток батьків. Одержаний у перші роки досвід емоційного спілкування з батьками значною мірою визначає характер майбутніх взаємин дитини з оточуючими;

- духовний розвиток батьків. Родина сприяє формуванню моральної культури, оволодінню моральними нормами, правилами, цінностями. [4,с.58-60]

Сім'я допомагає подолати життєві випробування, дає реальну підтримку, вселяє віру у власні сили, у краще майбутнє.

Сім'я – це своєрідна модель базового життєвого тренінгу особистості, у якій дитина отримує перший досвід соціальної взаємодії. Батьки складають перше суспільне середовище щодо дитини, де формується унікальна ситуація розвитку. Визначальною є роль батьків у формуванні емоційно-стабільної, життєздатної, творчо-орієнтованої особистості дитини, особливо на первинному етапі її соціалізації. Базові структури психіки людини формуються переважно на довербальному етапі в пренатальний та постнатальний періоди, коли дитина знаходиться в повній залежності від батьків та потребує умов, які б забезпечували її базові потреби.

Розглянемо особливості несприятливої атмосфери у сім'ї як один із факторів кризи. Отже, несприятлива психологічна атмосфера в родині, що супроводжується напруженістю, конфліктністю у міжособистісних стосунках, депресіями, емоційним дискомфортом, деструктивними почуттями, негативно впливає на психічне здоров'я всіх членів сім'ї, особливо беззахисною у такій ситуації є психіка дитини.

Актуальність співробітництва родини і школи полягає в тому, що діти разом із дорослими спроможні вибудувати таке життя, яке відповідає їхнім уявленням про людську гідність, яке усвідомлюється як здатність людини протистояти будь-якому тоталітарному впливові на неї.

Основою нашої школи є родина. Батьки входять до складу шкільних та класних рад і в багатьох випадках їх голос вирішальний. Взаємодія з родинами вихованців має різноманітні форми та здійснюється в різних напрямках.

Саме тому на другому поверсі нашої школи знаходиться Родинна зала, яка оздоблена світлинами із зображенням батьків, дітей, вчителів. На фото – спільна праця: насадження вишень під «Садок вишневий коло хати», круглий стіл «Ми – одна родина», «Відпочинок на природі». Також в Залі є кращі висловлювання дітей про свої родини. Хочу уривки з деяких висловлювань процитувати. «Дуже добре знають у с.Зоряному родину Марковичів – Михайла Миколайовича і Меланію Іванівну, які виховують чотирьох доньок. Одна із них, Галина, вже привела до школи свою старшеньку Сашуню, яка зараз навчається в 2 класі.

Галина – голова батьківського комітету Углуватського НВК. Родина порядна, чесна, завжди тримає тісний зв'язок із шкільною громадою.»

«Будь-яка людина мріє про щасливу сім'ю, дім, де на тебе із нетерпінням чекають. Для мене сім'я починається з мами. Мамина ласка, тепло, ніжність оточують нас з перших днів життя. На її тендітних плечах тримається наш будинок. Іноді я дивуюсь, як вона все встигає?..», – так говорить про свою матусю Каріна Сергієнко, матусю, яка виховала разом із чоловіком Сергієм дванадцять діточок.

Дехто із учнів писав: «Я не можу уявити свого життя без рідних мені людей – мами і тата...» або ж говорили словами із, які створив народ: «Без сім'ї немає щастя на землі».

Тому батьки, відвідуючи школу, завжди поспішають до Родинної зали, щоб прочитати прекрасні слова про себе, а також отримати насолоду від сказаного дитиною.

Лелека – символ любові до батька-матері, котрі благословили тебе на світ, а тому це – й символ сімейного благополуччя, любові до рідної землі, Батьківщини. Щасливий той двір, де є гніздо лелеки, бо він – птаха священна, за розорення його гнізда – кара вогнем. А ще лелека приносить до оселі немовлят... Саме цей птах є окрасою нашої Родинної Зали. Його політ із маленьким немовлям у дзьобі зображений на одній із стін Зали.

В нашій родині є найменші, найкумедніші, найвідвертіші – вихованці дитячого садка. Їх життя не залишилося поза увагою в родинному літописі.

Кожна сім'я, має своє родинне дерево. Ми, як шкільна сім'я, створили і своє таке дерево, яке щороку збагачується плодами – випускниками Углуватського НВК. По закінченню школи кожна дитина обирає свою стежину життя, намагається здійснити свої мрії, задуми. А несе їх до омріяних вершиш диво- корабель « Мрія», що також є окрасою Родинної зали.

Родинна зала – місце, яке не лише прикрашає школу, а той куточок, де завжди людно, гамірно, весело. Бо тут збираються і батьки, і діти, і учителі у велике родинне коло. Прикладом такого зібрання є щорічне традиційне

родинно-шкільне свято «Крок до успіху», яке гостинно запрошує всіх! Також не можна не згадати і про прекрасне родинне свято «Що є в світі наймиліше, як своя родина?» Саме воно зібрало до школи і мамів, і татусів, і дідусів, і бабусів, і просто жителів села. І не лише зібрало, а почуло багато пісень, легенд, віршів у виконанні мами і доньки, бабусі і онуки, сина і матері. Ініціатором цього дійства була, на той час директор школи, Жовноватюк Інна Василівна, яка і знайшла серед своїх колишніх випускників, тепер уже батьків, талановитих співаків, читців, артистів. Звичайно, допомогли в усьому педагоги Углюватського НВК, які були і в ролі ведучих, і артистами. Лунали прекрасні пісні «А сорочка мамина...», «А була у мами золота коса...», «Офіцерська родина», «Тернова хустка...», «Вишиванки»; згадували також і про татусів, які захищають сьогодні наш спокій на Сході країни такими словами: Уклін тобі, наш рідний тату,

За те, що ласка в тебе є,
 Нехай же рідну нашу хату
 Біда і горе обмине.
 За те, що можем мирно жити,
 За те, що все ти бережеш,
 За те, що вмієш нас любити-
 Тож будь щасливим ти без меж.

А балада про матір зворушила до сліз присутніх. Був у неї син. Був давно колись.

Носила на руках. Він до грудей туливсь. . Був син, як всі. Благала йому щастя...

Лишилися листи, і ті чомусь не часті.
 Десь на горищі дотліва колиска
 У павутинні, в просі, в імлі...
 Пророчими для кожного стали заключні слова:
 Це моя Україна, це моя Батьківщина,
 Що як мама, як тато – одна.

Система роботи педагогічного колективу нашої школи базується на трьох основних принципах:

- Кожна дитина – це унікальна особистість, отож пріоритет – її інтересам і запитам.
- Зробити все, щоб кожен учень прагнув не лише мати добрі знання, а й намагався самовдосконалитись, реалізуватись як творча особистість.
- Лише творчий педагог здатний виховати творчого учня.

Стенд у вестибюлі зі зрозумілими першокласникові й випускникові словами:

«Якщо хочеш змінити світ на краще, зберегти його чисту красу, незайману святість, починай це робити із себе не завтра, а сьогодні, з цієї хвилини».

Таке є просте й мудре педагогічне кредо вчителів Углуватського НВК.

А тому в центрі найважливіших проблем колективу – розвиток особистості учня в умовах функціонування школи і родини. Спрямувати цей розвиток і керувати ним – завдання вихователя. Вчителі нашої школи постійно ведуть пошуки раціональних шляхів, щоб створити в школі умови взаєморозкриття добрих починань батьків, а також гармонійного розвитку особистості учня. Класний керівник є ключовою фігурою у взаємодії з батьками: він об'єднує зусилля школи та сім'ї, виконує роль посередника, роль зв'язуючої ланки. Класного керівника треба не тільки інформувати, консультувати, а й навчати в цьому напрямку та уміло стимулювати до саморозвитку. Цьому сприяють семінари-практикуми.

Для психолого-педагогічної пропаганди серед батьків використовують також диспут, мета якого у можливості кожного відверто висловитися стосовно обговорюваної проблеми. Диспут не лише збагачує батьків знаннями, більш тісним контактам з один з одним, а й створює додаткові можливості для врахування індивідуальних особливостей кожного учасника при засвоєнні ними інформації.

Для пропагування педагогічних знань практикують психологічні тренінги,

на яких батьки обмінюються досвідом сімейного виховання з певної проблеми. Тренінги передбачають виконання батьками практичних завдань, ознайомлення з психолого-педагогічною літературою, перегляд фільмів, вечори сімейних традицій, виставки «Світ захоплень нашої сім'ї», прикладної, декоративної творчості, родинних альбомів, колекцій, випуск тематичних газет. Визначальну роль у підвищенні психологічної компетентності батьків відіграє їх самоосвіта – читання науково-популярної літератури з питань сімейної педагогіки, тематичні радіо-і телепередачі.

Основні види роботи Углуватського НВК з батьками учнів

У роботі з батьками учнів використовуються різноманітні види:

1) Відвідування батьків удома.

Допомагає встановити зв'язок з усією сім'єю, з'ясувати її загальну та педагогічну культуру, умови життя учня, його місце в сім'ї і ставлення до нього старших, ознайомитися з досвідом батьківського виховання, дати поради і домовитися про єдині вимоги до школяра. Деякі вчителі помилково вважають, що відвідувати потрібно лише родини, діти з яких створюють певні проблеми у школі. Безумовно, з батьками таких учнів слід передусім встановити тісний контакт, проте відвідувати бажано сім'ї всіх учнів.

Відвідування сім'ї може мати різну мету:

- -загальне ознайомлення з умовами життя,
- встановлення єдиних вимог школи і сім'ї до учня,
- -допомога в організації режиму,
- обговорення з батьками відхилень у поведінці дитини і вжиття необхідних заходів щодо їх запобігання та подолання,
- залучення батьків до участі в роботі школи, вивчення досвіду виховання в сім'ї.

Перш ніж відвідати родину, треба мати початкові відомості про неї та її зв'язки зі школою (особиста справа учня, класний журнал, бесіди з учителями, з самим учнем), відтак з'ясувати основні дані про самого учня, його успішність, поведінку, стосунки з учителями, товаришами. Не обходяться наші педагоги

без ознайомлення з педагогічною літературою, в якій розкрито мету відвідування сім'ї. класні керівники і класоводи відбирають і рекомендують батькам літературу відповідно до теми бесіди, яку проводитимуть з ними.

Успіх відвідування сім'ї залежить не лише від сумлінної підготовки, а й від поведінки вчителя. З самого початку зустрічі з батьками необхідно створити атмосферу довір'я і доброзичливості. В сім'ях, які не мають систематичного зв'язку зі школою, візит учителя розглядають як сигнал біди, батьки насторожуються, готуються до захисту дитини. Тому, завітавши в сім'ю, слід одразу ж «зняти» будь-яку настороженість батьків. Бесіду про дітей починають з позитивних сторін їх характеру і поведінки. Залучаючи батьків до бесіди, поступово переходять до обговорення негативного у поведінці учня. Свої судження про нього слід висловлювати спокійно, тактовно, наводячи незаперечні докази і уважно слухаючи пояснення батьків. Встановлення істинного стану справ дає змогу накреслити спільний план дій школи і сім'ї, домовитися про взаємне інформування про досягнуті успіхи й труднощі.

2) Запрошення батьків до школи.

У разі необхідності вчитель запрошує батьків окремих учнів до школи на розмову. Під час бесіди з ними дуже важливо дотримуватися педагогічного такту, створити атмосферу доброзичливості, довір'я. Щоб викликати батьків на відвертість, треба розмовляти з ними про учня наодинці, переконати їх в конфіденційності розмови. Така бесіда буде корисна і для вчителя, і для батьків. Педагог відповідає на запитання батьків, висловлює їм свої вимоги. Батьки отримують корисні поради і допомогу від педагога, переконуються в його уважному ставленні до них, турботі про їхню дитину. У такій розмові педагог має бути особливо тактовним, пам'ятаючи, що надмірне акцентування на недоліках учня викликає в батьків насторогу, неприязнь, навіть якщо вони відчують, що він має рацію.

3) День відкритих дверей для батьків у школі.

Цей вид роботи потребує єдності школи, батьків, учнів, сприяє згуртуванню шкільного колективу. Цього дня у школі проводять батьківські

збори, лекції, консультації, екскурсії по школі, організують виставки, вечори, читацькі конференції. В деяких школах їх присвячують питанням трудового, естетичного виховання дітей у сім'ї та ін. В одних школах день відкритих дверей для батьків проводять щочверті, в інших – щомісяця. Роботу з його підготовки очолює батьківський комітет і комісія з питань педагогічної пропаганди. Його доцільно починати з лекції, доповіді, конференції, в яких задіяні всі батьки. Відтак вони працюють диференційовано. Хоч би якою була програма, батьки повинні отримати вичерпні відомості про своїх дітей і поговорити з директором, його заступниками, учителями, класними керівниками, шкільним лікарем, органами дитячого самоврядування.

4) Класні батьківські збори.

Є важливим колективним видом роботи класного керівника з батьками учнів. Їх проводять 1-2 рази на чверть. Такі збори сприяють формуванню громадської думки батьків, об'єднанню їх в єдиний колектив. Тематика зборів визначається загальними завданнями виховання, умовами навчально-виховної роботи в класі, рівнем загальної культури та педагогічного кругозору батьків. Збори можуть відбуватися у вигляді лекцій або доповідей класних керівників, виступів самих батьків та обміну досвідом виховної роботи з дітьми, із залученням учнів, показом їхніх класних робіт і художньої самодіяльності, демонструванням кінофільмів.

Учитель ще до зборів повинен поговорити з окремими батьками, звернути їх увагу на виставку дитячих робіт, стенди з літературою, спеціально випущену стінгазету. Доповідь або виступ вчителя слід виголошувати вільно. Зважаючи на особливості аудиторії, учитель має бути тактовним, не допускати повчального тону, різкості у критиці помилок. Якщо збори проводять у формі обміну досвідом виховання дітей у сім'ї, треба уважно і спокійно вислухати всі виступи і зауваження батьків. У заключному слові вчитель тактовно відповідає на запитання й висловлює конкретні пропозиції. Рішення, прийняті батьківськими зборами, стосуються і батьків, які з тих чи тих причин не змогли прийти на збори. Тому при зустрічі з ними вчитель повинен ознайомити їх із

змістом зборів та прийнятими рішеннями. [1, С. 37-41.]

Подібну підготовчу роботу проводять і перед загальношкільними батьківськими зборами, на яких обговорюють питання, що стосуються всіх батьків: про підсумки навчально-виховної роботи з учнями за півріччя або навчальний рік, про літній відпочинок школярів тощо. Глибшому пізнанню методики сімейного виховання сприяють тематичні вечори і вечори запитань та відповідей, на які запрошуюють працівників правоохоронних органів, лікарів та інших фахівців, причетних до проблем виховання підростаючого покоління.

План роботи з педагогічними працівниками

	Тема заняття	Форма проведення	Дата	Відповідальні	Примітка
1	Учителі і батьки: грані співробітництва	Конференція	Вересень	ЗВР	
2	Правила культури поведінки і взаємин з батьками	Круглий стіл	Жовтень	ЗВР	
3	Актуальність родинно-сімейного виховання	Прес – конференція з проблем родинного виховання	Листопад	Директор школи	
4	Аукціон педагогічних ідей	Обмін досвідом з родинного виховання	Грудень	ЗВР, класний керівник	
5	Презентація матеріалів, журналів про родинне виховання	Виставка	1 раз в два місяці	Бібліотекар	
6	Форми, методи і прийоми роботи з батьками	Педагогічний всеобуч	Січень	ЗВР	
7	Традиційне родинне виховання в українській сім'ї	Лекція	Квітень	Директор школи	

Спеціальну виховну роботу проводять із сім'ями, які допускають відхилення у вихованні дітей. Роботу з педагогічне неспроможними сім'ями спрямовують передусім на підвищення їх психолого-педагогічного рівня. З

цією метою їх залучають до загальної системи педагогічного всеобучу, влаштовують консультації з окремих питань виховання дітей у сім'ї. Із сім'ями педагогічно пасивними працюють переважно індивідуально, домагаючись розуміння батьками хибності своєї поведінки, пробудження почуття відповідальності за виховання дітей, усвідомлення потреби перебудувати систему стосунків у сім'ї, своєї вини, помилок, бажання докорінно змінити сімейний уклад. У роботі з антипедагогічними сім'ями спираються на те, що вони також хочуть бачити власних дітей чесними, культурними, здоровими, щасливими. З ними обговорюють упущення у вихованні дітей, накреслюють шляхи усунення їх, зміни сімейних стосунків. З батьками цієї групи працювати важко, і не слід сподіватися на швидкі наслідки, але важливо посіяти в них сумніви у правильності їхньої системи виховання, змусити їх замислитися над її результатами.

Батькам, яких поглинула бізнесова діяльність, необхідно довести, що такий стиль виховання дитини в сім'ї робить її самотньою, емоційно нестійкою. Дитині більше потрібен емоційний зв'язок саме з батьками, їхня безпосередня участь у житті дитини важливіша, ніж машина, охорона і прислуга. Діти мають відчувати, що для батька і матері вони не менш важливі, ніж робота. У таких сім'ях слід заохочувати інтерес дітей до навчання. Вести розмову про те, що відгородження дитини від однолітків звужує коло її спілкування, вона не навчиться будувати свої стосунки з різними людьми. [4, С. 61-67]

Організація освіти батьків здійснюється за певною системою в залежності від батьківського стажу, потреб і замовлень. Вже п'ятий рік в школі діє батьківський клуб «Родина», метою його діяльності є – залучення батьків до життя школи, допомога родині у вихованні дітей, підвищення рівня педагогічної культури батьків. Ось деякі аспекти роботи даного клубу щодо взаємодії сім'ї і школи:

- Консультаційні пункти «Виникло питання»;
- Газета для батьків «Голос родини»;
- Організація батьківського всеобучу;

- Батьківські збори;
- Клуб «Родина»;
- Секція «Першокласник»;
- Секція «Батьківська школа»;
- Секція «Родинний міст»;
- Секція «Народна світлиця»;
- Альбом-естафета «Як ми відпочиваємо».

Вже стало доброю традицією в нашій школі проведення сімейних свят: «Тато, мама і я – спортивна сім'я», «Співає родина», «Моя бабуся найкраща в світі». Звичними стали дні добрих справ. Руками батьків, дітей і вчителів.

Робота над даним проектом дала змогу реально і об'єктивно оцінити можливості колективу нашої школи в необхідності і важливості організації батьківського всеобучу. Адже попередні стосунки школи і сім'ї здійснюватися за певними шаблоном в якому виступали типові варіанти (формально-адміністративний, товарно-грошовий, терпимо-дружній, конфліктний).

Нині акцент у відношеннях школи, сім'ї, адміністрації й батьківської громадськості має бути поставлений на становлення партнерства.

Впровадження проекту допоможе класним керівникам, педагогічним працівникам у налагодженні взаємопорозуміння та пошуку шляхів співробітництва з батьками;

Сприятиме встановленню атмосфери довіри між батьками та вчителями у здійсненні навчально-виховного процесу;

Надасть можливість сформувати зацікавленість батьків через організацію спільних колективних справ дітей і дорослих.

Організація просвітницької роботи з батьками сьогодні вимагає змін традиційних установок вчителя. У роботі слід рішуче переходити від монологу до діалогу. Лише рівноправне обговорення тих чи інших питань створить атмосферу довіри, взаємної поваги, а спільно вироблені висновки й узагальнення принесуть користь. Доцільно урізноманітнювати як організаційні

форми, так і методи навчання батьків. Зокрема, досить ефективним з них є такі, як дискусії, рольові ігри, тренінги, сімейні вечори, батьківські клуби, вечори творчих родин.

Збагачення форм і методів навчання викликатиме у батьків інтерес, позитивно впливатиме на якість і ефективність педагогічної освіти. Зміст і пропонувані форми роботи мають сприяти виробленню критичного ставлення до особистої педагогічної діяльності в сім'ї, вдосконаленню вміння аналізувати конкретні педагогічні ситуації і знаходити правильні рішення, а також дати змогу батькам сформулювати свою позицію як вихователів і накреслити стратегію виховання дитини. Досвід засвідчує широке застосування у шкільній практиці таких форм як батьківські збори, конференції, батьківські університети, диспути, дискусії, «круглі столи», консультації для батьків, тренінги.

Список використаної літератури

1. Алексеенко Т.Ф. Готовність батьків до виховання дитини / Т.Ф. Алексеенко // Педагогіка і психологія. – 2002. – № 4. – С. 37 – 41.
2. Аронс К. Развод: крах или новая жизнь? / Констанция Аронс; [пер. с англ. И.Новицкий]. – Москва : «Мирт», 1995. – 447 с. – («Путь к успеху» = «Путь к счастью»).
3. Астапов В. М. Тревожность у детей / Валерий Михайлович Астапов. – Київ : Питер, 2004. – 224 с. – (Серия «Детскому психологу»).
4. Кравченко Т. В. Життєві сценарії сім'ї та їхній вплив на соціальний розвиток особистості / Т. В. Кравченко // Педагогіка і психологія. – 2002. – № 1-2. – С. 61-67.
5. Лисина М. И. Проблемы онтогенеза общения / Майя Ивановна Лисина. – Москва : Педагогика, 1986. – 143с.
6. Насонова О. Б. Емоційні взаємини між батьками і дітьми молодшого шкільного віку / О. Б. Насонова // Психологія: [республіканський науково-методичний збірник / редкол. Проколієнко Л. Н.] – Київ : Радянська школа, 1965. – Вип. 32. – С. 61-67.

7. Нижник Г. Профілактика психічного здоров'я та емоційних розладів у дітей старшого дошкільного віку / Г. Нижник // Психолог. – 2007. – № 31 - 32. – С.5-30.

Круть Наталія Миколаївна, директор; **Соліна Алла Тимофіївна**, заступник директора з навчально-виховної роботи Будищенської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів Черкаської районної ради

Анотація

Підвищення якості освіти - головне завдання і головна проблема, які школа може вирішувати тільки у співпраці з батьками та за підтримки держави. Стаття розкриває організацію роботи школи як центру діяльності педагогічного колективу, батьків, громадськості щодо підвищення якості освіти з метою формування особистості, яка може здобувати і трансформувати знання, творити, розуміти свою значимість у суспільстві.

Ефективна співпраця педагогічного колективу школи з батьківською громадськістю як один із чинників підвищення якості освіти

Тільки разом з батьками, спільними зусиллями вчителі можуть дати дітям велике людське щастя.

В.О.Сухомлинський

Найвища цінність суспільства - людина. Сьогоднішній учень формується як творець соціального світу і як архітектор свого індивідуального життєвого проекту [8,38].

Проблема якості освіти актуальна в усі часи. Вимоги сьогодення надають цій проблемі нового бачення: академічні знання стають усе менш головними показниками якості освіти, їм на зміну приходять такі показники, як стійкість мотивації пізнання, здатність до самоосвіти, усвідомлення необхідності освіти

впродовж усього життя [1,19]. Сучасна освіта – це освіта для людини. Характеризується інтенсивними пошуками нового в теорії і практиці навчання та виховання учнівської молоді. Її основою є розвиваюча, культуротворча домінанта формування особистості, яка вміє використовувати набуті знання, критично мислити, приймати нестандартні рішення, ефективно вирішувати складні проблеми життєдіяльності. Дедалі частіше ми говоримо про індивідуалізацію навчання і виховання, розвивально-творчий характер діяльності школярів, атмосферу співробітництва та психологічного комфорту. Проблема підвищення якості освіти - це комплексна проблема. Характеризують її не тільки результат освітньої діяльності вчителя та учня, а й фактори формування цього результату, що залежать від мети, змісту, технологій, - організація та управління освітою. Реалізована вона може бути тільки за умови посиленої уваги до потреб та запитів учнів, тісної співпраці педагогічного колективу з батьками та громадськістю.

Адміністрація школи, педагогічний колектив розуміють багатогранність проблеми підвищення якості освіти, працюють над реалізацією науково-методичної проблеми «Впровадження інноваційних методик з метою формування ключових компетентностей для самореалізації та розвитку творчої особистості. Виховання громадянськості, національної самосвідомості, відповідального ставлення до власного здоров'я як найвищої соціальної цінності».

Ми вивчаємо надбання психолого-педагогічної науки (педагогічна система виховання особистості через тріаду: школа-сім'я-громадськість В.О. Сухомлинського, ідея: школа – родина О.А. Захаренка, гуманна педагогіка Ш. Амонашвілі, педагогіка вільного розвитку М. Монтесорі, ідеї когнітивної психології Л.С. Виготського) та впроваджуємо їх у практику. В основі роботи - комплексний інноваційний підхід до організації пізнавальної навчально-виховної діяльності, який передбачає використання активних методик з метою розвитку внутрішньо вмотивованих процесів кожного, виховання активної

життєвої позиції для досягнення поставленої мети та створення комфортних умов.

До школи приходять маленька людина, а залишає – випускник, особистість, в ідеалі, сформована, готова до самостійного життя. Впродовж навчання учень потребує постійної уваги, підтримки, супроводу дорослих. Як забезпечити цей супровід? Як підтримати дитину? Тільки у співдружності педагогів, батьків, громадськості. Для побудови лінії співпраці звернемося до психологів. Виготський Л.С. виділив два рівні розвитку дітей: рівень актуального розвитку (особливості психічних функцій дитини, які склалися на момент приходу в школу) та зону найближчого розвитку (збільшення досягнень дитини) [3,38]. Досліджено етапи становлення особистості та визначено особливості супроводу дитини:

I етап – 1-3 кл. - лінія батьківського та педагогічного коригування;

II етап – 4-6 кл. - лінія педагогічного та батьківського коригування;

III етап - 7-9 кл. - педагогічний та батьківський супровід;

IV етап – 10-11 кл. - педагогічний та батьківський супровід, самокоригування.

На цій основі побудована схема реалізації проблеми підвищення якості освіти, що забезпечує головну мету: випускник школи - сформована особистість, що готова до самоосвіти, самовиховання, саморозвитку та самовдосконалення.

Співпрацю педагогічного колективу з батьківською громадськістю адміністрація школи розпочала з роз'яснювальної роботи щодо розкриття змісту проблеми якості освіти, усвідомлення важливості, встановлення причин зниження якості знань, визначення шляхів подолання проблеми (засідання педагогічної ради, загальношкільні батьківські збори). З метою визначення основних внутрішніх і зовнішніх мотивів розуміння необхідності підвищення якості освіти, мотивації на успіх, встановлення таких взаємовідносин, які мають бути потужною моральною підтримкою всіх учасників навчально-виховного

процесу. Було проведено моніторинг всіх напрямків діяльності школи, зокрема анкетування педагогів, батьків, учнів.

Педагог ХХІ століття повинен вміти працювати в умовах вибору педагогічної позиції, технології, змісту, методів, форм, прийомів, засобів організації навчально-виховної пізнавальної діяльності учнів; бути готовим до співпраці, генерувати нестандартні ідеї, відходити від традиційних схем, швидко вирішувати проблемні ситуації, тобто бути готовим, щоб забезпечувати інноваційну діяльність. У дослідженні взяли участь усі педагоги школи (28 осіб).

Дослідження мотивів інноваційної діяльності дали такі результати:

Внутрішні мотиви:

- поглиблення знань з педагогічної інноватики – 77%;
- активізація власної інноваційної діяльності – 66%.

Зовнішні мотиви:

- покращення організаційної культури навчально-виховного процесу – 66%;
- розширення форм взаємодії та пошук шляхів розвитку процесу навчання – 70%;
- спрямованість роботи колективу на підвищення ефективності навчально-виховного процесу – 63%.

Здійснено рейтинг особистісних характеристик вчителя, розвиток яких позитивно впливає на активізацію діяльності та забезпечує реалізацію проблеми:

- особиста відповідальність – 87%;
- вмотивованість та розуміння проблеми – 87%;
- високий рівень інтелекту і знань – 87 %;
- комунікабельність – 85%;
- високий рівень професіоналізму – 80%;
- ініціативність і упевненість в собі – 73%;
- творча самореалізація – 66%;

- наполегливість, високі вольові якості – 63%;
- самостійність мислення – 63%;
- уміння самовизначитися – 63%;

У результаті цієї роботи виявлено, що вчителі мають і певні труднощі у питаннях:

- використання сучасних педагогічних технологій (17% – спеціалісти, друга кваліфікаційна категорія);
- використання методів творчого розвитку (4% – спеціалісти, друга кваліфікаційна категорія);
- забезпечення самостійної та активної роботи учнів протягом уроку (20% - спеціалісти, друга, перша кваліфікаційна категорія);
- використання активних форм роботи на уроці, нестандартні підходи до навчання учнів (20% – спеціалісти, друга кваліфікаційна категорія).

Батьки – найкращі вихователі, а тому, найперше, вони відповідають за виховання та навчання своїх дітей. Саме в сім'ї складаються і поступово змінюються життєві обставини, які визначають сутність дитини, її інтелектуальні можливості, духовний світ, моральне обличчя, формування світогляду, національно-патріотичних почуттів. Особливо виважено підійшла адміністрація школи до проведення моніторингових досліджень із проблем діяльності школи серед батьків (141 особа). Сучасні батьки глибоко усвідомлюють необхідність активної участі у справах школи, адже вони, по суті, є замовниками освітніх послуг і повинні впливати на їх якість. Вони зацікавлені в ефективній роботі школи у питаннях навчання та виховання дітей, у створенні комфортних умов життєдіяльності. Кожен клас представляла група батьків, які переймаються проблемами дітей, школи, освіти в цілому (68%, тобто 103 особи від загальної кількості). Дослідження показали, що батьки, так само як і педагогічний колектив, бачать проблеми у ставленні учнів до навчання, у формуванні навчально-пізнавальних потреб, організаційно-виховній роботі, позакласній роботі, психологічній сфері. Відмічають позитивні зрушення у формуванні активної громадянської позиції, вихованні патріотизму.

Великим щастям та радістю для батьків є те, що зростає потреба і бажання дітей брати участь у творчих конкурсах, предметних олімпіадах, виховних заходах, на чільне місце виходить розвиток фізичної культури і спорту.

Робота педагогів та батьків спрямована на забезпечення якісними освітніми послугами учнів. На кожному освітньому етапі вони, учні, досягають своєї вершини у вигляді певної компетентності: дошкільник – готовності до навчання у школі; «випускник» початкової школи – готовності до освіти в основній школі; «випускник» основної школи – особистої компетентності як готовності до свідомого вибору подальшого освітнього маршруту (навчання у старшій школі чи професійне навчання); випускник школи - соціальної компетентності як готовності до життєвого і професійного самовизначення [7,15]. Головне у цьому процесі – мотивація. Дослідження рівня мотивації проведено серед учнів 7-8, 9-11 класів (66 осіб) у чотири етапи.

I етап. Визначення типів ставлення учнів до навчання:

- активно-позитивний тип – 33%;
- позитивний тип – 27%;
- байдужий тип – 24%;
- негативний тип – 8%.

II етап. Визначення самооцінки:

- завищена самооцінка - 65%;
- занижена - 10%;
- залежно від ситуації - 24% .

III етап. Діагностика соціально-ситуативної тривоги.

- норма - 68%;
- завищений рівень тривожності - 24%;
- високий рівень - 8%.

IV етап. Діагностика мотиваційно-особистісної складової:

- мотив уникнення невдачі – 27%;
- мотив прагнення успіху – 38%
- байдуже ставлення - 12%;

- залежно від ситуації - 23%.

Крім того, проведено спільне дослідження серед батьків, учителів та учнів щодо оцінки позитивного ставлення школярів до вивчення окремих предметів:

- українська мова – 62% учні, 46% вчителі, 48% батьки;
- англійська мова – 26% учні, 12% вчителі; 15% батьки;
- математика – 29% учні, 11% вчителі, 38% батьки;
- біологія – 34% учні, 16% вчителі, 22% батьки;
- географія—48% учні, 25% вчителі, 42% батьки;
- зарубіжна література – 48% учні, 26% вчителі, 38% батьки;
- трудове навчання—92% учні, 58% вчителі, 64% батьки.

Опрацювання результатів дає змогу зробити висновки, що:

- **педагоги** (100%) готові забезпечувати потреби сучасної освіти, проте деяким необхідно активізувати знання з певних питань педагогіки, сучасної дидактики, психології;

- **батьки** (75 %) готові до співпраці з педагогічним колективом у питанні підвищення якості освіти, проте потребують оволодіння основами вікової фізіології та психологічної науки;

- **учні** бачать перспективи майбутнього життя, розуміють необхідність набуття знань (але прикладати до цього максимум зусиль для них проблематично), зацікавлені у проведенні виховних заходів, спільній трудовій діяльності, виявляють бажання брати участь у творчих конкурсах, предметних олімпіадах, люблять спорт.

На основі таких досліджень педагоги та батьки визначили шляхи реалізації теоретичного та практичного аспектів проблеми підвищення якості освіти. Спланована і реалізується робота, спрямована на задоволення спільних інтересів батьків, педагогів, учнів, на мотивацію їх до такої діяльності, самоосвіти, активізації пошуково-пізнавальної діяльності, організацію та координацію забезпечення навчально-виховного процесу. Окремо акцентується увага на організації роботи з творчо обдарованими учнями. У школі створена система позакласної та позашкільної роботи. Діти з особливими потребами

максимально включені у навчально-виховний процес. Учні, які мають високий рівень тривожності, низьку мотивацію до навчання охоплені корекційною роботою (за згодою батьків). Достатня увага приділена родинному вихованню.

Традиційним у школі стало проведення спільних заходів, які забезпечують мотивацію до підвищення якості освіти та визначають шляхи такої діяльності. Тут і дидактичні студії («Динаміка інтелектуального розвитку учнів», «Обдарована дитина. Актуальність і проблема», «Система організаційно-педагогічної діяльності з метою формування особистості дитини»; «Проблеми розвитку комунікативних вмінь»), засідання творчих груп («Інноваційна діяльність педагога в системі продуктивної освіти», «Удосконалення якості уроку - засіб розвитку творчої особистості учня»), майстер-класи, презентації («Впровадження інноваційних педагогічних технологій у навчально-виховний процес»), семінари-практикуми («Розвиток комунікативних навичок та вмінь учнів», «Самоосвітня діяльність – ефективний шлях підвищення професійної майстерності педагога та учня»), психолого-педагогічні консилиуми («Адаптація учнів на різних ступенях навчання», «Адаптація дітей із особливими потребами»), педагогічні ради за участю батьків, представників громади села (дискусія, круглий стіл, педагогічне моделювання), педагогічні читання, батьківський лекторій. Організована робота психолого-педагогічного семінару «Проблеми формування позитивного ставлення до навчання».

Всі ці заходи спрямовані на максимальну активізацію практичної діяльності педагогів, батьків та учнів. Розширюють можливості співпраці, роблять її динамічною, активно-творчою, носять інноваційний характер. Тут атмосфера співробітництва, активної взаємодії. Іде моделювання реальних педагогічних ситуацій, оптимальне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та причин. Учасники вчаться бути демократичними, активно спілкуватись, критично мислити, приймати продумані рішення.

Особливу увагу адміністрація школи приділяє проведенню систематичної цілеспрямованої самоосвіти як способу формування ерудованої та всебічно розвиненої особистості вчителя-майстра, який постійно дбає про реалізацію

вимог суспільства щодо надання освітніх послуг; батька, який повинен бути прикладом, опорою для своєї дитини; учня - майбутнього творця власного життя.

Дзеркалом цієї роботи є система надання освітніх послуг, ознаки якої такі:

- застосування інноваційних технологій розвитку позитивних психологічних процесів, інтелектуальної та емоційно-вольової сфери особистості;
- використання інноваційних методик у навчанні та вихованні як способу активної взаємодії суб'єктів;
- формування ІКТ-компетентностей;
- організація навчально-пізнавальної діяльності учнів на основі дослідницько-пошукової роботи;
- формування в учнів стійкого інтересу до вивчення навчальних предметів засобами інноваційного опрацювання змісту матеріалу (використання інформаційно-комунікаційних технологій) та використання активних методів навчання (ділова гра, мозковий штурм, акваріум, бізнес-план, занурення, гронування, методи проекту, метод інциденту та ін.);
- формування в учнів національної та громадянської самосвідомості, патріотичних почуттів, стійких переконань;
- проведення спільних трудових справ;
- використання здоров'язберігаючих технологій;
- розвиток фізкультури і спорту;
- формування почуття відповідальності за надання та отримання якісної освіти учасниками навчально-виховного процесу - учнями, педагогами, батьками.

На нашу думку, система роботи педагогічного колективу та батьківської громадськості у питанні підвищення якості освіти результативна. Діагностичні, організаційні засоби дозволили ввести в постійну практику різноманітні форми диференціації, оптимальні комбінації навчально-освітніх систем і технологій інтегрованого типу, впроваджувати активні форми навчання. Організація

навчально-пізнавальної діяльності спрямована на розвиток здібностей і природних обдарувань учнів, підвищення мотивації до навчання, недопущення складних педагогічних ситуацій. Учителі приділяють особливу увагу методичному оновленню уроків, проводять їх на основі інтеграції навчального матеріалу з кількох предметів, об'єднаних навколо однієї теми, використання новітніх педагогічних технологій, впроваджують елементи розвиваючого навчання та інтерактивних технологій. Використання ІКТ, мультимедіа-, кінотехнологій стало традиційним під час проведення уроків мови та літератури, художньої культури, географії, фізики, хімії, біології, математики, історії, предмету Захист Вітчизни, в початкових класах. Метод проектів – основа роботи вчителів трудового навчання, інформатики, художньої культури. Щороку учителі школи представляють свої надбання на виставці педагогічних інновацій «Освіта Черкащини», діляться досвідом роботи у педагогічній пресі. Заслуговує на увагу і позакласна та позашкільна робота. Оригінальністю, цікавим представленням відзначається робота над проектом учнів 4 класу (кл. кер. Дробиш Т.М.) «Збережемо планету Земля разом», 2012-2013 н.р., адже проектні технології підвищують інтерес до навчання, розвивають творчість і є результатом спільної праці. Захист науково-дослідницьких робіт у Малій академії наук (обласний етап III місця у 2011-2015 роках (учні 11 кл.), керівник туристсько-краєзнавчого клубу «Альта» Журило А.М., вчитель історії Рябчич Л.В.) показує глибоку зацікавленість учнів проблемами історії рідного краю та сьогодення. Призери і переможці районних олімпіад з інформатики щороку - учні вчителя Кондратюка С.Ю., а у 2013- 2014 н.р. учень 11 класу виборів II і III місця на рівні області в олімпіадах з інформаційних технологій та інформатики відповідно. Юні знавці української мови беруть участь в олімпіаді, конкурсі з української мови ім. П. Яцика, мовно-літературному конкурсі ім. Т.Г.Шевченка (2014-2015 н.р., учениця 4 класу - переможець районного етапу конкурсу ім. П.Яцика). Учні школи активні учасники конкурсів з математики – «Кенгуру», з фізики – «Левеня», з української мови – «Соняшник», з біології – «Колосок». Юні спортсмени під керівництвом вчителя

фізкультури Дубовика В.О. систематично беруть участь в районних змаганнях із волейболу, футболу, баскетболу, легкоатлетичного кросу. Вони показують високі результати на рівні району, області з волейболу (2014 р., 2015 р.). У командному заліку школа з 22 місця у 2010-2011н.р. піднялася до верхніх щаблів в районі у 2014 році. У районному етапі Всеукраїнського огляду-конкурсу на кращий стан фізичного виховання у загальноосвітніх навчальних закладах наша школа посіла почесне III місце (2014-2015н.р.).

Дух школи – дух патріотичного виховання. Команда учнів школи - переможець I (районного) етапу Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри українського козацтва «Сокіл» («Джура»).

Продуктивною є співпраця педагогічного колективу та батьківської громадськості у питанні вибору професії випускниками. З часу запровадження ЗНО тільки 4 учні (2%) не набрали прохідний бал. Випускники 11 класу, нагороджені Золотою медаллю «За високі досягнення у навчанні», продовжили навчання в омріяних ВНЗ (2011 р., 2014 р.). З 2009-2010 н.р. збільшилась кількість випускників базової школи, які продовжують навчання у професійно-технічних закладах та ВНЗ I-II рівня акредитації, випускники 11 класу обирають ВНЗ (III-IV рівня акредитації - 46%, II рівня акредитації - 28%) за напрямками: природничо-математичні спеціальності, сільськогосподарські, педагогічні, медичні, менеджмент і управління, інформаційно-комунікаційні, економічні, юридичні, будівельні, технічні.

Дуже виважено працює адміністрація, методична рада школи над проблемою ефективної реалізації інваріантної частини навчального плану. Відслідковується система роботи факультативів, курсів за вибором, гуртків. Вивчаються потреби, нахили, здібності, побажання учнів та батьків. Як наслідок вивчення запитів учнів і якості проведення у школі організовані і стабільно працюють курси за вибором з української мови (10,11 кл.), інформатики (9,10 кл.), російської мови (5 кл.), факультативи з інформатики (8 – 10 кл), математики (10--11 кл), з української мови (10, 11 кл), з історії (8,10 кл.).

Цікаво проходять в школі предметні тижні з англійської мови, української мови, математики, естетичного виховання, інформатики, історії, географії, початкових класів, правових знань, місячник екології.

Педагогічним колективом значна увага приділяється роботі з творчо обдарованими учнями. Створено та систематично оновлюється банк даних «Обдаровані діти», визначено напрями обдарувань, підібрано відповідну літературу. Учні працюють у факультативах, предметних гуртках, гуртках за інтересами. Є умови для розвитку інтересів і нахилів кожної дитини, активно стимулюється творче самовдосконалення. Спільні справи - волонтерська діяльність, добродійні ярмарки, концерти, благоустрій шкільного подвір'я, території села - у постійній практиці школи.

Господарська робота в школі спрямована на забезпечення належних умов організації навчально-виховного процесу і є обов'язковим чинником підвищення якості освіти. Силами батьків, педагогів, технічного персоналу щороку проводиться якісний ремонт. Шкільна їдальня забезпечує учнів повноцінним гарячим харчуванням. Працює медичний пункт. Коштами сільської громади встановлений на території школи сучасний спортивний тренажерний комплекс.

За спонсорські кошти ДП «Перемога Нова» оновлено подвір'я школи, повністю замінено старі вікна, встановлено нові двері на центральному та інших входах у приміщення школи, зроблено капітальний ремонт актового залу, відновлено водогінну систему. Закуплені костюми для шкільної художньої самодіяльності, форма для учасників обласного етапу Всеукраїнської дитячо-юнацької військово-патріотичної гри українського козацтва «Сокіл» («Джура»).

Діяльність батьків і педагогів в інтересах дитини може бути успішна лише в тому випадку, якщо вони співпрацюватимуть в одному напрямку, що слугуватиме кращому пізнанню дитячого світогляду, інтелекту. Результат такої співпраці допоможе дорослим у вивченні особливостей кожної дитини, у розвитку здібностей, у формуванні ціннісних життєвих орієнтирів,

встановленні партнерських відносин, створюючи атмосферу взаємопідтримки та співпраці.

Отже, система пізнавальної навчально-виховної діяльності школи - це змістовно насичене і суспільно значиме творче життя вихованців, педагогів, батьків, громади. Її основою є розвиваюча, культуро-творча домінанта формування особистості, здатності до організації самоосвітньої діяльності, співпраці, самовияву і саморозвитку, особистості, яка вміє використовувати набуті знання для розв'язання проблем, критично мислити, здобувати, опрацьовувати потрібну інформацію впродовж життя. Тільки тісна співпраця педагогічного колективу, батьків, громадськості з метою створення повноцінних умов для інтелектуального, духовного і фізичного розвитку забезпечує умови підвищення якості освіти та життєву адаптацію, формує соціальну компетентність, розвиває творчість, сприяє самореалізації, самовдосконаленню кожного учня.

Яку б дорогу не обрали наші випускники, вони займуть належне місце в житті, якщо у них буде виховане почуття громадянської відповідальності, високі моральні якості і справжнє працелюбство.

Дитина – це дар Божий, який потрібно берегти. Дитина – це Всесвіт, який потрібно вивчати. Дитина – це талант, який потрібно розвивати. Дитина – це наше майбутнє, яке має бути кращим за нас [4,22].

Список використаної літератури

1. Бібліотека журналу «Управління школою». Педагогіка ХХІ століття. Частина 2. – Харків : Видавнича група «Основа», 2012. – 19 с.
2. Василенко Н. Інноваційна діяльність директора школи. / Н. Василенко. – Харків: Видавнича група «Основа», 2010. – 38.с.
3. Виготський Л.С. Уява і творчість в дитячому віці: Психологічний нарис. Книга для вчителя. 3-є вид. / Л.С. Виготський. - Москва : Просвещение, 1991. – 38 с.

4. Калініна Л., Капустеринська Т. Проект інноваційної школи / Л. Калініна, Т. Капустиринська. – Харків: Видавнича група «Основа», 2007. – 92 с.
5. Люшин М.О. Моделювання педагогічного середовища / упорядник М.О. Люшин. - Харків: Видавнича група «Основа», 2012. – 22 с.
6. Наумов Б.М. Школа – політцентр: модель, план, організація діяльності / Б.М. Наумов. - Харків: Видавнича група «Основа», 2007. – 125 с.
7. Павлютенков Є.М. Модель підготовки компетентного випускника гімназії / Є.М. Павлютенков, В.І. Галич, Т.М. Чабан. - Харків: Видавнича група «Основа», 2009. – 15 с.
8. Приходченко К.І. Творче освітньо-виховне середовище навчального закладу / К.І. Приходченко. – Харків: Видавнича група «Основа», 2007. – 134 с.

Лисаченко Валентина Миколаївна,
завідувач Орловецьким дошкільним
навчальним закладом (дитячим
садком) «Сонечко» Городищенської
районної ради

Анотація

Становлення особистості дитини, набуття нею знань, умінь і навичок починається із сім'ї. А для того, щоб у родині виховання було грамотним, для того щоб батьки отримували якнайбільше інформації про навчально-виховну роботу у дошкільному закладі, щоб батьки стали справжніми партнерами - необхідна постійна співпраця дитячого садка і сім'ї.

Співпраця з батьками, запорука формування особистості дитини

«Як сонце і місяць освітлюють землю, так батько з матір'ю повинні освітлювати добрим прикладом свого життя дітей », - писав свого часу педагог С.Полоцький [6]. Родинне оточення надає дітям знання, вміння, навички, формує особистість.

Як зазначалося у статті О. Воробей «Робота соціального педагога з дошкільниками та їхніми батьками», що саме батьки мають допомогти дитині знайти себе, розкрити свою індивідуальність, набути самостійності; саме в сім'ї мають бути створені умови для гармонійного розвитку дитини, адже саме тут закладаються основи її особистості. Батьки відіграють важливу роль у формуванні емоційної сфери дитини, її духовності, рис характеру, творчих здібностей, мотивації діяльності тощо. [2, с. 34]

Але, на жаль, у багатьох батьків відсутні знання як саме правильно це зробити. Дорослі недостатньо обізнані з психолого-педагогічною літературою, з сучасними питаннями розвитку та виховання дітей. Дбаючи про те, як забезпечити сім'ю, батьки забувають про духовно-моральне становлення дитини, а потім пожинають гіркі плоди. Брак спілкування з найріднішими людьми, відсутність у стосунках тепла часто утворюють тріщину між батьками і дітьми, яка в подальшому виростає глухою стіною. Це одна сторона «медалі». Інша - полягає в тому, що навчаючи батьків, ми маємо можливість навчити дітей. Адже підвищуючи якість освіти дорослих педагог має можливість покращити знання дитини, отримати їх не викривленими та різнобічними. То ж, на мою думку, першим і основним завданням педагогів, чи то дошкільних закладів, чи то шкіл - є співпраця з батьками, саме створення партнерських стосунків між педагогами і батьками, стимулювання інтересу батьків до навчально-виховної роботи, збагачення їх виховних та навчальних умінь, підтримання впевненості у своїх педагогічних можливостях.

Питання співпраці з батьками, що постають перед нашим педагогічним колективом розглядаються на педагогічних годинах, педагогічних радах, виробничих нарадах, засіданнях батьківського комітету. Вихователі обмінюються новинками професійної педагогічної преси, досвідом роботи, переглядом цікавої методичної літератури, виготовленням власних дидактичних ігор, новинами освітянських сайтів, розглядають проблемні питання роботи з батьками та шукають шляхи їх вирішення Чому так багато ми говоримо про налаштування співпраці з родинами? А тому, що вся робота

педагогічного колективу не буде даремною, якщо будуть односторонні серед батьків. То ж у своїй роботі ми використовуємо якнайрізноманітніші форми співпраці, які визначаються трьома напрямками взаємодії з родинами: заочною формою взаємодії, індивідуальною та практичною. Найбільшу перевагу ми надаємо індивідуальній та практичній роботі з батьками.

Індивідуальні форми першого циклу, як ми їх зазначили, включають в себе такі форми, як: відвідування педагогами сімей вдома, попереднє відвідування дитсадка батьками, індивідуальні бесіди, анкети, тести. Кожна з цих форм включає в себе великий аспект роботи. Так, в нашому закладі ще при знайомствах з сім'єю, а це відбувається при щорічному обліку дітей, ми роздаємо батькам листи-запрошення та пам'ятки на тему: «Перші кроки до дитячого садка». У листі адміністрація установи запрошує батьків разом з малятами відвідати наш заклад, познайомитися з умовами можливого перебування дитини в ньому, а в пам'ятці налаштовуємо дорослих на створення спокійної атмосфери при підготовці дитини до відвідувань садочка, дотримання режиму дня, відповідного харчування, а ще звертаємося до майбутнього вихованця зі словами, що в садочку його чекають. Коли батьки переступають поріг дошкільного закладу вони мають можливість отримати лист-розповідь про садочок та вихователів, а ще дорослі заповнюють лист-анкету, де вже точніше визначаються потреби батьків, їх рівень психолого-педагогічних знань. При вході до закладу розміщений інформаційний стенд.

Другий цикл взаємодії включає особисті зустрічі чи бесіди по телефону.

Заочна форма взаємодії з батьками – це оформлені батьківські куточки, консультації, папки-пересувки на різну тематику, які змінюють одна одну, пам'ятки для батьків.

Практична форма взаємодії - загальні та групові батьківські збори; бесіди та заняття з батьками, дні відкритих дверей, семінари-практикуми, спільні з батьками свята та розваги, виставки робіт дітей та батьків, батьківські конференції та тренінги, групові дискусії.

Розуміючи, що різні родини мають свої цінності, інтереси, культурний рівень, педагогічний досвід, і те, що добре для однієї сім'ї, може бути абсолютно не придатним, неефективним, нецікавим для іншої, ми зупинилися на одній з практичних форм роботи [3, с. 41], яка працює в нас уже дванадцятий рік - це засідання «Сімейного ліцею». Під час засідань створюються якнайкращі умови співпраці з батьками, які дають можливість підвищувати їх освіту з різних напрямків. Якщо перші наші засідання були подібні на лекції, то на сьогодні, це цікаве поєднання як теоретичних, так і практичних знань. Ця форма роботи дає більшу можливість познайомитися з освітнім процесом в дитячому садку, послухати поради фахівців різних професій і галузей (логопедів, психологів, лікарів, вчителів, пожежників тощо), посперечатися, поділитися своїм досвідом щодо питань навчання та виховання дітей, практично поуправлятися.

Проблеми, які розглядаються на засіданні «Сімейного ліцею» бувають на перший погляд не зовсім дитячі, але коли їх разом опрацьовуємо (педагоги-діти-батьки) вони стають зрозумілими, актуальними, цікавими і несуть виховний та навчальний вплив не тільки на дітей, а й дорослих. Ось тематика засідань «Сімейного ліцею» останніх семи років: «Соціально-педагогічні умови родинного виховання», «Дотримання техніки безпеки та запобігання травматизму дітей», «Формування у дітей позитивного ставлення до природи і діяльність людини в ній», «Роль дитячого садка та сім'ї у фізичному розвитку дітей дошкільного віку», «Добре слово – наче зернятко», «Розвиток мовлення дітей засобами театралізації», «Незвичні «дебати», як водойми врятувати», «Використання народного фольклору для розвитку творчих здібностей дошкільника», «Природа, казка, дорослі», «Розвиток мовлення та формування здібностей до наочного моделювання засобами художньої літератури», «Спільна робота дитячого садка і родини у вихованні здорової дитини», «Трудове виховання дітей дошкільного віку, як педагогічна проблема сучасності», «Фізкультурно-оздоровча робота в ДНЗ. Запобігання насиллю дітей», «Кожна дитина має право на безпеку і здоров'я», «Казка в життя»,

«Нехай квітує дерево родинне», Ток-шоу «Родинне сонцеколо», «Проект роботи з театралізації казки із залученням дітей і батьків» (мовленнєвий та соціально-моральний розвиток), «Чи є вихід із сміттєвих лабіринтів?» тощо.

Щорічно складається перспективний план взаємодії дошкільного закладу та сім'ї, в якому розкривається такі пункти, як реклама роботи закладу (оформлення куточків, стендів, папок-пересувок, плануються дні відкритих дверей, конкурси); діагностична робота в закладі (облік дітей по населеному пункту, заповнення листів-здоров'я, проведення діагностичних зрізів знань дітей, складання соціального паспорту закладу, написання батьками анкет); співпраця ДНЗ та родини (оформлення консультацій для батьків, проведення батьківських зборів, засідань батьківського комітету, засідань «Сімейного ліцею», виставок робіт дітей та батьків, Тижня безпеки дитини, залучення батьків до благоустрою дошкільного навчального закладу) тощо. Такий план роботи дає можливість якнайширше залучити батьків до співпраці на умовах партнерських відносин.

Використовуючи у своїй роботі листи-запрошення ми маємо можливість підвищувати імідж свого закладу, а під час заходів на які запрошені батьки проводити сплановану виховну чи навчальну роботу.

Ось зразок **листа-запрошення**, який використовується для організації батьків у виставках, наприклад,

Шановні батьки!

Для того, щоб нам з Вами досягнути високих результатів у вихованні дітей, ми продовжуємо співпрацю та просимо Вас взяти участь у виставці «Бабусині вишиванки». Для цієї виставки на Ваш вибір необхідно принести фотографії вишиванок та розповіді про майстра, рушники чи інші вироби вишиті нитками, бісером та стрічками.

Бажано вироби принести не пізніше 26 лютого, так як відкриття виставки відбудеться 29 лютого 2016 року. Ваші вироби стануть приємною частиною нашої спільної освітньо-виховної роботи і це сприятливо вплине на виховання дітей.

З проханням до Вас – вихователі.

Якщо малюки ще не відвідували заклад батькам завжди цікаво побільше довідатися про нього. Тому доцільно при першому відвідуванні сім'ї запропонувати **лист-розповідь**, наприклад,

За 200 м. від центра села потопає у зелені берізок та розмаїття квітів наш дитячий садочок «Сонечко». Щоранку сюди поспішає, як до другої домівки, малеча. Сьогодні їх налічується 45: синьооких, карооких, з веселими посмішками, жвавих малюків.

У ДНЗ функціонує 2 різновікові групи. З дітьми працює 5 педагогічних працівників. Освіта педагогів: 3 педагоги мають повну вищу освіту, 2 - незакінчену вищу. За кваліфікацією: 2 педагоги – «спеціалісти I категорії», 1- має звання «вихователя-методиста», 2 – «відповідає займаній посаді».

Найбільший стаж роботи у Лисенко Наталії Семенівни, яка посвятила себе дітям ось вже 27 років. Має вищу освіту, «спеціаліст I категорії». Наталія Семенівна завжди оптимістка, доброзичлива, має веселу вдачу. У своїй роботі використовує новітні передові методики, велику увагу приділяє фізичному вихованню та впроваджує інноваційні технології здоров'язберезувального напрямку у роботі з дітьми (футбол-м'ячі, степ-платформи, стретчинг). Завжди творчо підходить до своєї діяльності й виявляє інтерес до роботи. Наталію Семенівну люблять діти та поважають колеги і батьки!

Плужник Наталія Вікторівна, має вищу освіту, навчається в магістратурі, має звання «вихователя-методиста» та й стаж роботи вже понад 21 рік. Її діяльність з дітьми побудована на цікавих ігрових та практичних методах і прийомах. Приділяє великого значення патріотичному вихованню дошкільників: вивчає народний фольклор, знайомить дітей з народними звичаями, традиціями та обрядами. Добрий організатор. Вона володіє силою переконання, шанована дітьми, батьками, співробітниками.

Майже 18 років працює вихователем в садочку Жежер Наталія Олексіївна, яка завжди творчо підходить до своєї діяльності. Про неї можна

дійсно сказати, що своє серце вона віддає дітям. Зміст роботи в групі завжди наповнений, кожна мить і кожна хвилину малеча отримує неоціненну інформацію від наставника і друга. Маючи вищу освіту та являючись «спеціалістом I категорії» педагог постійно працює над своїм професійним ростом.

То ж наші вихователі – Наталочки завжди чекають на Вашого малюка.

В садочку працює гурток з малювання і його керівником є Боговик Галина Леонідівна, яка більше 25 років пропрацювала вихователем і добре відчуває бажання дітей та бачить їх нахили. Використовуючи нетрадиційні методи малювання розвиває творчість дошкільнят.

А хто не любить музичні заняття та розваги? Вся малеча з радістю відвідує заняття у Товстопят Олени Юріївни, яка понад 19 років працює в нашому садочку: спочатку вихователем, а на сьогодні – музичним керівником. Олена Юріївна завжди з повагою ставиться до дітей. А її заняття - це цікаві історії, які захоплюють дітей у ритмі та музиці.

У дитячому садку для дітей середньої та старшої груп працює гурток з театралізації. Дошкільники із величезним задоволенням переглядають вистави і самі виконують ролі казкових героїв.

Для проведення роботи з малятами маємо світлі просторі групові кімнати, спальні. Обладнано музичну та спортивну залу, кімнату-музей народознавства, методичний кабінет.

Зміст навчально-виховного процесу в закладі визначається Базовим компонентом дошкільної освіти та здійснюється згідно програми виховання та навчання дітей від двох до семи років «Дитина». Діяльність дошкільного закладу направлена на реалізацію основних змістовних напрямків дошкільної освіти: патріотичного виховання, екологічного виховання, формування основ способу життя; комунікативно-мовленнєвого розвитку дошкільників.

Якщо ми Вас зацікавили і Ви хочете, щоб Ваша дитина мала можливість повноцінно розвиватися, спілкуватися з ровесниками, отримати необхідні знання та навички у підготовці до школи – поспішайте до нас. Уточнити всю

інформацію Ви можете за телефоном - 93-.-. або мобільним телефоном :097-... Завідувач – Лисаченко Валентина Миколаївна. Адреса розташування дошкільного навчального закладу: с. Орловець, вул. Цвітківська, б. 7. З нетерпінням чекаємо на Вас!

Але хочу зупинитися на проведенні засідань «Сімейного ліцею», на які приходять не тільки батьки дітей, що відвідують заклад, а й батьки, які планують у перспективі приводити сюди свого малюка.

Поділюся досвідом проведення засідання «Сімейного ліцею», де розкривалася ніби не дитяча тема, але вона була зрозумілою і доступною для всіх. Адже кожне із засідань має свою важливу навчальну й виховну мету і жодне з них не повторюється.

Тема: «Чи є вихід із сміттєвих лабіринтів?»

План

1. Вступ.
2. Інсценізація дітьми : «Чи є вихід із сміттєвих лабіринтів»
3. Екологічний урок з батьками на тему: «Чи є вихід із сміттєвих лабіринтів?»

Вступ:

- Шановні батьки! Сьогодні ми Вас запросили на екологічний урок, який називається «Чи є вихід із сміттєвих лабіринтів?» Задати проблемне питання, яке ми будемо з Вами розглядати нам допоможуть діти старшої групи. То ж пропонуємо Вам переглянути інсценізацію «Чи є вихід із сміттєвих лабіринтів?» Зверніть увагу на проблему, яка висвітлюється у цій виставі, наскільки вона важлива і взагалі чи є це проблемою для нас і для сьогодення.

2. Інсценізація: «Чи є вихід із сміттєвих лабіринтів» (Буженко М.В. «Чи є вихід із сміттєвих лабіринтів?», / «Позакласний час» № 3-4, 2006, с.16) у виконанні дітей старшої групи.

3. Екологічний урок з батьками на тему: «Чи є вихід із сміттєвих лабіринтів?»

- То ж наші вихованці висвітлили одну з проблем сьогодення і навіть підказали шляхи її розв'язання. Нам з Вами потрібно розглянути її глибше і, я думаю, що всі Ви звернули увагу на те, що дійсно в наш час така проблема, як «смітник навколо» - досить актуальна. Наше завдання знайти вирішення даної проблеми на місцевому рівні. І тому сьогоднішнє зібрання повинно дати рекомендації як вийти з даної ситуації. Цікаво почути Вашу думку. Для цього я Вам пропоную взяти участь у бліц- грі «Шість капелюшків». Сьогодні на нашому зібранні присутні незалежні експерти (представлення), які оцінять правильність наших суджень, відповідно до даних інструкцій. [5 с.53]. *(Ведучий коротко пояснює правила гри. Біля кожного капелюшка лежать інструкції з конкретними поясненнями. Дорослі поділяються на групи відповідно до обраного кольору капелюха. Дається 7 хв. на ознайомлення з інструкцією та обговорення теми. Групи працюють).*

Пояснення кольорів: **В білому кольорі** Вам необхідно зіграти «комп'ютер». Цьому кольору може перевагу віддавати людина з будь-яким характером, він нікого не відштовхує, тому Вам необхідно розмовляти мовою цифр і фактів. Спілкуватися з гравцями необхідно об'єктивно і неупереджено. Мислення у білому капелюшку – це дисципліна і самоконтроль. **Жовтий капелюшок – це джерело позитивних сподівань.** Ви оцінюєте проблему, а також шукаєте позитивні шляхи вирішення. Ваше завдання – знайти позитивне в ситуації, яка пропонується для обговорення, і довести оточуючим, що необхідно бачити не тільки негатив, а й позитивне у проблемі. Володар жовтого капелюха – це, передусім, конкретні пропозиції. **В зеленому капелюсі Ви творчо натхненні.** Це колір природи, самого життя, весни. Той, хто віддає йому перевагу, боїться чужого впливу, шукає способи самоствердження, бо це для нього життєво важливо. Подивіться творчо на проблему. Зелений колір – це колір творчості, креативного мислення. **Червоний капелюшок – це океан пристрастей та емоцій.** У процесів гри, Ви – винятково емоційні особи, які бачать ситуацію тільки через призму емоційного впливу. **Синій капелюшок – це всеосяжний контролер.** Якщо Ви володар «синього капелюшка», Вам

необхідно виявити максимум мудрості, відповісти на запитання «чого навчила мене ця ситуація (проблема)?» і давати коментар усьому, що відбувається навкруги. **Чорний капелюшок** – песиміст, який не бачить виходу із ситуації. [5 с. 53]

- Час пройшов. То ж слово - білому капелюшку. *(Батьки, які обрали відповідні капелюшки оцінюють створену ситуацію відповідно до кольору капелюшка).*

Всі висловили свою думку, а тепер кожен з Вас повинен визначитися і назвати декілька пропозицій, порад як можна вийти з цих сміттєвих лабіринтів.

(«Капелюшки» по-черзі називають свої пропозиції, а вихователь їх записує на дошці):

1. Утилізація сміттєвих відходів: переробка, як паливо, міндобрива.
 2. Критикувати тих, хто розкидає сміття: намалювати карикатуру, змусити кожного слідкувати за сміттям біля свого двору, своєї роботи (можливо, щось лишати на добриво, щось здати чи продати, обмінити, використати для огорожі, наприклад, шини і т.п.)
 3. Звернутися до місцевої влади і запропонувати депутатам слідкувати за порядком на їх ділянках.
 4. Організувати щомісячний вивіз сміття (за допомогою місцевої влади).
 5. Організувати конкурс «Найкраще подвір'я».
 6. Запропонувати керівництву села виділити приміщення під склад використаної продукції, наприклад, пластикових пляшок.
 7. Звернути увагу на виховання дітей, привчати їх до чистоти, порядку, любові до природи.
 8. Винести питання про сміття на сходку села.
 9. Територію, що прилягає до барів, магазинів та інших організацій закріпити за їх власниками і щоб вони слідкували за чистотою.
 10. Випустити екологічну газету, з даною проблемою
- У нас є 10 пропозицій виходу з даної ситуації. Давайте спробуємо з них вибрати три найголовніші. **(«Три з десяти»).**

Отже, найголовнішими пропозиціями виявилися під № 7,4, 3. (*Підсумок проводять незалежні експерти*).

- Шановні гості та учасники, на цьому наше зібрання завершується. Ваші пропозиції будуть оформлені нами і Вашими малюками у вигляді буклетів і з Вашою допомогою розповсюджені на кожній вулиці.

Для порівняння, пропоную уривки засідання «Сімейного ліцею» на тему: «Роль дитячого садка та сім'ї у фізичному розвитку дітей дошкільного віку»

План:

Вступ: «Здоров'я дитини – одне з основних завдань сьогодення» (Завідувач ДНЗ)

1. «Режим дня – основа життя дитини» (Бесіда - сестра медична старша)
2. «Рухова діяльність дошкільників» (практичне вправлення батьків)
3. «Завжди смачно» (Бесіда – сестра медична старша, педагогічні ситуації – вихователі, конкурс на приготування оригінальних блюд – практична робота з батьками).

Завідувач ДНЗ: Ми багато говоримо про пріоритети у вихованні та навчанні дитини. Але найголовнішим завданням є, і я думаю, кожен з Вас мене підтримає, це здоров'я дитини. Тому питання фізичного розвитку малюка в дошкільному закладі завжди постає гостро. Що ж включає в себе фізичне виховання дитини?

Згадайте, ще що С.Ф. Русова до фізичного виховання дітей відносила дотримання режиму дня, якісного харчування, ігор, занять та праці на повітрі. Сказане ще на початку століття актуальним є й сьогодні.

Чим ми можемо допомогти дітям? Як здійснювати фізичний розвиток? Як зацікавити батьків до забезпечення фізичного розвитку дитини вдома? Ці та інші питання поставив перед собою наш колектив.

Звичайно, дитячий заклад організовано використовує різні форми роботи з фізичного виховання дитини: ранкову гімнастику, заняття з фізичної культури, пішохідні переходи, спортивні ігри, розваги, загартовуючі процедури, гімнастику пробудження тощо. Дане питання розглядається на педагогічних

радах, батьківських зборах, конференціях, консультаціях тощо. Тому ми вирішили більш поглиблено розглянути питання фізичного виховання дошкільнят на засіданні «Сімейного ліцею» і сподіваюся, що разом з Вами ми дійдемо до спільної думки, про те, що ми повинні робити задля виховання здорової дитини.

Наша робота буде побудована так, що теоретичний матеріал переплітатиметься з практичним. То ж налаштовуючи Вас, на плідну співпрацю, розпочинаємо розминку:

1. Які Ви знаєте зимові спортивні розваги?
2. Який м'яч є найважчим, а який найлегший? (набивний, тенісний).
3. З якого виду спорту займаються тільки жінки? (Художня гімнастика).
4. До якого виду спорту можна віднести прислів'я «не підмажеш – не поїдеш» (лижі).
5. Знаряддя для заняття цим видом спорту може підняти навіть маленька дитинка: він важить 2,5 грама (тенісний м'ячик).
6. У якому виді спорту мав успіх Шерлок Холмс?(Бокс). [7].
7. З якої кількості гравців складається футбольна команда? (11)..[9].
8. Як називають молодих спортсменів? (Юніори).
9. Як називається площадка для боксу? (Ринг).
10. Назвіть батьківщину Олімпійських ігор? (Греція) [10].

Розминка пройшла успішно. То ж зупинимося на питанні дотримання режиму дня дошкільників. До слова запрошує старшу медичну сестру дошкільного закладу :

- Доброго дня, шановні колеги! Так, я не помилилася, назвавши Вас колегами. Адже у нас з Вами спільна мета – здорова дитина. І саме режим дня має величезне значення і для здоров'я, і для фізичного розвитку дитини. Тим більше, коли у сім'ї дотримуються режиму дня, то дитині зовсім не важко лягати спати в певні години, вранці прокидатися, харчуватися відповідно до розпорядку дня. Нещодавно, ми запропонували Вашим дітям відповісти на запитання, щодо дотримання режиму дня вдома. Були поставлені запитання про

те, о котрій годині дитина прокидається, о котрій лягає спати, чи сама це робить, чи заставляють батьки, чи гуляє на подвір'ї, в які ігри грається з батьками і т.п. То ж пропонуємо Вам переглянути відеоролик з Вашими дітьми.

Відеоролик.

Цікаво послухати Вашу думку про те, чи вважаєте Ви за доцільне, дотримання Вашими дітьми режиму дня? Які режимні моменти найголовніші? *(Дискусія між батьками).*

Вихователі зі своїми вихованцями підготували невеличкі сценки, де пропонують Вам розв'язати певні ситуації, які, напевно, можуть виникати у кожного з Вас.

Ситуація : Гена не хоче лягати спати раніше всіх. Але з мамою і бабусею говорити про це безрезультатно: вони за режим. Тато також за порядок, але в окремих випадках він допускає відхилення: особливо в ті дні, коли по телевізору пускають футбол. Тато вболівальник і син знає, що він тому, хто захоче з ним розділити компанію. І хлопчик використовує це. *(Дорослий та дитина розігрують сценку).*

- Чи можна робити такі виключення? Ваша думка. *(Обговорення).*

- Зрозуміло, що не можна говорити про якийсь суворий режим для дошкільника: незначні відступи цілком припустимі. Але в якості орієнтира можна використати такий графік: підйом о 7,30 ранку, сніданок – 8-30-9-00, потім ігри, розвиваючі заняття, прогулянка, якщо дозволяє погода, обід : з 12.30 до 13,30, потім двогодинний сон, підвечірок близько до 16,00, вечірні ігри та заняття, відхід до сну не пізніше 21 години. [8]. Отже, дотримання режиму дня позитивно впливає на стан нервової системи, на те, як протікають фізіологічні процеси в дитячому організмі, це – основа життя дитини.

Завідувач:

- Але навіть ті батьки, які постійно вимагають від дітей дотримання режиму дня можуть зараз нам заперечити і сказати про те, що не завжди малюки спокійно, не вередуючи, лягають спати чи хочуть їсти. І як причиною цього може бути недостатня фізична активність дитини. Адже надаючи

перевагу комп'ютеру чи телевізору, дитина грається, розвивається та чи вдається їй «випустити» енергію? Чи не перевантажується нервова система малюка?

Переглядаючи Ваші відповіді на питання в анкеті про ігри Вашого дитинства, майже всі батьки написали про «Піжмурки», «Класики», «Платочок», «Квач». Та на жаль, анкетування показало, що майже у всіх родинях рухливих сімейних ігор немає. Сьогодні наші вихователі з вихованцями покажуть Вам декілька ігор, в які можна погратися вдома.

Вихователь пропонує дітям погратися в ігри: «Лисий хвіст» (обертання шнурка навколо себе, діти підскакують); «Заборонений рух» (на розвиток уваги); «Подорож по купинах» (перескакування з одного предмета на інший) – батьки спостерігають.

- А зараз запрошую до гри батьків. Народна гра «Пень». Правила гри: четверо гравців стоять по кутках уявного квадрата, а п'ятий посередині. Він підстрибує на обох ногах і промовляє: «Пень, пень, дай конопель, трошки горошку, олії з ложку». За останніми словами усі четверо спішать помінятися місцями, а п'ятий намагається захопити чиєсь місце. Коли йому це вдається, то на середину виходить той, хто не встиг помінятися. *(Батьки кілька раз грають в цю гру).*

Розгляд ситуацій про дотримання режиму дня за вибором вихователя. (Обговорення).

- Але, як відомо, діти – експериментатори, дослідники. І скільки б не забороняти дитині, їй хочеться дослідити все, що її цікавить. Але малята не вміють оцінити реальну небезпеку. Як же не зламати цікавість дитини та водночас вберегти її від біди? *(Думки батьків).*

- Не менш важливим питанням - є харчування дитини. Давайте, більш детальніше про це поговоримо.

Сестра медична старша:

- Шановні батьки, ви певно знаєте, які компоненти повинні входити в їжу? *(Білки, жири, вуглеводи).*

- Так, всі ці компоненти повинні покривати ту енергію, яка розходиться під час росту та розвитку дитячого організму. А ще їжа має бути корисною, різноманітною та смачною. Пропонуємо до обговорення ситуації: «Мама трирічної доньки заставляє все її виїдати. «Не хочу. Я вже наїлася !», - плаче дитина. «Що ти тут з'їла. Он повчися у Михайлика, він їсть на рівні з дорослими », - повчає мама. Ваша думка. Прошу до слова психолога ... *(Дає пояснення ситуації психолог).*

- Медики вважають що недоїдання є шкідливим в однаковій мірі як і переїдання. І якщо дитину заставляти кожного дня силою їсти, це може призвести до захворювання – анорексії – втрати апетиту, і без втручання лікаря вивести її з цього стану важко. Що ж робити коли дитина не хоче їсти? *(Пропозиції батьків: гарно прикрасити блюдо, подати у незвичайній посудині, їжу викласти у вигляді цікавого предмету).* Цікаві були відповіді, то ж прошу взяти участь у практичній роботі: із заготовлених інгредієнтів приготувати блюда для дітей. Дається час 10 хв., приготувати цікаве блюдо. *(Діти старшої групи вибирають, яке з блюд їм найбільше сподобалося. Нагородження переможців).*

Завідувач:

- От і все. «Сімейний ліцей» сьогодні перегортає свою останню сторінку. Сподіваємося, що для Вас, шановні батьки, час не пройшов даремно. Сторінка наступного ліцею розкриє Вам права дитини. Нам було приємно поспілкуватися. До нової зустрічі.

Якщо батьки являються твоїми однодумцями, то завжди підтримають в усіх починаннях, якщо – твої партнери, то й будь-яка справа зрушить з місця. То ж хочу поділитися досвідом проведення звіту керівника дошкільного навчального закладу перед громадськістю, яке ми вперше поєднали разом із засіданням «Сімейного ліцею» і назвали ток-шоу «Родинне сонцеколо». Тематика засідань може бути різноманітною, тож зупинюся тільки на переходах від одної форми роботи до іншої.

План:

1. Звіт керівника закладу перед громадськістю.
2. Засідання «Сімейного ліцею» на тему: «Іграшка в житті дитини»
3. Міні-концерт
4. «Створимо красу своїми руками», закладання фруктового саду біля дитячого садка.

1. Звіт керівника закладу перед громадськістю

Ведучий телебачення:

- Доброго ранку! Сьогодні ми з Вами поговоримо про життя в дошкільному навчальному закладі «Сонечко» с. Орловець. А розпочнемо з погоди. Погода на території закладу безхмарна, ясна, плануються доброзичливі зливи емоцій, яскраві враження та безмежні сплески позитивної енергії. Також нагадую, що проходить голосування і дається оцінка роботи керівника ДНЗ «Сонечко» І на раз у нашій програмі зустріч із завідувачем дошкільним навчальним закладом «Сонечко» Валентиною Лисаченко. *(Заходить завідувач, вітається)*

Питання ведучого до завідувача ДНЗ:

- Доброго дня, Валентино Миколаївно! Ми раді вітати Вас у нашій студії. Відразу запитання: ось вже скоро закінчується навчальний рік. Чи все вдалося виконати із запланованої роботи? *(Відповідь)*

- А що Ви можете розповісти про свій заклад, штати, освітній та фаховий рівень педагогів, зупинитися на основних завданнях, які перед собою ставив колектив? *(Розповідь керівника).*

- Хотілося б почути від Вас над якими питаннями поглиблено працюють вихователі й, які саме заходи проведені педагогами відповідно до визначених тем? *(Відповідь, супроводжується показом слайдів).*

- Які заходи плануєте провести у наступному 2014-2015 навчальному році? *(Керівник ділиться планами).*

- Що Ви можете сказати про стан здоров'я дітей ? *(Відповідь)*

- Ви тільки що сказали про збалансоване харчування. Чи дотримуетесь збалансованого харчування у дошкільному навчальному закладі? *(Пояснення)*

- Прошу пояснити Вас як вираховується батьківська плата і які діти та якими пільгами мають можливість скористатися? *(Відповідь)*

- Хотілося б почути, який ремонт зроблений в цьому році в закладі, що нового придбано для покращення матеріальної бази садочка та за які кошти це зроблено? Що плануєте ще зробити? *(Розповідає про виконання ремонту, закупівлю іграшок, меблів. Подяка спонсорам та батькам).*

- Дякую Вам, Валентино Миколаївно. А тим, хто до нас щойно приєднався нагадуємо, що це був звіт керівника дошкільного навчального закладу «Сонечко» Валентини Лисаченко за 2013-2014 навчальний рік. Не перемикайтеся. Через кілька хвилин у нашій програмі ток-шоу засідання «Сімейного ліцею» і її ведуча Лисенко Наталія Семенівна. А у Вас є можливість виставити оцінку роботи завідувача.

(Батьки виставляють оцінки за роботу керівнику закладу, а до зали заходить ведуча засідання «Сімейного ліцею»).

II. Засідання «Сімейного ліцею» на тему: «Іграшка в житті дитини». *(Уривок переходу)*

- Доброго дня, дорогі друзі, і знову ми зустрічаємося на нашому «Сімейному ліцеї». Сьогодні ми поговоримо про дитячу іграшку, так як вона є неодмінним супутником дитинства і найважливішим інструментом гри. А оскільки зараз в магазинах їх величезна різноманітність, то багато вчених, психологів і педагогів задаються питанням про вплив іграшки на розвиток та виховання дитини.

Гостями нинішньої передачі є батьки, депутати Орловецької сільської ради, методист районного методичного кабінету Людмила Мазур, завідувач ДНЗ Валентина Лисаченко. До участі у нашій передачі запрошені діти, вихователі дитячого садка, музичний керівник, сестра медична старша та педагоги школи.

До слова запрошуюю Ірину Ленту, вона за освітою педагог, і водночас, мама, яка має семимісячну доньку та може з нами поділитися своїми враженнями про іграшки...

(Розглядаються питання доцільність такої іграшки як лялька, м'яка іграшка, конструктор «Лего», ігри з трансформерами, комп'ютерні ігри. Використовуються відеоролики, сценки, перегляд уривків мультфільмів).

III. Міні-концерт «Музичні етюди»:

Ведуча новин:

- Наступна рубрика нашої передачі – «Музичні етюди», адже життя дітей в садочку переplitається музикою. То сьогодні пропонуємо Вам переглянути роботу музичного керівника дошкільного навчального закладу та вихованців середньої та старшої групи. *(Концертні номери за вибором музичного керівника)*

IV. «Створимо красу своїми руками», закладання фруктового саду біля дитячого садка.

Ведуча новин:

- Заключний етап нашої передачі «Створимо красу своїми руками», то ж запрошуємо всіх не байдужих залучитися до закладання саду біля дошкільного закладу. *(Працівники закладу, діти та батьки висаджують вишні, яблуні, сливи).*

І так кожна зустріч розкриває для батьків багато нового, можливо, не зовсім освоєного, невідомого. Завжди є доречними поради логопеда під час вивчення тем мовлення дитини; пожежника, при закріпленні правил поводження з вогнем; цікаві заняття з трудового виховання чи екології, дають батькам ті знання, вміння і навички, які вони зможуть передати дітям; робота з патріотичного виховання з батьками навчає їх того, що патріотизм дитини починається з домівки. Кожна тема засідання – це водночас виховний і навчальний вплив на дорослих задля повноцінного формування особистості дитини. Розуміємо, що працюючи в постійній взаємодії з батьками ми ще не зуміли повністю активізувати їх, щоб життя малюка у дошкільному закладі

було для дорослих пріоритетом, деяким батькам ще бракує активної життєвої позиції щодо партнерського виховання дитини в ДНЗ. Тому нашому закладу є над чим працювати і ті форми роботи, які ми найбільше використовуємо (засідання «Сімейного ліцею», Дні відкритих дверей, Тижні безпеки дитини) будуть не просто ефективно організовувати батьків на ознайомлення зі змістом, методами та прийомами навчально-виховної роботи, а максимально залучатимуть їх до співпраці.

Список використаної літератури

1. Буженко М.В. Чи є вихід із сміттєвих лабіринтів? / М.В. Буженко // «Позакласний час. - 2006. - № 3-4. - С.16.
2. Воробей О., Робота соціального педагога з дошкільниками та їхніми батьками./ О. Воробей // Вихователь-методист. – 2009. – № 11. – С.34-41
3. Дугинець В., Опікуємося дитиною разом з родиною / В. Дугинець // Палітра педагога : Ефективні технології освіти дошкільнят і молодших школярів. – 2005. – № 1. – С. 41.
4. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні / Наук. ред. О.Л. Кононко. – Київ : Ред. Журн. «Дошкільне виховання», 2003.- 243с.
5. Педагогічні ради в ДНЗ. Навчально-методичний посібник / упор. Т.Т. Чала, Л.А. Швайка. – Харків : Основа. - 2007.- 208
6. Родинне сонце коло. Методичний посібник для роботи з батьками/ авт.-упор. Л.В. Калужька. – Тернопіль : Мандрівець, 2006.- 140с.

Молодик Катерина Юріївна, учитель
Черкаського гуманітарно-правового
ліцею Черкаської міської ради

Анотація

У статті окреслено актуальність педагогіки співпраці та партнерства, розкрито основні положення партнерської педагогіки. Наголошено на традиційних та інноваційних методах та формах співпраці батьків та

вчителів. Розкрито практичну реалізацію вищезазначених принципів у роботі гуманітарно-правового ліцею.

Триєдність співпраці учителів, батьків та учнів у сучасному навчально-виховному процесі: теоретичні та практичні аспекти

На сучасному етапі розвитку суспільства розв'язок виховних, освітніх завдань реалізується в тісній взаємодії партнерства сім'ї та школи. Сьогодні суспільство гостро потребує виховання таких особистісних якостей як духовність, пошук істини, прагнення творити добро, участь у громадському житті держави, турбота про природу, повага до сімейних цінностей, прагнення у досягненні мети, відповідальність за основні події в своєму житті, турбота про близьких, їх та своє здоров'я [8]. Виховати таку особистість можливо лише за сприятливих соціально-педагогічних умов, працюючи на чітко окреслену мету. Докласти зусиль мають три учасники цієї тріади – класний керівник (вчителі, адміністрація), батьки та, власне, сам учень.

В. Сухомлинський у своїй праці «Павлівська середня школа» зазначає: «Найбільш повноцінне суспільне виховання - це, як відомо, шкільно-сімейне. Сім'я з її взаєминами між дітьми і батьками - перша школа інтелектуального, морального, естетичного і фізичного виховання. Батько, мати, старші брати і сестри, дідусь і бабуся - перші вихователі дітей у дошкільному віці і лишаються ними, коли їхні вихованці пішли до школи. Духовне і морально-естетичне багатство сімейного життя - найголовніша умова успішного виховання дитини і в домашніх умовах, і в дитячому садку, і в школі» [9, с. 187].

На думку В. Сухомлинського, шкільно-сімейне виховання не тільки дає змогу добре виховати молоде покоління, а й одночасно дуже важлива умова вдосконалювання морального обличчя сім'ї, батька і матері. Він зазначає, що виховання дітей, без активної участі батька і матері в житті школи, без постійного духовного спілкування і взаємного духовного збагачення дорослих і дітей неможлива сама сім'я як первинний осередок суспільства, неможлива

школа як найважливіший навчально-виховний заклад і неможливий прогрес суспільства [9, с.189].

Відповідно, класний керівник та адміністрація повинні створювати максимально комфортні умови задля подібної співпраці, аби батьки не боялись давати школі брати участь у вихованні їхньої дитини.

Така модель спілкування та взаємодії учня і вчителя на рівних засадах в педагогічних наукових джерелах називається педагогіка співпраці або партнерства. Це напрям педагогічного мислення і практичної діяльності, спрямований на демократизацію і гуманізацію педагогічного процесу [11, с. 429]. Ми хотіли б до цього класичного ланцюжка додати ще й батьків як рівнозначних та важливих партнерів у цьому процесі.

Розглянемо основні положення партнерської технології:

- Учитель і його учень (учні), а ми додаємо, батьки – ділові партнери у досягненні мети. Батьки теж повинні усвідомлювати спільну мету – створення максимально комфортних умов для навчання дитини та постійна відкрита співпраця.

- Мета учня – опанувати важливий для нього предмет вивчення.

- Мета педагога – допомогти йому в реалізації мети.

- Мета батьків, відповідно, підтримувати і педагога, і учня на спільному шляху, навіть, якщо виникають перепони та проблеми.

- За класичною схемою – відповідальність за результат лежить 50% на учневі, 50% - на вчителі. Але нині, це відношення потрібно змінити – 40 % учень, 30% батьки, 30% вчитель. Адже основне зацікавлення та бажання, самомотивація має бути у учня, а батьки та вчитель непомітно мають допомагати, вести його, щоб виховати самостійну особистість.

- Стимули: для учня – його наміри, для педагога – результат, для батьків – освічена, самостійна дитина.

- Організація процесу: максимальна самостійність учня, втручання педагога лише тоді, коли учень потребує допомоги.

- Упровадження дієвих стимулів само мотивації як зі сторони батьків, так і вчителя.

- Максимальна опора на індивідуальні особливості.
- Забезпечення нешкідливості процесу та збереження здоров'я учня.
- Створення комфортних умов [5, с. 131].

У скандинавських країнах педагогіку співробітництва називають педагогікою діалогу, що виокремлює вчителя як провідну фігуру успішної педагогічної взаємодії й покладає на нього відповідальність оперативно враховувати особистісні якості вихованців, які постійно змінюються під впливом зовнішніх обставин та індивідуального зростання [6, с. 269].

Саме така форма спілкування і створення сприятливих умов для інших учасників тріади, на нашу думку, є найбільш прийнята – форма рівноправного діалогу, яка в залежності від завдань має різні модифікації.

Ідея співпраці з батьками передбачає відкрите, довірливе ставлення дітей до дорослих у школі й у родині. Педагогам не можна сварити дітей з батьками. Учитель не повинен скаржитися батькам на дітей. Необхідно показати батькам, що їхні діти навчаються добре, учити їх любити своїх дітей [13].

Також під час організації взаємодії сім'ї та школи необхідно окреслити мету та педагогічні умови цієї взаємодії. Відтак, метою взаємодії має бути залучення сімей до спільної із школою соціальної діяльності, забезпечення взаєморозуміння та спільної роботи у формуванні соціальних орієнтацій та творчого потенціалу дитини. Під педагогічними умовами (Новіков А.М., Кузченко О.А.) розуміють умови навчально-виховного процесу, які забезпечують досягнення педагогічних цілей; умови, які сприяють ефективній взаємодії сім'ї та школи [3, с.26].

Більшість класних керівників будують роботу на принципах співпраці педагогів та батьків, які підтримуються та впроваджуються спільно з адміністрацією. Такими принципами можуть бути:

- 1) етика у взаємовідносинах та спілкуванні з батьками;
- 2) поінформованість батьків;

3) відносини педагогів та батьків, що будуються на принципах рівності та поваги;

4) висока психологічна освіченість вчителя.

Батьки, безперечно, хочуть знати інформацію про свою дитину, і вона повинна бути абсолютно достовірною, проте не повинна зводитись до скарг та негативної оцінки, як зазначає Д. Семеняка [8].

На жаль, саме непрофесійна робота з батьками частіше підриває авторитет педагога і школи. Батьки будуть добиватися співпраці тоді, коли будуть бачити зацікавленість класного керівника долею їхніх дітей. Це є одна з найважливіших умов, на нашу думку, у формуванні соціально-педагогічних умов співпраці з батьками.

Але, ми повинні врахувати, що не завжди самі сім'ї готові до співпраці та до взаємного діалогу, пізнання, роботи над недоліками власного виховного процесу.

Зокрема, В. Сухомлинський наголошував, що проблема ця також належить до найскладніших і найважчих. Оскільки взаємозалежності педагогічних явищ у наші дні дедалі ускладнюються, завдання, які висуває життя перед школою, стають настільки складними, що без високої педагогічної культури всього суспільства і, насамперед, сім'ї зусилля вчителів, якими б значними вони не були, виявляється недостатньо ефективними [9, с.190].

Всі шкільні проблеми стоять і перед сім'єю, всі труднощі, які виникають у складному процесі шкільного виховання, вкорінюються у сім'ю особливо на тлі сучасних суспільно-економічних контрастів; виховання правильних взаємин і розвиток особистості залежить насамперед від того, якими людьми постають перед дитиною мати й батько, як пізнаються людські стосунки і суспільне оточення на прикладі батьків.

В.Сухомлинський вважав: «Напрочуд важливим завданням сім'ї і школи є формування у вихованців моральної готовності до батьківства і материнства. Без цієї готовності неможливо уявити всебічний розвиток людини» [9, с.192].

Батьки також повинні бути активними духовними співпрацівниками вчителів. Педагоги від самого початку орієнтують батьків на відродження здорової психосфери родини, бо в ній зростає дитина.

Під час виховного процесу вчитель і батьки традиційно перебувають у різних ситуаціях, хоча відомо: для того, щоб допомогти учневі, необхідно забезпечити єдність дій школи і сім'ї. Адже сім'я, як єдиний організм з притаманним йому мікрокліматом, має винятково важливий вплив на дитину. Але тут є певний парадокс: батьки, будучи, здавалося б, не менш ніж учитель зацікавлені в результативності навчання і виховання, можуть, за бажанням, проявляти чи не проявляти ініціативу щодо контакту з учителем, а от для вчителя постійна співпраця з батьками є професійним обов'язком [10].

Вважається, що в учителя є суттєва перевага перед батьками – його професійні знання, які дають йому право давати настанови і дітям, і їхнім батькам. Педвузи й сьогодні вчать майбутнього педагога переконувати батьків, впливати на них, вимагати від них, пропонувати їм типові підходи при розв'язанні типових виховних ситуацій.

У процесі безпосереднього спілкування між людьми, чи це в педагогічному колективі, чи між вчителями і батьками або вчителями і учнями, іноді виникають протиріччя, які часом загострюються і перетворюються у конфлікти.

Щоб уникнути непорозуміння між учителем і батьками внаслідок неадекватного інформування дітьми своїх батьків про взаємовідносини між педагогами і школярами, вчителю потрібно самому підтримувати довірливий контакт з батьками, що сприятиме правильному взаєморозумінню [10].

Відтак, коли ж батьки бачать дружелюбність вчителя і відчують, що вчитель також турбується про благополуччя дитини, психологічний захист стає непотрібний. Тут уже можна переходити до співробітництва, використовуючи його різноманітні форми. Традиційно, це участь батьків у роботі шкільного батьківського комітету, керування секціями та гуртками. Цим практично вичерпується діяльність батьків у школі. Але ж існує немало інших форм

співробітництва вчителя і батьків. Наприклад, можна запропонувати одному з батьків самому провести батьківські збори і розповісти, які проблеми він бачить у вихованні дитини, яким чином намагається їх вирішити [10].

Надзвичайно повчальним був би також виступ батька, у якого були складні взаємини з власною дитиною та як він їх подолав. Дати змогу цій людині відверто поділитися своїм досвідом у вихованні сина чи доньки.

Педагог ніколи не повинен забувати свій професійний обов'язок – робити все можливе для повноцінного виховання й розвитку дітей, яких йому довірила держава й батьки.

Різні школи будують співпрацю з батьками за різними напрямками. Під час написання нашої статті, ми ознайомились із напрямками такої роботи Геронимівської загальноосвітньої школи I-III ступенів Черкаської районної ради, які оприлюднюють свій варіант співпраці. Зокрема, заступник директора цієї школи окреслив такі напрямки:

1. Ведення характеристик сімей учнів (склад сім'ї, сфера зайнятості, освітній та соціальний рівень, проведення громадського огляду, особові справи учнів).

2. Організація діагностичної роботи щодо вивчення сімей (бесіди спеціалістів, діагностика емоційної та мовленнєвої сфери, показників здоров'я, рівня розвитку пізнавальної активності, вимірювання рівня вихованості, робота психологічної служби, індивідуальні та групові консультації батьків спеціалістами школи, співпраця з дошкільним навчальним закладом, органами місцевого самоврядування, амбулаторією загальної практики сімейної медицини).

3. Організація психолого-педагогічної освіти батьків (тематичні загальношкільні збори, система батьківських лекторіїв «Родина Просвіта»; робота психологічної служби школи, заняття з елементами тренінгу, поради та рекомендації практичного психолога, педагога соціального, логопеда, вчителів-предметників, класних керівників, адміністрації школи, відкриті уроки та заходи, дні відкритих дверей).

4. Упровадження системи масових заходів з батьками, робота по організації спільної діяльності та відпочинку (проведення ярмарок, виступи батьків на батьківських зборах, спільні походи в ліс, музеї).

5. Створення умов для забезпечення прав батьків на участь в управлінні навчальним закладом, організації навчально-виховного процесу (робота батьківських комітетів, залучення батьків до проведення педагогічних рад та нарад, роботи Ради профілактики школи, консультації адміністрації та психологічної служби школи).

6. Активне включення, за необхідності, в роботу сімей практичного психолога, педагога соціального, бібліотекаря, педагога-організатора (індивідуальні та групові консультації спеціалістами школи – тематичні та за запитом батьків, контроль та підтримка соціально неблагополучних сімей, анкетування з метою вивчення думки батьків щодо визначення пріоритетних напрямків роботи школи).

7. Розширення сфери додаткових освітніх послуг (організація харчування дітей, робота гуртків, оздоровлення дітей влітку) [8].

Кожна школа може запропонувати власні варіанти співпраці, але в основному, традиційні форми будуть залишатись, бо показали свою доцільність та результативність.

Сьогодні необхідно використовувати всі можливі форми та методи продуктивної взаємодії сім'ї та школи: підвищити педагогічну культуру батьків, знаходити механізми спільної взаємодії, враховувати специфіку та інтереси сучасних дітей.

Дбаючи про ефективну взаємодію з батьками, учитель повинен враховувати важливість таких чинників:

1) запрошення батьків до співробітництва. Часто вчитель вважає, що батьки перебувають в опозиції до нього. Намагаючись запобігти можливим запереченням з їх боку, він починає розмову в директивному тоні замість того, щоб зрозуміти їх почуття, виявивши стриманість, відкритість. Доброзичливість, відкритість у спілкуванні з батьками — перший крок до співпраці з ними;

2) дотримання позиції рівноправності. Об'єднання зусиль учителя та сім'ї школяра можливе за взаємного визнання ними рівноправності. Перший крок має зробити вчитель, оскільки до цього його зобов'язує професійний обов'язок;

3) визнання важливості батьків у співпраці. Учитель повинен завжди наголошувати на важливій ролі батьків у вихованні та розвитку дитини;

4) вияв любові, захопленості їх дитиною. Психологічний контакт із батьками виникає одразу, як тільки вчитель виявляє розуміння дитини, симпатизує їй, бачить позитивні та негативні риси. Батьки, відчувши доброзичливість учителя, більш охоче спілкуються з ним, налаштовуються на співпрацю;

5) пошук нових форм співпраці. Учитель може запропонувати одному з батьків організувати батьківські збори, разом визначивши їх тематику, структуру тощо. Особливо корисний обмін думками з батьками щодо налагодження взаєморозуміння з дітьми [8].

Процес налагодження взаємодії з батьками ефективний за дотримання педагогом психолого-педагогічних правил та вимог. До них належать:

- використання заходів, спрямованих на підвищення авторитету батьків. У спілкуванні з батьками слід уникати категоричного тону, який може спровокувати образи, роздратування. Нормою мають стати стосунки, засновані на взаємоповазі. Цінність їх полягає у розвитку почуття власної відповідальності, вимогливості, громадянського обов'язку як учителів, так і батьків;

- довіра до виховних можливостей батьків, підвищення рівня їх педагогічної культури й активності у вихованні. Психологічно батьки готові підтримати потреби школи. Навіть ті батьки, які не мають педагогічної підготовки й освіти, з розумінням і відповідальністю ставляться до виховання дітей;

- педагогічний такт, неприпустимість необережного втручання в життя сім'ї. Класний керівник — особа офіційна, але за специфікою своєї роботи може стати свідком стосунків, які приховуються від сторонніх. Якою б не

здавалася йому сім'я, учитель повинен бути тактовним, ввічливим, інформацію про сім'ю використовувати лише для допомоги батькам у вихованні дитини;

– життєстверджуючий, мажорний настрій при вирішенні проблем виховання, опора на позитивні риси дитини, орієнтація на успішний розвиток особистості.

Гуманітарно-правовий ліцей є навчальним закладом нового типу, який виконує функцію не тільки навчання та виховання, але й сприяє соціалізації учнів, формуванню життєвих компетентностей, розвиток соціальних якостей особистості, виховання самостійності, створює спільне освітньо-культурне середовище, в якому живе та розвивається дитина. Усі ці принципи ми намагаємось щоденно впроваджувати в життя.

Специфіка роботи ліцею дещо відрізняється від загальноосвітніх шкіл, де учні традиційно сформованими класами з року в рік крокують до випуску. У ліцеї ж щороку формуються нові класи з новоприбулих учнів з усіх шкіл міста. Це створює певні виклики перед класними керівниками та адміністрацією.

Тому задля створення сприятливих соціально-педагогічних умов співпраці з батьками щороку перед початком нового навчального року відбуваються загальноліцейні збори – це є одна з форм співпраці, де батьки можуть познайомитись із усіма традиціями, правилами та вимогами до навчання в ліцеї. Це є своєрідний вечір-візитівка, де одночасно присутній увесь учительський склад, увесь персонал. Це спроба зробити перший крок на зустріч. Бували випадки, коли деякі батьки, розуміючи вже на перших зборах, що вони не зможуть виконувати вимоги, залишали навчальний заклад раніше. Це є корисним, адже батьки, які налаштовані негативно, в майбутньому проблематично йдуть на контакт із навчальним закладом.

Наступним важливим елементом співпраці, взаємодії батьків та навчального закладу, який відбувається щомісяця, а на старших курсах за потреби й частіше – це є схожа форма, але вже більш приватна, є класні батьківські збори.

Батьківські збори в ліцеї є особливою формою співпраці, адже під час зборів батькам пропонується переглянути рейтинг класу та кожного учня окремо – це спеціалізована ліцейна програма підбиття підсумків навчання кожного учня щомісяця. Батьки можуть переглянути у спеціальній формі усі оцінки учня за місяць, переглянути скільки учень має оцінок 1-3, 4-6, 7-9, та 10-12, яке місце в класі займає відповідно до цього рейтингу, а також яка середня кількість оцінок у цього учня в місяць. Також є змога переглянути динаміку навчання – порівняльний аналіз за декілька місяців, семестр чи рік. Така програма дає батькам змогу бути свідомим реальним досягненням учня, навіть якщо учень під час навчального процесу не встигає занести оцінку до щоденника чи не оговорює батькам свої досягнення. Така програма підкреслює прозорість навчального процесу в нашому навчальному закладі і дозволяє батькам бути спокійними, що жодна важлива інформація, яка стосується навчання їхньої дитини не зникне. Учень, який знає, що щомісяця його досягнення будуть оприлюднені не обманює батьків, а також більше зацікавлений у вищому результаті, аби вищий власний рейтинг.

Також в ліцеї функціонують різні органи батьківського контролю – батьківські комітети, конференції та інше. Таким чином, ми даємо батькам можливість бути рівноправними суб'єктами у регулюванні освітнього процесу учнів.

Окрім батьківських зборів класний керівник, відповідно до свого виховного плану проводить щотижня індивідуальні бесіди з батьками, або відповідно до графіку, аби розумітись у загальній ситуації виховання та умов розвитку дитини, або відповідно до проблем, які виникають з тим чи іншим учнем.

У новоствореному колективі спочатку класний керівник пропонує і проводить такі зустрічі та бесіди, але з часом, коли довіра до класного керівника у батьків вже має певне підґрунтя, такі бесіди проводяться за бажанням або потребою батьків. Адже класний керівник стає тим «острівцем

порятунку» між батьками та дітьми, які мають проблеми у спілкуванні та пошуку спільної мови, взаєморозуміння.

Консультації батькам передбачають надання конкретних рекомендацій, порад з актуальних для батьків питань.

Запрошення батьків до школи, як правило, призначене для конфіденційної розмови про шкільні проблеми дитини (погана поведінка, неуспішність тощо). Під час бесіди важливо дотримуватися педагогічного такту, створити атмосферу довіри. Педагог висловлює свої міркування, відповідає на запитання батьків, надає корисні поради. Необхідно пам'ятати, що надмірне звертання уваги на недоліки учня викликає в батьків неприязнь, насторогу, навіть якщо учитель має рацію. Тому варто зустрічатись з батьками, аби й похвалити учня, розповісти про позитивні досягнення, вказати на те, чого досяг учень, що важливого змінилось в його власному розвитку.

Також окремо хочемо наголосити на користі використання у процесі налагодження та підтримці співпраці між батьками та навчальним закладом щоденника, телефонів, соціальних мереж. Щоденник, як органайзер учня, є тим джерелом, містком передачі інформації, який не потрібно відштовхувати подалі. Завжди є змога у вчителів-предметників написати звернення чи зауваження, чи прохання звернути увагу батьків на той чи інший предмет.

Телефонний зв'язок активно використовується в ліцеї для оперативної співпраці та швидкого реагування між батьками та вчителем.

Якщо учень отримав оцінку початкового рівня, у це й же день класний керівник, або черговий адміністратор повідомляє про цю оцінку батькам, задля вирішення проблеми. Учень має змогу відвідувати консультації чи корекційні заняття. Коли учень отримує оцінку початкового рівня, ми намагаємось уникати конфлікту, вирішувати ключову проблему чому так сталося, аби допомогти учню більше не робити помилок. Для нас важливе розуміння учнем, що оцінка початкового рівня це не є провина, це є сигнал, що над чимось просто треба попрацювати трішки більше, а над чим – ми вирішуємо разом. В цьому допомагають й батьки – вони не сварять учня, а продовжують лінію

вирішення проблеми запропоновану вчителем та адміністрацією. Це викликає довіру у батьків, бо школа перестає тоді бути караючою інстанцією.

Щодо дозвілля, то в ліцеї практикується різні спільні заходи з батьками та дітьми – це і День Юриста, коли ми запрошуємо батьків до спільного проведення часу з дітьми та вчителями, пізнаючи ази професії юриста. Також практикується в кінці навчального року спільний виїзд класу з батьками на природу. У неформальній атмосфері конкурсів, харчування, спортивних змагань класний керівник може спостерігати за мікрокліматом в сім'ях, ставленні дітей одне до одного, до своїх батьків. Таким чином, кожна сім'я бере участь у спілкуванні з іншими сім'ями – це сприяє поглибленню стосунків між учнями та взаєморозуміння із класом.

Така спільна робота вчителів і педагогів з батьками надзвичайно важлива, надто тоді, коли діти переживають складні періоди в житті. В цей час відбувається своєрідний «пік» якісних змін дитини, коли вона природно самоутверджується, замислюється над своїм «завтра» [10]. Саме в цей відповідальний період все залежить від того, чи можуть батьки разом із рештою виховних інститутів якомога ближче підійти до дитини, щоб повести в потрібному напрямку розвиток її внутрішніх сил.

Головна турбота такої спільної роботи – зробити все для того, щоб дитина і в сім'ї, і в школі ні на хвилину не залишалася в ізоляції, не допустити того, щоб вона втратила самоповагу [10].

Результати, які ми можемо спостерігати у роботі ліцею красномовно підтверджують тезу про те, що співробітництво є не засобом, а метою.

Виникає і певний парадокс, замкнене коло: у результаті співробітництва формуються якості, необхідні для співробітництва. Але формувати ці якості іншими засобами не треба, просто є різні рівні співробітництва та етапи залучення до спільної діяльності.

Також варто відзначити, що соціально-економічні зміни, які відбуваються у житті нашої країни, потребують термінового перегляду засвоєних поглядів, установок не лише в області виховання підрастаючого покоління, а й у

взаємовідносинах усіх ланок системи соціального розвитку особистості. Насамперед це стосується взаємовідносин школи і сім'ї. Ми як педагоги, повинні доброзичливо формувати комфортні умови для реалізації діалогу з батьками, особливо з такими, які не завжди прямо усвідомлюють потребу у цій співпраці. Гуманітарно-правовий ліцей активно працює на налаштування таких доброзичливих, відкритих стосунків взаємодовіри одне одному. Саме така модель й дає змогу отримати бажаний результат, який окреслили фундатори педагогіки співробітництва: «Дітей, що виростають в атмосфері співробітництва, можна описати так: усі вони вміють і люблять думати; процедура думання – цінність для них; усі мають дидактичні здібності: кожен може пояснити матеріал іншому; усі мають організаторські й комунікативні здібності; усі певною мірою орієнтовані на людей; усі здатні до творчості; усі мають почуття соціальної відповідальності» [6].

Відтак, можна зробити висновок, що основним методом співробітництва є навчальний діалог. Без діалогічності не вийде взаємодії, оскільки будь-яка спільна діяльність потребує вміння домовитися, вступити у діалог [13]. Під час діалогу вчитель може використовувати різноманітні інноваційні та традиційні методи та форми, а також керуватись напрямками, які обрала та чи інша школа у цій галузі, педагог також не повинен забувати про основні принципи співпраці із батьками. Адже, саме наявність та якість такого діалогу свідчать про ступінь реалізації суб'єкт-суб'єктного підходу, який активно реалізується в гуманітарно-правовому ліцеї.

Список використаної літератури

1. Амонашвили Ш.А. Размышления о гуманной педагогике / Ш.А. Амонашвили. - Москва : Издательский Дом Шалвы Амонашвили. - 1996. - 496 с.
2. Мардахаев Л.В. Социальная педагогика. А-О, П-Я. / Л.В. Мархадиев. – Москва. - 2011. – 213 с.

3. Методические рекомендации о взаимодействии образовательного учреждения с семьей // Вестник образования. – 2001. - № 8. – С. 24-33.
4. Педагогика сотрудничества / С. Лысенкова, В. Шаталов, И. Волков и др. // Учительская газета. – 1986. – С.3.
5. Підласий І.П. Продуктивний педагог. Настільна книга вчителя (1-7 розділи) / І.П. Підласий. – Харків : Вид. група «Основа». - 2010. – 360 с.
6. Робота з батьками: форми і методи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/reports/pedagog/14429/>
7. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии: Учебное пособие. – Москва : Народное образование. - 1998. – 256 с.
8. Семеняка Д. М. Співпраця сім'ї та школи з питання виховання дітей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://teacher.at.ua/publ/spivpracja_sim_39_ji_ta_shkoli_z_pitannja_vikhovannja_a_ditej/40-1-0-16990
9. Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В 5-ти тт. - Т. 1. / В.О. Сухомлинський. - Київ: Радянська школа. - 1976. - 654 с.
10. Фіцула М.М. Педагогіка / М.М. Фіцула. – Київ : Академвидав. - 2003. - 528 с.
11. Ягупов В. В. Педагогіка: Навч. посібник / В.В. Ягупов. – Київ : Либідь. 2003. – 560 с.
12. Янова В. М. Педагогіка співробітництва: сутність, ключові ідеї, форми та методи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/upbring/31097/

Ніколайчук Клавдія Юріївна,
вчитель Черкаської загальноосвітньої
школи І-ІІІ ступенів №15 Черкаської
міської ради

Анотація

Величезне значення у роботі з батьками молодших школярів має заздалегідь продумана і чітко організована система співпраці. Сенс педагогічної взаємодії сім'ї та школи полягає у створенні умов для нормального життя дитини (комфортного, радісного, щасливого), для розвитку її індивідуальності у спільному будинку «школа – родина».

Досвід створення успішних умов ефективної співпраці з батьками в початковій школі

Головне завдання, яке постало перед школою і сім'єю, – це виховання всебічно розвиненої особистості, здатної реалізувати себе у житті. Потреба в здоровому способі життя, широкий усебічний розвиток, інтелігентність у спілкуванні, розвинений інтелект, естетичне сприйняття світу – ось кінцевий результат спільної виховної діяльності сім'ї та школи.

Сім'я і школа – це берег і море. На «березі» дитина робить свої перші кроки, а потім перед нею відкривається море знань, яке дає школа. В сім'ї дитина отримує тільки невеличку підготовку до життя, а школа продовжує і розвиває почуття самостійності, дає певні знання, уміння, навички в рішенні різних питань.

Завдання школи – навчити жити.

«Ми повинні виховати Людину, здатну створити своє особисте життя.»
(П. Блонський) [1 с. 16-17].

Соціальні та економічні зміни, що відбуваються в нашій країні, потребують нових підходів та настанов, як у галузі навчання, так і в вихованні молодого покоління, а також в соціальному розвитку особистості. Насамперед це стосується взаємин школи та сім'ї. Втілення у життя основних положень Закону « Про освіту» свідчить, що родинне виховання тільки тоді ефективне, коли батьки разом із учителями володіють сучасними педагогічними знаннями й уміннями, застосовують їх на практиці.

Батьки і педагоги взаємодоповнюють один одного, співпрацюють, намагаються скоригувати недоліки. Співпраця вчителя і батьків – це взаємна

допомога, повага і доброзичливість. Лише спільними зусиллями виховується справжня людина.

Значний внесок у вивчення проблем родинного виховання зробили видатні педагоги К. Ушинський, А. Макаренко, В. Сухомлинський, Ш. Амонашвілі. І саме з проблемою «школа і сім'я» була пов'язана розробка теорії сімейного виховання М. Стельмаховича.

«Школа – це майстерня, де формується думка молодого покоління. Треба міцно тримати її в руках, якщо не хочеш випустити з рук майбутнє». А. Барбюс [2. с. 45-46].

Я як класний керівник тісно співпрацюю з батьками. Домінуючою формою роботи є батьківські збори. Належну увагу приділяю індивідуальним консультаціям. Під час таких співбесід батьки відверті, з розумінням ставляться до пропозицій щодо виховання дитини. Між батьками та мною налагоджується емоційний зв'язок, який забезпечується доброзичливістю, турботою про дитину. Ключиком таких взаємин є слово «наш Єгорко», «наша Тетянка», «наші діти», «наші з вами успіхи», «наша проблема». Дуже радію, коли на збори з'являються всі батьки (100 %). На зборах зазвичай проводжу анкетування «Якої ви думки про батьківські збори?», тестування з психології, обговорення важливих питань, підведення підсумків результатів олімпіад з предметів, презентую діаграми успішності, готую виставки дитячих робіт. Розпочинаю і завершую збори позитивно, зачитую уривки з дитячих творів, висловлювання дітей, розповідаю про проведення конкурсів, про виховні заходи та нестандартні форми проведення уроків, створюю слайд – шоу «З життя класу».

Намагаюсь завжди проводити інформативні батьківські збори, обов'язково знаходжу позитивні відгуки про кожну дитину.

Використовую таку пам'ятку «Поради педагогам та батькам»

Якщо дитину постійно критикують, вона вчиться ненавидіти.

Якщо дитину висміюють, вона стає замкненою.

Якщо дитину підтримують, вона вчиться цінувати себе.

Якщо дитину хвалять, вона вчиться бути благородною.

Якщо дитина зростає в докорах, вона вчиться жити з почуттям провини.

Якщо ви ставитесь до дитини терпляче, вона вчиться розуміння.

Якщо дитина росте в чесності, вона вчиться бути справедливою.

Якщо дитина живе в безпеці, вона вчиться вірити.

Якщо дитина живе в ворожнечі, вона вчиться бути агресивною.

Якщо дитина живе в розумінні, вона вчиться знаходити любов.

Якщо дитина росте в доброзичливості, вона вчиться позитивного ставлення до життя.

Урізноманітнюю збори різними видами їх проведення: батьківські збори разом із учнями, у формі презентацій сімей, тренінгів, «Круглий стіл» прес – конференції, збори – вистава з участю дітей, батьківський лекторій, семінар, ділова гра, родинні свята, аукціон, практикум, вечір запитань і відповідей, клуби батьків за інтересами.

Важливу роль у співпраці батьків, учнів і класного керівника відіграє батьківський комітет класу. Від злагодженості батьків залежить атмосфера батьківського колективу.

Батьківський комітет класу – це об'єднання батьків, діяльність яких спрямована на всебічне сприяння педагогічному колективові вчителів, які працюють із класом, класному керівникові, співпраці родини та школи на користь учнів [3. с. 8].

Батьківський комітет обирають на загальних батьківських зборах. Здебільшого – це батьки учнів, які початкову освіту здобували в того самого керівника і вони самостійно виявляють бажання бути обраним в батьківський комітет. Вони удосконалюють свою роботу і намагаються йти в ногу з часом. З великим задоволенням беруть участь в організації свят, екскурсій, поїздок. Безпосередня участь батьківського комітету у розв'язанні проблем із відвідуванням театрів, музеїв, виставок є надзвичайно важливою, адже вони мають можливість побачити свою дитину в незвичайній обстановці, проаналізувати її поведінку, подивитись, як самостійно вона справляється з

поставленим перед нею завданням. Та і нам, учителям початкових класів, без допомоги батьків ніяк не обійтися, адже діти у нас маленькі і їх аж 32 особи, тому ми щиро вдячні за таку безцінну допомогу.

В моєму класі батьківський комітет допомагає налагоджувати контакт з колективом батьків, залучає батьків до спільної діяльності з дітьми, впливає на формування культури батьківського спілкування. Батьки часто стають посередником між родиною, школою, громадськими організаціями, стимулюють ініціативність і відповідальність у вихованні молодого покоління, висувають пропозиції щодо поліпшення навчально-виховного процесу в школі, дотримуються етичних норм у спілкуванні з педагогами, учнями та батьками школярів. Це позитивно впливає на інших батьків класу, які не виявляли особистого бажання, раніше ходити на батьківські збори, не допомагали в позашкільній та позакласній роботі.

Як правило, такі батьки вже в 2 класі беруть активну участь в житті класу, а в 3 і 4 класах ініціативу проявляють батьки – це згуртовує, як батьківський так і дитячий колектив. Дуже часто батьки дивуються вмінням класного керівника проводити свята, екскурсії, вмінню спілкуватися з усіма дітьми, вмінню їх організовувати, згуртовувати, а згодом пишаються і своїми досягненнями. За такої підтримки батьків дуже легко проводити різні заходи, варто лише запропонувати різні види допомоги – і результат очевидний. До батьківського комітету обрані батьки з діловими моральними якостями, які бажають допомогти класові і школі в організації навчально-виховного процесу.

До батьківських зборів готуюсь, як до відкритого уроку, обов'язково використовую інформаційні технології, дякую всім батькам без винятку у присутності всіх, дякую учням за їх надзвичайних батьків, дякую бабусям і дідусям за те, що вони піклуються про малюків, зустрічають дітей зі школи, допомагають організовувати свята, окремо дякую татам – за виняткову увагу до потреб школи, за найменший крок назустріч дитині й учителю.

Основне завдання школи полягає в тому, щоб розірвати коло протистояння з батьками щодо прав і обов'язків у вихованні й навчанні дітей, переконати в своєму щирому бажанні розділити цю відповідальність порівну.

Батьки нашого класу не почуваються в школі гостями, яких запрошують тільки на великі свята. Я ніколи не викликаю до школи, а тільки запрошуюю неодмінно заздалегідь, і зустріч з ними ніколи не є покаранням для дитини, а тільки порадою, допомогою у вирішенні складного питання. Крім того, надзвичайно приємно, коли ініціатива йде від самих батьків. Наприклад, вони вирішують прибрати класну кімнату, випрати тюль, помити вікна. Мені і дітям справжній сюрприз.

Постійно ознайомлююсь з інтересами батьків, сферою професійної діяльності, методами виховання, дізнаюсь про їх захоплення, а вони саме і сприяють розвитку особистості дітей, розширення кола інтересів. Саме так виникла ідея – створити клуби за інтересами.

Спочатку проводжу анкетування, що допомагає з'ясувати, як проводять батьки свій вільний час з дітьми?

Анкета

Скільки часу ви відводите своїй дитині на читання журналів, книжок?

Чи читаєте разом з дітьми, слухаєте, як вони переказують, розповідають?

Скільки свого часу ви приділяєте на читання з дитиною в тиждень?

Скільки часу ви проводите з своєю дитиною на природі?

Скільки часу ви витрачаєте разом з дитиною на спорт?

Скільки часу відводите на догляд домашніх улюбленців?

Чи відвідуєте кружки в'язання, вишивання, дизайнера одягу, бісероплетіння, суднобудування, літакобудування, виконання в техніці квілінгу, студії йоги, фітнесу, спортивного залу з тренажерами.

Скільки часу відводите разом з дітьми на приготування страв? Що саме вони вам допомагають?

Батьки відповіли на запитання анкети і дізнались до якого клубу за інтересами належать.

Читацький клуб – 7 осіб

Клуб гри – 7 осіб.

Клуб спорту – 8 осіб

Клуб подорожей – 5 осіб

Клуб велосипедиста – 6 осіб

Клуб фітнеса – 5 осіб

Клуб квілінгу – 2 особи

Клуб «4 лапи» – 4 особи

Клуб природолюба – 10 осіб

Клуб бісероплетіння – 6 осіб

Клуб автомобіліста – 5 осіб

Клуб йоги – 2 особи

Клуб в'язання – 4 особи

Клуб вокалу – 2 особи

Кулінарний клуб – 7 осіб

Клуб риболова – 10 осіб.

Деякі сім'ї виявили, що вони відносяться одночасно до декількох клубів. При проведенні засідання батьківських клубів за інтересами учасники презентують свої захоплення, діляться досягненнями, емоціями, враженнями, розповідають, як їх сім'ї проводять дозвілля, як їх згуртовують подорожі, як заняття спортом допомагає долати труднощі, як спільні успіхи згуртовують членів родини, створюють успішні умови співпраці батьків з школою.

Доброю традицією батьківських зборів є ведення батьківського щоденника. На першій сторінці щоденника батьки фіксують зріст, вагу, інтереси та захоплення, улюблені казки, пісні, позитивні якості характеру, улюблені ігри,

Друга сторінка щоденника присвячена роздумам батьків про майбутнє дитини.

Третя сторінка – це сторінка радості, яку готує класний керівник до кожних батьківських зборів. Ведення батьківського щоденника допомагає

простежити позитивну зміну батьківської позиції, розвиває батьківську інтуїцію і спостережливість.

Подальші сторінки батьківського щоденника можуть бути присвячені змісту батьківських зборів. Обов'язкова сторінка кожного батьківського щоденника і батьківських зборів – сторінка радості, яку до кожних батьківських зборів готує класний керівник. На цій сторінці педагог фіксує досягнення дитини, пов'язані з її навчанням і вихованням.

Ведення батьківського щоденника допомагає простежити позитивну зміну батьківської позиції, розвиває батьківську інтуїцію і спостережливість. Згодом такий батьківський щоденник може стати сімейною реліквією, залишаючись в сім'ї, як посібник із виховання дітей.

Традиції батьківських зборів постійно змінюються йдучи в ногу з сучасністю, але головне – формування культури людського спілкування, створення такої атмосфери, коли можна щиро говорити про свої радощі й біди, відчувати доброзичливість і підтримку співрозмовників.

Так, як радить Ш.О. Амонашвілі «бажано вручити кожному батькові листа майбутньому першокласнику від першого вчителя» [5. с. 87-88].

Лист може бути таким:

Добрий день, дорогий.....

Я твоя перша учителька. Звати мене Клавдія Юріївна. Поздоровляю тебе – ти ідеш в школу. Сподіваюсь, що ми з тобою станемо добрими друзями. Ти будеш товаришувати з усіма дітьми в класі. Школа у нас велика. Ти уже дорослий, і тому сам повинен знайти свій клас. Запам'ятай, як це робити. Як тільки піднімешся по сходинок головного входу, побачиш стрілки. Стеж за ними, і вони приведуть тебе в твій клас. На дверях його намальована листівка.

Я чекатиму на тебе в класі, буду рада з тобою познайомитись!

Доброю традицією батьківських зборів є улюблене тестування з психології: наприклад записати 7 казкових героїв в стовпчик. Потім придумати по 2 прикметники, тобто описати їх. І відповідно прочитати про себе: яка я на роботі, удома, з друзями, з рідними, з коханою людиною, з дітьми, в колективі.

Ще однією з традицій батьківських зборів є рефлексія. Наприкінці зборів батьки оцінюють їх значущість, актуальність, корисність. Рефлексію зборів пропоную провести у оформленні колажу, інтерв'ю.

Наприкінці навчального року підсумкові батьківські збори прикрашають фотографіями зроблених на екскурсіях, в бібліотеках, в театрах, в музеях, на Пагорбі Слави, куди на день Перемоги приносимо квіти і вшановуємо пам'ять героїв, на Соборній площі вшанування пам'яті небесної сотні.

Серед нетрадиційних форм роботи з батьками використовують індивідуальні консультації. Готуючись до консультації, визначають питання, відповіді на які допоможуть планувати організацію виховної роботи з дитиною і класом у цілому. Індивідуальна консультація має бути навчальною і сприяти створенню контакту між батьками і вчителем. Я надаю батькам можливість розповісти про ті сокровенні проблеми, з якими вони бажають ознайомити в неформальній обстановці, звичайно з дотриманням правил конфіденційності.

Закони справжніх батьків

Закон 1. Дорожіть любов'ю своєї дитини. Пам'ятайте: від любові до ненависті – тільки один крок, не робіть необдуманих кроків!

Закон 2. Не принижуйте своєї дитини, адже ви формуєте у неї навички приниження, які вона зможе використовувати стосовно інших людей або вас.

Закон 3. Не загрожуєте своїй дитині! Погрози дорослого спричиняють брехню дитини, призводять до боязні й ненависті.

Закон 4. Не накладайте заборон! Те, що категорично заборонено, дуже хочеться спробувати – не забувайте про це!

Закон 5. Не опікайте свою дитину там, де можна обійтися без опіки; дайте можливість маленькій людині самостійно дорослішати.

Закон 6. Умійте контролювати та розумійте міру любові та батьківської відповідальності.

Закон 7. Розвивайте в собі почуття гумору! Учність сміятися над своїми слабостями дозволяйте своїй дитині сміятися разом із вами.

Закон 8. Не читайте своїй дитині нескінченних нотацій, адже вона їх не чує!

Закон 9. Будьте завжди послідовними в своїх вимогах, орієнтуйтеся в своїх дозволах і заборонах.

Закон 10. Пам'ятайте, що найбільше батьківське щастя – бачити дітей розумними і вдячними.

Пам'ятка батькам обдарованих дітей

1. Створіть безпечну психологічну атмосферу дитині в її пошуках, де вона могла б знайти розраду внаслідок своїх розчарувань і невдач.

2. Підтримуйте здібності дитини до творчості й виявляйте співчуття до ранніх невдач. Уникайте негативної оцінки творчих спроб дитини.

3. Будьте терпимі до несподіваних ідей, поважайте допитливість ідеї дитини. Намагайтесь відповідати на всі запитання, навіть якщо вони вам здаються безглуздими.

4. Залишайте дитину одну і дозволяйте їй самій займатися своїми справами. Надлишок опіки може обмежити творчість.

5. Допомагайте дитині формувати її систему цінностей, не обов'язково засновану на її системі поглядів, щоб вона могла поважати себе і свої ідеї поряд з іншими ідеями та їх носіями.

6. Допомагайте дитині задовольняти основні людські потреби, оскільки людина, енергія якої скута основними потребами, рідко досягає висот у самовираженні.

7. Допомагайте дитині долати розчарування і сумніви, коли вона залишається сама в процесі незрозумілого ровесникам творчого пошуку: нехай дитина збереже свій творчий імпульс.

8. Поясніть, що не на всі запитання дитини завжди можна відповісти однозначно. Для цього потрібен час, а з боку дитини — терпіння. Вона має навчитися жити в інтелектуальному напруженні, не відкидаючи своїх ідей.

9. Допомагайте дитині цінувати в собі творчу особистість. Однак її поведінка не має виходити за межі пристойного.

10. Допомагайте дитині глибше пізнати себе. Виявляйте симпатію до її перших спроб виразити таку ідею словами і зробити зрозумілою для оточення.

Проводжу ігровий тренінг для учнів і батьків.

Завдання 1. Учасникам ігрового тренінгу необхідно придумати собі нове ім'я на час занять. Кожен обирає собі те ім'я, що найбільше сподобалося. Час виконання завдання – 6-7 хв.

Завдання 2. Учасники тренінгу сідають по колу і виконують завдання «Привіт» Кожний з учасників повинен вимовити декілька приємних слів людині, яка сидить поряд, завершивши фразою: «Це мій тобі привіт». Час виконання – 3 хв.

Завдання 3. «Що мені подобається і не подобається» Учасникам групи пропонують продовжити фрази: «Я не люблю, коли..» і «Я люблю, коли..» Час виконання завдання – 5 хв.

Завдання 4. «Переспівування»

Учасники об'єднуються у дві команди: діти і батьки. Команда дітей співає «дорослі» пісні, а команда батьків – «дитячі». Учасники виконують по черзі до першої поразки. Час виконання – 7 хв.

Завдання 5. «Промінець доброти»

Кожний з учасників повинен намалювати сонце з променями і визначити, кому він хотів би подарувати по одному промінцю і чому. Час виконання завдання – 8 хв.

Завдання 6. Гра «Чаклунство»

Гра проводиться в парах. Один учасник грає роль зачарованого принца або принцеси, а інший – повинен його звільнити від чар, Для цього можна використовувати слова і жести. Час виконання – 6 хв.

Завдання 7. «З особистої скриньки»

Учасникам групи пропонують пригадати найщасливіші події життя, назвати їх. Час виконання завдання 6-7 хв.

Для сприятливих умов співпраці з батьками постійно проводимо батьківські читання, батьківські вечори, батьківські тренінги, батьківські

всеобучі, батьківські практикуми, лекції, форуми, презентації, школу батьківського діалогу, ознайомлення з пам'ятками, порадами.

Список використаної літератури

1. Аза Л. О. Батьків авторитет / Л.О. Аза, Н.В. Лавриненко. – Київ : Політвидав України. - 1986. – 94 с.
2. Амонашвили Ш. А. Созидая человека / Ш.А. Амонашвилию. – Москва : Знание. - 1982. – 95 с.
3. Блонский П. П. Избранные педагогические и психологические сочинения : В 2-х т. / П. П. Блонский; сост. и авт. вступ. статьи М. Г. Данильченко. – Москва : Педагогика. - 1979. – Т. 1. – 304 с.
4. Большая книга афоризмов / сост. А. П. Кондрашов, И. И. Комарова. – Москва : РИПОЛ классик, 2008. – С. 765-766.
5. Корнієнко С. М. Батьківські збори в початкових класах / С.М. Корнієнко, Я.П. Кодлюк. – Тернопіль. - 1995. – 64 с.

Підмогильна Вікторія Миколаївна,
директор; **Хижкіна Людмила**
Борисівна, заступник директора з
виховної роботи Смілянської
загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів
№11 Смілянської міської ради

Анотація

У статті окреслено питання досвіду роботи навчального закладу щодо ефективної співпраці з батьками, з метою підвищення якості освіти. Проаналізовано основні принципи і напрями такої взаємодії на партнерських засадах.

Ефективна співпраця з батьками – запорука успіху в навчанні та вихованні

Підвищення якості освіти та вільний доступ до неї є одним із головних завдань, які ставить держава перед освітянами, які є ключовими в проекті нового закону «Про освіту».

Сучасне суспільство нині знаходиться в стані загострення політичних, економічних та соціальних проблем і потребує підтримки й розвитку системи соціального та соціально-педагогічного супроводу, тісної співпраці з батьками задля всебічного розвитку школярів та зміцнення їхніх знань. Але не кожна родина відповідально ставиться до виконання своїх обов'язків, пов'язаних із навчанням, вихованням і розвитком дитини в сім'ї. Часто самі батьки потребують допомоги у вирішенні проблем сімейного виховання.

Слабкими місцями в цьому ланцюжку є, на жаль, збільшення кількості неповних, конфліктних сімей, а громадська зайнятість батьків разом із низьким рівнем їх психолого-педагогічної культури значно впливають на якість навчання, зміну характеру відносин між дітьми і батьками. Це, у свою чергу, виражається у формалізації підготовки дитини до занять, збіднінні контактів із батьками, зникненні спільних форм діяльності, зростаючому дефіциті теплоти й уважного ставлення один до одного, що часто провокує дитину до формування неадекватної самооцінки, прояву невпевненості у своїх силах і можливостях, розвитку негативних форм самоствердження в суспільстві, а також у крайніх випадках виражається в психічних розладах чи затримках психічного розвитку, проявах девіантної поведінки.

У Конвенції ООН про права дитини, Законі України «Про охорону дитинства» зазначено: «для повного і гармонійного розвитку особистості дитині потрібно, щоб вона зростала в сімейному оточенні, в атмосфері щастя, любові і розуміння» [1]. На нашу думку, взаємодія педагога з батьками сприятиме створенню єдиного освітньо-виховного середовища на гуманістичних засадах, із спільними цінностями, моральними вимогами, соціальними орієнтаціями.

Саме тому співпраця педагогів із батьками дуже важлива для стимулювання освіти та розвитку дитини, яка буде жити й працювати в новій європейській державі.

«Ми дуже помиляємося, коли думаємо, що життя дитини в шкільному віці все належить школі; ні, школа має тільки дуже невелику частку в тому природному розвитку дитини, на яке набагато більше впливає час, природа і сімейне життя» [2].

Метою статті є поділитися досвідом співпраці школи та батьківської громадськості задля підвищення якості освітнього процесу та розвитку творчих здібностей школярів.

Наш навчальний заклад упродовж останніх трьох років докорінно переформатував і перезавантажив роботу з батьківською громадськістю. Нині створені умови для співпраці на принципах гуманістичної педагогіки: пріоритетності сімейного виховання, громадянськості, демократизму, гуманізації взаємин педагогів і батьків та ретроспективи.

Зрозуміло, що школа, можливо, не завжди може задовольнити всі запити батьків.

І все ж... А якщо вдатися до ситуації з іншого боку: а що можуть зробити самі батьки для поліпшення якості освіти? Як вони будують свої стосунки з закладом, де навчається їхня дитина? Що батьківська громада може зробити для того, щоб школа не стала «площиною» для конфліктів, а стала осередком освіти та затишною домівкою для дітей? Виявляється, для цього треба зовсім небагато: необхідно лише навчитися вибудовувати взаємини один із одним.

Навчання та виховання дитини – спільна праця педагогів та батьків. Тому з метою підвищення якості освіти школярів і виникла потреба створити на базі закладу осередок «Серце в долонях», до якого увійшли адміністрація школи, педагогічні працівники та представники батьківської громади.

Актуальними завданнями для батьків та педагогів стали:

– спрямування спільних зусиль на навчання та розвиток, особистісне зростання кожної дитини, розвиток її компетентностей;

- розвиток талантів та залучення практично всіх сімей до позакласної роботи;
- формування високих духовних та моральних цінностей, виховання цілісної особистості.

Діючи в інтересах дитини класні керівники та батьки нашої школи на перше місце поставили створення у закладі комфортного середовища, тобто такої атмосфери, в якій усі будуть почувати себе «як удома», атмосферу психологічного комфорту, атмосферу любові і доброзичливості, адже кожен учитель – це держава, яка може бути або демократичною, або ліберальною, або авторитарною.

Саме від того, наскільки учню комфортно у школі, чи хочеться щоранку дитині переступати поріг школи і залежить якість освіти, виховання та психологічне здоров'я.

Для початку у визначених класах було проведено анкетування серед дітей, батьків та вчителів. Результати допомогли скласти спільний План практичних дій.

Звісно, що він узгоджується з перспективним планом роботи, проте на основі моніторингових досліджень значна частка питань визначена для реалізації упродовж року.

Але перший місток, який дає можливість дитині комфортно адаптуватися до школи уже є. Це реалізація принципів наступності дошкільної та початкової освіти. У закладі створено для шестирічних першокласників таку систему організації життя, як у дошкільному закладі. І йдеться не лише про приміщення, а про форми навчання, умови для постійної активної діяльності, музичні заняття, щоденну фізкультуру, створення емоційно-позитивного клімату. З цією метою кабінети учнів перших класів мають ігрові середовища, де є багато іграшок, розвивальних ігор, спортивного обладнання, бібліотека казок, лялькові та пальчикові театри, є ігрова та спальна кімнати, підлогу коридорів школи розфарбовано спеціальними іграми.

Спочатку ми організували навчання батьків, урахувавши рівень їх підготовки до сприймання головних теоретичних положень методики навчання та виховання дітей у сім'ї і почерпнули для себе «родзинки батьківської педагогіки». Така форма роботи змінила стосунки у трьох площинах: батьки-педагоги, педагоги – учні, учні – батьки. Це найдоступніший спосіб зв'язку школи і сім'ї. Його цінність не лише в тому, що він оперативний, а й у тому, що учень, який засвоїв певні вимоги вчителя, доводить ці вимоги до відома батьків, переконує в необхідності дотримуватися їх.

«У сім'ї, образно кажучи, закладається коріння, з якого виростають потім і гілка, і квітка, і плоди...», – говорив В. Сухомлинський. І справді, родина має закладати основу, а школа в подальшому слідкувати, щоб з цього коріння були хороші плоди [3].

Активне впровадження в наше життя західних ідей гуманізації та демократизації, стрімкі зміни на ринку праці потребують кількісних і якісних змін у системі освіти

Тому зростає значення гуманістичної взаємодії школи та сім'ї, що зорієнтована на особистість дитини, її нахили, потреби, інтереси, соціальний досвід. Особистість учня – мета і результат освітнього процесу. Отже, щоб старання вчителів та батьків не були марними, вони мають разом працювати над формуванням та розвитком дитини.

Таку спільну і нерозривну співпрацю можна відобразити у формі трикутника, вершиною якого є особистість учня, на яку й спрямовані зусилля школи та сім'ї.

Усі сторони цього умовного «трикутника» стали більше довіряти одна одній, «пускати» у свій внутрішній світ. Ми знайшли той ключик, завдяки якому стало легше впливати на батьків – їхні діти.

Тут ми вже маємо певні результати:

– по-перше, із кожним роком у нас збільшується кількість призерів та переможців міських предметних олімпіад, призерів обласних олімпіад;

- по-друге, відчутно зменшилася кількість дітей, які запізнювалися до школи;

- по-третє, ми запровадили у закладі «Уроки майстерності» - це коли поряд із вчителем на уроці є фахівці - представники від батьківської громадськості.

Залучення батьків чи інших членів сім'ї до освітньо-виховного процесу є необхідною передумовою перш за все для дітей. І не тільки тому, що діти більше дізнаються про своїх батьків. Важливою є та любов і вдячність дітей до своїх рідних і близьких, які виявляється так багато знають, вміють, можуть.

Така співпраця педагогів і батьків матиме успіх, коли обидві сторони усвідомлюють необхідність цілеспрямованого впливу на дитину і довіряють одне одному. Батьки повинні бути впевненими, що їх участь у житті закладу важлива не тому, що цього хоче вчитель чи класний керівник, а тому, що це важливо для результативного навчання та розвитку їхньої дитини.

Таким чином, під час «Уроків майстерності» одночасно набувають і поглиблюють знання учні та вчителі. Так на уроках правознавства надають консультації батьки-юристи, адвокати; «Захисту Вітчизни» - представники військових професій, лікарі та медичні сестри; трудового навчання (дівчата) – швеї, кондитери.

Упродовж двох років на базі окремих класів працює Бізнес Школа від Приват Банку. Організували групи і проводять заняття самі ж батьки, працівники Приват Банку. Діти вивчають основи економічних знань, дізнаються, як влаштований справжній банк, які є банківські сервіси та для чого вони потрібні, ознайомляться з банківськими професіями та бачить роботу справжнього банку зсередини. Потім разом із батьками та класним керівником проводять презентаційні заходи щодо безготівкової оплати у закладах харчування. Такі заняття розвивають у дітей логіку, критичне мислення та сприяють підвищенню освітнього рівня.

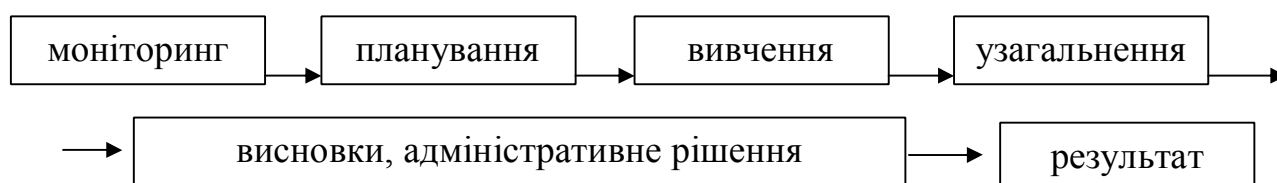
Позитивним у роботі є те, що заклад підтримує постійні шефські зв'язки із державним підприємством «Оризон-Навігація», де працює близько 15%

батьків. Тут старшокласники отримують інформацію щодо майбутніх професій і мають можливість проходити навчальну практику.

У школі створена система власного моніторингу:

- Педагогічної освіти батьків;
- Ролі партнерства батьків та педагогів в адаптаційний період;
- Якості роботи класних батьківських комітетів;

Отримані результати аналізуються, приймаються рішення щодо вивчення означеного питання з метою покращення ситуації або ж навпаки – для поширення позитивного досвіду.

На сьогодні вагомим є те, що заклад має достатньо високий рівень партнерських стосунків між батьками та педагогами під час адаптаційного періоду. Перший етап – це робота з організації наступності. Тільки зацікавленість усіх сторін забезпечує розв’язання проблеми наступності дошкільної і початкової освіти, робить перехід із дошкільного навчального закладу до початкової школи безболісним й успішним для дитини.

Двічі на рік організуємо дні відкритих дверей для вихованців ДНЗ №12 та №19. У вересні вони оглядають «найцікавіші» кабінети: фізики, хімії, інформатики, музейну кімнату, спортивну залу, їдальню, а у квітні – відвідують концерт і знайомляться зі своєю класною кімнатою. Упродовж листопада – квітня для майбутніх першокласників класоводи проводять підготовчі заняття, а для батьків у цей час - навчання в «Батьківській школі» (практичний психолог, соціальний педагог, шкільна медсестра, стоматолог).

Силами батьків у кожній класній кімнаті школи I ступеня створено розвивально-ігрові середовища, придбано сучасні технічні засоби для демонстрації програмного забезпечення. Це, в першу чергу, сприяє якості та результату навчання школярів. А для організації дозвілля і рухливих перерв учителі подбали про ігрові зони у коридорах.

При дослідженні якості знань одного класу, виявився цікавим факт, що після переходу в основну школу в п'ятикласників майже не знизилася кількість учнів, які мають високий рівень знань. Доречним стало питання вивчення наступності при переході з початкової школи до основної. У ході вивчення сплановано заходи щодо реалізації наступності, які передбачали проведення тренінгів, індивідуальних бесід, конференції для батьків, круглих столів. Із метою вивчення факторів, які сприяють кращій адаптації п'ятикласників, призначено трьох класних керівників із числа вчителів, які викладали у початковій школі (вчитель музичного мистецтва, англійської мови, ГПД, фізкультури).

Із початку навчального року було продумано розклад уроків для 5-х класів, який дозволяв би класним керівникам якнайчастіше спілкуватися з учнями своїх класів упродовж навчального дня, а після його закінчення проводити виховні заходи. Такий підхід дає можливість вчителю максимально працювати в інтересах дитини.

Ще одним із вагомих і важливих результатів співпраці є те, що незважаючи на сучасну демографічну ситуацію упродовж трьох останніх років маємо збільшення учнівського контингенту. Співпрацюємо з батьками за правилом: «Довірте нам дитину і ми віддамо вам філігранну особистість». Батьки нам довіряють. За результатами моніторингу в 23% учнів у цьому ж закладі навчалися тато або мама, у 41% - сестра або брат, тато, мама, бабуся чи дідусь.

Формування освітнього простору, орієнтованого на індивідуальний розвиток особистості – пріоритетне завдання педагогічних працівників.

Цікавою, допитливою дитина переступила поріг школи. І наше завдання не згасити в ній вогник пізнання, а вміло підтримувати жагу до знань, розвивати пізнавальні інтереси.

У закладі створені умови для варіативності навчання. Із метою вивчення нахилів та здібностей кожної дитини психологічною службою здійснюється діагностика, проводиться анкетування учнів та їх батьків, даються відповідні

рекомендації. На класних батьківських зборах вивчається питання допрофільного, поглибленого та профільного навчання учнів. Поглиблене, профільне вивчення предметів відповідного класу формується згідно із заявами батьків, затверджується на засіданні педагогічної ради та ради школи.

Психолог Ж. Брюно, який займався вивченням особливо обдарованих дітей, формулює завдання і напрямки освітньої роботи з творчо обдарованими дітьми таким чином: «...сприяти розвитку кожної дитини; довести індивідуальні досягнення якомога раніше до максимального рівня; сприяти суспільному прогресу, поставивши йому на службу ресурси обдарування» [4].

Тому за мету ставимо розвиток індивідуальних здібностей, щоб дитина була відкритою, змогла максимально реалізувати свої можливості й таланти. Проведення щорічних олімпіад і конкурсів із базових дисциплін дає успішні результати тоді, коли батьки підтримують ініціативу вчителя, забезпечують умови для підготовки дитини. Динаміка росту призових місць наших учнів на міському та обласному рівнях – це якісний показник, який доводить, що соціально-педагогічні умови співпраці з батьками конче необхідні для досягнення мети. Маємо спільний вагомий результат – гідно відзначаємо переможців.

Традиційним у закладі стало проведення щорічного свята «Золотий паросток», під час якого вшановують учителів, учнів та батьків за перемоги та вагомі результати в предметних олімпіадах, роботах Малої академії наук, спортивних та вокальних досягненнях. Діти отримують одноразову грошову винагороду, а батьки та педагоги – грамоти й подяки. Світлини цих учнів прикрашають нашу «Зіркову алею».

Жоден шкільний захід не проходить без участі батьків. Це наші традиційні фестивалі та конкурси: «Хвилина слави», екологічних агітбригад, звітні концерти, КВК, вечори-зустрічі з випускниками, випускні вечори, ярмарки, зустрічі з волонтерами та воїнами АТО.

Упродовж трьох років (2011-2013р.р.) наші родини захищали честь міста у спортивному фестивалі «Мама, тато, я – спортивна сім'я», ставали

переможцями обласного та призерами Всеукраїнського фестивалю (2011 рік), призерами обласного фестивалю (2012-2013р.р.). Із 2014 року міський етап фестивалю «Мама, тато, я – спортивна сім'я» проводиться на базі нашого закладу.

Позитивним є те, що батьки та представники родин залучаються до проведення гурткової роботи на громадських засадах, організують майстер-клас із виготовлення ляльки-мотанки, виготовлення новорічних масок, пошиття бібабо для лялькового пальчикового театру (Сафронова А.С.); української вишивки (Миколенко К.М.); з хореографії (Дмитрієнко І. В.); вокалу (Шляхтова Т. В.). Розвиток творчих здібностей є якісним показником, адже для багатьох це перший крок до майбутньої професійної діяльності.

Без сумніву, можна сказати - у нашій школі батьки є активними учасниками життя школи, бо вони усвідомлюють, що діти вчаться не для школи, а для життя і роз'єднаність зі школою викликає непривабливі наслідки для обох сторін, не кажучи вже про дитину.

Для того, щоб якомога більше батьків стали справжніми партнерами школи ми визначили на наступні два роки такі завдання для подальшої співпраці:

- підвищувати авторитет родини;
- враховувати інтереси батьків;
- сильні, позитивні сторони родин спрямовувати в освітнє русло.

Отже, батьки не повинні боятися школи, не повинні почуватися там гостями, яких запрошують лише на великі свята або на ремонт класу. Лише тісна співпраця вчителів і батьків, створення сприятливих соціально-педагогічних умов, комфортне середовище сприятимуть підвищенню якості навчально-виховного процесу, будуть запорукою успіху в навчанні та вихованні дитини, в отриманні нею знань та досягненні високих результатів.

Список використаної літератури

1. Закон України “Про охорону дитинства” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/2402-14
2. Брюно Ж. Обдаровані діти: психолого-педагогічні дослідження та практика / Ж. Брюно // Психологічний журнал. – 1995. - №4.- с.73.
3. Сухомлинський В.О. Сто порад учителеві / В.О. Сухомлинський. – Київ : Рад. шк. - 1988. – с.110.
4. Ушинський К.Д. Твори: В 6 т. Т. 4: – Людина як предмет виховання. / К.Д. Ушинський. – Київ : Радянська школа. - 1952. – 382 с.

Степаненко **Вікторія**
Володимирівна, директор Вітівського
навчально-виховного комплексу
«Дошкільний навчальний заклад –
загальноосвітня школа І-ІІ ступенів»
Чигиринської районної ради

Анотація

Характерною особливістю сучасної української системи виховання є єдність родинного та шкільного виховання. І родина, і школа мають свої специфічні виховні можливості. Консолідує роль міцної родини є провідною для повноцінного розвитку дітей.

Стаття висвітлює проблеми спільної праці школи й сім'ї у вихованні дитини; розкриває дієві технології управління школою, вказує на основні принципи співдружності, рівноправного партнерства, демократизації та гуманізації в організації педагогічного спілкування між батьками та педагогами навчального закладу, а також висвітлює досвід роботи школи в рамках діючого трикутника співпраці «школа-сім'я-громадськість».

Вона знадобиться директорам, заступникам з виховної роботи, вчителям та батькам у роботі, стане сходиною до родинного єднання, допоможе домогтися значних успіхів у творчому вихованні учнів

Співпраця сім'ї і школи у вихованні дитини – запорука формування компетентного громадянина України

Тільки разом із батьками, спільними зусиллями вчителі можуть дати дітям велике людське щастя.

В.Сухомлинський

Вступаючи у третє тисячоліття в умовах суспільства, що поступово трансформується в правовий демократичний простір розвинених країн, ми шукаємо точок опору у вихованні підростаючого покоління. Адже саме йому належить майбутнє країни. З цього погляду зростає роль спільних зусиль школи, сім'ї та громадськості. Зрозуміло, що будь-які суспільні зміни повинні пройти через сім'ю і школу, бо саме ці два інститути плекають творця суспільного прогресу – Людину, яка безпосередньо впливає на хід економічного, соціального та духовного розвитку держави.

Виховання цієї Людини з великої літери починається перш за все в сім'ї.

Існує традиційна думка, що для українців сім'я - це святиня, а виховання в ній дітей – це святий обов'язок батьків. Завдання сучасної сім'ї – забезпечити дитині достатні матеріальні та педагогічні умови для інтелектуального, фізичного, морального та духовного розвитку. Кожна дитини відчуває, що батьки це найголовніші люди в їхньому житті, які завжди зрозуміють її та вчасно дадуть їй слухну пораду.

Виникає запитання: хто допоможе батькам набути педагогічної обізнаності? Звичайно ж це школа. Пропоную навіть створити чітку формулу успіху виховання дитини: батьки – діти – школа, адже від вдалої організації зв'язку школи з батьками й дітьми, залежить якість навчально-вихованого

процесу та вихованість дитини, її місце в дитячому колективі, соціальний статус та психологічна захищеність. [6;13]

Тож, на сучасному етапі розвитку української державності саме школа має відродити статус української родини з її непорушним авторитетом, увагою та любов'ю до дітей.

Актуально звучить висловлена ще на початку століття думка Софії Русової про те, що родина була створена людством, виходячи з інтересів беззахисної дитини. Сьогодні нам слід докласти всіх зусиль, щоб відродити традиції міцної, багатодітної сім'ї. Необхідно працювати над підвищенням педагогічної культури нинішніх батьків і водночас дбати про формування в учнів готовності до сімейного життя, до відповідального батьківства. [8;27]

Аналіз ситуації, що склалася сьогодні, приводить до висновку про необхідність тісної взаємодії навчального закладу, сім'ї та громадськості для того, щоб колективними зусиллями створити належні умови розвитку і виховання підростаючого покоління, щоб наші діти могли з гідністю наслідувати кращі традиції українського народу. [5;73]

Як створити досконалу виховну роботу в школі? Яку створити систему роботи школи, щоб сучасна сім'я стала основною рушійною силою у вихованні дитини? Що потрібно для того, щоб залучити батьків до життя школи?

В. Сухомлинський з цього приводу зауважив: «Я вважаю: найважливішим законом виховання є те, щоб у школі й сім'ї панував дух відповідальності за благо, щастя, радості, долю й життя іншої людини. Щоб уже маленька дитина розуміла й серцем відчувала: кожний її крок, кожний вчинок відбивається; відлунюється в духовному житті того, хто поруч із нею, - товариша, батька, матері, наставника». [7;263]

На шляху батьків й вчителів, що прагнуть до спільної мети – виховати освічену й компетентну дитину – перешкодою постають різні проблеми.

Однією з них є різні погляди на виховні впливи у сім'ї й школі. Досягнути позитивного результату можна лише через співпрацю й партнерство між ними. Саме школа зобов'язана розвивати й підтримувати таке співробітництво

шляхом підвищення рівня педагогічної грамотності батьків, їхньої педагогічної культури. На жаль, сучасні реалії стверджують, що батьки намагаються перекласти на школу всю відповідальність за виховання і розвиток своїх дітей. Звідси й ігнорування ними батьківських зборів, виховних заходів, які проводить навчальний заклад. Усвідомлюючи всю складність проблеми, педагогічний колектив школи розробив цілу низку дій, які привернули увагу батьків до школи.

На думку В.Сухомлинського, школа повинна домогтися того, щоб батьки бачили у своїх дітях себе, розуміли сутність розвитку дитини, а для цього їм треба озброювати важливими знаннями з педагогіки, вікової психології, фізіології. [7;263]

Здійснюючи керівництво закладом, для кожного керівника важливо обрати дієві технології управління школою, керуючись принципами рівноправного партнерства, демократизації та гуманізації. Однією із найбільш пріоритетних, вважаю, технологію співробітництва, яка дає можливість успішно розв'язувати поставлені задачі виховання та навчання шляхом діалогу та взаємодії з усіма учасниками навчально – виховного процесу.

Прикладом ефективного співробітництва є рада школи, до складу якої входять школярі, батьки та вчителі. Також з метою вирішення гострих проблем школи, слід встановити взаємовигідні відносини із громадськими організаціями та державними органами, із аграрними підприємцями, які є потужною матеріальною та моральною підтримкою для розвитку навчального закладу. [1;74] Адже лише тісна співпраця забезпечує позитивний результат та дає можливість створення стійкого іміджу успіху школи.

Посередником між адміністрацією школи, класними керівниками та сім'єю в цьому питанні є також соціально-психологічна служба. Шкільною соціально-психологічною службою надається допомога в питаннях діагностики, профілактики та корекції девіантної поведінки, вивчення індивідуальних здібностей дітей тощо. Ця служба допомагає класному керівникові в роботі з неформальною структурою класу, діагностувати становище в ній особистості, її

захищеність. Враховуючи ту обставину, що батьки – не тільки перші, а й найвпливовіші вихователі дитини, соціальним педагогом приділяється максимум уваги роботі з батьками, особливо тими, діти яких недостатньо адаптовані до навчання у школі, а також з функціонально неспроможними, неповними сім'ями.

Предметом постійної турботи шкільних соціально-психологічної служби закладу є малозабезпечені, багатодітні, неблагонадійні сім'ї, родини, в яких є діти схильні до правопорушень, наркоманії, а також ті, де зростає творчо обдарована молодь та діти, які знаходяться під опікою. Для надання таким сім'ям педагогічної допомоги у методичному кабінеті школи створено банк даних про такі сім'ї. Регулярно проводяться обстеження сімей, складаються відповідні акти. Звіти про цю діяльність систематично заслуховуються на засіданнях ради школи, ради профілактики, загальношкільних зборах, нарадах при директору, педагогічних радах. За результатами видаються накази, спрямовані на поліпшення співпраці школи з сім'ями.

Згідно статті 50 Закону України «Про освіту» учасниками навчально-виховного процесу є :

- діти дошкільного віку, вихованці, учні;
- керівні, педагогічні, наково-педагогічні працівники;
- батьки та особи, що їх замінюють;
- представники підприємств, установ, громадських організацій, які беруть участь у навчально-виховній роботі.

На сучасному етапі система управління школою здійснюється на громадських засадах. Вагоме значення та роль відводиться батьківському комітету школи, його співпраці з батьківськими комітетами усіх класів, радою школи, піклувальною радою, педагогічною радою та учнівським самоврядуванням. Його діяльність ґрунтується на розумінні проблем освітньої галузі в межах школи, умінні отримати підтримку всіх управлінських інституцій. [2;26-27]

Структура роботи батьківського комітету в школі традиційна. В основу діяльності батьківського комітету школи покладено «Примірне положення про батьківські комітети загальноосвітніх закладів», статут школи, закон «Про освіту», «Про Загальну середню освіту».

План роботи шкільного батьківського комітету та його підрозділів планується на основі річного плану роботи навчального закладу й узгоджується з директором.

Основним завданням батьківського комітету є створення сприятливих та комфортних умов для розвитку особистості кожного вихованця і учня закладу – громадянина України, забезпечення безпечних умов навчання та виховання, сприяння реалізації «Державних санітарних правил і нормам влаштування навчальних закладів».

Батьки надають школі велику допомогу не тільки у проведенні поточних ремонті класних і шкільних приміщень. Вони вирішують питання профорієнтації, художнього оформлення класних куточків, благоустрою шкільного подвір'я, спортивного залу, комп'ютерного забезпечення, збору макулатури, здійснюють контроль за якістю харчування, дотримання учнями санітарних вимог тощо.

Особливо тяжко нині утримувати навчально-виховний заклад, вирішувати питання його матеріально-технічного забезпечення. Ось чому адміністрація школи проводить значну роботу щодо співпраці школи та інших виробничих колективів, в яких працюють батьки учнів. Можна навести чимало прикладів допомоги школі з боку промислових підприємств, аграрних кампаній, приватних фірм та підприємців у ремонті, забезпеченні температурного режиму закладу, покращенні гарячого харчування та учнів, збагаченні матеріальної бази закладу, організації родинних свят та оздоровлення учнів влітку.

Співробітництво, гармонія у навчально-виховній взаємодії школи і сім'ї, особливості нашої школи (умови, традиції, матеріальна база, якісний склад педагогічного колективу, багатогранна підтримка батьківської громадськості

тощо) надають широкий простір для виховання дитини, формування особистості – найважливішого завдання нашого життя. [3;56]

Практика свідчить, що одним із головних шляхів залучення батьків до вирішення проблем шкільного життя та підвищення ефективності родинного виховання на засадах народної педагогіки є результативне поєднання традиційних і нетрадиційних форм роботи. Наприклад, функціонування Школи педагогічних знань і консультпунктів, проведення батьківських зборів та конференцій, семінарів-практикумів, родинних свят.

Система роботи з батьками учнів має включати різноманітні форми й методи, що дасть змогу більше дізнатися про сім'ю, психологічний мікроклімат, в якому розвивається дитина; надати рекомендації батькам, щодо покращення рівня навчальних досягнень та вихованості їхньої дитини, зокрема:

1. *Відвідування сім'ї удома.* Це допомагає встановити зв'язок з усіма членами родини, з'ясувати рівень культури батьків, оцінити умови життя учня, визначити його місце в сім'ї й позиція до нього старших, дати поради й домовитися про дотримання єдиних вимог до школяра.

Великого значення під час відвідування сім'ї набуває поведінка вчителя. На початку зустрічі з батьками слід створити атмосферу довіри й доброзичливості. У сім'ях, які не підтримують постійного зв'язку зі школою, поява учителя на порозі дому – це сигнал біди, батьки в такому випадку, готуються до захисту своєї дитини. Отже, завітавши в сім'ю, потрібно зняти настороженість батьків. Варто для початку зупинитися на позитивній характеристиці дитини. Поступово залучаючи батьків до бесіди, варто перейти до обговорення недоліків в поведінці та навчанні дитини. Свою позицію слід висловлювати толерантно, спокійно, тактовно, наводячи чіткі докази й вислуховуючи уважно пояснення батьків. [5,73]

Розкриття дійсного стану справ дитини дасть змогу домовитися про взаємне інформування щодо досягнутих успіхів й труднощів та скласти спільний дієвий план співпраці школи й сім'ї.

2. *Запрошення батьків до школи.* Вчитель у разі необхідності запрошує батьків на розмову до школи. Дуже важливо дотримуватися педагогічного такту, підтримувати атмосферу доброзичливості й довіри під час бесіди з ними. Щоб досягти відвертості батьків, необхідно забезпечити проведення розмови з ними наодинці, переконавши їх у конфіденційності інформації.

3. *День відкритих дверей.* Єдність школи з батьками та учнями, під час здійснення цього виду роботи, сприяє забезпеченню згуртованості шкільного колективу. В цей день проводять батьківські збори, лекції, консультації, відкриті уроки для батьків, екскурсії по школі, організують виставки, вечори. Проводити такі дні для батьків можна що семестру або щомісяця. Програму проведення дня відкритих дверей варто спланувати так, щоб батьки отримали вичерпні відомості про своїх дітей і мали можливість поговорити з директором, заступниками, класними керівниками, вчителями, шкільним лікарем, представниками учнівського самоврядування.

4. *Класні батьківські збори.* Проводити їх потрібно кілька разів на семестр. Мета таких зборів – сприяти формуванню громадської думки батьків, об'єднати батьків у єдиний колектив. Теми для зборів визначаються виховними завданнями, умовами навчально-виховної роботи в класі, рівнем культури та педагогічної обізнаності батьків. Збори можуть проводитись у вигляді доповідей або лекцій класних керівників, диспутів, рольових ігор і обміну досвідом виховної роботи з дітьми.

Рішення, які приймаються батьківськими зборами стосуються й батьків, які з тих чи інших причин не змогли відвідати збори. Тому під час особистої зустрічі з ними вчитель повинен ознайомити їх із протоколом проведення зборів і прийнятими рішеннями.

5. *Загальношкільні батьківські збори.* Їх проведення потребують ретельної підготовчої роботи: обговорення питань, що стосуються батьків всіх учнів школи, повідомлення про підсумки оздоровчої кампанії влітку, навчально-виховної роботи з учнями за семестр або навчальний рік тощо.

6. *Тематичні вечори або вечори запитань та відповідей.* Такі вечори сприяють глибшому освоєнню методики сімейного виховання. На них запрошуюють лікарів, працівників правоохоронних органів та інших фахівців, причетних до проблем виховання молоді.

7. *Диспути.* Цей вид роботи є ефективним для педагогічної пропаганди серед батьків, проте можливий лише за умови, якщо в школі сформувався дружній батьківський колектив, кожен член якого може відверто висловитися стосовно запропонованої проблеми.

8. *Конференції.* На яких батьки обмінюються власним досвідом родинного виховання, з метою пропагування педагогічної освіченості.

9. *Нові нетрадиційні форми виховної роботи,* що передбачають взаємодію у межах «трикутника» школа – батьки – діти. Це найчастіше усні журнали, прес-конференції, круглі столи, спільний перегляд фільмів на педагогічну тематику, вечори, огляд сімейних традицій, виставки дитячої творчості, родинних альбомів, учнівських зошитів, щоденників, колекцій, випуск тематичних газет. Практика управління школою свідчить про ефективність використання і таких видів пропагування педагогічних знань серед батьків, як:

- зустрічі поколінь (створення у шкільному музеї дерева родоводу);
- «у колі дружньої родини» (індивідуальні консультації);
- «родинний телеміст» (обмін проблемами виховання);
- Проведення спільних екскурсій до шкільного народознавчого музею «Мамина світлиця»» (звернення до народних традицій);
- «день Гідності», «день Ввічливості», «день Гарних вчинків», «День науки» (спільна творча, трудова, спортивна, наукова діяльність педагогів, дітей і батьків);
- спільна організація заходів, свят, оздоровлення, харчування тощо (вечір великої розмови)
- презентація альбому «Літопис добрих справ»;
- дискусійний клуб;

- «джерело родинного тепла» (з досвіду родинного виховання);
- аукціон ідей сімейної педагогіки;
- Презентація роботи кожного класного колективу (демонстрація фотографії цікавих подій, важливих акцій представляємо шкільних конкурсів, олімпіад, що надає можливість батькам зануритись у вирій шкільного життя, відчувати ритм власних дітей, бути причетними до того, чим живе школа);
- практикум «батьківських ринг» (вирішення педагогічних ситуацій).

Такі форми роботи варто поширювати, активізувати, адже тільки спільно з батьками школа може вирішувати основні завдання виховання дітей. З метою пропаганди кращих традицій сімейного виховання упродовж останніх років в нашому закладі проводяться конкурс на кращу сім'ю «Щастя бути разом», акція «Традиції моєї родини». Завдання педагогічного колективу у світлі гуманізації та демократизації освіти полягає у забезпеченні єдиного виховного підходу в школі й родині. З цією метою в закладі розроблено систему заходів, в яких передбачено надання допомоги батькам, з цілого ряду педагогічних проблем. Серед них основними є проведення діагностики морально-психологічного клімату сімей та робота батьківського клубу «Дружня родина». У школі систематично організовуються години спілкування для батьків, проводяться громадські огляди навчальних досягнень учнів, спільні засідання педагогів та батьків, запроваджено батьківські дні, «Тижні сім'ї».

Традиційними стали номінації «Сім'я року», «Батько року», «Берегиня року» в рамках проведення підсумків щорічного Шкільного олімпу, а також загальношкільні свята День матері, День сім'ї, День школи, які націлені на піднесення соціального статусу сім'ї, підвищення виховних можливостей сім'ї.

В закладі практикуються різні форми батьківського навчання: лекторії, зустрічі з лікарем, круглі столи, практичні заняття, анкетування.

Спільно з дільничним інспектором, представниками сільської ради, членами батьківського комітету та вчителями адміністрацією проводяться рейди-перевірки зайнятості учнів у вечірній час.

Результатом об'єднаних зусиль є відсутність у школі протягом останніх років дітей, які скоїли правопорушення.

Питання виховання, спільної роботи школи й сім'ї висвітлюються в засобах масової інформації, зокрема, в районній газеті в рубриці «Шкільні вісті» та на сторінці соціального педагога на офіційному веб-сайті закладу. Працюють «телефони довіри» та «скринька довіри».

Така співпраця дає можливість не тільки інформувати широку громадськість про стан навчання та виховання дітей, а й залучати до освітянських проблем якнайширше коло людей, підприємництва, керівників тощо.

Головне пам'ятати, що основою організації педагогічного спілкування між батьками та педагогами навчального закладу є принципи співдружності, а саме:

Довіра – базова цінність людської душі. Діти ростуть щасливими, коли повністю довіряють дорослим, які ними опікуються, і навколишньому світові. Дорослі легше та успішніше долають труднощі й перешкоди на життєвому шляху, якщо вірять у вищу доцільність посланих випробувань, у свої сили та підтримку, яка неминуче прийде в потрібний момент. Із щасливих дітей виростають успішні дорослі, адже їм не доводиться витратити сили на боротьбу зі страхами, викликаними недовірою.

Батьки, довіряють своїх дітей педагогам школи і вірять в їхній професіоналізм, мудрість, прагнення постійного духовного зростання, оптимізм, любов до дітей. Вони **вірять** в педагогічну доцільність і обміркованість дій педагогів у спілкуванні з дітьми.

Педагоги школи, довіряють батькам учнів. Вчителі **переконані**, що батьки їхніх учнів намагаються вдома підтримати ту атмосферу доброзичливості й творчості, яку прагне творити вчительський колектив.

Щирість і відкритість – як дві руки, відкриті для обіймів. Так батьки зустрічають свою дитину після денної розлуки. Так дитина відкривається назустріч рідній людині, якій довіряє.

Батьків і педагогів – об'єднали діти. Щирі, доброзичливі стосунки між дорослими – це повітря спілкування дітей і взірць, за яким вони будують свої зв'язки, своє спілкування. **Відкрито і з довірою** варто приймати все те хороше, що може дати кожному спілкування: допомогу, підтримку, інформацію, пораду, підказку щодо того, над чим варто працювати. **Відкритість** до того, що дають нам інші люди, що дає нам світ, - **основа співпраці**.

Взаємоповага – це не острах зіпсувати стосунки чи наваритися на брутальну відсіч.

Лише поважаючи співрозмовника, ви знайдете в собі сили тактовно, без осуду висловити свої зауваження, дати пораду чи запропонувати допомогу, доброзичливо прийняти конструктивну критику не як осуд, а як бажання допомогти.

Лише в атмосфері **взаємоповаги** можлива **співпраця**. Лише за умови спільної роботи, батьки і педагоги, зможуть створити для дітей школу, про яку мріють. І про яку мріють діти.

У досягненні спільної мети – створення педагогічного середовища, найбільш сприятливого для розвитку дітей, - кожна із сторін має свою особливу відповідальність.

Відповідальність батьків – створити такі стосунки у своїй сім'ї, щоб діти почувалися захищеними, довіряли членам своєї сім'ї, могли щиро виявляти свої почуття, мати і відчувати необхідні для них розуміння і підтримку.

Відповідальність учителів – будувати навчальний процес так, щоб підтримувати природне прагнення учнів до пізнання й набуття компетентності, забезпечити засвоєння дітьми навчальних предметів у належному обсязі, враховуючи індивідуальні особливості кожної дитини; давати батькам за їхнім бажанням вичерпну інформацію про рівень навчальних досягнень їхньої дитини та рекомендації щодо необхідної участі батьків.

Батьки і учителі мають зрозуміти, що спільно, підтримуючи педагогічно вдалі вчинки одне одного і допомагаючи виправити промахи, вони мають більше шансів досягти бажаних результатів.

Співпраця, спільна діяльність, спільна творчість, співробітництво – це той принцип організації нашого педагогічного середовища, через який лише й можливо досягти якогось результату. Адже цілеспрямована негативна діяльність, заснована на протистоянні, протесті, здатна знищити будь-які результати. Нам слід зрозуміти, що участь кожного, вибір кожного, вчинки кожного впливають на нашу спільну справу – чи це життя школи, чи це життя цілої планети.

Створюючи спільними зусиллями навчально-виховне середовище доброзичливої і радісної діяльності для своїх дітей в стінах школи, ми робимо досконалішою країну, в якій живемо. [8;28]

Управлінська робота в напрямку налагодження взаємодії, тісної співпраці між школою й родиною може посприяти розкриттю багатьох невіршених проблем на шляху до створення ефективної партнерської системи «школа-сім'я».

Підсумовуючи, хочу наголосити: багато проблем стоїть сьогодні перед школою. Та запорукою успіху є тісна взаємодія ланок: педагоги – учні – батьки – громадськість.

Тож адміністраціям навчальних закладів слід надати систематичного характеру діяльності щодо керівництва спільною роботою школи та сім'ї. З цією метою розробляти власні програми, системи заходів, спрямованих на покращення взаємодії вчителів і батьків, підготовки учнівської молоді до сімейного, відповідального життя, педагогічного всеобучу батьків.

Впевнена, тільки у співпраці з батьками школа зможе досягти основних доміант освіти XXI століття, а саме: навчання – не лише в ім'я засвоєння інформації, а для компетентного зростання особистості, спрямування свідомості школяра в майбутнє; навчання – в ім'я побудови життя за загальнолюдськими моральними цінностями: вірою, надією, любов'ю та філософією серця.

Список використаної літератури

1. Бадюк І. Упровадження в роботу закладу технологій родинно-шкільного виховання / І.Бадюк // Школа. - 2010. - № 10. - С. 72-76.
2. Ворон М. Школа і сім'я: точки дотику / М. Ворон, Ю. Найда // Управління освітою. - 2008. - № 8. - С. 26-27.
3. Денисюк Л. Співпраця з батьками та громадськими організаціями — важлива складова сучасної освіти / Л. Денисюк, М. Біт-Давід // Директор школи . - 2012. - № 17. - С. 51-57.
4. Захаренко С. Педагогічні погляди О. А. Захаренка на родинне виховання / С.Захаренко // Рідна школа. - 2010. - № 3. - С. 14-17.
5. Лященко М. Взаємодія батьків та педагогів - необхідна умова для виховання нового покоління / М. Лященко // Рідна школа. - 2011. - № 11. - С. 71-74.
6. Стасенко О.П. Взаємодія навчального закладу і сім'ї щодо збереження та збагачення культури українського народу / О. П. Стасенко // Початкове навчання та виховання. - 2007. - № 15. - С. 8-18.
7. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка / В.О.Сухомлинський. - К. : Рад. Школа 1978.- 263 с.
8. Формування партнерської взаємодії школи та сім'ї // Управління школою. - 2011. - №19-21. - С. 26-28.

Стоян Таїса Миколаївна, директор
Франківського навчально-виховного
комплексу «Дошкільний навчальний
заклад – загальноосвітня школа І-ІІ
ступенів» Чорнобаївської районної
ради

Анотація

В статті розкрито сутність партнерства навчального закладу і родини учня. Як об'єднати зусилля школи і сім'ї у забезпеченні сприятливих умов для

виховання, освіти і розвитку дітей. Також описано проблеми і методичні орієнтири взаємодії навчального закладу з родинами учнів.

Основи взаємодії навчального закладу і сім'ї

У Законі України «Про освіту» говориться, що метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, розвиток її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу, підвищення освітнього вибору народу, забезпечення народного господарства кваліфікованими фахівцями.

Серед пріоритетних напрямів реформування освіти відзначено, що в основу національної школи мають бути покладені такі чинники: принцип єдності сім'ї та школи, наступності та спадковості поколінь, організація родинного виховання та освіти.

І це закономірно, адже побудувати повноцінну національну школу без родинного виховання, активної участі й підтримки батьків не можливо.

Взаємовідносини школи і сім'ї мають довготривалу історію. Як будь-яка історія починається з перших кроків, а будь-яка будівля – з фундаменту, так і становлення людської особистості бере початок у сім'ї. Значення батьків в розвитку особистості дитини переоцінити неможливо, адже батьки складають перше оточення дитини, в якому вона здобуває важливий життєвий досвід, знання про себе і пізнає навколишній світ; тут проходить її громадянське становлення, формується світогляд.

В.О.Сухомлинський стверджував: «У сім'ї шліфуються найтонші грані людини-громадянина, людини-трудівника, людини-культурної особистості. Із сім'ї починається суспільне виховання. У сім'ї, образно кажучи, закладається коріння, з якого виростають потім і гілки, і квіти, і плоди. Сім'я – це джерело, водами, якого живиться повноводна річка нашої держави. На моральному здоров'ї сім'ї будується педагогічна мудрість школи»[1, с.6].

Із сім'ї протоптується стежка до школи, а вже тоді на життєву дорогу ведуть дітей два розуми, два досвіди, здобуті у сім'ї та школі» [2, с.4].

Важливою умовою ефективної навчально-виховної роботи з дітьми є співробітництво школи і сім'ї, спрямоване на формування високого рівня педагогічної культури батьків. Особливості взаємин школи із сім'ями учнів регламентуються державними документами. Так, в Законі України «Про освіту» визначені основні права і обов'язки батьків щодо виховання дітей, зокрема, відзначено, що на батьків покладено однакову відповідальність за виховання і розвиток дитини. А стаття 50 цього документу називає батьків у числі рівноправних учасників цього процесу, оскільки без допомоги батьків педагогічному колективу важко домогтися значних успіхів у навчанні та вихованні обдарованих дітей.

Значну роль у вихованні і навчанні школярів варто відвести спільним діям навчального закладу і сім'ї, ефективність яких залежить від особливостей організації роботи з батьками в сучасній школі.

Проте, іноді в шкільному та сімейному вихованні немає узгодженості. Це ускладнює процес формування свідомості та поведінки дітей. Тісна співдружність школи та сім'ї допомагає забезпечити єдність вимог і виховних впливів.

Як два крила у птаха, що допомагають йому вільно літати в безмежному просторі, так сім'я і школа створюють оптимальне навчальне середовище для вільного та повноцінного розвитку особистості школяра. Їхня співпраця є важливою умовою ефективної навчально-виховної роботи, спрямованої на створення атмосфери доброзичливості та взаєморозуміння, з опорою на народні й сучасні педагогічні надбання, національну і світову культуру, вселюдські й національні моральні цінності[3, с.4].

Школа і сім'я, батьки і вчителі, батьківський комітет і адміністрація школи – єдине ціле. Їхня діяльність спрямована на дитину, її навчання, виховання, розвиток, становлення.

Як свідчить досвід, тісний взаємозв'язок школи та сім'ї може розвиватися завдяки педагогічній освіті батьків і залученню їх до навчально-виховної роботи. Успішність розвитку освітньої галузі, якість надання освітніх послуг у багатьох випадках залежить від тісної співпраці навчального закладу та батьків. Тому зневага своїми обов'язками чи байдужість до дитини однією із сторін негативно позначається на функціонуванні складових «педагогічного трикутника»: батьки – дитина – вчителі, гальмує належний розвиток і формування зростаючої особистості.

Розглядаючи освіту і становлення людини в контексті культури, не можна не погодитися з думкою відомого філософа М.С.Кагана про те, що культура винайшла два ефективних для виховання людини інститути – школу і сім'ю[1, с.16].

Говорячи про сім'ю, вчений пише: «Сім'я стає тимчасовою, міцною системою, бо передача дітям тих поведінкових норм, які не передаються генетично, потребує набагато більше часу та праці: сім'я повинна створити найбільш сприятливі умови для того, щоб дитина почала засвоювати досвід поведінки людини, накопичений всією історією, яка передує людству, а це може відбутися лише в прямому та тривалому, багаторічному погодженні дітей та батьків». На думку М.С.Кагана, в сім'ї як освітньому інституті є безперечні переваги в ряді суттєвих моментів перед школою (представництво обох частин людства, наявність змінюючи одне одного поколінь, цілісної єдності при збереженні унікальності кожного члена родини тощо)[1, с. 16].

Навчальний заклад ХХІ століття – це, передовсім відкрита виховна система, яка спрямована на виховання дитини як суб'єкта власного життя й успіху, оволодіння учнем життєвою компетентністю. Але цієї мети він може досягнути лише завдяки модернізації і урізноманітнення форм партнерської взаємодії з батьками.

Головним завданням спільної діяльності навчального закладу і сім'ї з питань вирішення проблем навчання, виховання і розвитку дітей є:

- інтеграція зусиль сім'ї і педагогічного колективу в діяльності щодо розвитку особистості дитини;
- забезпечення участі батьків в організації навчально-виховного процесу і шкільному самоврядуванні;
- мотивацію батьків до вивчення науково-методичної та психолого-педагогічної літератури з проблем розвитку та виховання дітей;
- підвищення психолого-педагогічної культури батьків, поповнення арсеналу їх знань, вмінь і навичок виховної взаємодії з дітьми;
- підвищення відповідальності батьків за виховання дітей, ролі батька у родині;
- створення системи просвітницької роботи, спрямованої на підвищення правової культури батьків;
- презентації успішного досвіду сімейного виховання;
- підвищення рівня інформованості батьків та їхньої компетентності з проблем формування здорового способу життя, профілактики асоціальної поведінки та поширення шкідливих звичок, репродуктивного здоров'я дітей та молоді, організації змістовного сімейного дозвілля;
- залучення батьків до виховної роботи з дітьми та молоддю за місцем проживання;
- надання психолого-педагогічної підтримки та допомоги проблемним сім'ям [2, с.20-21].

Робота навчального закладу з сім'єю базується на низці узгоджених між собою принципів. Головними з них є:

принцип природо - і культуру відповідності – він вимагає врахування в роботі з батьками анатомічних, фізіологічних, психологічних, вікових особливостей дитини і можливостей кожного вікового періоду її розвитку, а також кращих родинних та національних виховних традицій;

принцип суб'єктно - суб'єктної взаємодії, який передбачає, що у спільній з навчальним закладом діяльності з виховання, навчання і розвитку дітей батьки виступають рівноправними партнерами, думка і погляди яких

обов'язково враховуються при створенні виховної системи навчального закладу;

принцип орієнтації на досвід батьків, який означає розгортання навчальних програм для батьків із опорою на вже набутий ними досвід. Педагогізація має допомогти батькам осмислити власний виховний досвід, за потреби допомогти внести необхідні корективи і сприяти виробленню позитивної виховної стратегії;

принцип наступності забезпечує синхроність і безперервність виховних впливів навчального закладу і сім'ї упродовж всього періоду навчання дитини, оволодіння батьками ефективними виховними стратегіями і технологіями, сприяє поліпшенню сімейного виховання [2, с.21].

Таким чином означені принципи є орієнтирами у роботі з батьками і спрямовують її на оволодіння ними необхідними знаннями, вміннями, навичками і розвиток батьківської компетентності.

Визначаючи основи співпраці з родинами учнів, керівнику школи важливо сформулювати вихідні ідеї, ключові позиції в цьому напрямку діяльності школи [1, с.17].

1. Директор повинен добре усвідомлювати місію сучасної школи, яка полягає не тільки в тому, щоб давати дітям освіту, але й в тому, щоб створювати культуру творче призначення, активно впливати на самоосвіту своїх учнів, виховувати мотивацію постійного поновлення знань вже після закінчення школи. «Школа розглядається як фундамент і початок довічного виховання». Природно, що цей погляд на школу як початок «довічного виховання», як неперервної освіти повинен зумовлювати стратегію взаємодії з сім'єю; оскільки обидві початок сторони зацікавлені у вирішенні цієї задачі.

2. Справедливе твердження про те, що шкільна освіта перестала бути монопольною й самодостатньою, щоб давати повноцінну освіту своїм учням. Школа повинна розуміти, що сьогодні вона не є єдиним джерелом знань. У педагогів має бути сформоване критичне мислення щодо змісту освіти, технологій навчання, що може стимулювати їх ініціативу та пошук у збагаченні

змістового та процесуального аспектів освіти, різних форм самоосвітньої діяльності учнів. Співробітництво з батьками, їх оцінка якості освітнього процесу та рівня освіченості їхніх дітей не повинні бути джерелом конфліктів та опозиції школи й батьків, а навпаки, мають ставати стимулом педагогічної рефлексії, само експертизи досягнень школи, пошуків нових шляхів розвитку.

3. Можливість сучасних батьків та дітей обирати освітній заклад визначаємо як одну з ключових позицій в стратегії співробітництва, формування іміджу школи, її авторитету серед батьків та учнів. Це все переконує в тому, що система взаємодії та співробітництва має багатоцільовий характер:

- спонукає колектив до самовдосконалення, враховуючи думку батьків про якість освітнього процесу;
- стимулює у педагогів школи піклування про авторитет закладу серед других шкіл;
- формує критичне мислення колективу щодо освітньої програми, освітнього процесу, викликає прагнення до їх оновлення, вдосконалення, порівняння успіхів учнів своєї школи з досягненням учнів навчальних закладів.

4. Стратегічно мислячий директор повинен дійти висновку про те, що зростання цінностей освіти в житті суспільства, у свідомості окремої людини, різко підвищує вимоги до школи з боку батьків, тому взаємодія з ними – це суттєва ознака освітньої ситуації. Її новизна проявляється і в тому, що частина батьків прагне до педагогічної самоосвіти, намагається розібратися в сутності сучасної освіти і новацій цих процесів, в особливостях освітньої програми школи, в тих навчальних програмах та підручниках, за якими працює вчитель.

5. Все це потребує від стратегії співробітництва і взаємодії з батьками не формально, а реального розуміння їх ролі, як суб'єктів освітнього процесу, які можуть активно впливати на освітні цілі, технології навчання, освітньо-виховне середовище школи. Це передбачає у побудуванні стратегії співробітництва з

батькам урахування нової освітньої ситуації, підвищеного рівня педагогічної компетентності частини батьків.

6. В стратегії співробітництва з батьками директор повинен обов'язково передбачити такі проблеми, які сьогодні є актуальними для окремих вікових груп школярів. Їх актуалізація в спільній роботі з батьками повинна відбуватися не в період переходу дітей в «небезпечний» вік, а мати випереджувачий характер, необхідно морально і педагогічно готувати батьків до «розуміючого» ставлення до дітей та їх проблем. При цьому йдеться не тільки про тих дітей, у яких можна передати схильності до негативних проявлень із дорослішанням. Мова йде і про «нормальних» дітей, яким, як правило, не приділяється належної уваги в школі. Разом з тим можна послатися на деякі наукові дані. «Старша підліткова група – молодь від 14-17 років включно – частина населення, свідомість якої особливо вразлива в епоху кризи. Проблеми саме «нормальних» підлітків заслуговують уваги тому, що вони не маргіналізована молодь, складатимуть у майбутньому основу державного існування».

Сучасні діти дорослішають швидко, і, зберігаючи типологічні риси підлітків попередніх поколінь, несуть слід нового часу, що відбувається на змістовому рівні їх дорослішання. Це потребує глибокої уваги керівника закладу до психолого-педагогічної освіти педагогів та батьків, яка може бути результатом спільної просвітницької діяльності (дискусії, обговорення, лекції спеціалістів з проблем дитячої психології, та ін..). В.О. Сухомлинський говорив: «На мою глибоку думку, педагогіка повинна стати наукою для всіх – для вчителів, для батьків».

Таким чином, основи співробітництва повинні бути побудовані на системі педагогічних ідей, які є ключовими для даної школи та актуальними для регіональної сучасної соціально-культурної й освітньої ситуації.

Окрім визначення ключових проблем та ідей, на які повинні спиратися принципи співробітництва з батьками, керівнику закладу необхідно добре уявляти форми диференційованої роботи з сім'ями учнів своєї школи. Масове охоплення батьків однаковими формами роботи малоефективна. Доведено, що

в спільній діяльності з батьками потрібна диференціація, особистісно орієнтований підхід. Знання типології сімей в багатьох випадках дає можливість прогнозувати виникнення визначальних типів педагогічних проблем, які необхідно вирішувати разом.

Проблеми взаємодії школи з батьками визначають концепцію керівника закладу за способами їх практичного розв'язання, його бачення програми реалізації ідей співпраці сім'ї та школи.

Для цього керівникові потрібно відповісти на важливі питання, серед яких зустрічаються такі:

- Як зацікавити колектив ідеями діяльнісно продуктивної праці з батьками?

- Як розподілити ролі серед адміністративно-управлінського апарату, щоб в спільній справі кожен міг найбільш реалізувати свій управлінський, організаторський та педагогічний потенціал?

- Як теоретично підготуватися до здійснення важливого напрямку роботи? Чий досвід обов'язково необхідно урахувати, проаналізувати? Які позитивні традиції склалися в самій школі в цьому напрямку роботи? Як їх розвивати?

- Кому краще доручити проект спільної діяльності з батьками? Яким критеріям повинен відповідати цей проект?

- Як найкращім чином залучити членів педагогічного колективу до реалізації цього проекту? Чим може збагатити цю діяльність методичне об'єднання класних керівників, методичне об'єднання вчителів-предметників, психолог, соціальний педагог, бібліотека, заступники директора? Як не дублюючи один одного, розв'язати спільну задачу?

- Яку науково-дослідницьку (діагностичну) роботу необхідно провести в школі, щоб новий проект урахував не тільки чужий досвід, але й спирався на власні дані?

– Як співвідносити програму співпраці з батьками з іншими цільовими програмами школи, знайти можливості комплексного розв'язання групи проблем?

– Коли і як оцінювати результати проведеної роботи та за якими показниками?

Визначення стратегії взаємодії школи і батьків мають два аспекти, пов'язані зі способами завойовування школою авторитету у батьків. Це проявляється в наступному:

- Взаємодія сім'ї та школи: залучення батьків до життя школи, їх освіта; узгодженість у підході до дитини; кваліфікована допомога та підтримка в складних педагогічних та життєвих ситуаціях; інформованість батьків про шкільне життя, про освітній процес, про всі можливості, які сім'я може використовувати для освіти своєї дитини, справедливе розв'язання конфліктів – все це найважливіша умова авторитету школи серед батьків.

- На взаємодію школи та батьків найбільше впливає авторитет педагогічного колективу та окремих вчителів, що визначають репутацію школи в місті, селі, сім'ї. Це зумовлено якістю освіти, яку здобувають учні в школі, досягненнями учнів за межами школи (конкурси, олімпіади, змагання); ставлення випускників до школи, їх бажання приходити до школи і зустрічатися зі своїми вчителями та учнями; відносинами між дитячим садком, який «надає» майбутніх учнів, й школою, між батьками майбутніх першокласників та їх педагогами.

- Репутація школи визначається також вже накопиченим досвідом спілкування та взаємодії з батьками. Формальні, нецікаві класні та шкільні батьківські збори, виклики батьків до школи з метою не стільки об'єднати зусилля, а полаяти батьків, пригрозити їм – все це має серйозні наслідки (цей досвід передається від одних батьків до інших, «відбиває» бажання бувати в школі). Навпаки, зацікавлене ставлення школи до батьків, уміння в кожному учневі побачити своє «я», позитивний початок, помітити успіхи, доповісти про

це батькам, залучити батьків до загальношкільних справ – все це сприяє росту авторитету школи і бажання батьків допомагати їй.

- Звичайно, в кожній школі виникають конфлікти з батьками, та від того, як вони розв'язуються педагогами, залежить авторитет школи. При розв'язанні конфліктних ситуацій важливо дійти узгодження, а не поглиблення конфлікту. Сила переконання, коректність, педагогічна ретельність аналізу ситуації або вчинку учня, спільне міркування – все це повинно спонукати батьків бачити в школі свого головного союзника у вихованні та навчанні дітей.

- Навіть рутинна робота в школі (заповнення документів, запис в щоденник, запрошення на збори або інший загальношкільний захід, видача необхідної довідки) впливає на авторитет та репутацію школи, тож у визначенні стратегії взаємодії з батьками цей бік діяльності повинен бути урахований.

- Вагоме значення має зовнішній вигляд приміщень, куди запрошуємо батьків: засмічений кабінет директора або заступника, зала з розкиданими абияк атрибутами після концерту, неприбраний та незатишний клас – це не дрібниці, якщо директор прагне виробити тривалу стратегію взаємодії з батьками. Зовнішній стан шкільних приміщень – це освітнє середовище школи, що може викликати або активне неприйняття школи, або, навпаки, бажання бувати в ній і робити її ще кращою.

Таким чином, стратегія взаємодії керівника закладу з батьками учнів – велика педагогічна проблема, це система, що поєднує зусилля великої кількості людей: педагогічного колективу, батьків, соціальних партнерів школи, адміністративного апарату для розв'язання великої кількості конкретних задач.

Усвідомлюючи роль і значення інноваційного характеру діяльності як рушійної сили освітянських реформ наша школа розробила власну концепцію розвитку школи майбутнього «Школа-родина».

Школа-родина – не лише новий тип школи, а й новий тип мислення, мікроклімату між головними учасниками навчально-виховного процесу: дитиною, батьками і вчителями, це сукупність цілеспрямовано створених умов,

що забезпечують процес розвитку й саморозвитку учнів, учителів, батьків, членів громади.

«Школа-родина» - шкільний будинок, який об'єднує всіх у єдине багатство. Тут вчать дружити і любити. Кожен захищений. Шкільний будинок – це кузня знань, умінь міркувати в умовах краси, гри, фантазії, творчості.

«Школа-родина» - це майстерня, де виховують за допомогою духовних багатств народної культури і народних традицій, моральних цінностей, прищеплення дитині всього кращого, що накопичено сім'єю, родом, народом.

Це пошук нового сенсу життя і нових форм життя, ідеалу добра, любові і правди, краси. У «Школі-родині» вчать бути творцями. У ній створено умови, щоб кожен міг знайти справу до душі. І найвища творчість – розкриття та реалізація кожним учнем своїх потенціальних можливостей.

Місією «Школи-родини» є забезпечення єдності між головними учасниками навчально-виховного процесу: дитиною, батьками і вчителями з метою розвитку життєстійкості, життєздатності, життєтворчості, життєвого потенціалу, життєвого успіху вихованців, створення комфортного родинно – сімейного простору життєдіяльності учнів.

Одним із стратегічних завдань розвитку закладу є колективна творча діяльність учнів, батьків та вчителів. Де завдання батьків (сім'ї) полягає в тому, щоб розкривати сутність родинних традицій українського народу, їх практичну значущість для дитини тепер і в майбутньому. Завдання вчителів полягає в тому, щоб організувати раціональний, цілеспрямований, послідовний процес виховання учнів на родинних традиціях як на уроках, так і у позакласній роботі, залучення батьків до проведення виховних заходів. Реалізація цього завдання забезпечує союз дітей, вчителів та батьків, бо нині школа – це єдине ціле, де кожна справу готують рівною мірою діти і дорослі, що дуже допомагає згуртованості шкільного колективу, створює певну доброзичливу атмосферу, розкріпачує дітей, сприяє демократизації та гуманізації взаємин.

Як директор я не уявляю життя в школі без батьківської громади. Щоб залучити батьків до співпраці, у школі створено загальношкільний батьківський

комітет. Він покликаний допомагати школі та сім'ї, здобувати загальну середню освіту дітям та молоді, виховувати в учнів високі моральні риси, свідоме ставлення до праці, відповідальність, організованість та дисципліну, культуру поведінки в правовому, естетичному, фізичному аспектах. Члени комітету беруть активну участь у житті школи й вирішенні всіх нагальних питань.

Основні завдання батьківського комітету:

- налагодити тісний зв'язок школи з батьками;
- активізувати роботу батьківського комітету щодо розв'язання законодавства України з питань освіти;
- добиватись впливу органів місцевого самоврядування на батьків, діти яких порушують Статут школи;
- аналізувати стан навчальних досягнень учнів і виявляти причини байдужого ставлення батьків до навчання і виховання власних дітей;
- пропагувати педагогічні знання, що зумовлюють підвищення педагогічної грамотності батьків;
- допомогти батькам в оволодінні системою вмінь, необхідних для організації діяльності дитини вдома;
- упроваджувати форми роботи з сім'єю, що сприяють гуманізації взаємовідносин типу «педагоги-батьки»: батьки і вчителі повинні стати партнерами, активними співучасниками творчого процесу виховання учнів.

Від участі батьків у справах школи вииграє дитина. За певних обставин члени комітету мають не лише право, а й обов'язок взяти участь у роботі з проблемними родинами. Вони відвідують учні вдома, проводять профілактичні бесіди, захищають права учнів у різних інстанціях. Члени батьківського комітету беруть активну участь у засіданнях ради профілактики правопорушень. На них заслуховують проблеми з дітьми, які потрапили в складні життєві обставини, сім'ями, у яких не виконуються батьківські обов'язки.

Загальношкільний батьківський комітет сприяє проведенню загальношкільних заходів, пропагує шкільні традиції. Члени комітету виступають ініціаторами різних акцій: «Посади дерево», «Назустріч мрії», «Іграшка другу», «Милосердя» та ін..

Шкільний батьківський комітет надає допомогу адміністрації школи в організації та проведенні загальношкільних зборів. Тематичні загальношкільні батьківські збори проходять у школі двічі на рік. На них батьки отримують компетентні відповіді на свої запитання. Це сприяє глибокому пізнанню методики сімейного виховання. На збори запрошуються працівники правоохоронних органів, медичні і соціальні працівники, фахівці, які опікуються проблемами виховання молоді.

Під час загальношкільних зборів виступає шкільний бібліотекар, який ознайомлює батьків із цікавими новинками щодо проблем виховання і навчання учнів, психолого-педагогічною літературою.

Заздалегідь із членами батьківського комітету обговорюється порядок денний та головні питання, які слід вирішити. Часто самі батьки виступають перед батьківською громадою, але вже як фахівці відповідних служб чи громадських організацій.

Особливу увагу члени комітету приділяють патріотичному вихованню учнів. Так, з нагоди виведення військ з Афганістану було проведено урочистості. На них запрошено воїнів-афганців, які поділилися своїми спогадами про сторінки життя, що ніколи не зітруться з їхньої пам'яті. Зустріч сприяла вихованню у дітей почуття гордості за наших воїнів – інтернаціоналістів, які проливали кров на чужій землі. Також проводилися зустрічі з воїнами, які брали участь в подіях на Сході або зараз є учасниками цих подій. Колектив школи і батьки є учасниками акцій «Зігрій солдата», «Допоможи дітям Сходу», «Повертайся живим» та ін..

У роботі з батьківським комітетом вчителі і адміністрація школи тактовні і доброзичливі, уважно ставляться до їх пропозицій та своєчасно реагують на

них, розуміють, що така діяльність сприяє спілкуванню, зближенню з батьками, а отже успішному вирішенню багатьох складних питань виховання.

З закладі діє Рада школи, яка об'єднує батьків, учителів, представників громадських та освітніх фондів, організацій.

Завдання ради школи:

- організувати виконання рішень загальних зборів (конференцій);
- спільно з адміністрацією розглядати і затверджувати план роботи школи та здійснювати контроль за його виконанням;
- затверджувати режим роботи школи;
- разом із педагогічною радою визначати доцільність вибору предметів варіативної частини навчальних планів;
- заслуховувати звіти голови ради, інформацію директора з питань навчально-виховної та фінансово-господарської діяльності;
- брати участь у засіданнях атестаційної комісії з метою обговорення питань про присвоєння кваліфікаційних категорій вчителям;
- виносити на розгляд педагогічної ради пропозиції щодо поліпшення організації позакласної та позашкільної роботи з учнями;
- сприяти поповненню бібліотечного фонду та передплаті періодичних видань;
- організовувати громадський контроль за харчуванням і медичним обслуговуванням учнів;
- уносити пропозиції щодо морального та матеріального заохочення учасників навчально-виховного процесу тощо.

Не менш важлива є організація та робота піклувальної ради, коли справа стосується фінансової підтримки школи. Вона створюється відповідно до нормативної бази освіти і є формою самоврядування навчального закладу.

Завдання піклувальної ради:

- сприяти рішенню нагальних завдань у галузі освіти;
- забезпечити фізичне й духовне здоров'я дитини й умов для її повноцінного росту;

– створити необхідні матеріально-технічні ті фінансові умови для практичного здійснення програм розвитку школи.

У роботі з батьками використовуємо різноманітні форми педагогічної взаємодії. Це індивідуальні, групові та колективні роботи. Досить ефективною формою забезпечення оптимальних умов співдружності сім'ї та школи є відвідування сім'ї школяра. Відвідування дає змогу ознайомитися із соціально-економічними умовами виховання дитини, зрозуміти психолого-педагогічний клімат у сімейному колективі, дати поради батькам щодо забезпечення сприятливих умов для навчальної діяльності учня, інформувати батьків про успішність і поведінку вихованця в школі тощо.

Вдаючись до цієї форми роботи з батьками, потрібно дотримуватися таких вимог:

- відвідування сім'ї має бути плановим;
- відвідувати сім'ї всіх учнів, а не лише тих, які мають труднощі в навчанні та поведінці;
- щоразу визначати мету й зміст бесіди з батьками з урахуванням індивідуальних особливостей конкретної дитини;
- завчасно попереджувати й узгоджувати з батьками (через учня) день і час візиту до сім'ї;
- інформувати батьків про навчально-виховну діяльність їхньої дитини, у першу чергу слід розповісти їм про позитивний бік навчання, поведінки й лише потім тактовно говорити про труднощі, які виникають у навчанні, спілкуванні з товаришами, учителями, вести розмову про спільні дії в наданні допомоги для подолання труднощів.

Періодично запрошуємо батьків до школи. Запрошення має здійснюватись планово й не повинно кожного разу обумовлюватися негативною поведінкою дитини й виступати переважним чинником у спілкуванні вчителів, класних керівників із батьками. Важливо дотримуватися певної форми запрошення. Найзручніше це робити за допомогою листа, адресованого батькові чи матері із зазначенням дати, часу, місця зустрічі, а також кола питань, які мають стати

предметом обговорення. Такий лист-запрошення вчитель передає батькам через їхню дитину.

В школі практикуємо такі форми роботи з батьками:

- батьківські збори;
- рольові ігри;
- батьківські посиденьки;
- дні родини;
- зустрічі за «круглим столом»;
- спільні екскурсії;
- «День добрих справ»;
- засідання клубу «Сімейні традиції»;
- семінари;
- відкриті уроки;
- «Дискусійний клуб»;
- Виконання батьками педагогічних доручень;
- Демонстрація фільмів на педагогічну тематику;
- консультаційні пункти «Виникло питання» та ін..

Отже, організована належним чином робота навчального закладу з батьками сприяє поліпшенню умов навчання, виховання і розвитку учнів, допомагає створити превентивний виховний простір, сприятливий для розвитку дитини.

Сьогодні вимагає стратегії оновлення взаємодії педагогів із батьками, розширення тематики важливих проблем, більшої щирості та відвертості під час зустрічей, бесід. Однак, які б зміни не відбулися, вчителі школи мають стати провідниками між домашньою педагогікою та шкільною.

А тому актуальними залишаються слова В. Сухомлинського: «Час і батькам, і вчителям глибоко усвідомити, що ні школа без сім'ї, ні сім'я без школи не можуть справитися з найтоншим, найскладнішим завданням – становленням людини».

Список використаної літератури

1. Батьківські збори / [авт. тексту Т. В. Виноградова]. – Харків : Вид. група «Основа». - 2006. - 237, [3]с. – (Серія «Класний керівник»)
2. Грицюк Лариса. Батьківський комітет – допомога в усьому / Лариса Грицюк // Директор школи. – 2013. - №21. - С. 4-14.
3. Калошин В.Ф.. Поради психолога / В.Ф. Калошин // Початкове навчання та виховання. – 2010. - №1. - С.28-37.
4. Мартиненко Світлана. Робота класного керівника з батьками / Світлана Мартиненко // Директор школи. – 2012. - №4. – С.31-38.
5. Оржеховська В.М. Взаємодія навчального закладу і сім'ї: стратегії, технології, моделі: Навчальний практико зорієнтований навчальний посібник / В.М. Оржеховська, В.І. Кириченко, Г.Г. Ковганич. – Харків : Видавництво «Точка» -2007. – 192 с.
6. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка / В. О. Сухомлинський - Київ : Радянська школа. - 1978. - 263 с.
7. Цуркан Людвіга. Форми роботи з батьками / Людвіга Цуркан // Директор школи. – 2010. - №5. – С.56-59.

Телюк Валентина Вікторівна,
 директор Лукашівського навчально-виховного комплексу «Дошкільний навчальний заклад – загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів»
 Монастирищенської районної ради

Анотація

У статті обґрунтовано актуальність проблеми ролі батьків у вихованні дітей та підвищенні якості освіти. Наведено приклади активних форм взаємодії школи, батьків та громадськості, що сприяють успішному вирішенню освітніх проблем та вихованню в учнів загальнолюдських цінностей.

Активні форми співпраці школи і батьків для підвищення якості освіти

Завдання школи і батьків – дати кожній дитині щастя. Щастя багатогранне. Воно і в тому, щоб людина розкрила свій творчий хист, полюбила працю і стала в ній творцем, і в тому, щоб насолоджуватися красою навколишнього світу і створювати красу для інших, і в тому, щоб любити іншу людину, бути любимим, ростити дітей справжніми людьми. Тільки разом з батьками, спільними зусиллями, вчителі можуть дати дітям велике людське щастя.

В.О. Сухомлинський

«Нова школа», «новий учитель», оновлена шкільна інфраструктура, затишні теплі кабінети, світлі, чисті, добре оформлені коридори, доброзичлива атмосфера на уроці, вчителі-професіонали, які люблять свій предмет і запалюють цією любов'ю учнів, діти, адаптовані до сучасного ритму життя, знаючі, чого хочуть досягти – все це якість освіти, про яку так багато говорять в даний час. Нажаль, в нашій державі зараз всі тільки говорять про освіту, а мало що роблять для підвищення її якості.

Завдання, які стоять сьогодні перед сферою освіти, підвищують і відповідальність батьків за результативність навчально-виховного процесу в кожному загальноосвітньому закладі, так як вони безпосередньо зацікавлені в підвищенні якості навчання і розвитку своїх дітей.

Сім'я, як і суспільство, зазнала значних змін. Через ті чи інші причини батьки недостатньо виконують свої функції. На жаль, саме основна частина

батьків взагалі не бажають брати участь у навчальному процесі. Вони вважають, що діти, влаштовані в школу, ось нехай вчителі самі і вирішують всі проблеми: успішність дитини, пропуски уроків, запізнення, зовнішній вигляд дітей і багато іншого. Так, школа готова з багатьма проблемами впоратися самотійно.

Але яка ж тоді роль батьків? Хіба вони не повинні бути першими зацікавленими особами в кінцевому результаті? Завжди кажу, що батьки, діти і педагоги повинні «пливти в одному човні», тільки тоді зможемо досягти заповітної мети.

Завдання школи – стати для батьків помічником і радником у питаннях навчання і виховання, створити в колективі дітей і батьків атмосферу добра і взаємодопомоги.

Відрадно те, що сьогодні система шкільного управління стала зрозумілою і відкритою для батьків. Сьогодні батькам надається право брати участь в управлінні школою і тим самим впливати на результативність вжитих заходів щодо підвищення якості освітнього процесу.

Питання організації роботи вчителя з батьками завжди були в центрі уваги нашої школи. В даний час істотно різноманітнішими стали форми проведення батьківських зборів (круглий стіл, конференція, тематичні дискусії). Проводяться тематичні батьківські лекторії, конференції з обміну досвідом у вихованні дітей. Для індивідуальної роботи з батьками використовуються бесіди. Ведеться робота з психолого-педагогічної освіти батьків: зустрічі батьківської громадськості з адміністрацією школи, вчителями, огляди та виставки літератури для батьків. Батьки стали помічниками в підготовці і проведенні класних заходів, оформленні кабінетів, готують разом з дітьми концерти свята, беруть участь в походах і екскурсіях. Жоден захід у нашій школі не обходиться без участі батьків.

Хочеться виділити основні напрямки і форми роботи батьків та *батьківського комітету нашої школи*, які успішно зарекомендували себе при

вирішенні однієї з основних завдань шкільної освіти – підвищення якості навчальних досягнень учнів.

1. **Навчальна робота:** участь у плануванні та розробці навчальних проектів, спецкурсів, факультативів.

2. **Профорієнтаційна робота:** серед батьків є хороші спеціалісти, які розповідають учням про свою професію; по можливості, організують екскурсії на свої робочі місця, сприяючи, таким чином, усвідомленого вибору профілю навчання.

3. **Просвітницька робота:** батьківський лекторій – педагоги, психологи, лікарі проводять бесіди з батьками і дітьми з багатьох питань як шкільного, так і позашкільного життя. Наприклад, про раціональний розподіл часу при організації самостійної пізнавальної діяльності, про здоровий спосіб життя, про основи психологічного спілкування, про правильне харчування і т.д.

4. **Спортивно-оздоровча робота:** батьки, спільно з адміністрацією, визначають вид і напрямки спортивних гуртків і секцій; беруть участь в класних і шкільних спортивних змаганнях як учасники так і судді.

5. **Позакласна робота:** організація і участь в різноманітних заходах: День знань, Останній дзвоник, «Масляна», Новий рік, 8 Березня, Випускне свято і багато інших.

6. **Військово-патріотичне виховання:** День захисника Вітчизни, День Перемоги та інші пам'ятні дати цілком і повністю проводяться за участю батьків, бабусь і дідусів учнів.

Ні для кого не секрет, що залучити батьків до школи можливо, інформуючи їх про все, що відбувається в школі. Хочу відзначити, що в нашому закладі збільшилася інформованість батьків і громадськості завдяки створенню і функціонуванню шкільного сайту та публічного щорічного звіту директора школи перед громадськістю села. У минулому навчальному році батьки нашої школи були громадськими спостерігачами під час проведення державної підсумкової атестації. Це, звичайно, велика відповідальність і почесний обов'язок для батьків і це дало свої позитивні результати.

Плідна співпраця батьків і школи відбудеться тільки в тому випадку, якщо батьки будуть ясно бачити цілі, які ставить школа в формуванні особистості дитини та майбутнього випускника, розуміти, що може зробити школа з допомогою батьків. Батьки повинні знати, що без них сьогодні не впоратися ні одній установі.

Більшість батьків вже усвідомили необхідність тісної співпраці зі школою. Батьки "пішли" в школу, це вже втішно, але проблем як і раніше залишається багато, і їх необхідно вирішувати.

З нового навчального року в нашому закладі розпочала активну роботу Рада школи, на засіданні якої вирішувалися питання про перспективи взаємодії батьків, громадськості і школи. Завдання полягають в залученні до управління освітнім процесом широкої аудиторії батьків. Адже саме участь батьків в житті школи неабияк мотивує дітей до навчання і творчості. Дитина, яка бачить позитивне ставлення батьків, і сама переймається відповідальністю за свої вчинки, стає ближче і до родини, і до школи.

Безумовно, роль батьків в навчально-виховному процесі велика. Самою ефективною формою роботи з батьками в нашій школі є батьківські консультації, лекторії та тренінги. Вони сприяють формуванню педагогічної культури батьків, підвищення рівня їх поінформованості щодо новітніх підходів до розвитку дітей та формування в них навичок соціальної компетентності. Проживаючи в сільській місцевості, постійно занурені у практично цілодобові щоденні клопоти батьки наших учнів не завжди усвідомлюють, що мають на сьогодні справу з «новою» дитиною, яку погано розуміють, по відношенню до якої використовують старі схеми, що нині вже не діють. [3, 26].

Доречними з цього приводу є слова О.А.Захаренка: «Думаю, що школа ніколи не втратить своєї просвітницької функції. І ще довгий час до неї бігатимуть діти, вона буде центром духовного здоров'я і естетичного виховання, місцем, де обожнюватимуть працю і людей праці, центром творчої думки і несподіваних дитячих відкриттів...»

Педагогічний колектив Лукашівського НВК завжди намагається тісно співпрацювати з батьками своїх вихованців, не розділяючи роль сім'ї та школи в житті дитини. Навчально-виховний процес в школі тримається на двох китах – взаємодія школи та родини. Звідси впливають основні принципи роботи з батьками, які безпосередньо впливають на підвищення якості освіти.

Перший принцип – усвідомлення партнерства. Батьки повинні розуміти, що без школи навчання і виховання їхніх дітей неможливе. І в свою чергу, без батьківської підтримки вчителі не справляться з виховання учнів як свідомих, творчих особистостей. Підтримка, готовність допомогти один одному – це дуже важливо!

Другий принцип – залучення батьків до спільної діяльності. При складанні плану виховної роботи та виховних планів роботи класних керівників, ми з дітьми обов'язково враховуємо думки та можливості родини. В шкільних рекреаціях та в кожному класі є куточки, в яких проілюстровано спільні заходи дітей, батьків і вчителів. Колективна творчість, спільна робота всіх членів родини зближує, душевно хвилює і дає неабиякі позитивні результати.

Третій принцип – освіта батьків. Головною формою освіти батьків є батьківські збори. Крім того, як уже було сказано вище, в нашій школі успішно функціонує батьківський лекторій для батьків учнів 1-4 класів «Школа молодих батьків» та 5-11 класів «Батьківський всеобуч». Наведу приклад тематики занять «Школи молодих батьків»:

I заняття

- Ділова гра «Чи готові батьки до співпраці?».
- Тренінг «Секрети успіху і невдач».
- Консультація «Як допомогти дитині у навчанні».

II заняття:

- Консультація «Роль батька та матері в родині».
- Презентація «Корисні поради для батьків першокласників».
- Круглий стіл «Формування інтересу до читання у школярів».

III заняття

- Діти й домашні завдання. Шукаємо компроміс.
- Ділова гра «Увага-запорука успішності дітей».
- Психологічні роздуми «Взаєморозуміння між батьками й дітьми».

Проаналізувавши результати анкетувань батьків наших учнів, можна виділити основні запитання, на які вони хочуть отримати відповіді на батьківських лекторіях. Такий вид роботи дає змогу правильно планувати тематику засідань. Наведу приклад таких запитань:

- Перспективи сучасної освіти.
- Як допомогти дитині в навчанні?
- Взаємовідносини дітей в класі.
- Правильна підготовка до ДПА.
- Як розкрити талант дитини?
- Як виховати громадянина і патріота?
- Правильне, здорове харчування і режим дня.
- Цікаві, розвиваючі заняття для дітей вдома.
- Про шкоду і користь Інтернету та мобільних телефонів.
- Як вберегти дитину від шкідливих звичок?
- Підвищення якості знань через навчання батьків.
- Якою бачить себе наша школа в майбутньому?
- Що важливіше: насварити чи похвалити?

На таких консультаціях батькам надається необхідна інформація, література, пам'ятки, використовується відео файли на відповідну тематику. (пам'ятки 1,2).

Урок-спостереження за діяльністю педагога і дітей дозволяє батькам простежити за тим, як будується система навчання на сучасному етапі, які методи і прийоми використовує вчитель, яким чином складаються взаємини дитини з педагогом, однолітками; побачити характер труднощів дитини, своєчасно надати їй допомогу або звернутися за підтримкою до вчителя. Батьки в основному працюють так само інтенсивно, як і педагог. Тому дуже важливо так побудувати взаємодію, щоб батьки могли вирішити всі основні проблеми, із-за яких звернулися в школу. У класі створюється така атмосфера, що будь-який батько, який опинився в школі в будь-який час був зустрінутий учителем і дітьми доброзичливо.

Надаючи право прийти в школу не тільки на запрошення, але і в будь-який день і на будь-який урок – в той час, коли у відвідуванні виникне необхідність, учитель дає зрозуміти, що довіряє батькам і завжди готовий бачити їх у школі.

Багатьом з батьків доводиться переглянути своє ставлення до дитини, вчителя, школи. Інформованість батьків про шкільне життя дитини, освітній процес та його можливості впливу на розвиток особистості дитини впливають на зростання авторитету школи в очах батьків. Їм цікаві найменші деталі роботи дітей і вчителя. Часто мами і тата помічають, як змінилася програма в порівнянні з часом, коли вони вчилися самі, як змінилася технологія уроку, як напружено працюють у високому темпі діти і вчитель. Вони бачать творчість вчителя, починають усвідомлювати, яка велика його роль в освіті дітей.

Урок-практична участь батьків знайомить з рівнем розвитку сучасного освітнього процесу, привчає батьків, дітей і вчителя до спільної діяльності. Батькам пропонується роль активних учасників уроку. Вивчаючи тему разом з дітьми, батьки відчують себе всередині освітнього процесу. Ненадовго повертаючись в дитинство, часто заново згадують, яким нелегким може бути процес навчання.

Діти, які бачать своїх батьків і батьків товаришів у класі, відчують їх щирі зацікавленість і свої успіхи, знайомляться з колективом батьків, поступово запам'ятовують їх, розширюючи коло спілкування; а батьки також краще пізнають клас, а не тільки свою дитину, бачать часто ті проблеми, які може в силу завантаженості не помітив учитель, а потім пропонують свої проекти поліпшення організації навчально-виховного процесу, свідомо беручи участь в наданні практичної допомоги дитині, класу, школі .

Аналіз батьківських анкет, заповнення книги відгуків, які пропонуються їм під час відвідування відкритих уроків та заходів, допомагає педагогу проаналізувати свою діяльність, своєчасно помітити проблему і вибудувати ланцюжок взаємодії з метою її усунення.

Анкета для батьків, присутніх на уроці:

1. Оцініть, будь ласка, чи задоволені ви:
 - діяльністю вчителя на уроці;
 - оформленням класу;
 - відносинами між школярами в класі;
 - взаємовідносинами дитини з учителем.
2. Чи отримали ви інформацію про успіхи та невдачі дитини?
3. Вкажіть характер його труднощів.
4. Яку допомогу з боку вчителя Ви потребуєте?
5. Що, на Вашу думку, добре? Що можна було б поліпшити?

Дякую за відповіді.

Урок-змагання дітей і батьків:

Створює ситуації успіху в навчальній діяльності дітей, стимулюють їх пізнавальні інтереси.

Уроки – спільне вивчення інформаційних технологій знайомлять батьків з можливостями сучасних освітніх технологій. Учитель використовує інформаційні технології в навчально-виховному процесі, в тому числі і ресурси Інтернет, організовує проміжний і підсумковий контроль знань за допомогою комп'ютерних програм. Систематично знайомить учнів і батьків з новинками в

світі навчальних і розвиваючих програм, домагається усвідомлення необхідності розвитку комп'ютерної грамотності в сім'ї та школі, метою яких ставить оптимальне використання нових технологій у розвитку особистості дитини, збереження здоров'я дитини в роботі з інформаційними носіями. Сучасний рівень освіти багатьох батьків дозволяє їм і вчителю спільно планувати навчально-виховну діяльність в класі.

Відкритий урок – це форма спільної діяльності, яка формує громадську активність дітей і батьків в рамках школи, села, району.

День відкритих дверей – це свято класу, де демонструються тільки позитивні досягнення вчителя і дитини, це своєрідний підсумок нової сходинок досягнень дітей, батьків, вчителя. Ця форма дозволяє батькам побачити, як будує вчитель процес навчання, як адаптується дитина до нових обов'язків, які успіхи нею досягнуті. Батьки помічають, на що потрібно звернути увагу, щоб допомогти дитині не відстати від однолітків.

На бажання батьків бувати в класі і школі, допомагати вчителю впливають багато чинників: охайний і доброзичливий зовнішній вигляд вчителя і дітей, гарне оформлення класу, діалоговий стиль спілкування дітей з педагогом і батьками. Діалогове спілкування дозволяє розвиватися не тільки особистості дитини, а й батьків і педагога.

Активні форми взаємодії з батьками – важлива умова розкриття творчого потенціалу сім'ї. Дії, що дарують відчуття свята, радості, веселощів довго зіграють і дитячі і дорослі спогади, а позитивні емоції важливі всім. Крім того, відбувається непряме керівництво з організації дозвілля сімей учнів. Величезне значення має позитивне спілкування для дітей з неповних та проблемних сімей. Зустріч з авторитетними батьками своїх однокласників може зробити для дитини набагато більше, ніж розмови і моралі, тобто відбувається також і непрямий вплив на майбутні вчинки дитини, формування його характеру через прагнення до наслідування, в тому числі і формується значуще ставлення до поняття «сім'я».

Використання нетрадиційних форм співпраці з батьками дозволяє і дітям і батькам побачити один одного в незвичній обстановці, краще зрозуміти близьких.

Ретельно підготовлена, змістовна, нестандартна за формою і актуальна за значимістю спільна справа може зробити переворот у свідомості тат і мам, розкрити в них величезний виховний потенціал і бажання допомогти своїй дитині стати щасливішою; піднімає авторитет школи, дозволяє об'єднати виховні зусилля батьків.

Невимушена святкова атмосфера, душевність, доброзичливість, гумор, бажання поділитися емоціями призводить до того, що батьки досить відверто говорять про свої проблеми з учителем, частіше пропонують допомогу. У важких ситуаціях позитивний досвід спілкування дозволяє вчителю вирішувати проблеми спокійно, доброзичливо, з довірою. Педагог знаходить не тільки односторонців, а й помічників.

Доброзичлива атмосфера в класі і батьківському колективі – це потужний стимул для творчої роботи вчителя, який так само гостро відчуває потребу у визнанні своїх досягнень. Думаю, буде важливо додати такі важливі умови, як рівноправність і постійний розвиток цієї спільної взаємодії. І тоді наш наелектризований соціальний ланцюжок з епіцентром в особі дитини шляхом раціональної розстановки сил перебудується в коло, де всі учасники зможуть реалізувати свої амбіції і творчий потенціал, і наш умовний «світлофор» допоможе нам відрегулювати рух на дорозі з маршрутом «сім'я – школа» буде для дитини радісною і безпечною.

Часто чую від батьків: «...Так зайняті, так зайняті – ніколи займатися дітьми». Гріш ціна такому батькові чи матері, яким ніколи виховувати свою дитину. Значить, їм самим ніколи бути людиною. Прекрасні діти виростають у тих сім'ях, де мати і батько по-справжньому люблять один одного і разом з тим люблять і поважають людей, дітей і знаходять для них час. Дитину таких батьків видно відразу. У такої дитини мир і спокій в душі, стійке душевне здоров'я, віра в добро, в учителя, в чуйність до людей.

Дослідження дозволяє прийти до наступних висновків.

Підвищення якості освіти – це завдання не одного року, тому важливо розуміти, що сьогодні школа як ніколи потребує батьків і сподівається на тісну і плідну співпрацю. Об'єднання зусиль школи та батьків є обов'язковою умовою успішного вирішення освітніх завдань. Взаємозв'язок вчителя з сім'ями учнів повинен здійснюватися через вивчення сім'ї, її виховних можливостей, атмосфери сімейного виховання. Виходячи з єдиних взаємних моральних позицій, виробляються єдині педагогічні вимоги до учнів, які реалізуються в різноманітних формах спільної діяльності. Показником успішності в цьому випадку буде вміння адміністрації школи, класного керівника зробити батьків своїх учнів союзниками педагогічних намірів. Школа і сім'я в тісній взаємодії повинні не тільки навчати і виховувати своїх дітей, а й піклуватися про те, щоб створити всі умови для радісної і творчої діяльності. У процесі такої діяльності діти підготуються до дорослого життя, до праці.

Таким чином, взаємодія *школи з батьками* – багатовимірна педагогічна проблема, для розв'язання якої потрібно об'єднати зусилля і педагога і батьків. » [6, 10].

ПАМ'ЯТКА ДЛЯ БАТЬКІВ (1)

Можливі причини складностей у навчанні дітей:

1. Дитина нездорова.
2. Учень швидко стомлюється, а регулювати свій темп неспроможний.
3. Дорослі не вміють зацікавити дитину навчальною працею як захопливою грою.
4. Батьки не вміють допомогти учневі або ставляться до нього як до підлітка (пояснюють лише раз, вважаючи, що цього досить) або як до малюка – повторюють те саме безліч разів.
5. Дитина не в змозі уважно працювати в школі і вдома, оскільки навчальна завантаженість для неї непосильна (не звикла працювати).
6. Дорослі не вміють чітко пояснити, давати ділові поради.
7. Батьки надто пригнічують учня погрозами й покараннями. Не вміють

своєчасно похвалити й підбадьорити маленьку людину.

8. Батьки не дотримуються принципу єдності вимог у навчанні: кожен нав'язує дитині свій стиль роботи.

ПАМ'ЯТКА ДЛЯ БАТЬКІВ (2)

Поради батькам, які допомагають дітям учитися

- Намагайтеся займатися з дитиною так, щоб вона не нудьгувала під час занять. Інтерес-найкраща з мотивацій.
- Повторюйте вправи. Розвиток розумових здібностей дитини визначають час і практика. Якщо якась вправа не виходить, зробіть перерву, поверніться до неї пізніше або запропонуйте дитині легший варіант завдання.
- Не виявляйте зайвої тривоги з приводу недостатніх успіхів і незначного просування або навіть деякого регресу вашої дитини.
- Будьте терплячими, не поспішайте, не давайте дитині завдань, що виходять за межі її інтелектуальних можливостей.
- У заняттях з дитиною треба знати міру. Не змушуйте дитину виконувати вправу, якщо вона весь час крутиться, стомилася, невірноважена. Спробуйте визначити межі витривалості дитини, збільшуйте тривалість занять щоразу на невеликий відрізок часу.
- Бажано використовувати ігрову форму занять, оскільки діти погано сприймають монотонні заняття.
- Уникайте несхвальної оцінки, знаходьте слова підтримки, частіше хваліть дитину за терпіння, наполегливість, тощо. Ніколи не порівнюйте дитину з іншими дітьми. Формуйте в неї впевненість у своїх силах, високу самооцінку.

Список використаної літератури

1. Гаврилюк Н.Г. Використання інноваційних технологій в роботі з батьками / Н.Г. Гаврилюк // Методичний посібник. – 2012. - с.35.

2. Губенко О.О. Мельничук Л.В. Інтерактивні форми роботи з батьками. Методичний збірник / О.О. Губенко, Л.В. Мельничук. – Тернопіль : Богдан. - 2006. с.26.
3. Сухомлинський В.О. Як виховати справжню людину : Вибрані твори. У 5т. Т.2. / В.О. Сухомлинський. – Київ : Рад. Школа, 1976. – С. 149
4. Сучасні виховні системи та технології: навчально-методичний посібник для керівників шкіл, вчителів, класних керівників, вихователів, слухачів ПО / Г. І. Сорока. – Харків : Веста: Видавництво «Ранок», 2002. – 128 с.
5. Шевелева Т. Співпраця сім'ї та школи на сучасному етапі / Т. Шевелева // Початкова освіта. – 2009. - №12. - С.10.
6. Мартиненко С. Як батьки можуть допомогти дитині навчатися в школі. / С.Мартиненко // Початкова школа. - 2015.- №3. – С.48-49.

Туманова Лариса Василівна,
вихователь дошкільний навчальний
заклад №18 «Чебурашка» (ясла-садок
комбінованого типу) Смілянської
міської ради

Анотація

Стаття висвітлює важливість співпраці вихователів дошкільних навчальних закладів на сучасному етапі розвитку дошкільної освіти. Подано розробку тренінгу для батьків щодо сприяння розуміння своїх дітей, формування доброзичливого ставлення в родині.

Співпраця педагогів з батьками – запорука успішного виховання дошкільнят

Сьогодні важливе значення надається роботі з сім'єю. Завдання педагогів дошкільних навчальних закладів – організувати систему взаємодії з батьками. Адже саме така спільна праця створить сприятливі умови для інтеграції виховних сил дитсадка, сім'ї, громадськості.

Головну роль у всіх виховних аспектах завжди відіграло і продовжує відігравати зростання дитини в родинному колі, адже родина – початок усіх початків. З раннього віку сімейне оточення направляє її свідомість, волю, почуття; під керівництвом батьків дитина набуває свого першого життєвого досвіду, елементарних знань про навколишню дійсність, культуру поведінки і спілкування, навички співіснування у суспільстві.

Сім'я – це первинне природне середовище, джерело духовної та матеріальної підтримки дитини. У вихованні дітей раннього віку провідна роль належить батькам, адже саме під їх керівництвом дитина опановує початкові уявлення про навколишній світ.

Система роботи з батьками у сучасному дошкільному навчальному закладі є багатогранною і містить значну кількість різноманітних заходів, які передбачають індивідуальні, групові, колективні та диференційовані форми педагогічної, психологічної видів діяльності.

Первинним досвідом взаємодії з навколишнім світом є взаємодія дитини з батьками. Для кожної людини батьківство є основним життєвим призначенням. За сучасних умов суспільного, освітнього розвитку законодавство України чітко визначає межі відповідальності сім'ї за навчання і виховання дітей: саме батьки або особи, які їх замінюють, постійно повинні дбати про своїх дітей, створюючи належні умови для розвитку особистості дитини, її природних здібностей, зміцнення фізичного здоров'я тощо.

Для дітей раннього віку з-поміж багатьох функцій, які виконує сім'я, найважливішою є виховна. Тому важливе місце займає дошкільний навчальний заклад, де завдяки фаховій освіті педагогів надаються необхідні психолого-педагогічні знання, професійні уміння і навички, необхідні в педагогічному трикутнику «дитина – батьки – вихователь».

Важливу функцію координації виховних дій у сім'ї за сучасних умов покладено на дошкільний навчальний заклад, і від того, як організована робота з батьками в кожній віковій групі, значною мірою залежить успішність процесу навчання і виховання дітей. Вихователів необхідно залучати батьків до

співпраці, до активної участі в житті групи. Взаємодія вихователів та батьків повинна ґрунтуватися на принципах довіри, взаємоповаги та рівноправному партнерстві. Як батьки, так і педагоги повинні мати єдині вимоги у ставленні до дитини, як до найвищої цінності.

Напрями організації роботи з батьками в дошкільному навчальному закладі:

1. Залучення родин вихованців до навчально-виховного процесу як
2. рівноправних учасників у створенні сприятливих умов до ефективної роботи ДНЗ.
3. Вивчення сімей дошкільників, їх виховного потенціалу.
4. Допомога батькам в їх педагогічній самоосвіті, формування педагогічної культури сучасної сім'ї.
5. Корекція виховної діяльності сімей.

Особливості виховної функції сім'ї полягають у тому, що вона одночасно виховує дорослих і дітей та реалізується у таких трьох головних аспектах:

1. Становлення, розвиток, виховання дитини як особистості, сприяння розвитку її здібностей. Сім'я репрезентує дитині суспільство, забезпечує передавання їй соціального досвіду, охороняє її права.
2. Здійснення виховного впливу сім'ї на кожного індивіда впродовж усього його життя. Кожна сім'я має свою систему виховання, засновану на певних ціннісних орієнтаціях.
3. Спонування дітьми саморозвитку, самовдосконалення своїх батьків.

На жаль, у час комп'ютеризації діти менше спілкуються з батьками. Виникає дефіцит спілкування – чи через брак часу, чи через те, що батьки не знають, як установити емоційний контакт між поколіннями. А саме тісний контакт із батьками дає дитині відчуття надійності, стабільності життя.

Переконана в тому, що для отримання позитивних та плідних результатів виховання дітей, важливо налагодити співробітництво з родинами вихованців. Така співпраця з батьками сприяє формуванню взаєморозуміння в родинно-педагогічному колективі, обміну виховним досвідом, допомагає батькам

об'єктивно оцінити свою дитину та визначити оптимальні шляхи всебічного розвитку малюка.

Творча співпраця дошкільного навчального закладу та сім'ї стимулює бажання навчатись одне в одного, доповнювати особистий досвід і знання.

Очікувану ефективність забезпечує раціональне поєднання різних форм роботи. Як свідчить досвід, у роботі з батьками слід уникати готових оцінних суджень про виховання, допомагати їм у виробленні вміння особисто спостерігати за власною дитиною, відкривати в ній нові якості та риси.

Значного поширення набувають творчі форми роботи з батьками, в яких беруть участь діти, педагоги і співробітники закладу.

Успіх в організації роботи з батьками перш за все залежить від особистості та авторитету вихователя, його професійних здібностей, уміння спілкуватися з батьками та дітьми, високих моральних, людських якостей. Саме вихователь групи раннього віку є першим, хто встановлює контакт із сім'єю малюка, від його компетентності залежить авторитет закладу. Тому необхідно дотримуватись психолого-педагогічних основ встановлення контакту з сім'ями дітей. Контакт між вихователем і батьками можливий тоді, коли вони визнають, що в них загальна мета – виховання і навчання дітей, яку можливо досягти тільки загальними зусиллями. Для цього вихователеві необхідно довести батькам, що він любить дітей такими, які вони є, а також стурбований їхньою долею, як і батьки.

Основним засобом встановлення контакту з батьками для вихователя є він сам, його педагогічний імідж, який складається з професійних знань, умінь.

Правила взаємодії та способи встановлення контактів із сім'єю, якими вихователеві необхідно керуватися.

Перше правило. В основі роботи вихователя з сім'єю повинні бути заходи, спрямовані на підвищення авторитету батьків.

Друге правило. Довіра до виховних можливостей батьків. Підвищення рівня їхньої педагогічної культури та активності у вихованні.

Третє правило. Педагогічний такт, недопустимість необережного втручання в життя сім'ї.

Четверте правило. Життєстверджуючий настрій щодо розв'язання проблем виховання, опора на позитивні якості дитини та сімейне виховання. Орієнтація на успішний розвиток особистості.

П'яте правило. Індивідуальне спілкування.

Шукаючи шляхи взаєморозуміння з батьками, використовуємо різні форми, що наближають сім'ю до дитсадка, допомагають визначити оптимальні шляхи виховного впливу на дитину:

- загальні (групові) батьківські збори;
- педагогічні бесіди;
- тематичні консультації;
- спільне дозвілля;
- дні відкритих дверей;
- робота з батьківським активом.

Під час спілкування з батьками вихователь повинен так будувати бесіду, щоб батьки переконались, що мають діло з професіоналом, який любить і вміє навчати та виховувати дітей.

Готуючись до бесіди з батьками, вихователь повинен добре продумати мету, зміст бесіди, стиль мовлення, одяг, зачіски, свою поведінку.

Кожна деталь повинна сприяти створенню образу справжнього спеціаліста. Два варіанти такого спілкування:

- з ініціативи вихователя;
- з ініціативи батьків.

Провідною формою роботи з батьками, яка спрямована на об'єднання батьків у згуртований колектив, є батьківські збори.

Батьківські збори – це громадський орган, який своїм рішенням визначає завдання, зміст, напрямки роботи колективу батьків, групи дошкільного навчального закладу.

Порядок проведення батьківських зборів є довільним, на розсуд вихователя групи. Саме на батьківських зборах формується загальна думка колективу батьків щодо актуальних проблем виховання і навчання малят, колективна відповідальність їх за всю групу в цілому і за кожну конкретну дитину, формується педагогічна культура батьківської громадськості.

Ефективність батьківських зборів залежить від обраних вихователем актуальних для батьків проблем і подальшого обговорення їх із ними.

Для батьків цікаві нестандартні форми роботи, які знайомлять їх із методикою досягнення позитивних результатів, спонукають батьків до партнерства в реалізації спільних завдань.

Пропоную провести тренінг із батьками, який допоможе навчити батьків розуміти своїх дітей, встановлювати доброзичливі, довірливі відносини в родині.

«Вчимося розуміти наших дітей»

Мета: вчити батьків набувати практики колективної діяльності у виробленні рішень; довести вплив сім'ї та сімейного життя на виховання дітей; виховувати любов та повагу до найближчих, найрідніших людей; бажання спілкуватися з ними, приносити їм радість, допомагати; сприяння встановленню в родині вихованців атмосфери тепла, добра і взаєморозуміння.

Хід тренінгу:

1. Вправа «Сімейне коло»

Вихователь роздає вирізані з паперу фігурки хлопчиків та дівчаток (за кількістю учасників тренінгу). На фігурці учасник пише своє ім'я, сімейну роль (мама, тато, бабуся...) та очікування тренінгу. Під час само презентації учасників вихователь прикріплює фігурки на великий аркуш паперу таким чином, щоб утворилося символічне сімейне коло учасників тренінгу.

2. Прийняття правил роботи в «Сімейному колі»

Вихователь пропонує прийняти правила спільної взаємодії, що сприятимуть продуктивній праці протягом тренінгу. Учасники виносять свої

пропозиції методом «Мозкового штурму». Кожне правило обговорюється і записується у центрі «Сімейного кола», утвореного із учасників тренінгу.

Правила:

- говорити по черзі (правило руки);
- бути позитивним до себе і до інших;
- дотримуватися регламенту;
- бути активним;
- працювати в групі від початку до кінця.

3. Вправа «Ми батьки»

Учасники отримують по одному стікеру зеленого, синього та червоного кольорів. Вихователь пропонує на кожному з них продовжити речення:

- на зеленому стікері – «Як мати я хочу бачити свою дитину...»;
- на синьому стікері – «Як мати для цього я роблю...»;
- на червоному стікері – «Як мати я ніколи...».

Вихователь об'єднує учасників у три групи. Кожна з них отримує чистий аркуш паперу, а також один аркуш з реченнями, зафіксованими на стікерах певного кольору. Учасникам кожної групи потрібно узагальнити речення свого кольору й підготувати коротку презентацію результатів.

4. Після презентації – обговорення вправи.

Запитання для обговорення:

1. Які думки виникли у Вас під час цієї вправи?
2. Чи замислювалися Ви над шляхами досягнення того, що Ви хочете?
3. Чи легко було продовжити речення «Як мати для цього я роблю...» та сформулювати конкретні дії?
4. Чи завжди вдається Вам у реальному житті виконувати те, що ви записали у варіанті закінчення речення «Як мати я ніколи...»?

5. Тест «Що ви відчуваєте?»

1. Як часто ви себе хвалите?
2. Чи подобається вам, коли вас хвалять?
3. Згадайте свої досягнення, заслуги.

4. Якими своїми справами ви можете пишатися?
5. Пригадайте події, які без вашої участі отримали б інший вигляд.
Що ви відчуваєте?

6. Робота з деформованими висловами.

а) Завдання для двох груп: на картках поділені на дві частини речення-вислови. Ваше завдання правильно скласти початок і кінець речення та прочитати їх.

	Що говорять батьки?	Що чує дитина?
Сприйняття	Ти хороший (розумний) і т.д.	Я хороший (розумний)
Увага	Я бачу тебе (відчуваю)	Я щось значу
Повага	Дякую тобі за...	Мої зусилля помічені
Теплі почуття	Я тебе люблю	Я комусь потрібен

7. Загальні рекомендації батькам щодо спільної діяльності з дитиною

Основні правила батьківської поведінки:

1. У стосунках з дитиною спиратися на позитивні якості її особистості.
2. Реагувати на дитину з теплотою та піклуванням.
3. Хвалити дитину та підтримувати її.
4. Бути уважним до дитини.
5. Забезпечити дитині безпеку.
6. Оцінювати вчинки дитини, а не особистість.
7. Приймати дитину такою, як вона є.
8. Не нагадувати без особливої потреби негативні ситуації з її минулого.
9. Поважати гідність дитини.
10. Не припускати розходження між словами і діями батьків.
11. Бути для дитини прикладом у словах і вчинках.
12. Виконувати обіцяне.

Характеристики партнерської сім'ї:

- відсутність секретів і таємниць між членами сім'ї;
- гнучкі правила розпорядку;

- домашня робота і обов'язки розподіляються на засадах рівноправності;
- повага до особистого життя членів сім'ї; основою дисциплін є повага та довіра;
- члени сім'ї беруть на себе відповідальність за проблеми, які виникають;
- батьківські обов'язки розподіляються рівноправно; зроблені помилки визнаються.

Типові помилки сімейного виховання:

- відсутність єдиних вимог до дитини;
- формальний характер спілкування;
- вседозволеність у діях та вчинках;
- безконтрольність з боку батьків за поведінкою та навчанням дитини;
- надмірно суворість у вихованні;
- відсутність врахування індивідуальних та вікових особливостей дитини.

8. Розгляд педагогічних ситуацій.

Вихователь пропонує розглянути педагогічні ситуації:

1. Ми часто запитуємо самі себе: «І звідки такі беруться?»

Випадок у гастрономі. Хлопчик років 5 випив сік і довго дивився на продавщицю.

- Ти хотів щось сказати? Може, «спасибі»? – всміхнулась вона до малюка.

І тут підійшла мама, яка робила покупки в іншому відділі.

- За гроші спасибі не кажуть! – відрубала вона і, взявши за руку сина, пішла до виходу.

Сказане настільки вразило продавщицю, що кілька хвилин стояла, мов заворожена.

Зробіть аналіз ситуації. Які риси характеру формуються у дитини під впливом такої поведінки матері? Поділіться досвідом вашого спілкування з дитиною у громадських місцях.

2. Одного разу син почув розмову батьків: « Переселимо бабусю маленьку комірку, - говорить мама. – І їй буде краще, і нам не заважатиме».

- А як у вашій сім'ї склалися стосунки між представниками різних поколінь? Чи задовольняють вони вас? Що ви робите для того, щоб діти поважали ваших батьків?

3. Першокласниця Галинка уже дещо вміє: за власною ініціативою підмітає підлогу, накриває на стіл, витирає пил із особливим задоволенням мие посуд. Водночас вона плюскається у воді, переливає її з чашки в іншу чашку, пускає плавати блюдечко.

Багатьом батькам, звичайно, це б не сподобалося. Але мам і тато Галинки дуже радіють з того, що вже чимало вміє робити. Адже граючись, непомітно дитина звикає працювати. Мама її завжди хвалить.

- Поясніть у чому полягає успіх виховання Галинки в цій сім'ї? Як заведено у вашій сім'ї?

9. Гра «Народна мудрість».

Від народження до кінця свого життя батьки турбуються про долю своїх дітей. Мати не тільки береже, а й всьому навчає. Батько – захисник роду. Споконвіку батькове слово – закон.

У багатьох прислів'ях, примовках говориться про це. Пропоную вам взяти участь у грі «Народна мудрість».

Необхідно продовжити прислів'я:

- Яке дерево, такі в нього й квіточки, які батьки (такі і діточки).
- Який корінь, такий і пагінець, які самі (такі й сини).
- Який кущ, така й калина, яка мати, (така й дитина).
- Як мати рідненька, то й сорочка (біленька).
- У дитини заболить пальчик, а в матері (серце).
- Добрі діти доброго слова послухають, а лихі й (дрючка не бояться).

10. Вправа «Чарівний скарб»

Кожний учасник отримує кружечок паперу, який символізує скарб знань, умінь, отриманих упродовж тренінгу. Вихователь пропонує кожному учаснику

написати про здобуті скарби. Учасники по черзі кладуть у скриньку свої скарби, коментуючи свою дію.

Головне, щоб дитина сприймала сім'ю як фактор її емоційного затишку, внутрішнього комфорту, гарантію того, що за будь-яких умов вона знайде тут розуміння, підтримку і захист. Саме від того, як батько і мати розуміють дитину, відчувають її психологічний стан, залежить майбутнє малюка.

Список використаної літератури

1. Кобевка А.П. З досвіду роботи А.П. Кобевки // Бібліотечка вихователя. – 2008. – С. 21 -22.
2. Новікова В.М. У співпраці – результат / В.М. Новікова – Харків : Ранок, 2011. – 3-10 с.
3. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник / Т.І. Поніманська – Київ : Академвидав, 2006. –152 с.
4. Сухар В.Л. Робота з родинами вихованців дитячого садка / В.Л. Сухар – Харків : Ранок, 2008. – С.3.
5. Сухарева Л.С. Піклуємося разом. Робота з батьками дошкільників / Л.С. Сухарева. – Харків : Основа, 2008. –5. – С.15.
6. Швайка Л.А. Організація роботи з дітьми раннього віку / Л.А. Швайка, Г.В. Гаркуша. – Харків : Основа, 2009. – С.172-174.

Ускучакова Світлана Іванівна,
заступник директора з виховної
роботи, Москаленківського навчально-
виховного закладу «Дошкільний
навчальний заклад – загальноосвітня
школа І-ІІІ ступенів» Чорнобаївської
районної ради

Анотація

Здійснити рішучий поворот до особистості школяра, створити сприятливі умови для його самовизначення, самореалізації та розвитку можна лише при цілеспрямованій взаємодії педагогів та батьків. Наш досвід підтверджує: активна співпраця не на словах, а на ділі. Визнання за батьківською і учнівською громадськістю права на участь у всіх напрямках діяльності закладу, у прийнятті рішень – така співпраця має реальне втілення у конкретних справах і дає вагомі результати.

Взаємодія школи та сім'ї – один з головних принципів у вихованні дітей

Родина є основою держави. Родина, рід, народ – поняття, що розкривають моральну й духовну сутність, природну послідовність основних етапів формування людини.

Народ здавна сповідує істину: батьки – головні природні вихователі й особистим прикладом роблять найбільший виховний вплив на дітей.

Отже, основна мета педагогічного колективу Москаленківського НВК допомогти батькам у формуванні єдиного і повноцінного соціального середовища для щасливого життя і правильного виховання кожної дитини. При цьому під повноцінним соціальним середовищем слід розуміти не тільки зовнішні, організаційні умови (єдиний режим життя, харчування, єдині правила поведінки вдома і в школі), а й єдині норми та стиль спілкування дорослих з дитиною, гуманне ставлення до учня, повага до його потреб у спілкуванні з дорослими і товаришами, бережне ставлення батьків до її інтересів, здібностей і нахилів, й водночас підвищення їхньої відповідальності за виконання своїх батьківських обов'язків.

Родинне виховання – перша природна і постійно діюча ланка виховання. Без докорінного поліпшення родинного виховання не можна домогтися значних змін у подальшому громадянському вихованні підрастаючих поколінь. У сім'ї

зкладається духовна основа особистості, її мораль, самобутність національного світовідчуття і світорозуміння.

Соціальне, сімейне і шкільне виховання повинно здійснюватися у нерозривній єдності.

«Сімейне виховання (те ж саме – виховання дітей у сім'ї) – спільна назва для процесів впливу на дітей з боку батьків та інших членів сім'ї з метою досягнення бажаних результатів.»

Сім'я – найкраща вихователка підростаючих поколінь за всіх часів і народів. Справжня сім'я є совістю, честю та доблестю, національною гордістю кожного народу, нації, надбанням педагогічної культури людства.

Родовід вихователів йде від матері, від батька, від сім'ї. Спільними зусиллями кожного народу протягом своєї багатовікової історії створена власна, національна виховна система, наділена як загальнолюдськими здобутками, так і самобутніми творчими знахідками. Лише в сім'ї, під керівництвом та з допомогою батьків дитина пізнає навколишній світ у всіх його складностях і багатогранних виявленнях, тут проходить її громадське становлення, формується світогляд та естетичні смаки.

Здійснюючи раннє родинне виховання, батьки створюють умови для повноцінного фізичного та психічного становлення особистості, забезпечення дитині почуття захищеності, рівноваги, довіри, формують активне, зацікавлене ставлення до оточуючого середовища. З сім'ї починається дорога і до школи. І вже тоді – життєву дорогу ведуть два розуми, два досвіди: сім'я і школа.

З перших днів появи дитини на світ сім'я покликана готувати її до життя та практичної діяльності, в домашніх умовах забезпечити розумну організацію її життя, допомогти засвоїти позитивний досвід старших поколінь, набути власного досвіду поведінки й діяльності. Сім'я є природним середовищем первинної соціалізації дитини, джерелом її матеріальної та емоційної підтримки, засобом збереження і передання культурних цінностей від покоління до покоління [6, с.3-14].

У шкільному віці основою родинного виховання є формування в дітей гуманістичної моралі, естетичної культури, готовності до праці, до захисту рідної землі, патріотичних почуттів. Батьки всіляко сприяють формуванню в дітей національної свідомості та самосвідомості, національного менталітету.

Родина дає школярам уявлення про зовнішню і внутрішню культуру людини, виконує шанобливе ставлення до матері і батька, до старших, милосердя у ставленні до немічних, калік, сиріт, вдів та інших, формує уявлення про загальнолюдські моральні вартості, привчає до добросовісної праці, поваги до людей праці.

Родинне виховання повинно здійснюватися в тісній взаємодії зі школою, зокрема, вчителям початкових класів, і мати на меті забезпечення фізичного і психічного здоров'я дітей, повноцінного розвитку готовності до школи, набуття життєвого досвіду.

Родинне виховання – це перевірений віками досвід національного виховання дітей у сім'ї. Воно є могутнім джерелом формування світогляду, національного духу, високої моральності, трудової підготовки, громадянського змужніння, глибоких людських почуттів, любові до матері і батька, бабусі і дідуся, роду і народу, пошани рідної мови, історії, культури.

Основні завданнями родинно виховання Москаленківського НВК :

- виховання фізично й морально здорової дитини;
- створення атмосфери емоційної захищеності, тепла, любові, умов для розвитку почуттів і сприймань дитини, її самореалізації;
- засвоєння моральних цінностей, ідеалів, культурних традицій, етичних норм взаємин між близькими людьми, виховання культури поведінки, честі, людяності;
- залучення дітей до чарівного світу знань, вивчення народних казок, пісень, прислів'їв, приказок, дум, тощо; виховання поваги до школи і вчителя, прагнення до освіти й творчого самовдосконалення;
- включення дитини в спільну з дорослими діяльність, спрямування зусиль на турботу про навколишнє середовище; виховання дітей господарями;

– забезпечення духовної єдності поколінь, збереження родинних традицій, сімейних реліквій, виховання в них національної свідомості і самосвідомості.

Виходячи з завдань які ми перед собою поставили родинне виховання є найоб'ємніший і найскладніший напрямок у виховній роботі. Воно включає всі, без винятку, напрямки виховної роботи.

Тому в нашій школі прагнемо віднайти дієві виховні засоби, які сприяли б розвитку високоморальної особистості. Адміністрація школи разом з класними керівниками визначила, що провідна виховна позиція має спрямовуватися на створення такого середовища, яке забезпечило б оптимальні можливості для самовизначення вихованця, його самоутвердження, вияв його талантів. Все це здійснюється за допомогою різних форм роботи, які склали певну систему роботи по напрямку родинно-сімейного виховання.

Правове регулювання відносин у сім'ї між батьками і дітьми здійснюється на основі Конституції України, Законодавства про шлюб і сім'ю та цивільного Кодексу України. Правовідносини між батьками і дітьми регулюються також такими міжнародними документами, як Загальна декларація прав людини, Декларація прав дитини і Конвенція про права дитини, схвалені Генеральною Асамблеєю ООН і ратифіковані Верховною Радою України, в яких, зокрема, зазначено, «що дитині для повного розвитку треба рости в сімейному оточенні, в атмосфері щастя, любові і розуміння».

Життєвою дорогою дитину ведуть два розуми, два досвіди: сім'я та навчальний заклад. Відповідно до Закону України « Про освіту» одним із головних завдань, що стоїть перед школою є взаємодія з сім'єю. Педагогічний колектив Москкаленківського НВК дбає про створення середовища партнерства, де яскраво демонструється, що тільки в тісному співробітництві педагогів, батьків та дітей можна досягти успіхів у вихованні та розвитку дітей.

Добра школа та, яка нагадує більше родину, ніж школу. Мудрість шкільної і батьківської педагогіки в тому, щоб спільними зусиллями займатися вихованням підростаючого покоління. Любов, щирість почуттів, відвертість,

правда, повага до старших – завжди є головними у сімейному вихованні. Саме їх і пропагуємо в навчально-виховному комплексі. Дитина із самого народження потрапляє у світ, наповнений розмаїттям. Щоб пристосуватися до цього незбагненого життя, вона потребує допомоги дорослих. Педагогічний колектив створює необхідні умови для повноцінного її розвитку, намагається бути в тісному співробітництві з батьками. Наше завдання зміцнювати зв'язок «батьки – діти – педагоги», спонукати дорослих до більш дбайливого і уважного ставлення, духовного розвитку кожного вихованця, взаємодовіри, відвертого спілкування.

З'єднуючим ланцюжком між учнями та батьками є робота батьківського комітету. Які спільно планують виставки, концерти, екскурсії, рейди перевірки матеріально-побутових умов проживання учнів, допомагають проводити ремонтні роботи кабінетів та школи. У кожному класі діє батьківський комітет, який складається із голови батьківського комітету, заступника та членів батьківського комітету.

Напрямки роботи з батьками: ознайомлення з умовами життя сім'ї; визначення рівня педагогічної культури батьків; виявлення труднощів, які відчувають батьки; виявлення позитивного досвіду сімейного виховання з метою його поширення; здійснення колективного, диференційованого та індивідуального педагогічного впливу на батьків на основі ретельного аналізу; допомога батькам у підвищенні їхньої педагогічної культури, організації родинного життя як джерела самовиховання дитини; залучення батьків до організації позашкільної самовиховної роботи; поширення досвіду роботи з батьками. Методи та форми вивчення сім'ї: спостереження, бесіди, тестування, анкетування, ділові ігри, аналіз дитячих малюнків та творів про сім'ю, диспути, дискусії; перегляд фільмів на педагогічні теми, відкриті уроки для батьків; клуби для батьків, консультпункти; семінари-практикуми; оформлені куточків для батьків; підготовлені тематичні папки з конкретної проблеми для батьків, телефон довіри.

Свою роботу з батьками класні керівники починають з вивчення контингенту батьків та особливостей педагогічної ситуації в кожній конкретній сім'ї.

Виявлення та вивчення потенціалу сім'ї, що реалізовується через такі напрямки як:

- анкетування – «Що ви про мене знаєте?», «Яке відношення вашої дитини до живої природи?» (дошкільна установа), «Чи знаєте ви свою дитину?», «Рівень самоорганізації дитини», «Чи можете ви?» (1-4 класи), «Організація дозвілля в сім'ї», «Чи добрий ви вихователь?», «Школи очима моєї дитини», «Традиції моєї родини» (5-6 класи), «Ціннісні орієнтації», «Чи вміємо ми спілкуватися?», «Чи гарний ви батько?», «Чи впевнена ваша дитина в своїх силах?» (7-9 класи), «Ми і наші діти», «Психологічна сумісність», «Життя вашої дитини в родині», «Життєвий поклик підлітка» (10-11 класи); тестування – «Особливості взаємин з дітьми у вашій родині», «Мій метод виховання», «Перевірте себе» (5-7 класи), «Чи конфліктна ви людина?», «Результати виховання культури поведінки у дитини в моїй сім'ї» (8-9 класи), «Готовність дитини до саморозвитку», «Стиль виховання дитини в сім'ї», «Принципи виховання дітей» (10-11 класи);

- бесіди – «Як ви забезпечуєте умови для навчання дітей вдома?», «Шляхи впливу на дітей, якими ви користуєтеся», «Діти беруть приклад з вас. Будьте хорошим взірцем» (2-4 класи), «Взаємовідносини в сім'ї», «Тепло рідної домівки», «Моя сім'я – моя радість» (5-7 класи), «Роль батьків у правовій освіті дитини», «Конфлікти в родині», «Розподіл доручень в родині» (8-9 класи), «Допомога може бути різною», «Що таке батьківський авторитет та як його зберігати», «Юнацький вік та шкідливі звички» (10-11 класи);

- аналізи дитячих малюнків про сім'ю – «Моє місце в родині», «Моя сім'я» (дошкільна установа, початкова школа); аналізи дитячих творів про сім'ю – «Моя сім'я піклується про здоров'я», «Мама і тато – два крила моєї любові», «Світ захоплень моєї родини», «Мій ідеал»(середня школа); ділові

ігри – «Аукціон ідей», «Біля дзеркала» (8-9 класи), «Уміння виховувати – це талант» (10-11 класи).

В основу тривалої і кропіткої роботи з батьками в нашій школі покладено принцип диференційованого підходу на основі певних об'єктивних даних. Для цього класні керівники аналізують деякі статистичні данні про сім'ї своїх учнів, з'ясовують скільки і які з них виховуються в неповних, багатодітних сім'ях, робота чийх батьків пов'язана з тривалими від'їздами. З особливою увагою ставимось до категорійних сімей. У кожного класного керівника складений соціальний паспорт класу.

Серед усіх форм роботи з батьками вчителі віддають перевагу індивідуальним та груповим. Це бесіди, консультації, відвідування сім'ї та обстеження матеріально-побутових умов проживання та виховання дітей, залучення батьків до безпосередньої діяльності в школі.

Цілком виправданим є щоденне використання бесіди як найбільш оперативної і дійової форми роботи з батьками. Класні керівники чітко визначають мету і зміст бесіди, враховуючи інтереси окремої сім'ї чи групи батьків, намагаються передбачити запитання, які можуть поставити батьки, наводять яскраві приклади з життя дитини тощо. Заздалегідь сплановані бесіди здебільшого виникають у зв'язку з певними недоліками в поведінці чи розвитку дитини, потребою з'ясувати причину цих недоліків і допомогти їх усунути. Використовують як планові, так і ситуативні бесіди. Уважно ставляться до інтересів і побажань батьків, до їхніх турбот і проблем. Готуючись до планових або ситуативних бесід з батьками, класні керівники додержуються певних вимог. Усі бесіди мають бути професійними, конкретними і змістовними, тобто спрямованими на досягнення певних результатів, враховувати стан і можливість батьків. З цією метою в бесідах використовують конкретні приклади життя в дитини, уважно вислуховують думки батьків.

Найдієвішою формою роботи з батьками є залучення їх до безпосередньої діяльності разом з дітьми. Це: створення соціального проекту «Подвір'я НВК – острівцець мого дитинства» ; організація та проведення екскурсії до м. Києва, м.

Запоріжжя, м. Батурин, м. Черкаси, м. Вінниця; оформлення виставок: «Світ захоплень моєї родини», «Виховання творчістю», «Родинне фото», «Батьки і діти»; робота над проектами: «Дерево мого роду» (початкова школа), «Екосвіт моєї сім'ї» (дошкільна установа); підготовка до родинних свят та конкурсів: «Традиції української родини», «Весняний дарунок», «Родинна веселка», «Тато, мама, я – спортивна сім'я», «Нашому роду нема переводу», участь у рейді «Допоможемо зимуючим птахам», «Озеленення шкільного подвір'я», участь у шкільних родинних святах. Такі форми роботи створюють найсприятливіші умови для бесід і консультацій педагогів з батьками і таким чином збагачують педагогічні знання батьків, збагачують практику сімейного виховання, роблять її більш керованою, педагогічно цілеспрямованою.

Як форму колективної роботи з батьками проводять вчителі класні і загальні батьківські збори. Доводять до батьків основні завдання, зміст і методи виховання школярів, правила і вимоги щодо організації життя в школі та сім'ї. Готуючись до зборів враховують особливості контингенту батьків. Оскільки у вихованні дітей нині досить активно беруть участь дідусі і бабусі уважно ставляться до їх пропозицій і запитань, до їхнього власного досвіду.

Батьківські збори – одна з основних форм педагогічного всеобучу батьків. Загальношкільні батьківські збори проводяться двічі на рік, батьків ознайомлюють з планом навчально-виховної роботи школи на наступний рік, заслуховують звіти про роботу ради голів батьківських комітетів, розробляють заходи щодо поліпшення діяльності школи і сім'ї, підводять підсумки роботи за минулий навчальний рік. Класні батьківські збори проводяться 4 рази на рік, аналізуються питання навчання і виховання даного колективу учнів, підбиваються підсумки навчально-виховної роботи, обговорюються шляхи виконання єдиних вимог вчителя і батьків до дітей. Для ефективно організації батьківських зборів класні керівники проводять анкетування. «Вплив родинної атмосфери на успішність дитини» (Гудзенко Л.П., 3 клас); «Моє життя в родині» (Івко О.С., 8 клас); «Життя вашої дитини в родині» (Шевченко Л.М., 2 клас); «Ми і наші діти» (Лила Л. В., 7 клас); «Ти і твої батьки» (Зінченко Н.В.,

10 клас); «Чи знаєте ви один одного» (Солоха О.А., 5 клас). У кожному класі проводяться тематичні батьківські збори: «Перший раз – у перший клас», «Перші уроки шкільної оцінки», «Причини і наслідки дитячої агресії», Роль книги в розвитку інтелектуальних умінь дитини», «Розумна батьківська любов» (Гудзенко Л.П., 3 клас), «Як виростити дитину моральною?», «Сімейні традиції і здатність дитини працювати», «Як подолати сором'язливість і невпевненість дитини», «Естетичне виховання дитини в родині» (Ускучакова С.І.), «Інтелектуальний розвиток дитини», «Методи виховання», «Домашнє завдання», «Поговоримо про дружбу» (Красноплахта Л.В.), «Як уберегти дитину від насилля», «Чи потрібно виховувати в дитини патріотизм?», «Уроки етики поведінки для дітей і батьків», «Стилі сімейного виховання» (Шевченко Л.М.), «Труднощі адаптації п'ятикласників до середньої школи», «Заохочення ці покарання дітей у сім'ї», «Дитячі страхи», «Телевізор у житті баскі та дітей» (Лиля Л.В.), «Значення емоцій для формування позитивної взаємодії дитини зі світом», «Батькам про увагу і уважність», «Режим дня у житті школяра», «Нерозлучні друзі – батьки і діти» (Казарезова В.О.), «Емоційні стани дорослих і дітей. Що приховано за ними?», «Трудове виховання у родині», «Переконання, права та обов'язки», «Авторитет батьків» (Івко О.С.), «Помилки сімейного виховання», «Особливості виховання підлітків у родині», «Активні форми відпочинку у вашій школі», «Морально-естетичне виховання підлітків у родині» (Зінченко Н.В.), «Статевий розвиток і методи статевого виховання», «Засоби і методи професійної орієнтації школярів у родині», «Праця та відпочинок у житті підлітка», «Вчимося батьківської майстерності» (Казарезова В.О.), «Безпека дитини у Всесвітній мережі Інтернет», «Можна і неможна у вашій родині», «Проблеми виховання», Самооцінка дитини: допоможіть розвинути таланти» (Солоха О.А.), «Ким я хочу працювати і чи зможу? Здоров'я і професія», «Мистецтво бути батьками», «Комп'ютерна залежність чи розваги?», «Молодь і смачна отрута» (Саражин Л.А.)

Батьківський тренінги – це досить ефективна активна форма роботи з батьками, які усвідомлюють наявність проблеми родини, прагнуть змінити

стиль взаємодії з власною дитиною, зробити його більш відкритим і довірливим і розуміють необхідність набуття нових знань і вмінь у вихованні. Цікаві і добре організовані тренінги часом можуть зробити неможливе там, де всі громадські інститути вже потерпіли поразку. Під час тренінгових занять батьки (учнів 4 класу, класний керівник Ускучакова С.І.) з великим інтересом виконують такі завдання, як «дитячі гримаси», «улюблена іграшка», «мій казковий образ», «дитячі ігри», «спогади дитинства», «фільм про мою родину». Ці та інші завдання дозволяють по-новому подивитися на взаємини у своїй родині, на власну авторитетність в очах дитини. Тренінги провели на такі теми: «Компетентнісне батьківство» (Лиля Л.В., 5 клас), «Світ дитинства у просторі світу дорослих» (Солоха О.А., 5 клас), «Рухаємося до партнерської сім'ї» (Зінченко Н.В., 10 клас), «Родина – фортеця дитини» (Івко О.С., 8 клас).

Ділові ігри форма колективної творчої діяльності батьків з вивчення рівня сформованості педагогічних умінь у дорослих. Ділових ігор з батьками були проведені такі: «Ранок у вашому домі» (Саражин Л.А., 6 клас), «Син (дочка) прийшов зі школи» (Казарезова В.О., 9 клас), «Вас запросили у школу» (Краснопахта Л.В., 1 клас). Ділова гра дозволяє не тільки рефлексивно оцінити ту чи іншу модель поведінки, а й дає цікавий матеріал про життя родини – її традиції, розподіл внутрішньо сімейних ролей, способи розв'язання конфліктів. Особливо ефективне використання ділової гри за участю школярів, адже іноді саме їм присутність усієї родини «у комплекті» дозволяє побачити специфіку взаємодії дорослих і дітей, що не у змозі виявити жодна дидактична методика.

Усе найкраще, що є на землі, починається з сім'ї. Без неї, як без природи, людство обійтися не може. Мамина ласка, бабусина доброта, дідусева мудрість, тепло хатнього затишку у колі рідних на все життя залишають глибокий слід у душі та серці кожної дитини. Переконані, що сім'я – ключ до щастя. Тому шукаємо собі допомоги в батьківській підтримці. Українська сім'я є першою школою національного виховання, світлицею моральних чеснот, формування пошани до рідної мови, народних звичаїв. Педагоги навчального закладу звертають увагу на те, щоб діти знали родовідне дерево, пам'ятали своє

генетичне коріння, дбайливо зберігали реліквії. Із цією метою проводяться виховні заходи «Твій родовід», «Сімейні реліквії», «Історія мого роду». Зі знанням свого родоводу, історії рідного краю починається людина. Наші вихованці разом зі своїми батьками проводять пошукову роботу, записують від своїх прабабусь, прадідусів, бабусь та дідусів історію сім'ї, відшуковують те коріння, з якого вони виростили. Діти із задоволенням виготовляють свої родовідні дерева, записують розповіді про хроніку свого родоводу. Із давніх-давен людям відомо: «дерево життя» – це гілочка, на якій ростуть три листочки.

Рівень педагогічної освіченості батьків залежить від традицій у сім'ях, в яких виростили вони, набутих знань, життєвого досвіду, здатності до саморозвитку. Майже завжди, на сучасному етапі особливо, у зв'язку з переходом до нового типу суспільства, утвердження нових суспільних, етичних цінностей, а також із процесами глобалізації, одним із свідчень якого є Інтернет, педагогічна освіченість батьків нерідко відстає від реальної педагогічної ситуації, суспільних потреб, очікувань дитини. Тому педагогічний колектив Москаленківського НВК дбає про постійний розвиток їх педагогічних знань, вдаючись до різних методів роботи, найпоширенішими серед яких є: педагогічний лекторій, позакласний педагогічний всеобуч, університет педагогічних знань, дні відчинених дверей, відвідування батьків вдома, листування, консультування, запрошення батьків до школи, тематичні вечори запитань і відповідей, ознайомлення батьків з психолого-педагогічною літературою.

Педагогічний лекторій «Батьківська просвіта», який передбачає надання батькам систематизованих знань з теорії виховання, привертання їх уваги до актуальних проблем виховання з допомогою лекцій, бесід. Позакласний педагогічний всеобуч, спрямований на ознайомлення батьків з проблемами виховання дітей різних вікових груп, починаючи роботу з першого класу. Заняття проводяться у різних формах, зокрема були проведені: дискусія «Пріоритети сучасної сім'ї», ділова гра «Чи завжди справедливі дорослі?», тренінг «Світ дитинства у просторі світу дорослих», круглий стіл «Кодекс честі

сім'ї», обмін думками «Вихована дитина. Яка вона?», практикум «Навчальні можливості дитини. Як їх розвинути», діалог «Чи завжди батьки друзі своїх дітей?». Університет педагогічних знань, який передбачає більш серйозну підготовку з теорії виховання. Заняття відбуваються у формі лекцій та семінарів. Батьки беруть участь в обговоренні проблем. Дні відчинених дверей головна мета, яких показати роботу школи, привернути увагу батьків до проблем виховання. Вимагає серйозної підготовки: оформлення школи, організації програми свята (концерту, зустрічей у класах, відвідання виставок, спортивних змагань тощо). Так були проведені дні відчинених дверей на такі теми: «Взаємодія сім'ї та навчального закладу у формуванні особистості дитини»; «Помилки сімейного виховання»; «Роль сім'ї у професійному самовизначенні підлітків»; «Виховання культури розумової праці й управління самоосвітою старшокласників».

Відвідування батьків вдома – це сприяє налагодженню контактів із сім'єю, з'ясуванню її загальної та педагогічної культури, умов життя учня, консультуванню щодо єдиних вимог до дитини, обговоренню відхилень в її поведінці, вжиттю необхідних заходів щодо їх запобігання, залученню батьків до участі в роботі школи тощо. Відвідування батьків учнів відбувається лише маючи запрошення від них або домовившись заздалегідь, адже несподіваний прихід вчителя може викликає ніяковість, збентеження батьків. Під час зустрічі педагоги підкреслюють позитивне в дитині, тактовно звертають увагу на недоліки, разом міркують над тим, як усунути їх.

Листування, яке передбачає періодичне надсилання батькам листів про успіхи учня в навчанні, старанність, уважність та відповідальність за доручення або ж повідомлення про певні його труднощі чи висловлення щирої подяки за хороше виховання дитини. Лист передають батькам через їх дитину, попередньо ознайомивши її із змістом. Найчастіше листування використовують, коли класний керівник не може зустрітися з батьками вдома або запросити їх до школи.

Для підвищення педагогічної культури батьків, зближення сімейного і суспільного виховання використовують тематичні консультації. Вони також вимагають певної підготовки педагога, добору спеціальної літератури, наочного матеріалу, прикладів тощо. Консультації планують і будують так, щоб вони, з одного боку, максимально задовольняли інтереси й потреби батьків, а з другого – відповідали завданням виховання дітей певного віку чи класу. Тематику консультацій визначають виходячи з потреб виховної роботи класу чи окремої дитини і враховуючи інтереси батьків. Цьому сприяє спеціальна скринька для запитань батьків. Запрошують батьків до школи для конфіденційної розмови про шкільні проблеми дитини (погана поведінка, неуспішність тощо). Під час бесід обов'язково дотримуються педагогічного такту, створюють атмосферу довіри. Педагоги висловлює свої міркування, відповідають на запитання батьків, надають корисні поради.

Тематичні вечори запитань і відповідей сприяють глибокому пізнанню методики сімейного виховання. На них запрошуються працівників правоохоронних органів, медик, психолог, соціальний працівник, фахівців, які опікуються проблемами виховання молоді. Ознайомлення батьків з психолого-педагогічною літературою – відбір і надання рекомендацій щодо психолого-педагогічної, науково-популярної літератури для батьків відповідно до проблем, які є в учнів певного класу, чи в окремої дитини.

Для забезпечення форм і змісту співпраці школи і батьків використовуються усні журнали; «родинний міст» – зустрічі з батьками та обговорення проблем виховання; «народна світлиця» – звернення до народних традицій у сімейному вихованні; «день добрих справ» – спільна трудова діяльність педагогів, батьків і дітей; «дискусійний клуб» – обговорення проблемних питань виховання; «аукціон ідей сімейного виховання», «батьківський ринг», «дні довіри», «сімейні дні в класі» тощо.

Діє загальношкільний клуб «Школа батьківської любові». Створено три класних батьківських клубів: «Родинне коло» (9 клас), «Злагода» (7 клас), «Гармонія» (4 клас). Засідання батьківських клубів проводиться на такі теми:

«Як ми виховуємо і як потрібно», «Родинне спілкування дорослих і підлітків», «Виховний ідеал української родини».

Також було проведено моніторинг соціального, культурного і освітнього рівня сім'ї, за даними якого було визначено: соціальна структура учнівського колективу, соціальний статус батьків, освітній рівень дорослих членів сім'ї, культурний рівень батьків, рівень створення умов для правильного розвитку дитини батьками, рівень розвитку пізнавальних інтересів дитини батьками, тощо.

Проводяться психологічні та педагогічні дослідження серед батьків (робота психологічної служби школи):

- психолого-педагогічні консилиуми: «Єдність вимог у ставленні до дітей», «Фізичне, психічне, духовне здоров'я школяра. Що йому загрожує?»;
- анкетування: «Готовність до школи батьків. Спробуємо визначитися», «Ставлення батьків до прав дитини», «Організація сімейного дозвілля», «Рівень обізнаності батьків про навчання дитини», «Чого про дітей не знають дорослі»;
- тестування: «Чи правильно я виховую свою дитину», «Перспективи розвитку дитини», «Вибір шляху»;
- тренінги: «Виховання підлітка в сім'ї», «Ремінь чи медяник?», «Перевірте свою дитину», «Агресія: її причини та наслідки», для батьків першокласників – «Яке воно – шкільне життя?».

Для батьків створена бібліотека: батьківські куточки оформлені в кожній групі дитячої установи та класних кімнатах початкових класів, бібліотеці, коридорі школи; випуск інформаційного бюлетеня (щомісяця) : «Чи завжди батьки мають дотримуватися обіцянок», «Як захистити дитину від небезпеки взаємостосунків з небезпечними особами», «Чим шкідливий телевізор», «Як батьки мають ставитися до дитячих сварок в родині»; папки-пересувки та заочні дискусії «Тілесні покарання», «Як уникнути баталій з підлітками» (початкова школа); папки матеріалів для батьків «Родинна скарбничка» (добірка матеріалів з досвіду родинного виховання); методичний доробок з питань формування морально-етичних норм та традицій у сім'ї «У колі дружної

родини» (класний керівник 3 класу Гудзенко Л.П.) «Скринька побажань та зауважень» (дошкільна установа).

Залучаються батьки до проведення гурткової роботи.

1. Дошкільна установа – гурток «Мамина школа» (керівник Зобенько С.О.) – два рази на місяць, метою якого є розвивати практичні навички дітей дошкільного віку та дрібну моторику.

2. Гурток «Перукарське мистецтво» (керівник Заїка Т.М) – один раз на місяць.

3. Представники батьківського активу Литвиненко Т.М., Кочмар І.М. проводять майстер-класи «Допоможемо у вихованні».

4. Випускник НВК Пащина Ю.П. постійно проводить тренування любителів міні-футболу на базі навчально-виховного комплексу.

5. Оформлена експозиція «Українське весілля» під керівництвом Кривич Л.П., Литвиненко Т.М. – мам учениць 9 класу.

Складено трьохсторонню угоду про співпрацю педагогічного, учнівського та батьківського колективів 23 серпня 2012 року.

Подібно до дерева, особистість дитини залежить від середовища свого зростання. Звичайно, діти можуть «рости» і в несприятливих умовах, бо сила життя нездолана, але при цьому є ймовірність, що зростання їх піде «не в тому напрямі» і особистість буде дисгармонійною.

Класики педагогічної науки і педагоги – практики постійно наголошували і наголошують на вирішальному значенні родинного виховання для розвитку особистості дитини.

Згадаймо слова В. Сухомлинського: «У сім'ї шліфують найтонші грані людини-громадянина, людини-трудівника, людини-культурної особистості. Із сім'ї починається суспільне виховання. У сім'ї, образно кажучи, закладається коріння, з якого виростають потім і гілки, і квіти, і плоди. Сім'я – це джерело, водами якого живиться повноводна річка нашої держави. На моральному здоров'ї сім'ї будується педагогічна мудрість школи».

Із сім'ї протоптується стежка до школи, а вже тоді на життєву дорогу ведуть дітей, два досвіди, здобуті у сім'ї та школі [1, с.4-5].

Про специфіку роботи з батьками, проблемах і труднощах на цьому шляху написано чимало. Однак, педагоги, психологи й соціальні педагоги ще й досі шукають найбільш ефективні методи і способи взаємодії з батьками, особливо зважаючи на різючі соціально-економічні, соціально-культурні та морально-етичні зміни, що відбуваються останнім часом.

Взаємодія школи та сім'ї – один з головних принципів. Він ґрунтується на спільності інтересів держави та народу, на єдності виховних завдань та ідеалів кожної сім'ї й суспільства в цілому. Педагогічний союз учителів та батьків – це могутня сила виховання.

Список використаної літератури

- 1 Батьківські збори. – Вид. 2 – Сценарії, методики проведення, практичні додатки. – Харків : Вид. група «Основа», 2007. – 156 с.
- 2 Вовчук І.С. Батьківський всеобуч / І.С. Вовчук, Ю.О. Петік. – Харків : Вид. група «Основа», 2011. – 134 с.
- 3 Оржевська В. М. Взаємодія навчального закладу і сім'ї: стратегії, технології, моделі / В.М. Оржевська, В.І. Кириченко, Г.Г. Ковганич. – Харків : Видавництво «Точка», 2007. – 146 с.
- 4 Рибальченко І.М.: Взаємодія з батьками / І.М. Рибальченко. – Харків : Вид. група «Основа», 2007. – 212 с.
- 5 Тренінгові програми для батьків Білі плями сімейного виховання. – Комсомольськ, 2008. – 165 с.
- 6 Туріщева Л.В. : Робота шкільного психолога за батьками / Л.В. Туріщева. – Харків : Вид. група «Основа», 2009. – 245 с.

Видання підготовлено до друку та віддруковано
редакційно-видавничим відділом КНЗ «ЧОПОПП ЧОР»
Зам. № 1491 Тираж 100 пр.
18003, Черкаси, вул. Бидгощська, 38/1